

1911. évi I. törvénycikk

a polgári perrendtartásról¹

ELSŐ CZIM

Bíróságok

ELSŐ FEJEZET

Birói hatáskör

1. § A járásbiróság hatáskörébe tartoznak:

1. azok a vagyoni jogi perek, a melyek tárgyának értéke kétezeröt száz koronát meg nem halad, a mennyiben, tekintet nélkül az értékre, a törvényszék hatáskörébe nincsenek utasítva;

2. tekintet nélkül a per tárgyának értékére:

a) azok a vagyoni jogi perek, a melyekre nézve a járásbiróság hatásköre ki van kötve; a kikötés csak akkor érvényes, ha közokiratba vagy a 317. §-nak megfelelően kiállított magánokiratba van foglalva, ha az okiratban meg van határozva az a jogviszony, a melyből a per ered, és ha a per nincs értékre tekintet nélkül a törvényszék hatáskörébe utasítva;

b) a bérleti és a haszonbérleti viszonyból felmerülő perek;

c) a sommás visszahelyezési perek, valamint a sommás határperek (575-582. §);

d) bérleti és haszonbérleti viszonyon kívül határozott időtartamra, felmondásra vagy visszavonásig használatul át bocsátott épület, épületrész vagy egyéb ingatlan visszabocsátása iránt a használati időtartam lejártá, felmondás vagy visszavonás alapján indított perek;

e) a szolgálati szerződésből a munkaadó és a munkavállaló közt felmerülő perek;

f) az állat hibájából eredő szavatosságon alapuló perek;

g) egyrészt az utas, másrészt pedig a fogadó vagy szállásadó, fuvaros vagy hajós között az elszállásolás, az ellátás és az utazás alkalmából keletkezett perek;

h) ideiglenes nőtartási követelések iránt indított perek, a mennyiben nincsenek a házassági per bíróságához utasítva (674. §);

i) a házasságon kívüli nemzésből származó követelések iránt indított perek, ideértve a törvénytelen gyermek tartása iránt indított pereket is;

k) azok a perek, a melyeket külön törvény a járásbiróság hatáskörébe utasít.

2. § A törvényszék hatáskörébe tartoznak mindazok a perek, a melyek a járásbiróság hatáskörébe utasítva nincsenek.

Tehtet nélkül az értékre, a törvényszék hatáskörébe tartoznak;

1. a hitbizományi viszonyból származó perek;

2. a bírák és más állami tisztviselők, a választott bírák, valamint a budapesti áru- és értéktőzsde és a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön bíróságainak bírái, továbbá a törvényhatóságok és a községek tisztviselői és elöljárói, bizottsági tagjai és képviselői által hivatalos eljárásukban okozott károk megtérítése iránt ellenük vagy jogutódai ellen indított perek;

¹ Szentesítve: 1911. I. 8. Kihirdetve: 1911. I. 15.

3. az előbbi pontban említett személyek hivatalos eljárásából eredő kár megtérítése iránt az állam, illetőleg a törvényhatóság vagy a község ellen indított perek;

4. azok a perek, a melyeknek tárgya a kereskedelmi cég használásának a joga, továbbá a kereskedelmi cég jogosulatlan használásából származó kártérítési perek az ily céghasználás által jogaikban sértettek és a céget jogosulatlanul használók között;

5. azok a perek, a melyeket a közkereseti vagy a betéti társaság tagja a társaság felosztatása, egyes tag kizárása, a képviseleti jog vagy az üzletvezetési megbízás visszavonása vagy az ellenőrzési jog érvényesítése végett indit; továbbá azok a perek, a melyeket a tag magánhitelezője a társaság felosztatása végett indit;

6. a részvénytársaság vagy a szövetkezet közgyűlési határozatának megtámadása iránt indított perek;

7. azok a kártérítési perek, a melyeket a váltóóvások felvétele körüli szabálytalanságok és mulasztások alapján az óvatoló személyek vagy jogutódai ellen indítanak (1876:XXVII. tc. 98. §);

8. azok a perek, a melyeket külön törvény a törvényszék hatáskörébe utasít.

3. § A bányaugyekben eljáró bíróságokat és hatásköröket a hetedik czim szabályozza.

4. § E törvény értelmében felsőbíróság:

1. a kir. járásbíróság felett az a kir. törvényszék, a melynek kerületébe a kir. járásbíróság tartozik,

2. a kir. törvényszék felett az a kir. ítélőtábla, a melynek kerületébe a kir. törvényszék tartozik,

3. a kir. ítélőtábla felett a kir. Curia.

A felebbviteli hatáskört a felebbvitelről szóló negyedik czim szabályozza.

5. § A per tárgyának a felperes által előadott értéke - a mennyiben az a köztudomással vagy a bíróság hivatalos tudomásával nem ellenkezik, vagy különben valószínűtlennek nem mutatkozik - a hatáskör megállapításában mindaddig irányadó, míg azt az alperes vitássá nem teszi. Egyebekben a bíróság a per tárgyának értékét hatáskörének megállapítása céljából belátása szerint állapítja meg. E megállapításnál a felek részéről ajánlott bizonyítás felvételét mellőzheti, de hivatalból is tudakozódhatik, szemlét tarthat és szakértőket is meghallgathat.

A mennyiben más adat nincs, ingatlan értékét hatósági adó- és becslési bizonyítvánnyal igazolt becsérték alapján kell megállapítani.

Nem pénzkövetelés iránt indított perekben a járásbíróság a felebbvitel szempontjából jelentőséggel bíró értéket (476. §, 513. §, 521. §, 525. §, 545. §, 550. §) a tárgyalás során hivatalból is lehetőleg tisztába hozni köteles.

Azokban az ügyekben, a melyek a per tárgyának értékére tekintettel tartoznak a járásbíróság hatáskörébe, a per tárgyának értéke a felebbviteli eljárásban sem tehető kétezeröttszáz koronánál nagyobbra, kivéve ha a fellebbviteli bíróságnak azt a kérdést kell eldöntenie, hogy az ügy a járásbíróság hatáskörébe tartozik-e.

6. § A per tárgya értékének megállapításában irányadó:

1. tulajdoni és birtokperben a dolognak, illetőleg a dolog azon részének értéke, a melynek tulajdona vagy birtoka vitás;

2. telki szolgalmat tárgyazó perben a szolgáló telek értéke; ha azonban az uralkodó telek tulajdonosa igazolja, hogy a szolgalom az uralkodó telek értékét a szolgáló telek értékén felül emeli, az az érték, a mellyel a szolgalom az uralkodó telek értékét nagyobbítja;

3. osztályperben a felosztandó vagyon, határperben pedig a vitás terület értéke;

4. követelés biztosítását, zálogjogot vagy jelzálogot tárgyazó perben a követelés összege, ha pedig a zálog értéke kisebb, ez az érték;

5. örökösödési jogot tárgyazó perben az egész hagyaték értéke az adósságok és terhek levonása nélkül;

6. tartási vagy élelmezési követelést megállapító jogviszony iránti perben a három évi tartás vagy élelmezés értéke; egyéb járadékok, más időszakos szolgáltatások vagy haszonvételek követelését megalapító jogviszony iránt indított perben, ha a jogviszony fennállásának időtartama korlátolt, de bizonytalan, az évi szolgáltatások értékének tizszerese, és ha ez az időtartam korlátlan, akkor huszszorosa, határozott időtartam esetében pedig az összes még teljesítendő szolgáltatások értéke, és a mennyiben a határozott időtartam husz évet meghaladna, az évi szolgáltatásoknak huszszoros összege;

7. bérleti vagy haszonbérleti viszonyt tárgyazó perben az egy évi bérösszeg vagy egy évi haszonbérösszeg;

8. számadás helyességének megállapítása iránt indított perben a követelések összege, és ha a tartozások a követeléseket meghaladják, a tartozások összege; számadási kötelezettség megállapítása iránt indított perben pedig az az összeg, a melyet a felperes keresetében a számadás elő nem terjesztésének esetére felszámít. (130. §)

7. § Ha valamely követelést csak részben perelnek be, az érték megállapításában a fennálló egész követelés értéke irányadó, a még le nem járt részletek azonban figyelembe nem vétetnek.

Ha egy vagy több személy ugyanabba a keresetlevélbe egy vagy több személy ellen több követelést foglal össze, az értéket össze kell számítani.

8. § A hatáskör megállapításában a keresetlevél beadása napján fennállott értéket kell alapul venni.

A főkövetelés mellett járulékként követelt haszon - ideértve a kamatot és a gyümölcsöt is - kár és költség, az érték megállapításában nem számít.

Ha a fél a per folyamában a követelést felemeli, ez a hatáskörre befolyással van; a követelés leszállítása ellenben a hatáskört nem érinti.

9. § Abban a kérdésben, hogy a nemzetközi jog értelmében területenkivüliséget élvező személyekre a belföldi bíróság hatásköre mennyiben terjed ki, a nemzetközi jog szabályai irányadók.

Ilyen személyek ellen belföldön - önkéntes alávetés esetén kívül - csak olyan perek indíthatók, a melyekre nézve a bíróság illetékessége az ingatlan fekvése alapján kizárólag vagy a 41. § értelmében van megállapítva, kivéve, ha a per tárgya bér vagy haszonbér megfizetése vagy pedig a bérleti vagy haszonbérleti viszony fennállásának megállapítása.

Az igazságügyministernek az a nyilatkozata, hogy valamely személyt a területenkivüliség egyáltalán és mennyiben illet meg, a bíróságokra kötelező. E nyilatkozatot kétség esetében hivatalból kell kikérni.

10. § Hatáskörét a bíróság hivatalból veszi figyelembe.

A mennyiben a törvény eltérően nem rendelkezik, a hatáskörnek vagy a hatáskör hiányának megállapítására előadott tényállítások valóságát - ha azok a köztudomással vagy a bíróság hivatalos tudomásával nem ellenkeznek - a bíróság csak az ellenfél tagadása esetében vizsgálja.

A mennyiben a hatáskör a per tárgyának értékétől függ, a bíróság hatáskörének hiányát az alperes perbeocsátkozása után hivatalból többé figyelembe nem veheti.

11. § A törvényszék határozata azon az alapon, hogy az ügy a járásbíróság hatáskörébe tartozik, felebbvitellel meg nem támadható.

12. § Ha valamely bíróság hatáskörének hiánya jogerős ítélettel ki van mondva, az utóbb eljáró bíróságok oly ok miatt, a mely a korábbi ítélet alapjával ellenkezik, az ügyet hatáskörükből el nem utasíthatják.

MÁSODIK FEJEZET

Jogsegély

13. § Más bíróság területén birói cselekmények rendszerint megkeresés útján foganatosítandók, kivéve, ha a cselekmény a bíróság székhelyén teljesítendő.

A bíróság területén kívül is eljárhat, ha ez a határon foganatosítandó cselekmény befejezése végett szükséges, vagy ha a cselekménynek közvetlen foganatosítását a sürgősség vagy az ügy alapos elbírálhatása indokolja. Azt a járásbíróságot, a melynek területén a cselekményt foganatosítják, lehetőleg előre kell értesíteni, és ez megkeresésre a cselekmény véghezvitelében segédkezni köteles.

A törvényszékek és a felsőbbbíróságok székhelyükön kívül megkeresés útján is foganatosíthatnak birói cselekményeket.

14. § A megkeresést ahhoz a járásbírószághoz kell intézni, a melynek területén a cselekmény teljesítendő.

Felsőbírószágok a perben eljáró alsóbírószágot is megkereshetik.

15. § A megkeresés teljesítését megtagadni nem szabad.

Ha azonban a cselekmény tiltó törvénybe ütközik, vagy megkeresés útján egyáltalában nem teljesíthető, a megkeresés teljesítését meg kell tagadni.

Ha a megkeresés teljesítésére más bíróság vagy hatóság van hivatva, a megkeresett bíróság a megkeresést ennek küldi meg és erről a megkereső bíróságot értesíti.

A megkeresett bíróság is eljárhat területén kívül, ha ez a határon foganatosítandó cselekmény befejezése végett szükséges.

16. § Külföldi birói hatóságok megkereséseire - a mennyiben e részben külön jogszabály másként nem rendelkezik - az előbbi § alkalmazandó. Az ilyen megkereséseket, eltérő nemzetközi megállapodás hiányában, csak a viszonyosság feltétele alatt kell teljesíteni. Az igazságügyministernek a viszonyosság felől tett nyilatkozata a bíróságokra kötelező. E nyilatkozatot kétség esetében hivatalból kell kikérni.

Az eljárás külföldi birói hatóságok megkeresése alapján is a hazai jogszabályok szerint történik. A megkereső birói hatóság kifejezett kívánságára azonban a külföldi jogban megszabott eljárást is teljesíteni kell, ha az eljárásnak ezt az alakját hazai törvény nem tiltja.

17. § A megkeresés teljesítésének megtagadása, valamint a 15. és a 16. § ellenére történt foganatosítása felől - a mennyiben külföldi megkeresésekre külön jogszabály másként nem rendelkezik - az érdekeltek kérelmére, vagy a megkereső bíróság, illetőleg az erre hivatott külföldi hatóság felszólalására, az a kir. ítélőtábla határoz, a melynek a megkeresett bíróság alá van rendelve.

A kir. ítélőtábla szóbeli tárgyalás nélkül határoz, és határozata csak a jogsegély megtagadása esetében vihető fellebbezésre, még pedig a megkereső bíróság részéről csak akkor, ha az a kir. ítélőtáblának nincsen alárendelve.

18. § Külföldön teljesítendő megkeresések az e részben irányadó külön szabályok szerint történnek. Eltérő szabály hiányában a megkeresés az igazságügyminister útján történik.

A bíróság azokról az esetekről, a melyekben a külföldi birói hatóságok viszonyosságot nem gyakorolnak, kötelesek az igazságügyministernek jelentést tenni.

HARMADIK FEJEZET

Birói illetékesség

19. § Az a bíróság, amelynek területén az alperes lakik, mindazokban a perekben illetékes, a melyekre nézve más bíróság kizárólagos illetékessége megállapítva nincsen (általános illetékesség). Több lakhely közül bármelyik megalapítja az illetékességet.

20. § Magyar állampolgár, a kinek e törvény hatályosságának területén van községi illetősége, ha külföldön területenkívüliséget élvez, vagy ha a magyar állam szolgálatában, vagy az Ausztriával közös hatóságoknál és hivataloknál mint tisztviselő, altiszt vagy szolga van külföldön alkalmazva, az illetékesség tekintetében megtartja utolsó belföldi lakhelyét, ennek hiányában pedig úgy tekintendő, mintha Budapest IV. kerületében lagnék.

21. § Oly személynek általános illetékességét, a kinek lakhelye nincsen, az a hely alapítja meg, a hol tartózkodik, ha pedig tartózkodásának helye ismeretlen, vagy külföldön van, akkor az utolsó lakhely.

22. § Oly kiskorúnak és gondnokság alatt álló személynek általános illetékességét, a kinek lakhelye meg nem állapítható, illetékes gyámhatóságának székhelye alapítja meg; ha pedig az illetékes gyámhatóság sem állapítható meg, az előbbi § alkalmazandó.

23. § A királyi kincstár és az állam kezelése alatt álló alapok és alapítványok általános illetékességét annak a hatóságnak a székhelye alapítja meg, a mely az illető perben a képviselőre hivatva van. A közös katonai hatóság ellen indított perekben ezt az illetékességet a képviselőre hivatott belföldi hatóságnak a székhelye alapítja meg.

24. § A törvényhatóságok és a községek, valamint a kezelésük alatt álló alapítványok általános illetékességét a törvényhatósági bizottság, illetőleg a községi képviselőtestület székhelye alapítja meg.

25. § Közintézetek, testületek, kereskedelmi társaságok, bányatársulatok, egyesületek, alapítványok és más vagyontömegek általános illetékességét - a mennyiben a 23. és a 24. § rendelkezése alá nem esnek, vagy általános illetékességük törvényben másképp szabályozva nincsen - székhelyük alapítja meg. Székhelynek kétség esetében az ügyvezetés helye tekintendő.

26. § Olyan vagyoni jogi perekben, a melyekre nézve kizárólagos illetékesség megállapítva nincsen, az a bíróság is illetékes, a melynek területén az alperes huzamosabb tartózkodásra utaló körülmények közt tartózkodik (pl. mint cseléd, kézi vagy gyári munkás, iparossegéd, tanuló). Ez a rendelkezés a fegyveres erőnek tényleges szolgálatban álló azokra a tagjaira, a kik csakis védkötelezettségüket teljesítik, olyképen alkalmazandó, hogy irányukban az állandó katonai állomás helye határozza meg ezt az illetékességet.

Az e §-ban szabályozott illetékességnek nincs helye olyan alperessel szemben, a ki perbeli cselekvőképességgel nem bír.

27. § Az előbbi §-ban említett vagyoni jogi perekben olyan személy ellen, a kiknek belföldön lakhelye nincs, az a bíróság is illetékes, a melynek területén a per tárgyát tevő dolog vagy az alperesnek oly vagyona van, a mely birói foglалás tárgya lehet. Ha a vagyon követelésből áll, akkor az az adós lakhelyén, ha pedig a követelés valamely dologgal biztosítva van, azon a helyen is létezőnek tekintendő, a hol ez a dolog van.

Külföldi közintézetekre, testületekre, kereskedelmi társaságokra, bányatársulatokra, egyesületekre, alapítványokra és más vagyontömegekre ezenfelül ezekben a perekben az a bíróság is illetékes, a melynek területén állandó képviselőiségük, ilyennek hiányában pedig ügyeik vitelével megbízott közegük van.

28. § Az ellen, a kinek gyári, kereskedelmi, ipari vagy más olyan telepe van, a hol ügyletek kötésével közvetlenül foglalkozik, a telep ügykörét illető perek annak a helynek a bírósága előtt is megindíthatók, a hol a telep van. Az ellen, a ki lak- és gazdasági épületekkel ellátott jászágon gazdaságot folytat, a jászág gazdaságát illető perek annak a helynek a bírósága előtt is megindíthatók, a hol a jászág fekszik, vagy a honnan a gazdaságot vezetik.

29. § Szerződés fennállásának vagy fenn nem állásának elismerését, a szerződés teljesítését vagy felbontását, valamint a szerződésszerű teljesítés elmulasztásából eredő kártérítést tárgyazó perek a szerződés teljesítése helyének bírósága előtt is megindíthatók, ha a teljesítés helye okiratból megállapítható, vagy ha az idézés az alperesnek a bíróság területén vagy székhelyén kézbesíthető. Több teljesítési hely közül az illetékességet bármelyik megállapítja.

Részletügyletből származó követelésre nézve az illetékesség a jelen törvény hatályosságának területén lakó vevővel szemben e § alapján meg nem állapítható.

30. § Váltókeresetek és visszkeresetek, akár fizetésre, akár biztosításra irányulnak, valamint a váltótörvény alapján a megtartási jogot érvényesítő keresetek a váltó fizetési helyének bírósága előtt is megindíthatók. A csekk alapján a visszkereset a csekk fizetési helyének bírósága előtt is megindítható.

A váltótörvényen, valamint a csekkről szóló törvényen alapuló perbejelentést kizárólag annál a bíróságnál kell megtenni, a mely a visszkeresetre illetékes.

31. § Kereskedő és iparos üzlete körében kötött ügyleteiből eredő követelését az előtt a bíróság előtt is perelheti, a melynek területén a vele szerződő fél az ügylet kötéskor lakott vagy a 26. §-nak megfelelően tartózkodott, ha okirattal igazolja, hogy attól az időponttól számítva, a mikor az alperes a bíróság területéről elköltözött vagy a 26. §-nak megfelelő tartózkodását megszüntette, a kereset beadásáig egy év még nem telt el.

Bejegyzett kereskedő üzlete körében történt eladásból származó követelését az utolsó megrendeléstől számított két éven belül telepe helyének bírósága előtt is perelheti, ha a követelés alapjául szolgáló megrendelést és az áru tényleges átvételét okirattal igazolja.

Iparos üzlete körében történt eladásból származó követelését üzlete helyének bírósága előtt ugyanezen feltételek mellett perelheti, ha az alperes a felperessel ugyanazon törvényszék területén, vagy a felperes üzletének helyén lévő törvényszék területén lakik.

Részügyletből származó követelésre a második és a harmadik bekezdés a jelen törvény hatályosságának területén lakó alperessel szemben nem alkalmazható.

Meghatalmazással kötött ügyleteknél a megrendelő meghatalmazását okirattal kell igazolni.

32. § Bejegyzett kereskedőnek más kereskedővel szemben létrejött követelése, ha a felperes az arra vonatkozó könyvkivonatot bemutatja, az utolsó ügylet bejegyzésének keltétől számított két éven belül annak a helynek a bírósága előtt is perelhető, a hol az ügylet megkötésekor a könyvet vezették. A cégjegyzés kitörlése ezt az illetékességet nem szünteti meg.

Az a felperes, a ki nyilvánvalóan jobb tudomása ellenére e § alapján nem kereskedőt von perbe, száz koronától hatszáz koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetendő.

33. § A 2. § 4., 5. és 6. pontjában felsorolt perek kizárólag annak a bíróságnak az illetékességéhez tartoznak, a melynél az illető cég bejegyeztetett, vagy ha a cégbejegyzést elmulasztották, a melynél a cég bejegyzendő lett volna. A cégbejegyzés kitörlése ezt az illetékességet nem szünteti meg.

34. § Az a bíróság, a mely a testületekre, kereskedelmi társaságokra, bányatársulatokra és egyesületekre a 25. § értelmében általánosan illetékes, azokban a perekben is illetékes, a melyeket ezek tagjaik ellen, vagy a tagok egymás ellen a tagsági viszony alapján indítanak.

A kereskedelmi társaságra általánosan illetékes bíróság előtt a társaság tagja ellen a társasági kötelezettségeikért való felelősségen alapuló követelés iránt is meg lehet a pert indítani.

35. § Vagyonkezelésből az abban érdekelték közt felmerülő perek, ideértve a számadási pereket, az előtt a bíróság előtt is megindíthatók, a melynek területén a vagyont kezelték.

Ha a vagyonkezelés birói felügyelet alatt történik, kizárólag az a bíróság illetékes, a mely a felügyeletet gyakorolja, ha pedig az ügy ennek a bíróságnak hatáskörét meghaladná, az a törvényszék, a melynek kerületében a felügyelő bíróságnak székhelye van.

36. § Ügyvéd díjait és költségeit tárgyzó perek annak a helynek a bírósága előtt is megindíthatók, a hol az ügyvéd irodája a megbízás idejében volt.

Ez az illetékesség abban az esetben is alkalmazandó, ha a helyettesítéssel megbízott ügyvéd díjait és költségeit az ellen az ügyvéd ellen érvényesíti, a ki őt megbízta.

37. § A 29. § alá nem tartozó kártérítési perek az előtt a bíróság előtt is megindíthatók, a melynek területén a károsítás történt.

38. § Ingókra vonatkozó sommás visszahelyezési perek az előtt a bíróság előtt is megindíthatók, a melynek területén a háborítás történt.

39. § Ingatlanra vonatkozó tulajdon és más dologi jog vagy dologi teher érvényesítését, vagy az ingatlannak ezek alól mentességét tárgyzó perek, továbbá az ingatlanra vonatkozó osztály-, határ- és birtokperek, - ideértve a sommás visszahelyezési, valamint a sommás határpereket is - ugyyszintén a telekkönyvi kitörlési perek, kizárólag annak a bíróságnak illetékességéhez tartoznak, a melynek területén az ingatlan fekszik.

Telki szolgalmat tárgyzó perekben a szolgáló, dologi terhet tárgyzó perekben pedig a terhelt ingatlan fekvése irányadó.

Ha az ingatlan több bíróság területén fekszik, a per e bíróságok bármelyike előtt megindítható.

40. § Az ingatlan fekvése szerint illetékes bíróság előtt a telekkönyvi előjegyzés igazolását tárgyzó per is megindítható. Ugyanez előtt a bíróság előtt megindíthatók továbbá a bekebelezéssel vagy előjegyzéssel biztosított követelésnek és más személyes jognak érvényesítését, fennállását vagy fenn nem állását, ugyyszintén a dologi teher után hátralékos személyes szolgáltatások behajtását tárgyzó perek, ha ugyanaz ellen a személy ellen irányulnak, a ki ellen az ingatlanra vonatkozó dologi jog iránt meg lehetne indítani a keresetet. Ugyanez előtt a bíróság előtt megindíthatók végre azok a perek is, a melyeket személyes jognak érvényesítése, fennállása vagy fenn nem állása iránt az ingatlan tulajdonosa vagy birtokosa ellen ebben a minőségben indítanak.

41. § Az ingatlanra vonatkozó bérleti vagy haszonbérleti viszonyból eredő perek, valamint az 1. § 2. d) pontjában meghatározott perek annak a helynek bírósága előtt is megindíthatók, a hol az ingatlan fekszik.

42. § A hitbizományi viszonyból eredő perek kizárólag annak a törvényszéknek az illetékességéhez tartoznak, a mely a hitbizomány felett a felügyeletet gyakorolja.

43. § Örökösödést, hagyományt és általában halál esetére szóló intézkedésből eredő jogot, valamint közszerzeményi és özvegyi jogot tárgyzó perek, még ha ingatlanra vonatkoznak is, az előtt a bíróság előtt is megindíthatók, a mely az örökösödési eljárásra illetékes, illetőleg ha az ügy ennek a hatáskörét meghaladná, az előtt a törvényszék előtt, a melynek területén e bíróságnak székhelye van.

Ugyanezekre a perekre nézve az a belföldi bíróság, a mely előtt az örökösödési eljárás folyik, illetőleg a melynek területén ennek a bíróságnak a székhelye van, mindaddig kizárólag illetékes, míg az örökösödési eljárás jogerősen befejezve nincsen.

A belföldön levő ingatlanokra nézve az első bekezdésben említett perekben kizárólag a belföldi bíróság illetékes.

A második bekezdés szerint illetékes bíróság előtt az örökösödési eljárás jogerős befejezéseig a hagyatéki hitelezők is érvényesíthetik követeléseiket.

44. § A házasság érvénytelennek nyilvánításából, felbontásából vagy az ágytól és asztaltól való elválasztásból eredő vagyoni jogi perek az előtt a bíróság előtt is megindíthatók, a mely a házassági perre illetékes, ha pedig a vagyoni jogi per a járásbíróság hatáskörébe tartozik, az előtt a járásbíróság előtt, a melyre nézve a házassági per bíróságának illetékességét megállapító okok (639-641. §) fennforognak.

45. § Olyan vagyoni jogi perekben, a melyekre nézve a törvény kizárólagos illetékességet meg nem állapít, az a bíróság is illetékes, a melynek az alperes aláveti magát. Az alávetés - ha azt az alperes nem a perben jelenti ki - csak akkor érvényes, ha közokiratba vagy a 317. §-nak megfelelően kiállított magánokiratba van foglalva, ha az okiratban meg van határozva az a jogviszony, a melyből a per ered és ha az illetékességet egy meghatározott belföldi bíróságra ruházza.

Alávetés esetében az egyébként fennálló illetékességet csak akkor nem lehet igénybe venni, ha a felek a fentebbi minőségű okiratban úgy állapodtak meg, hogy a perben csak az okiratban meghatározott bíróság legyen illetékes.

Részletügyletből eredő követelésre nézve az illetékesség a jelen törvény hatályosságának területén lakó vevővel szemben okiratban sem köthető ki, ha az áru teljes vételára ötszáz koronát nem halad meg.

46. § Ha más államban magyar állampolgár ellen polgári pereket az előtt a bíróság előtt is meg lehet indítani, a mely e törvény szerint ezekben a perekben vagy egyáltalában nem, vagy nem ugyanugy volna illetékes, akkor annak az államnak polgárával szemben az e törvényben megállapított illetékességen kívül ezt az illetékességet is lehet alkalmazni.

47. § Több egyenlően illetékes bíróság közül a felperes szabadon választhat.

48. § Hely alatt az illetékesség szempontjából a községet kell érteni.

Ha a község területe több járásbíróság között van felosztva, hely alatt az illető járásbíróság területét kell érteni. Ha pedig az illetékességet ezen az alapon nem lehet megállapítani, a felperes a község területén levő járásbíróságok közül szabadon választhat.

49. § A bíróság illetékességét, a mennyiben a törvény másként nem rendelkezik, a keresetlevél beadásának időpontja szerint kell megítélni.

50. § A bíróság illetékességét hivatalból veszi figyelembe.

Ha az alperes a bíróság előtt jelen van vagy ha már perbebocsátkozott, a bíróság illetékességének hiányát csak ott veszi hivatalból figyelembe, a hol a törvény kizárólagos illetékességet állapít meg.

A mennyiben a törvény eltérően nem rendelkezik, a bíróság az illetékességnek vagy az illetékesség hiányának megállapítására előadott tényállítások valóságát - ha azok a köztudomással vagy a bíróság hivatalos tudomásával nem ellenkeznek - csak az ellenfél tagadása esetében vizsgálja.

51. § Az eljáró bíróságot a legközelebbi közös felsőbíróság jelöli ki:

1. ha több bíróság területi határaitra való tekintettel kétséges, hogy közülök melyik van hivatva eljárni;

2. ha ugyanaz az ügy jogerősen különböző bíróságok illetékességéhez vagy hatáskörébe tartozónak van nyilvánítva;

3. ha több bíróság, a melyek közül az egyiknek illetékesnek kell lennie, jogerősen illetéktelennek van nyilvánítva, vagy ha ugyanilyen összeütközés merül fel több bíróság között a hatáskör tekintetében;

4. ha több bíróság előtt ugyanazon tárgyú kereset volt indítva, s a megelőzés alapján nem lehet eldönteni, hogy melyik per függősége akadályozza meg a többiek folytatását.

Az eljáró bíróságot a legközelebbi nem akadályozott felsőbíróság jelöli ki akkor is, ha az egyébként illetékes bíróság a birói hatalom gyakorlatában tényleg akadályozva van.

52. § Ha a per e törvény hatályosságának területén megindítható, a bíróság illetékességének megállapítására szolgáló ténykörülmények azonban hiányoznak, vagy ki nem nyomozhatók, az ügyben illetékes bíróságot a kir. Curia jelöli ki.

53. § Az illetékes bíróság kijelölése a felek bármelyikének kérelmére, vagy a bíróságnak hivatalból tett előterjesztésére történik. A fél a kérelmet a felsőbíróságnál is benyújthatja.

A bíróság a kijelölés tárgyában szóbeli tárgyalás nélkül is határozhat. (254. §)

A határozat, a melylyel az illetékes bíróságot kijelölték, felebbvitellel meg nem támadható.

A felsőbíróság a kijelölés előtt a halaszthatatlan intézkedéseket közvetlenül elrendelheti.

NEGYEDIK FEJEZET

A bíróságok belső szervezete

54. § A kir. járásbíróság mint egyes bíróság jár el.

55. § A kir. törvényszék, a kir. ítélőtábla és a kir. Curia tanácsban határoznak.

A kir. törvényszék tanácsa az elnökön kívül két bíróból áll.

A kir. ítélőtábla felebbezési tanácsa az elnökön kívül négy bíróból, felülvizsgálati tanácsa pedig az elnökön kívül két bíróból alakul.

A kir. Curia tanácsa az elnökön kívül négy bíróból alakul.

56. § A tanácsok csak a törvényes számú tagokkal határozhatnak. Hosszas tárgyalásokhoz azonban póttagok is alkalmazhatók, akik közül a tanács magát valamelyik tagjának akadályoztatása esetében kiegészíti.

57. § Az ebben a törvényben az elnökhöz utasított teendőket az illető tanács elnöke, járásbiróságnál pedig az elnökhöz, a tanácshoz vagy a tanács tagjához utasított teendőket a bíró végzi.

A bíróság elnökéhez utasított teendőket járásbiróságnál a járásbiróság vezetője végzi.

Nem peres ügyben bírói határozatot hozhat, peres ügyben megkeresés vagy kiküldés alapján foganatosítandó bírói cselekményeket végezhet az igazságügyminister részéről önálló működési körrel felruházott jegyző is. A működési kört az igazságügyminister rendelettel állapítja meg. Ebben a működési körben a törvényben a bíróra megállapított eljárási szabályok a jegyzőre is alkalmazandók.

58. § Bírói cselekményeket kiküldött bíró (jegyző) csak a törvényben kijelölt esetekben végezhet.

ÖTÖDIK FEJEZET

Bírósági személyek kizárása

59. § A bíró már a törvénynél fogva nem járhat el olyan ügyben:

1. a melyben mint fél szerepel, vagy a féllel együtt jogositva vagy kötelezve van, avagy a per eredményétől függő megtérítéssel tartozik;

2. a melyben felesége vagy volt felesége, jegyese, egyenes ágba rokona vagy sógora, oldalágban rokona unokatestvérig bezárólag, feleségének a testvére vagy testvérének a házastársa van az 1. pont értelmében érdekelve;

3. a melyben oly személy van az 1. pont értelmében érdekelve, akivel örökbefogadó szülői vagy nevelő szülői, illetőleg gyermeki, vagy gyámi vagy gondnoki viszonyban áll;

4. a melyben mint valamelyik félnek törvényes képviselője, meghatalmazottja vagy ügyvéde közreműködött, továbbá a melyben valamelyik félnek törvényes képviselőjével, meghatalmazottjával vagy ügyvédjével a 2. vagy a 3. pontban meghatározott viszonyban áll;

5. a melyben mint tanut vagy szakértőt kihallgatták;

6. a melyben, mint az alsóbíróságnak vagy választott bíróságnak a tagja, a megtámadott határozat hozatalában részt vett, vagy a melyben kiküldött vagy megkeresett bíróként járt el, a mennyiben eljárásának vagy határozatának előterjesztés következtében való felülvizsgálásáról van szó.

Az eljárás további folyamában nem vehet részt az a bíró, a kire mint tanura hivatkoznak, ha a bíróság kihallgatását elrendeli.

60. § A bíróság hivatalból ügyel arra, hogy az előbbi § értelmében törvénynél fogva kizárt bíró az eljárásban részt ne vegyen. Az a bíró, a kinek tudomása van arról, hogy ellene ilyen kizáró akadály van, azonnal köteles ezt a bíróság elnökének bejelenteni.

A törvénynél fogva kizárt bírót bármelyik fél az eljárás bármely szakában kifogásolhatja.

61. § Bármelyik fél kifogására ki kell zárni azt a bírót, a ki az ügyben aggályos.

Aggályos a bíró, ha oly okok forognak fenn, a melyek az ügyre való tekintettel elfogulatlansága iránt alapos kétséget támasztanak.

A bíró ellen hivatali kötelességére vonatkozólag elkövetett becsületsértés vagy rágalmazás, vagy ellene a per megindítása után tett bűnvádi vagy fegyelmi feljelentés magában véve aggályosság okául nem szolgálhat.

A fél a bírót aggályosság okából többé nem kifogásolhatja, ha a nélkül, hogy a már meglévő és előtte ismert aggályossági okot érvényesítette volna, a bíró előtt tárgyalásba bocsátkozott vagy előtte kérelmet terjesztett elő.

62. § Az a bíró, a ki aggályosság miatt kifogásolható, jogosítva van az aggályosság okának bejelentése mellett kívánni, hogy az eljárásban való részvételtől felmentsék.

63. § A kizárási kérelmet annál a bíróságnál kell előadni, a melyhez a kifogásolt bíró tartozik.

A fél a kérelmet, ha szóbeli tárgyaláson kívül adja elő, írásban nyújthatja be, vagy jegyzőkönyvbe mondhatja.

A kifogásoló félnek nyomban valószínűvé kell tenni a kérelem okát, ideértve azt a körülményt is, hogy az aggályossági ok akkor, a mikor a bíró előtt tárgyalásba bocsátkozott, vagy előtte kérelmet terjesztett elő, még nem állott fenn, vagy előtte ismeretlen volt. (61. §) A valószínűsítés végett a kifogásolt bíró nyilatkozatára is lehet hivatkozni.

A kifogásolt bíró a kifogás felől nyilatkozni köteles.

64. § A járásbíróság bírájának kizárása felől a törvényszék, más bírónak kizárása felől pedig rendszerint az a bíróság határoz, a melyhez a kifogásolt bíró tartozik.

A törvényszék elnökének, tagjai többségének, vagy egész tanácsának kizárása felől a kir. ítélőtábla, a kir. ítélőtábla elnökének, tagjai többségének, vagy egész tanácsának kizárása felől a kir. Curia határoz. A kir. Curia elnökének, tagjai többségének, vagy egész tanácsának kizárása felől a kir. Curia - polgári és büntető osztályának bírói tagjaiból alakított teljes ülésben - határoz.

A kifogásolt bíró a határozathozatalban részt nem vehet.

A kizárási kérelem a kifogásolt bíró beleegyezésével az ügyvezetés körében, helyettesítés útján, határozathozatal nélkül is elintézhető.

65. § A bíróság a kizárási kérelem felett az ellenfél meghallgatása nélkül határozhat.

Az ellen a határozat ellen, a mely a kizárási kérelemnek helyt ad, nincsen felebbvitelnek helye. A megtagadó határozat ellen felfolyamodásnak van helye.

66. § A kifogásolt bíró a kizárási kérelem elintézéséig csak olyan cselekményeket végezzen, a melyek halasztást nem tőrnek.

67. § A 64. és a 66. § megfelelően alkalmazandó kizárási kérelem esetén kívül is, midőn a bíró bejelenti, hogy törvénynél fogva ki van zárva, vagy erre nézve egyébként kétség merül fel, valamint ha a bíró aggályosság alapján felmentését kívánja.

A határozatot ezekben az esetekben a felek meghallgatása nélkül kell meghozni.

68. § Ha a bíróság tagjainak kizárása vagy felmentése (62. §) következtében meg nem alakulhat, valamint abban az esetben, ha a járásbíróságnak a vezetője, a törvényszéknek vagy a kir. ítélőtáblának az elnöke van az 59. § 1-4. pontjai értelmében kizárva, akkor az a felső bíróság, a mely a 64. § értelmében a kizárás felől határoz, a területén levő hasonló hatáskörű bíróságok közül az eljáró bíróságot kijelöli.

A felek meghallgatására és a kijelölt határozat megtámadhatatlanságára, valamint a halaszthatatlan intézkedések elrendelésére az 53. § alkalmazandó.

69. § Ez a fejezet a jegyzőkönyvvezetőre is megfelelően alkalmazandó.

A kizárás felől az a bíróság határoz, a melynél a jegyzőkönyvvezető alkalmazva van.

MÁSODIK CZIM

Felek

ELSŐ FEJEZET

Perképesség

70. § Fél lehet az, a ki a magánjog szerint jogképes. A magánjog szabályai szerint kell megítélni azt is, hogy mennyiben lehet fél a születendő magzat és az ismeretlen örökös.

71. § Perbeli cselekvő képessége mindenkinek van, a ki szerződéssel leköttezheti magát.

Perbeli cselekvő képessége van annak is, a ki a szóban lévő per tárgyáról peren kívül jogérvényesen rendelkezhetik.

72. § A törvényes képviselő, valamint a pervitelre való különös felhatalmazás szükségességét az erre nézve fennálló szabályok szerint kell megítélni.

73. § A törvényes képviselő, ha a pervitelre fel van jogosítva, egyes perbeli cselekmények tekintetében az ellenféllel szemben különös felhatalmazásra nem szorul, kivéve, a mennyiben a fennálló szabályok a pernek egyesség, elismerés vagy lemondás útján való befejezéséhez különös felhatalmazást vagy utólagos jóváhagyást kívánnak meg.

74. § Nem magyar állampolgár perbeli cselekvő képességének hiánya nem vehető figyelembe, ha őt ez a képesség a perbiróság joga szerint megilleti. Ez a szabály azonban nem zárja ki, hogy helyette a külföldi jog szerint erre jogosult törvényes képviselője fellépessen.

75. § A bíróság a perképességnek, valamint a törvényes képviselő igazolásának és netalán szükséges felhatalmazásának hiányát a per bármely szakában hivatalból veszi figyelembe.

Ha a hiány pótolható, a bíróság a hiány pótlására határidőt tűz, és ha a késedelem veszélylyel járna, időközben az eljárást a féllel, illetőleg a képviselővel folytathatja, véghatározatot azonban a hiány pótlása, illetőleg a kitűzött határidő letelte előtt nem hozhat.

Ha a hiány nem pótolható, vagy ha azt az előbbi bekezdés értelmében kitűzött határidő alatt nem pótolják, a bíróság az eljárást ítélettel (181. §) megszünteti, és a jogosulatlanul fellépőt az okozott költségben elmarasztalja.

A törvényes képviselő igazolása nem szükséges, ha a képviselő köztudomású, vagy ha a bíróságnak arról hivatalos tudomása van.

A törvényes képviselő fellépéséig a fél által, vagy annak nevében végzett cselekmények hatálytalanok, ha azokat a törvényes képviselő kifejezetten vagy hallgatólag jóvá nem hagyja.

76. § Ha valamely cselekményt oly, cselekvő képességgel nem bíró személy ellen kellene teljesíteni, a kinek törvényes képviselője nincsen és a késedelem veszélylyel járna, a bíróság kérelemre a törvényes képviselő fellépéséig terjedő időre ügygondnokot nevez.

MÁSODIK FEJEZET

Pertársak

77. § Több fél együtt perelhet, vagy együtt vonható perbe, ha a per tárgya közös jog, illetőleg kötelezettség, vagy ha a felek lényegileg ugyanazon ténybeli és jogi alapon vannak jogosítva, illetőleg kötelezve.

Ha valamennyi alperesre nézve illetékes belföldi bíróság nincs, a felperes az alpereseket bármelyik alperesre nézve általánosan illetékes belföldi bíróság előtt perelheti. A mellékkötelezett azonban a főkötelezettel együtt az utóbbinak általánosan illetékes belföldi bírósága előtt ezen az eseten kívül is perelhető. A főkötelezettet a mellékkötelezett illetékessége alá, valamint a belföldön általános illetékességgel bíró fő- vagy mellékkötelezettet külföldi bíróság illetékessége alá vonni nem szabad.

Váltókötelezettek valamennyi alperesre nézve illetékes belföldi bíróság hiányában csak az elfogadóval, illetőleg a saját váltó kibocsátójával, csekk alapján kötelezettek pedig csak a csekk kibocsátójával együtt perelhetők ennek általánosan illetékes belföldi bírósága előtt. A váltókezes a főkötelezettel együtt az ez utóbbira nézve általánosan illetékes belföldi bíróság előtt is perelhető.

78. § Több fél abban az esetben is együtt perelhet, vagy vonható perbe, ha a per tárgyát lényegben hasonnemű ténybeli és jogi alapból eredő jogok és kötelezettségek teszik, és a bíróság illetékessége mindegyik alperessel szemben megállapítható.

79. § A mennyiben a törvény kivételt nem tesz, a perben mindegyik pertárs önálló, és egyik pertárs cselekménye vagy mulasztása a másiknak sem javára, sem hátrányára nem szolgál.

80. § Ha a vitás jogot a pertársak részére vagy ellen csak egységesen lehet eldönteni, vagy ha a perben hozott ítélet jogereje a pertársakra törvényes szabálynál fogva akkor is kiterjedne, ha a perben részt nem vettek volna, akkor a cselekvő pertársak cselekményei azokkal a pertársakkal szemben is hatályosak, a kik valamely határnapot vagy határidőt elmulasztanak, a mennyiben maguk cselekvőleg nem lépnek fel.

Ez a szabály nem terjed ki az egyességre, az elismerésre és a joglemondásra.

Az első bekezdés eseteiben a pertársak ellentétes vagy eltérő előadásainak befolyását az ügy eldöntésére a bíróság a per körülményei szerint ítéli meg.

81. § A per szorgalmazására bármelyik pertárs jogosítva van, tekintet nélkül a köztük levő viszonyra. Határnapra valamennyi pertársat meg kell idézni.

HARMADIK FEJEZET

Harmadik személyek részvétele a perben

82. § A ki valamely dolgot vagy jogot, a mely iránt más személyek közt per van folyamatban, egészben vagy részben maga részére követel, jogát a per jogerős eldöntéséig főbeavatkozási perrel érvényesítheti.

83. § A főbeavatkozási pert a főper első folyamodásu bíróság előtt mind a két fél ellen intézett keresettel kell megindítani.

Az idézés a főperben kitűzött határnapra is történhetik.

A főbeavatkozási per önálló per. A bíróság azonban a főpert a főbeavatkozási per jogerős eldöntéséig felfüggesztheti s a pereknek együttes tárgyalását is elrendelheti. (236. §)

84. § A ki jogilag érdekelve van abban, hogy más személyek között folyamatban levő per az egyik fél javára dőljön el, a fél pernyertességének elősegítése czéljából a perbe beavatkozhatik (mellékbeavatkozás).

A törvénynek a mellékbeavatkozásra vonatkozó rendelkezései azokban az esetekben is alkalmazandók, a melyekben a mellékbeavatkozást külön törvény engedi meg.

85. § A mellékbeavatkozás a per bármely szakában a per jogerős eldöntéséig és a fellebbvitellel kapcsolatban is történhetik.

86. § A mellékbeavatkozás bejelentésében a beavatkozónak érdekét is elő kell adnia.

A mellékbeavatkozás bejelentése írásban történik és a felekkel közlendő. A járásbírósi eljárásban a bejelentést a tárgyalási jegyzőkönyvbe is fel lehet venni.

87. § Ha a felek bármelyike a mellékbeavatkozás visszautasítását kéri, a bíróság a felekkel és a beavatkozóval tartott tárgyalás után végzéssel határoz. Ha a beavatkozó érdekét valószínűvé teszi, a beavatkozást nem szabad visszautasítani.

A beavatkozást visszautasító végzés ellen felfolyamodásnak van helye.

A míg a visszautasítás jogerősen kimondva nincs, a mellékbeavatkozó a perben részt vehet.

88. § A mellékbeavatkozó jogosítva van a fél érdekében a per állása szerint megtehető minden cselekményt véghez vinni; a félre nézve azonban e cselekménynek csak annyiban van hatálya, a mennyiben a fél cselekményével ellentétben nem áll.

A féllel közlendő határozatokat és iratokat a mellékbeavatkozóval is közölni kell.

Ha a perben hozandó ítélet jogereje a mellékbeavatkozónak az ellenfélhez való viszonyára is kiterjed, cselekményeire a 80. § megfelelően alkalmazandó.

89. § Az a fél, a ki pervesztés esetére harmadik személy ellen szavatossági vagy kártérítési követelést vél érvényesíthetni, vagy pervesztés esetére harmadik személynek követelésétől tart, ugyyszintén az, a kit oly követelés iránt perelnek, a melyet a harmadik személy is a maga részére igényel, a harmadik személyt a pernek jogerejü eldöntéséig perbe hívhatja. A perbehívott további perbehívással élhet.

90. § A perbehívásban elő kell adni a perbehívás alapját és a per állását.

A perbehívás írásban történik és az ellenféllel is közlendő. A járásbíróági eljárásban a perbehívást a tárgyalási jegyzőkönyvbe is fel lehet venni.

91. § Ha a perbehívott a perbehívóhoz csatlakozik, mellékbeavatkozóként szerepel.

A perbehívó és a perbehívott közötti jogviszony a perben el nem dönthető, és a védelem elvállalásából a szavatossági vagy kártalanítási kötelezettség elismerése nem következethető.

92. § Ha a beperelt adós azt a harmadik személyt, a ki a követelést egészben vagy részben a maga részére igényli, perbe hívja, és a perbehívott a perbe belép, az adóst kérelmére a perből végzéssel el kell bocsátani, ha a követelés összegét az igénylők javára a visszavétel jogáról való lemondás mellett bírói letétbe helyezi.

Az adós elbocsátása esetében a pert csakis az igénylő hitelezők között a követeléshez való jog iránt kell folytatni. A pernyertes félnek a letett összeget oda kell ítélni, és a pervesztés igénylőt az adósnak okozott költségben is el kell marasztalni, ideértve a letétel költségét is; az alaptalanul okozott költségben azonban az adós ilyenkor is marasztalandó.

Az ellen a végzés ellen, amelylyel a bíróság az adóst a perből elbocsátja, felfolyamodásnak van helye.

93. § Az, a kit, mint valamely dolog birtokosát, a melyet harmadik személy nevében birlal, vagy oly szolgálat vagy más dologi jog iránt perelnek, a melyet harmadik személy nevében gyakorol, a perbebocsátkozást megtagadhatja, ha ezt a harmadik személyt elődként megnevezi és nyilatkozattétel végett megidézését kéri.

Ha a kitűzött határnapon az elődként megidézett harmadik személy ezt a minőségét kétségbe vonja, vagy nem nyilatkozik, az alperes a perbebocsátkozást többé meg nem tagadhatja és az elődként megnevezett személylyel szemben jogosítva van a kereseti követelésnek eleget tenni.

A harmadik személy, ha elődi minőségét a kitűzött határnapon elismeri, az alperes beleegyezésével a perbe léphet, és ebben az esetben az alperest kérelmére a felperes beleegyezésével a perből végzéssel el kell bocsátani.

NEGYEDIK FEJEZET

Meghatalmazottak és ügyvédek

94. § Járásbíróság előtt a fél, valamint a törvényes képviselő, a cégvezető és az, a ki a kereskedelmi társaságot a kereskedelmi törvény rendelkezései szerint bíróság előtt képviselni jogosítva van, perbeli cselekményeket személyesen vagy meghatalmazott által végezhet.

Ha a per tárgyának értéke ezer koronát meghalad, váltóperekben pedig a váltókereset vagy a visszkereset tárgyának értékére tekintet nélkül, a félnek ügyvéddel kell magát képviseltetnie.

A kivételeket a törvény határozza meg.

95. § Ha a fél nem személyesen jár el, a bíróság előtt meghatalmazottul rendszerint csak ügyvédet nevezhet. Ha az ügyvédi képviselet nem kötelező, az ügyvéden kívül mint meghatalmazott képviselheti:

1. a felmenő ágbeli rokon lemenő ágbeli rokonát és viszont, a férj nejét és nejének felmenő vagy lemenő ágbeli rokonát, a nő férjét, a testvér testvérét és a pertárs pertársát;

2. a gazdatiszt, az erdőtiszt és a bányatiszt, valamint az, a ki valamely ingatlan kezelésével járó ügyletek kötésére állandóan meg van hatalmazva, a gazdaságból vagy az ingatlan kezeléséből eredő ügyekben azt, a kinél alkalmazva van;

3. a kereskedőnek az üzletben állandóan alkalmazott kereskedelmi meghatalmazottja és az iparosnak üzletvezetője az üzletből származó perekben főnökét;

4. a gazda cselédjét és a gazdatiszt a gazdaságban alkalmazott cselédet.

A ki nem önjogu, csak akkor lehet meghatalmazott, ha huszadik életévét betöltötte.

96. § A törvényszék, a kir. ítélőtábla és a kir. Kuria előtt a félnek ügyvéddel kell magát képviseltetnie. A kivételeket a törvény határozza meg.

97. § A birói vagy ügyészi minőségben alkalmazott államhivatalnok, a kir. közjegyző, a nyilvános jogtanár, az, a kinek birói hivatalra vagy ügyvédségre minősítő oklevele van, és a jogtudor saját ügyében, vagy atyai hatalom alatt álló kiskorú gyermeke, gyámoltja vagy gondnokoltja ügyben, továbbá mint nejének meghatalmazottja ügyvédi képviseletre nem szorul.

E törvénynek a kötelező ügyvédi képviseletre vonatkozó rendelkezései nem érintik a királyi kincstár és a közalapítványok perbeli képviseletére vonatkozó szabályokat, ideértve a m. kir. államvasutak képviseletére nézve fennálló szabályokat is.

Az első és a második bekezdés szerint jogosult személyek és közegek ennek a törvénynek szempontjából, a mennyiben a törvény kivételt nem tesz, az ügyvédekkel ugyanazon tekintet alá esnek.

98. § Azokban a perekben is, a melyekben az ügyvédi képviselet kötelező, a felek ügyvédi képviselet nélkül személyesen vagy a 95. § 1-4. pontjában megjelölt meghatalmazott által a perbíróság előtt egyességet köthetnek, a peres jogot egészben vagy részben elismerhetik vagy arról lemondhatnak, továbbá a jegyzőkönyvvezető előtt, a bírósági irodában, valamint a megkeresett bíró előtt, és a mennyiben a törvény másként nem rendelkezik, a kiküldött bíró előtt eljárhatnak.

A fél azokban a perekben is, a melyekben az ügyvédi képviselet kötelező, képviselőjével együtt az elsőbíróság és a felebbviteli bíróság előtt személyesen megjelenhet és szóval előterjesztéseket tehet.

99. § A mennyiben az ügyvédi képviselet kötelező, a bíróság az ügyvéd nélkül fellépő fél cselekményét hivatalból visszautasítja; ha pedig a fél, a kit e perben még ügyvéd nem képviselt, a tárgyaláson ügyvéd nélkül jelent meg, a tárgyalást költségére azzal a figyelmeztetéssel halasztja el, hogy őt, ha az újabb tárgyaláson ügyvéd nélkül jelennek meg, meg nem jelenőnek fogja tekinteni. Ezt a rendelkezést akkor is alkalmazni kell, ha az ügyvédi képviselet a kereset felemelése, új kereset vagy viszontkereset támasztása következtében a tárgyalás folyamán válik szükségessé. Ha az ügyvédi képviselet hiánya csak az eljárás folyamán derül ki, a végzett cselekmények az ügyvédi képviselet hiánya miatt nem támadhatók meg.

100. § A meghatalmazott köteles írásbeli meghatalmazását eredetiben vagy hiteles másolatban első fellépése alkalmával a bírósági iratokhoz csatolás végett bemutatni.

A magánokiratba foglalt meghatalmazást a kiállítónak két előttemező tanu jelenlétében alá kell írnia, vagy előttük az aláírást sajátkezű aláírásának elismernie; ha pedig írni nem tud, két előttemező tanu jelenlétében, a kiknek egyike a kiállító nevét is aláírja, kézjeggyel kell ellátnia.

Ha a meghatalmazás ügyvéd részére szól, elég, ha a kiállító azt sajátkezűleg aláírja.

A külföldön kiállított meghatalmazás közokiratba vagy hitelesített magánokiratba foglalandó.

Ha az ügyvéd részére szóló meghatalmazás nem magyar nyelven van kiállítva, a meghatalmazott annak magyar fordítását is köteles bemutatni.

101. § A személyesen megjelent fél szóval is adhat meghatalmazást, a melyet a tárgyalási jegyzőkönyvbe kell felvenni és a félnek alá kell írnia.

102. § A fél ügyvédjének perek vitelére adott általános meghatalmazását a törvényszéknél vagy a járásbiróságnál előre bejelentheti. A bejelentéshez a bíróilag vagy közjegyzőileg hitelesített meghatalmazás eredetiben csatolandó.

A bíróság a bejelentésekről jegyzéket vezet. A jegyzékek nyilvánosak.

A jegyzékbe iktatott meghatalmazás az előtt a bíróság előtt, a melynél a jegyzéket vezetik, igazolásra nem szorul. A meghatalmazásra az első beadványban, illetőleg az első megjelenés alkalmával minden perben hivatkozni kell. Más bíróság előtt a meghatalmazás a jegyzéknek a bírósági iroda által kiállított kivonatával igazolandó. A meghatalmazás visszavonását vagy felmondását bíróilag vagy közjegyzőileg hitelesített alakban a jegyzékbe való iktatás végett a bíróságnál be kell jelenteni, mert különben a meghatalmazásnak ez okokból való megszűnése harmadik személyekkel szemben nem érvényesíthető. Ez a rendelkezés a 107. §-t nem érinti.

103. § A mennyiben az ügyvédi képviselet kötelező, az ügyvédnek a per vitelére szóló meghatalmazással kell birnia. Egyéb esetekben a meghatalmazás egyes cselekményekre is szólhat.

104. § A per vitelére adott meghatalmazás kiterjed a perre vonatkozó minden cselekményre, ideértve a tárgyalás folyamán indított keresetekre, a beavatkozási keresetre, továbbá a biztosítási intézkedésekre és a végrehajtási eljárásra, valamint az ennek folyamán indított perekre vonatkozó cselekményeket is; kiterjed továbbá a pernek egyesség, elismerés vagy lemondás útján befejezésére s a peres pénz vagy dolog és a perköltség átvételére, nyugtatványozására és helyettes nevezésére is.

A bíróság által kinevezett ügygondnok jogköre - a mennyiben a törvényből más ki nem tűnik - ugyanaz, mint a per vitelére meghatalmazott jogköre, azzal a megszorítással, hogy az ügygondnok egyességet nem köthet, elismerést és joglemondást nem tehet, és a bíróság külön megbízása nélkül a peres pénzt vagy dolgot át nem veheti és nem nyugtatványozhatja.

105. § A per vitelére szóló meghatalmazás törvényes terjedelmének korlátozása az ellenféllel szemben csak annyiban hatályos, a mennyiben a korlátozás magába a meghatalmazásba kifejezetten felvétellett.

A mennyiben az ügyvédi képviselet kötelező, a meghatalmazás törvényes terjedelmét hatályosan csak a pernek egyesség, lemondás vagy elismerés útján való befejezhetése, valamint a peres pénz vagy dolog átvétele és nyugtatványozása tekintetében lehet korlátozni.

A 102. § értelmében bejelentett meghatalmazás nem korlátozható.

106. § A per vitelére szóló meghatalmazás nem szűnik meg sem a megbízó halálával, sem pedig a megbízó perbeli cselekvő képességében, vagy törvényes képviselőjének személyében történt változás következtében. Ha azonban a meghatalmazott a jogutódok nevében kíván fellépni, azok meghatalmazását kell felmutatnia.

107. § Ha az ügyvédi képviselet nem kötelező, az ellenféllel szemben a meghatalmazásnak a fél részéről történt visszavonása a visszavonás közlésével, a meghatalmazásnak a meghatalmazott részéről történt felmondása pedig a meghatalmazás megszűnésének közlésével válik hatályossá.

Ha az ügyvédi képviselet kötelező, a meghatalmazásnak visszavonása vagy felmondás folytán megszűnése az ellenféllel szemben másik ügyvéd vallásának közlésével válik hatályossá.

A közlés írásban történik, a melyet a bíróság az ellenfélnek kézbesített. A tárgyaláson jelenlevő ellenfél szóval is értesíthető.

108. § A meghatalmazott részéről meghatalmazása körében végzett cselekményt az ellenféllel szemben olyannak kell tekinteni, mintha a fél maga végezte volna, hacsak a jelenlevő fél azt azonnal vissza nem vonja, vagy ki nem igazítja.

109. § Több meghatalmazott közül a felet bármelyik képviselheti. Ellenkező kikötés az ellenféllel szemben hatálytalan.

110. § A meghatalmazás hiányát a bíróság a per bármely szakában hivatalból veszi figyelembe.

Ha az, a ki mint meghatalmazott lép fel, meghatalmazását nem igazolja, a bíróság a hiány pótlására rövid határidőt tűz ki és e mellett a meghatalmazás nélkül fellépett személyt egyelőre az eljárásban való részvételre bocsáthatja, az ellenfél kívánságára pedig az eljárásban való részvételre bocsátani köteles.

A bíróság a meghatalmazás nélkül fellépett személynek az eljárásban való részvételre bocsátását a költségek és károk iránt nyújtott biztosítéktól teheti függővé, melynek módját és mennyiségét a bíróság belátása szerint állapítja meg.

A meghatalmazás igazolására kitűzött határidő lejárt, illetőleg az igazolás megtörténte vagy az eljárás jóváhagyása előtt véghatározat nem hozható.

Ha a kitűzött határidő alatt a hiányt nem pótolják, vagy az eljárást jóvá nem hagyják, a fél helyett eljáró személy cselekményei hatálytalanok, és ehhez képest a meghatalmazás nélkül indított kereset végzéssel hivatalból visszautasítandó, a meghatalmazás hiányának egyéb eseteiben pedig a fél meg nem jelentnek tekintetvén, ellene a meg nem jelenés következményei alkalmazandók, és egyuttal mind a két esetben a fél helyett eljáró személy az ellenfélnek okozott költségben elmarasztalandó.

A fél a meghatalmazás hiányát nem érvényesítheti, ha a meghatalmazást csak szóval adta is vagy az eljárást akár kifejezetten, akár hallgatólag jóváhagyta.

111. § A bíróság azokat a feleket és meghatalmazottakat, a kiknek nincs érthető előadó képességük, a további előadástól eltilthatja, azokat a meghatalmazottakat pedig, a kik a 95. § szerint a képviselőre jogosítva nincsenek vagy a kik zugirászat miatt jogerősen el voltak ítélve, az előadástól eltiltani köteles.

Ha ennek következtében a fél képviselő nélkül marad, a tárgyalást a fél költségére azzal a figyelmeztetéssel kell elhalasztani, hogy a bíróság a felet a tárgyalás ismételt meghiusítása esetében meg nem jelenőnek fogja tekinteni.

Az, a ki a 95. § 1-4. pontjai alapján mint meghatalmazott fellép, ha a meghatalmazásra jogosító viszony tekintetében valótlán tényt ad elő, kétszáz koronáig terjedhető pénzbírságban marasztalandó. A marasztaló határozat ellen egyfoku felfolyamodásnak van helye.

Ügyvédekre ez a § nem alkalmazható. A 97. § első bekezdésében említett személyek e § alkalmazásában ügyvédeknek nem tekintetnek.

ÖTÖDIK FEJEZET

Szegénységi jog

112. § Szegénységi jogban rendszerint az a fél részesíthető, a kinek jövedelme nem nagyobb, mint a lakhelyén szokásos közönséges napszám.

A bíróság azonban az összes körülmények tekintetbe vételével szegénységi jogban részesítheti azt a felet is, a ki a perkoltséget fedezni nem tudja a nélkül, hogy a saját és azoknak a hozzátartozóinak szükséges tartása sérelmet szenvedne, a kiknek tartására törvénynél vagy törvényes gyakorlatnál fogva köteles.

Az, a kinek perlekedése már előre teljesen eredménytelennek mutatkozik, szegénységi jogban nem részesíthető.

nem részesíthető szegénységi jogban az a fél sem, a ki mint engedményes lép fel, kivéve, ha valószínűnek mutatkozik, hogy az engedményezés nem a szegénységi jogon való perelhetés végett történt.

Külföldieknek a szegénységi jogot eltérő nemzetközi megállapodás hiányában csak viszonyosság esetében lehet megadni. Az igazságügyministernek a viszonyosság felől tett nyilatkozata a bíróságokra kötelező. E nyilatkozatot kétség esetében hivatalból kell kikérni.

113. § A szegénységi jog megadása következtében a fél:

1. egyelőre fel van mentve a szegénységi jog megadása iránti kérelem előterjesztésétől kezdődőleg az ügyben felmerülő illetékek és bélyegek fizetése alól;

2. a perköltség fedezéseül nem köteles biztosítékot adni;

3. jogot nyer arra, hogy ügyének egyelőre díjtalan vitelére ügyvédet rendeljenek ki számára (116. §);

4. egyelőre fel van mentve a bírósági kiküldöttek díjainak és kiadásainak, a tanúk és szakértők illetményeinek, valamint a szükséges hirdetmények és az ügygondnok költségének fizetése alól, és ezeket az államkincstár előlegezi.

Hogy a szegénység miatt mennyiben van helye bélyeg- és illetékmentességnek, azt külön jogszabályok határozzák meg.

114. § A szegénységi jog megadása az ellenféllel szemben a perköltség megtérítésének kötelezettségét nem érinti.

115. § A szegénységi jog megadása a per bíróságánál írásban vagy szóval kérhető.

Ha a fél a perbíróság székhelyén kívül fekvő járásbíróság területén lakik vagy tartózkodik, kérelmét szóval lakhelyének vagy tartózkodási helyének járásbírósága előtt is előadhatja, a mely az erről felvett jegyzőkönyvet a perbírósághoz teszi át.

A kérelemben a szükséghez képest elő kell adni a peres ügy állását a bizonyító eszközök megnevezésével. A kérelem mellett továbbá be kell mutatni a hatósági bizonyítványt, a mely tanúsítja a félnek állását vagy foglalkozását, vagyoni viszonyait, az általa fizetendő egyenes állami adó mennyiségét, továbbá azt a körülményt, hogy jövedelme a lakhelyén szokásos közönséges napszámot nem haladja meg. Ha a fél a 112. § második bekezdése alapján kéri a szegénységi jog megadását, a hatósági bizonyítványnak a fél állásán, foglalkozásán, vagyoni viszonyain és az általa fizetendő egyenes állami adó mennyiségén felül tanusítania kell a félnek családi viszonyait azoknak a személyeknek a megnevezésével, a kiknek tartásáról gondoskodni köteles, és a félnek a perköltség viselésére való tehetetlenségét. Gyámság vagy gondnokság alatt állók részére a bizonyítványt a gyámhatóság is kiállíthatja.

Egyebekben a hatósági bizonyítvány kiállítását rendelet szabályozza.

116. § A szegény fél részére ügyének díjtalan vitelére ügyvédet csak akkor lehet kirendelni, ha ezt kifejezetten kéri. A mennyiben az ügyvédi képviselet nem kötelező, a bíróság a körülményekhez képest itéli meg, hogy ügyvéd kirendelésére szükség van-e.

Sürgős esetben a bíróság rendel ki a szegény fél részére ügyvédet és erről az ügyvédi kamarát értesíti. Az ügyvéd kirendeléséről egyébként az ügyvédi rendtartás rendelkezik.

A szegény fél részére való kirendelés az ügyvédre nézve a per vitelére szóló meghatalmazást pótolja.

117. § A megadott szegénységi jog a fellebbviteli és a végrehajtási eljárásra is kiterjed.

A szegény fél részére kirendelt ügyvéd, ha nem lakik a fellebbezési bíróság székhelyén, a fellebbezési tárgyalásra a fellebbezési bíróságnál más ügyvéd kirendelését kérheti.

A szegény fél részére kirendelt ügyvédnek a perbíróságnál előterjesztett kérelmére más ügyvéd rendelhető ki, ha az ő lakhelyétől távolesó helyen megkeresés útján teljesítendő perbeli cselekménynél az ügyvédi képviselet szükségesnek mutatkozik.

A kirendelésre az előbbi § második bekezdése alkalmazandó akként, hogy sürgős esetben az ügyvédet a megkeresett bíróság rendeli ki.

118. § A szegénységi jog annak a félnek halálával, a kinek részére megadatott, megszűnik. A megszűnés azonban nem zárja ki, hogy a szegény felet képviselő ügyvéd a szükséges cselekményeket szegénységi jogon végezhesse.

A perbiróság a szegénységi jogot a féltől az eljárás bármely szakában hivatalból is megvonja, ha kitűnik, hogy a szegénységi jog feltételei nem voltak meg, vagy már nincsenek meg. Azon az alapon, hogy a perlekedés már előre teljesen eredménytelennek mutatkozik, a szegény fél részére kirendelt ügyvéd kérelmére is köteles a bíróság határozni a szegénységi jog megvonása kérdésében.

Az a fél, a ki a szegénységi jog megadását a vagyoni feltételekre nézve tudva hamis előadás alapján eszközölte ki, hatszáz koronáig terjedhető pénzbírságban marasztalando.

119. § A szegénységi joggal perlekedő fél azokat az összegeket, a melyek fizetése alól szegénységi joga alapján egyelőre fel volt mentve, utólag köteles megfizetni, mihelyt a szegénységi jog vagyoni feltételei már nincsenek meg.

120. § A 113. § 4. pontjában említett azokat a költségeket, a melyek fizetése alól szegény fél egyelőre fel volt mentve, az ellenféltől kell behajtani, ha ez a perköltség megtérítésében el lett marasztalva.

Erre nézve a bíróság határozatában (424. §) megfelelően intézkedik. Egyebekben a behajtást rendelet szabályozza.

121. § A szegény fél részére kirendelt ügyvéd a perköltségben marasztalt ellenféltől közvetlenül behajthatja megállapított kiadásait és díjait. Az ellenfél az ügyvéddel szemben oly kifogással, a mely őt a szegény félhez való viszonyából illeti meg, csak annyiban élhet, a mennyiben azt a költséget, a mely részére ugyanabban a perben a szegény fél ellen meg van állapítva, felszámíthatja.

122. § A szegénységi jog megadása, megvonása és az utófizetés elrendelése tárgyában a bíróság az ellenfél meghallgatása nélkül határozhat. A netalán szükséges tudakozódást a bíróság hivatalból is megteheti.

A szegénységi jog megvonása és az utófizetés elrendelése előtt a szegény felet meg kell hallgatni.

A szegénységi jogot kérő fél ebben az eljárásban akkor is személyesen járhat el, vagy a 95. § 1-4. pontjaiban meghatározott meghatalmazottal képviseltetheti magát, ha az ügyben az ügyvédi képviselet kötelező volna.

123. § A szegénységi jogot megadó, megvonását vagy az utófizetés elrendelését megtagadó végzés ellen nincs helye felfolyamodásnak. A szegénységi jogot megtagadó, megvonó és az utófizetést elrendelő végzés ellen a fél felfolyamodással élhet.

HATODIK FEJEZET

Biztosíték

124. § A külföldi felperes az alperes kívánatára a perköltség és az ítéleti illeték fedezéséül biztosítékot köteles adni, kivéve, ha abban az államban, a melynek a felperes polgára, a magyar állampolgárt megfelelő esetben biztosíték adására nem kötelezik.

Az igazságügyministernek erről tett nyilatkozata a bíróságokra kötelező. E nyilatkozatot kétség esetében hivatalból kell kikérni.

125. § Az alperes abban az esetben is követelhet biztosítékot, ha a biztosíték adásának oka a per folyamán áll be, kivéve, ha a felperesi követelés elismert része elegendő biztosítékul szolgál.

126. § A biztosíték mennyiségét az alperes költségének valószínű összege szerint a bíróság állapítja meg.

Az alperes által a per folyamán indított keresetből származó költséget a megállapításnál nem lehet figyelembe venni.

Ha a megállapított összeg a per folyamán elégtelennek mutatkozik, és felperesi követelésnek elismert része sem szolgálna elegendő biztosítékul, az alperes további biztosítékot követelhet.

A fellebbviteli eljárásban a felperestől további biztosíték csak az esetben követelhető, ha ő élt fellebbezéssel vagy felülvizsgálati kérelemmel, és ha a követelésnek bár még nem jogerősen megítélt része elegendő biztosítékul nem szolgál.

127. § A biztosítékot, hacsak a felek a biztosítás módját egyetértően másként nem állapítják meg, készpénzben vagy óvadékképesnek nyilvánított értékpapirosban kell letenni. Az értékpapirosok a budapesti tőzsdén a letétel napját megelőzőleg utoljára jegyzett árfolyam kétharmadáig fogadhatók el, de semmi esetre sem a névértékükön felül.

128. § Ha a biztosíték adásának oka a per folyamán megszűnik, a felperes kérelmére a biztosítékot vissza kell adni, illetőleg a felperest a biztosíték adásának kötelezettsége alól fel kell menteni.

E kérelem felett az alperest meg kell hallgatni.

A biztosíték visszaadását elrendelő határozat ellen felfolyamodásnak van helye.

HARMADIK CZIM

Eljárás az elsőfolyamodásu bíróságok előtt

ELSŐ FEJEZET

Keresetlevél és egyéb beadványok

129. § A keresetlevélnek magában kel foglalnia:

1. a bíróság megjelölését;
2. a felek megjelölését nevük, állásuk vagy foglalkozásuk, perbeli állásuk és lakásuk szerint, valamint a felek képviselőinek nevét, állását vagy foglalkozását és lakását;
3. a perfelvételi határnapon előadandó kereset közlését, vagyis a jog előadását, a melyet a felperes érvényesíteni akar, és határozott kérelmet.

A jog alakszerű megnevezése nem szükséges, hanem a jogállítást a keresetnek egész tartalmából kell megállapítani.

A keresetlevélben továbbá a tárgyalás előkészítése végett előadandók azok a tényállítások is, a melyekből a felperes keresetét származtatja, valamint ezek bizonyítékai.

A keresetlevélben a szükséghez képest azokat az adatokat is elő kell adni, a melyek a bíróság hatáskörének és illetékességének, valamint a hivatalból figyelembe veendő körülményeknek a megállapítására szolgálnak. A mennyiben e körülmények igazolására okirat szükséges, ezt az okiratot eredetiben vagy másolatban (kivonatban) csatolni kell. Okiratot kell különösen azokban az esetekben csatolni, a melyekben a törvény a hatáskört vagy az illetékességet okiratra alapítja.

A keresetlevélben megjelölendő a mellékletek, annak előadásával, hogy eredetiben vagy másolatban vannak csatolva.

130. § Keresetet valamely jogviszony vagy jog fennállásának vagy fenn nem állásának, ugyszintén annak bírói megállapítása iránt is lehet indítani, hogy valamely okirat valódi vagy nem valódi, ha e megállapítás szükségesnek mutatkozik a felperes jogállapotának biztosítására az alperessel szemben.

Számadási kötelezettség megállapítására a számadást követelő fél, valamely számadás helyességének megállapítására pedig mind a számadást követelő, mind a számadásra kötelezett fél indíthat keresetet. A számadási kötelezettség megállapítására indított keresetben a felperes egyuttal számadást is terjeszthet elő, a melyet meg kíván állapíttatni arra az esetre, ha az alperes nem terjesztene elő számadást.

131. § Járadékok és viszontszolgáltatástól nem függő más időszakos szolgáltatások iránt indított keresetekben a marasztalást az ítélet hozatala után lejárandó szolgáltatásokra is lehet kérni.

Ha valamely ingatlan, lakás vagy más helyiség visszabocsátásának naptárilag meghatározott napon kell történnie, a keresetet e határnap előtt is meg lehet indítani.

132. § A felperes ugyanazon alperes ellen több keresetet egy keresetlevélbe foglalhat, ha azok a bíróság hatáskörébe (7. §), illetékességéhez és az eljárás ugyanazon neme alá tartoznak.

133. § A keresetlevélben idézett és a fél birtokában levő okiratokat a keresetlevél első példányához eredetiben vagy egyszerű, illetőleg - a hol a törvény rendeli - hitelesített másolatban, a keresetlevél többi példányához pedig egyszerű másolatban kell csatolni. A bírósági iroda a félnek kívánatára az eredetiben csatolt okiratról elismervényt köteles adni.

Ha az okiratnak csak egyes részei birnak jelentőséggel, elég az olyan kivonat csatolása, a mely az okirat bevezetését, a jelentős részt, az okirat végszavait, keltét és az aláírásokat tartalmazza.

Ha az okiratok az ellenfélnek is birtokában vannak, vagy ha nagyon terjedelmesek vagy igen számosak, elegendő azokat tüzetesen megjelölni s megtekintésre felajánlani. Ez a szabály a 129. § utolsóelőtti bekezdése szerint csatolandó okiratokra nem alkalmazható.

Az idézett okiratok eredetijét a perfelvételi határnapon az ellenfél kívánatára fel kell mutatni, kivéve, ha az eredetiek a keresetlevél első példányához vannak csatolva vagy a perfelvételi határnapot megelőzőleg a 201. § szerint le vannak téve.

134. § A keresetlevelet a per bíróságánál magyar nyelven írásban kell benyújtani két példányban és egy felzettel, ha pedig több alperes van, annyi további példányban, hogy mindegyik alperesnek egy-egy példány jusson. Ha a felperes a keresetlevél kézbesítését az alperes részére egyidejűleg több helyen kívánja megkíséreltetni, saját költségén a keresetlevélnek több példányát is benyújthatja.

A keresetlevélhez csatolni kell továbbá az idéző végzésnek a 142. §-ban meghatározott szöveggel kiállított annyi példányát, a hány példány kézbesítendő.

Ha több érdekeltnek közös képviselője van, vagy ha valamely érdekeltnek több képviselője közül egynek kezéhez is érvényesen történhetik a kézbesítés, a keresetlevelet részükre csak egy példányban kell benyújtani.

Ha a felperest ügyvéd képviseli, a keresetlevél minden egyes példánya az ügyvéd ellenjegyzésével ellátandó. Ügyvédi képviselő hiányában a félnek vagy meghatalmazottjának a 100. § második bekezdése szerint kell a keresetlevelet kiállítani.

Ha a fél a szükséges kereseti példányt, felzetet vagy mellékletet be nem nyújtja, a bírósági iroda az iratról a fél költségére hivatalból másolatot készít és azt hitelesíti.

Ha a fél az idéző végzés példányait nem csatolja, azokat hivatalból kell elkészíteni.

135. § A járásbírósági eljárásban a kereset a per bírósága előtt jegyzőkönyvbe is mondható.

A kereset szóbeli előadása esetében a bíróság a felet a szükséges útbaigazítással ellátni s az előadás hiányaira figyelmeztetni köteles, a jegyzőkönyvbe vételt azonban, ha ezt a fél a figyelmeztetés után is kívánja, meg nem tagadhatja.

A jegyzőkönyvnek a kézbesítéshez szükséges másolatait és az ezekhez szükséges mellékleteket (133. §) a bírósági iroda hivatalból készíti el és hitelesíti.

136. § A 129. § 1. és 2. pontjában felsorolt kellékekkel a szóbeli tárgyaláson kívül előadható minden írásbeli kérelmet és nyilatkozatot is el kell látni. Az írásbeli beadványban továbbá az ügyet, a melyre vonatkozik, meg kell jelölni, és ha a beadvány valamely már folyamatban levő perre vonatkozik, azon a bírósági ügyszámot is ki kell tenni.

A 129. § utolsó bekezdésének a mellékletek megjelölésére vonatkozó szabálya az ilyen beadványokra is alkalmazandó.

Olyan beadványban, a melynek következtében szóbeli tárgyalásra határnapot kell kitűzni, a határnapon előadandó kérelem és az ennek megalapítására szolgáló tények és ezek bizonyítékai is közlendők.

Ha a bíróság a beadvány felett szóbeli tárgyalás nélkül határozhat, a szükséges bizonyítás vagy valószínűvé tétel végett az okiratokat eredetiben kell a beadványhoz csatolni. Egyebekben a 133. § alkalmazandó.

137. § Írásbeli beadványokat a bírósági iratokhoz csatolandó első példányon kívül a kézbesítés végett szükséges számú példányban kell benyújtani (134. §). Az egyes példányokon megjegyzendő, hogy azok, kinek és mily minőségben kézbesítendő. Saját értesítése végett felzetet köteles a fél csatolni.

A beadványok nyelvére, a példányok ügyvédi ellenjegyzésére, illetőleg aláírására, valamint a hiányzó példányok pótlására a 134. § alkalmazandó.

138. § A járásbírói eljárásban a szóbeli tárgyaláson kívül előadható kérelmek és nyilatkozatok a per bírósága előtt jegyzőkönyvbe is mondhatók.

A törvényszéki eljárásban csak a törvényben megjelölt esetekben lehet az ilyen kérelmeket és nyilatkozatokat szóval előadni. A szóbeli előadás ez esetben a jegyzőkönyvvezető előtt történik és jegyzőkönyvbe veendő.

A 136. § rendelkezéseit a jegyzőkönyvre is megfelelően alkalmazni kell.

A fél utbaigazítására és figyelmeztetésére, valamint a szükséges másolatok készítésére a 135. § alkalmazandó.

139. § Keresetindítás előtt annál a járásbírósnál, a mely per esetében az értékre tekintet nélkül illetékes volna, egyességi kíséretre idézést lehet kérni. Az idézést, melyben az ügy röviden megjelölendő, csak a bíróság területén vagy székhelyén szabad kézbesíteni. Az idézést kérő félnek a határnapot szóval is tudtára lehet adni.

A létrejött egyesség jegyzőkönyvbe veendő és bírói egyesség hatályával bír.

Ha mind a két fél megjelent, de az egyesség nem sikerül, a bíróság, a mennyiben az ügy hatáskörébe tartozik és az ügyvédi képviselő hiánya akadályul nem szolgál (94. § második bekezdése), a felperes kívánatára a keresetet jegyzőkönyvbe veszi és az ügyet nyomban tárgyalja, ha pedig a tárgyalás elhalasztása szükségesnek mutatkozik, azonnal tárgyalási határnapot tűz és ezt a feleknek szóval tudtukra adja.

Ha az egyességi kíséretre kitűzött határnapon az idéző fél meg nem jelent, vagy az ellenfél kívánatára keresetét - ha az a járásbíró hatáskörébe tartozik - elő nem adja, az ellenfél kérelmére az okozott költség megtérítésében végzéssel marasztalandó. Ha pedig az ellenfél nem jelent meg, az eljárás költségét a megindítandó per költségéhez kell számítani.

MÁSODIK FEJEZET

Idézés

140. § A keresetlevélre az idéző végzést az elnök bocsátja ki.

Ha a felperes a keresetlevélben nem terjesztette elő azokat az adatokat és okiratokat, a melyek a bíróság hatáskörének és illetékességének, valamint a hivatalból figyelembe veendő egyéb körülményeknek a megállapítására szükségesek (129. §), vagy ha a keresetlevél egyéb pótolható hiányok miatt, különösen a felek vagy az ügy hiányos megjelölése, a meghatalmazásnak, az ügyvédi ellenjegyzésnek, vagy az aláírásnak hiánya miatt az idézés kibocsátására nem alkalmas, az elnök a keresetlevelet rövid határidő kitűzése mellett kijavítás végett visszaadja.

A járásbírói eljárásban a bíróság a helyben lakó felet a keresetlevél kijavítása végett maga elé idézheti.

A keresetlevél kijavítását elrendelő végzés ellen felfolyamodásnak nincs helye.

A kitűzött időben kijavított keresetlevél úgy tekintetik, mintha eredetileg helyesen lett volna beadva.

Ezt a §-t - a mennyiben a törvény eltérően nem rendelkezik - egyéb beadványokra is megfelelően alkalmazni kell.

141. § Ha már a keresetlevél elintézése alkalmával nyilvánvaló, hogy a 180. § 1., 2., 3., 5. és 6. pontjában meghatározott valamely pergátló körülmény, az ügyvédi képviselet hiánya (98. §) vagy valamely hivatalból figyelembe veendő s nem pótolható más hiány forog fenn, ugyszintén ha a felperes a kijavítás végett visszaadott keresetlevelet újból hiányosan adja be, a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül hivatalból visszautasítja.

Ha az elnök a törvényszéki eljárásban a keresetlevelet visszautasítandónak találja, azt a tanács elé terjeszti, a mely a visszautasítás kérdésében a felek meghallgatása nélkül határoz. Ha a tanács a keresetlevelet nem utasítja vissza, az elnök az idéző végzést a tanács határozatának közlése nélkül bocsátja ki.

A járásbíróági eljárásban a keresetlevél szóbeli előadása esetében (135. §) a visszautasító végzést, ha nyomban meghozatik, a felperesnek szóval kell kihirdetni s írásban csak kívánatra kell kézbesíteni.

Ha valamely bíróság a keresetlevelet az első bekezdés alapján hatáskörének hiánya miatt hivatalból visszautasította, az utóbb eljáró bíróság oly ok miatt, amely a korábbi határozat alapján ellenkezik, az idézés kibocsátását meg nem tagadhatja.

A 184. § rendelkezése a keresetlevélnek az első bekezdés alapján történt visszautasítása esetében is alkalmazandó.

142. § A törvényszéki eljárásban a keresetlevélre hozott idéző végzésben a feleket fel kell hívni, hogy a tüzetesen megjelölt helyen és a megjelölt határnapon és órában meghatalmazott ügyvéd által a perfelvételi tárgyalásra a törvényes következmények terhe alatt jelenlenek meg.

A járásbíróági eljárásban a felek akként idézendők meg, hogy a per felvételére és érdemleges tárgyalására a törvényes következmények terhe alatt személyesen vagy a 95. § szerint képviselőre jogosult és igazolt meghatalmazott által jelenlenek meg, és egyuttal felhivandók arra is, hogy a tárgyalásra az ügyre vonatkozó eredeti okiratokat és a lehetőség szerint egyéb bizonyítékaikat, nevezetesen tanuikat is hozzák magukkal (205. §). A 94. § második bekezdésében említett perekben a feleket akként kell megidézni, hogy meghatalmazott ügyvéd által jelenlenek meg.

Az idéző végzést az alperesnek a keresetlevél másodpéldányán, és ha több alperes van, ezeknek a további példányokon, a felperesnek pedig felzeten kell kézbesíteni. A keresetlevél első példánya a bíróságnál megtartandó.

A keresetlevél szóbeli előadása esetében az alperest a jegyzőkönyv másolatával kell megidézni.

143. § A tárgyalást a bíróság székhelyén és hivatalos helyiségében kell megtartani, a mennyiben a törvény eltérően nem rendelkezik.

A bíróság a tárgyalást vagy egy részét, nevezetesen a bizonyításfelvételt más helyen is megtarthatja, ha ezt az ügy alapos elbírálhatása indokolja, vagy ha ez jelentékeny költségkiméléssel jár.

144. § Határnap vasárnapra és Gergely-naptár szerinti közönséges ünnepnapra, valamint nemzeti ünnepnapra csak sürgős szükség esetében tűzhető ki.

A határnap ily kitűzése vagy kitűzésének megtagadása miatt nincs helye fellebbvitelnek.

145. § Az időköz, amellyel az idéző végzés kézbesítésének a perfelvételi határnapot meg kell előznie (perfelvételi időköz), a törvényszéki eljárásban legalább nyolcz nap, ha a kézbesítés alperes részére a bíróság székhelyén történik, és legalább tizenöt nap, ha belföldön egyebütt történik.

A járásbíróági eljárásban a perfelvételi időköz az első bekezdés eseteihez képest három, illetőleg nyolcz nap.

Sürgős esetben az elnök az ellenfél meghallgatása nélkül rövidebb perfelvételi időközt is szabhat.

Ha az idéző végzés külföldön kézbesítendő, ugyszintén hirdetményi idézés esetében is a megfelelő perfelvételi időközt az elnök szabja meg.

146. § A járásbíróági eljárásban a felek a bíróság által meghatározott és közzétett rendes törvényt napokon idézés nélkül is megjelenhetnek a bíróság előtt ügyük tárgyalása végett. Ily esetben a keresetet a tárgyalási jegyzőkönyvbe kell iktatni.

A bíróság a felek személyazonosságáról meggyőződést szerez.

147. § Az idéző végzéssel ellátott keresetlevél kézbesítésével beállanak a perindítás hatályai, ugymint:

1. a megindított per folyama alatt ugyanazon jog iránt ujabb pert sem ugyanazon, sem más bíróság előtt nem lehet indítani (perfüggőség);

2. a kereset kézbesítéséhez kötött magánjogi hatályok.

Azok a magánjogi hatályok, amelyek a kereset beadásához vannak kötve, már a keresetlevél beadásával, illetőleg jegyzőkönyvbe vételével beállanak.

Ha a keresetlevél az alperesnek halála miatt, vagy más okból nem kézbesíthető, a keresetlevél beadásához kötött magánjogi hatályok elenyésznek, ha a felperes a kézbesítés sikertelen megkísérléséről történt értesítésétől számítva harmincz nap alatt a hirdetményi idézést nem kéri, vagy a kézbesítés végett szükséges adatokat be nem jelenti.

A keresetlevéllel nem közölt kereset tekintetében a perindításnak, valamint a keresetlevél beadásának hatályai akkor állanak be, mikor benyújtják a keresetet a tárgyalási jegyzőkönyvhöz leendő melléklés végett, a járásbírói eljárásban pedig amikor a keresetet jegyzőkönyvbe veszik.

148. § Folyamatban lévő ügyekben az idézésnek az ellenfél részére való kézbesítése és a határnap között legalább annyi időnek kell közbul maradni, amennyi a megjelenésre elegendő.

A 140. § első bekezdése és a 142. § egyéb idézésekre is megfelelően alkalmazandók.

149. § A kihirdetett határozatokban kitűzött határnapra azt a felet, a kinek részére a határozat ki van hirdetve, megidézni nem szükséges.

HARMADIK FEJEZET

Kézbesítés

150. § A kézbesítéseket, amennyiben a törvény kivételt nem tesz, a bírósági iroda hivatalból közvetíti.

151. § Kézbesítő közegek: a kir. posta közegei, a bírósági kézbesítők, a törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácsu város hatóságának, a nagy- és kisközségeknek valamely alkalmas közege, továbbá - ahol bejelentő intézmény van szervezve - a bejelentő hivatal. Kis- és nagyközségekben a községi kézbesítő közeg működését a községi vagy körjegyző ellenőrzi és felügyelni köteles arra, hogy a kézbesítő közeg kötelességét szabályszerűen teljesítse.

Azt, hogy egyes esetekben mely kézbesítő közegek és mily részletes szabályok szerint járnak el, az igazságügyminister rendelettel állapítja meg, még pedig a postai közegeket illetőleg a kereskedelemügyi ministerrel, a közigazgatási közegeket illetőleg pedig a belügyministerrel egyetértve.

Az érdekelt fél kívánatára és költségére a kézbesítéssel bírósági végrehajtót kell megbizni.

152. § Hogy a bírósági iroda a kézbesítő közegeket mennyiben bizhatja meg közvetlenül kézbesítéssel, rendelet szabályozza.

153. § A fél helyett kézbesíteni lehet annak, a kit a törvény vagy külön meghatalmazás kézbesítések elfogadására feljogosít, továbbá a 102. § értelmében bejelentett ügyvédnek, kereskedelmi üzlet folytatásából eredő perekben pedig a cégvezetőnek.

154. § Ha a félnek a per vitelére meghatalmazottja (104. §) van, a per folyamában ennek a kezéhez kell kézbesíteni.

Ha a fél a kézbesítés átvételére külön megbizottat - kézbesítési megbizottat - jelentett be a bíróságnál, a kézbesítés ennek a kezéhez történik.

Több érdekelt kézbesítési megbizottjának a kézbesítendő iratot mindegyik érdekelt részére külön példányban kell átadni.

155. § Ha a kézbesítési megbízott a megnevezés hiányossága miatt fel nem található, a kézbesítés úgy történik, hogy a kézbesítendő ügydarabot a félnek, ha pedig a per vitelére meghatalmazottja van, ennek az utolsó ismert czime alatt feladják a postára. A kézbesítés ily esetben a postára való feladással teljesítve van, ha a küldemény mint kézbesíthetetlen érkeznék is vissza.

A postára feladással történik a kézbesítés akkor is, ha a per vitelére meghatalmazott azért nem található fel, mert lakása nincs bejelentve, vagy hibásan van bejelentve. Ebben az esetben a feladás a fél utolsó ismert czime alatt történik.

156. § Kézbesíteni bárhol lehet, ahol a személyt, akinek a kézbesítendő irat szól, megtalálják.

Ha azonban e személynek a kézbesítés helyén lakása, üzlethelyisége vagy irodája van, az e helyiségen kívül történt kézbesítés csak úgy érvényes, ha ő az átvételt meg nem tagadta.

157. § Ha a kézbesítő a személyt, akinek részére kézbesíteni kell, otthon nem találja, a vele a lakásban együtt lakó felnőtt családtag kezéhez, ilyennek hiányában pedig az ő vagy a vele közös háztartásban élő családtag szolgálatában álló felnőtt személy kezéhez kézbesíthet.

Ha a lakáson ilyen személyek nem találhatók, a kézbesítendő iratot a községi közeg a községi előjáróságnál, más kézbesítő pedig a kézbesítés helyének járásbiróságánál - ha pedig helyben járásbiróság nincs, a községi előjáróságnál leteszi.

A letett irat harmincz nap elteltével a kézbesítést követő bírósági irodának visszaküldhető.

A kézbesítő a letételről a címzettet - lehetőleg két felnőtt tanu jelenlétében, kik a házban vagy a szomszédságban laknak - lakása ajtajára kifüggesztendő, vagy lakásán hagyandó értesítvénnel értesíti. Az értesítő tartalma az alkalmazott tanukkal és ha lehetséges, a bérbeadóval vagy a házfelügyelővel közlendő.

A kézbesítés az értesítő kifüggesztésével vagy a lakáson hagyásával teljesítettnek tekintetik.

158. § Ha azt, a kinek különálló nyílt üzleti helyisége van, üzleti helyiségében nem találják, ott levő felnőtt segéde kezéhez lehet kézbesíteni.

A kézbesítésnek letétel által olyanokkal szemben, a kiknek a községben, a melyben a kézbesítés teljesítendő, a kézbesítendő iraton kitüntetett vagy a lakáson nyert értesülés alapján nyomban kipuhatolható nyílt üzleti helyiségük van, csak akkor van helye, ha az iratot az üzleti helyiségben sem lehetett kézbesíteni. Az értesítvényt ily esetben is a lakáson kell kifüggeszteni vagy hagyni.

159. § Az ügyvéd és a kir. közjegyző részére, ha irodájában nem találják, ott levő segéde vagy írnoke kezéhez lehet kézbesíteni.

Ügyvéd és kir. közjegyző részére való kézbesítésnél a 157. § szerinti eljárásnak csak akkor van helye, ha külön irodája nincs, vagy ha a kézbesítés kísérlete a szokásos irodai órák alatt az irodában is sikertelen maradt.

160. § Ha valamely hatóság, község, intézet, testület, egyesület, részvénytársaság vagy szövetkezet törvényes képviselője vagy előjárója a szokásos hivatalos vagy üzleti órákban a hivatalos vagy az üzleti helyiségben nem található, vagy az átvételben akadályozva van: a kézbesítés az iratok átvételére rendelt, ilyennek hiányában vagy akadályoztatása esetében pedig más hivatalnok vagy szolgálati viszonyban álló személy kezéhez történhetik, a ki a hivatalos vagy üzleti helyiségben található.

Ha a törvényes képviselő, illetőleg az előjáró lakásán nem található, a 157. § szerinti eljárásnak csak akkor van helye, ha külön hivatalos vagy üzleti helyisége nincs, vagy ha a kézbesítés kísérlete ott is sikertelen maradt.

161. § A 157-160. §-ok eseteiben a kézbesítés nem érvényes, ha olyan személy kezéhez történt, a ki a perben ellenfele annak, a kinek részére kézbesíteni kell.

162. § Ha a kézbesítő eljárásában arról értesül, hogy az a személy, a kinek az iratot kézbesíteni kellene, távol van és iratainak átvételére helybenlakó megbízottat rendelt, a letételről szóló értesítvényt a megbízottnak is átadja. Ha pedig ily megbízott hiányában a távollevő fél jelenlegi tartózkodásáról nyer tudomást, erről a 157. § második bekezdésében említett hatóságnak jelentést tesz, a mely az értesítvényt a távollevő félnek czime alatt postán ajánlva elküldi. Ez a hatóság az értesítésről abban az esetben is gondoskodik, ha a távollevő fél megbízásáról vagy tartózkodása helyéről neki van tudomása.

163. § Az idézéssel ellátott keresetlevelet az alperesnek saját kezéhez vagy a 153. §-ban megjelölt személy kezéhez kell kézbesíteni.

Ha a kézbesítés ily módon nem teljesíthető, a kézbesítő az alperes lakásán, illetőleg üzleti, hivatalos vagy irodai helyiségében a 157. § első bekezdésében, a 158., 159., vagy a 160. §-ban megjelölt személyeknek átadott értesítvénnyel tudtára adja az alperesnek, hogy a kézbesítés végett a körülményeknek megfelelően kitűzendő időben ismét meg fog jelenni és hogy a kézbesítendő irat a kézbesítő hivatalos helyiségében a személyazonosság igazolása mellett át is vehető. Ha pedig az értesítvényt a 157-160. §-okban megjelölt személyeknek nem lehet átadni, azt a 157. § negyedik bekezdésében meghatározott módon a lakás ajtajára kell kifüggeszteni, vagy a lakáson kell hagyni.

Ha a kézbesítő az alperest az értesítvényben kitűzött időben ismét nem találja, akkor a kézbesítés a 157. § első bekezdésében, illetőleg a 158., a 159. és a 160. §-ban megjelölt személyek kezéhez történik.

Ha pedig a kitűzött időben olyan személyt sem talál a kézbesítő, a kinek a kezéhez az előbbi bekezdésben idézett §-ok szerint kézbesíthetne, akkor az iratot a kézbesítést közvetítő bírósági irodához visszajuttatja.

A perbíróság ez esetben a felperes kérelmére az alperes részére ügygondnokot nevez és a keresetlevelet ennek kézbesítteti, egyuttal erről az alperest - lakására címzett ajánlott levélben - értesíti. A bíróság az ügygondnok kinevezése előtt elrendelheti, hogy a kézbesítés újból megkíséreltessék.

164. § A fegyveres erőnek vagy a csendőrségnek tényleges szolgálatban levő tagja, valamint a rendőrség vagy a pénzügyőrség személyzetéhez tartozó egyén, akár mint tanu vagy szakértő, illetékes fellebbvaló hatósága útján idézendő meg; azonban sürgős esetben, ha fellebbvaló hatósága nincs helyben, utóbbinak egyidejű értesítése mellett, közvetlenül is megidézhető.

Az idézést nem tartalmazó határozatok kézbesítése az első bekezdésben említett személyek részére a polgári kézbesítő közegek által történik, ha azonban a kézbesítés saját kézhez, vagy a 157. § első bekezdésében említett személyek kezéhez nem történhetik, a kézbesítés teljesítése végett a fellebbvaló hatóságot kell megkeresni. A fellebbvaló hatóság a kézbesítés végett ezen az eseten kívül is megkereshető.

A megkeresést az elnök illetőleg a kiküldött vagy a megkeresett bíró eszközli.

165. § Katonai vagy katonailag megszállott épületben (hajón) kézbesítést csak az épület (hajó) parancsnokának értesítése után az általa kirendelt katonai személy jelenlétében szabad teljesíteni. Ha a parancsnok e célra katonai személyt nem rendelt ki, vagy a kirendelt katonai személy nem jelenik meg, ez a körülmény a kézbesítést nem akadályozza.

Katonai vagy katonailag megszállott épületben (hajón) a fegyveres erő vagy a csendőrség tényleges szolgálatban álló tagjának szóló iratot - ha saját kézhez vagy a 157. § első bekezdésében felsorolt valamely személy kezéhez nem kézbesíthető - az épület (hajó) parancsnokságának kell kézbesíteni.

166. § Ha az a személy, a kinek kezéhez érvényesen kézbesíteni lehet, a kézbesítendő irat átvételét megtagadja, ez a kézbesítés hatályával nála hagyatik.

Ha a megtagadásnak törvényes oka volt, a kézbesítés hatálytalan.

167. § A kézbesítés kézbesítési bizonyítvány mellett történik.

168. § Ha az a személy, a kinek a kézbesítendő iratot átadták, olvasni nem tud, vagy az irat nyelvét nem érti, a kézbesítő neki a kézbesített irat lényeges tartalmát szóval is tudtul adja és hogy ez megtörtént, a kézbesítési bizonyítványban megjegyzi.

169. § Ha a kézbesítésnek postára feladással kell történnie (155. §), a küldemény borítékán feljegyzendő, hogy a kézbesítés a postára feladással ment végbe.

A feladás megtörténtét és idejét ebben az esetben a bírósági iroda az iratoknál tanúsítja.

170. § Ha a kézbesítendő irat a kézbesítést közvetítő bírósági irodában van, az, a kinek részére kézbesíteni kell, az iratot ott közvetlenül is átveheti, ha e célból a bírósági irodában jelentkezik és személyazonosságát igazolja.

Az átvétel elismerése ez esetben az iratoknál történik.

171. § A kézbesítést közvetítő bírósági iroda a kézbesítés szabályszerűségére hivatalból felügyel és az eljárás hibáinak orvoslása iránt intézkedik.

Az a kézbesítő közeg, a ki a kézbesítés szabályait meg nem tartja vagy késedelmesen jár el, tíz koronáig, ismétlés esetében husz koronáig terjedhető bírsággal büntetendő. A bírságot a kézbesítést közvetítő bírósági iroda jelentése alapján annak a bíróságnak az elnöke, illetőleg annak a járásbírságnak a vezetője szabja ki, a melynek az irodája a megbízást adta.

172. § Ha a postai közeg vagy a bejelentő hivatal nem tartja meg a kézbesítési szabályokat, fellebbvaló hatóságához kell fordulni.

173. § A külföldön teljesített kézbesítés érvényességét, ha a kézbesítés e törvény szabályainak megfelel, a kézbesítés helyének törvénye alapján nem lehet megtagadni.

174. § Ha a kézbesítést ennek a fejezetnek egyéb határozmányai szerint a fél tartózkodási helyének ismeretlensége miatt, vagy más okból nem lehet teljesíteni, vagy ha a kézbesítés megkísérlése előre is eredménytelennek mutatkozik, a kézbesítés hirdetmény által történik.

A hirdetmény által való kézbesítés megengedhetősége felől a perbírság az érdekelt fél kérelmére határoz. Azt, hogy a fél tartózkodási helye ismeretlen, valószínűvé kell tenni. Az elutasító határozat ellen felfolyamodásnak van helye.

175. § Ha bebizonyul, hogy a fél a keresetlevélben az ellenfélnek előtte tudvalevő tartózkodási helyét, vagy az előtte ismeretes örökösöket elhallgatta, az egész eljárás, ha pedig a hirdetményi kézbesítést utóbb kérte, ez a kézbesítés és az ezt követő eljárás érvénytelen és a fél a költség megtérítésén felül ezer koronáig terjedhető pénzbírságban marasztalendő. E következményeket a bíróság a felek meghallgatása után hivatalból végzéssel mondja ki.

Ha a hirdetménynyel értesített fél az eljárást akár kifejezetten, akár hallgatólag jóváhagyta, az eljárás érvénytelensége orvosolva van. Ez azonban a pénzbírság alkalmazását nem zárja ki.

176. § A hirdetményi kézbesítést a bírósági iroda fogatosítja.

A hirdetményi kézbesítés a közlendő bírósági határozat és az irat külzete hiteles másolatának a bíróság hirdetményi táblájára való kifüggesztésével történik.

Ha idéző végzéssel ellátott keresetlevelet kell az alperesnek hirdetmény útján kézbesíteni, a bíróság az alperes részére ügygondnokot nevez ki és a keresetlevelet az idézéssel ennek is kézbesített, egyuttal pedig a kifüggesztésen felül hirlapi hirdetményt bocsát ki, a melyben meg kell jelölni a perbírságot, a feleket, a per tárgyát, a kitűzött határnapot és a kinevezett ügygondnokot.

A hirlapi hirdetményt a félnek a hivatalos lapban legalább egyszer közzé kell tennie. A perbírság azonban elrendelheti, hogy a hirdetmény más, a körülményekhez képest külföldi hirlapokban is és a megállapított időközben többször is közzétételű.

Ha a pertárgy értéke kétszáz koronát meg nem halad, a hirdetés a hirlapi közzététel helyett a fél utolsó ismert lakhelyén vagy tartózkodási helyén a helyi szokásnak megfelelő módon történhetik.

Ha az idézést ügygondnoknak kézbesítették, a további kézbesítések, a hirdetményi kézbesítés mellőzésével, az ügygondnok kezéhez történnek.

177. § Midőn a kézbesítés hirlapi közzététellel is történik, a hirdetmény utolsó hirlapi megjelenésétől, a hirdetményi kézbesítés egyéb eseteiben pedig a hirdetményi táblára való kifüggesztéstől számított tizenötödik nap tekintetik a kézbesítés napjának. A bíróság hosszabb határidőt is szabhat.

NEGYEDIK FEJEZET

Perfelvételi tárgyalás

178. § A perfelvételi tárgyalás kezdetén a felperes keresetét (129. § 3. pont) adja elő.

A felperes keresetének előadásában az idézéssel közölt keresetlevél tartalmához nincs kötve.

Ha a felperes kijelenti, hogy a keresetlevélben közölt keresetéhez ragaszkodik, a kereset szóbeli előadása vagy felolvasása csak annyiban szükséges, a mennyiben a bíróság elrendeli.

Ha a felperes a keresetlevélben közölt keresetétől el akar térni, köteles keresetét a törvényszéki eljárásban a tárgyalási jegyzőkönyvhöz mellékelés végett a bíróságnál leteendő iratból - figyelmen kívül hagyás terhe alatt - felolvasni.

A járásbíróági eljárásban a határnapon előadott keresetnek az idézéssel közölt keresetlevélről való eltéréseit, ha a felperes írásban be nem mutatta, hivatalból föl kell venni a tárgyalási jegyzőkönyvbe.

179. § A bíróság az alperes kérelmére a keresetre való nyilatkozás végett halasztást köteles adni, ha úgy találja, hogy az előadott kereset az alperessel éppen nem, vagy nem idejekorán, vagy nem a 129. és a 133. § szerint volt közölve, s az alperes e miatt a perfelvételre elő nem készülhetett.

180. § Ha az alperes pergátló kifogásokat akar tenni, ezeket a kereset előadása után perbebocsátkozása előtt együttesen kell előadnia és azokkal utóbb csak annyiban élhet, a mennyiben oly akadályokra vonatkoznak, amelyeket a bíróság az ítélethozatal előtt az eljárás bármely szakában hivatalból figyelembe venni köteles, vagy a mennyiben az alperes nyomban valószínűvé teszi, hogy kifogásait korábban hibáján kívül nem érvényesíthette.

Pergátló kifogások:

1. hogy a kereset érvényesítése egyáltalában nem tartozik a polgári perutra, vagy hogy külön eljárásnak van fenntartva;

2. hogy törvény szerint a polgári pert más hatósági eljárásnak kell megelőznie;

3. hogy a per nem tartozik a bíróság hatáskörébe, vagy hogy a bíróság nem illetékes;

4. hogy az ügyben választott bíróságnak kell eljárni;

5. a perfüggőség kifogása (147. §);

6. hogy a felek valamelyikének nincs perképessége, illetőleg hogy törvényes képviselője mellőzve van vagy nincsen igazolva;

7. hogy a felperes a megelőző eljárásnak a 186. és a 439. § alapján megállapított költségét a törvény értelmében meg nem térítette;

8. hogy a felperes a perköltségre nézve biztosítékot nem adott (124-128. §).

Az 1., a 2., az 5. és a 6. pontban említett pergátló körülményeket, valamint a jelen törvényben meghatározott esetekben a 3. pontban említetteket is, az eljárás bármely szakában hivatalból figyelembe kell venni.

181. § A pergátló kifogások nyomban és a per érdemétől elkülönítve tárgyalandók és ítélettel döntendők fel. A járásbíróági eljárásban a pergátló kifogás elvetése végzéssel történik.

Ha a pergátló kifogások tárgyalásának folytatása végett a perfelvételi határnapot hosszabb időre kell elhalasztani, a bíróság a felperes kérelmére az új határnapot egyuttal az érdemleges tárgyalásra is kitűzheti.

A bíróság a kifogások elvetése esetében a járásbíróági eljárásban mindig, a törvényszéki eljárásban pedig az ellenfél kérelmére köteles a határozat jogerőre emelkedésére tekintet nélkül az eljárás folytatását elrendelni.

Ha az alperes a pergátló kifogásokat a perbebocsátkozás után adta elő, a bíróság a felperes kérelmére azoknak a per érdemével együttes tárgyalását is elrendelheti és a pergátló kifogások elvetését a végítéletben mondhatja ki.

A járásbíróági eljárásban a pergátló kifogást elvető végzés ellen csak az ügy érdemében hozott határozat ellen használt fellebbevitellel lehet orvoslást keresni.

182. § Ha a bíróság a pergátló kifogásnak helyt ad, a pert megszünteti, a 180. § 6. pontja esetében pedig a 75. § értelmében jár el.

Ha a bíróság a 180. § 7. vagy 8. pontja esetében ad helyt a pergátló kifogásnak, a pert csak arra az esetre mondja ki megszüntnek, ha a felperes az ítélet jogerőre emelkedésétől számított nyolcz nap alatt a 7. pont esetében a megelőző eljárás költségét le nem fizeti vagy a bíróságnál készpénzben le nem teszi, a 8. pont esetében pedig a megállapított összeget biztosítékul készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban (127. §) a bíróságnál le nem teszi, vagy pedig az alperessel közösen be nem jelenti, hogy a biztosítás módját egyetértően másként állapították meg.

A 180. § 8. pontja esetében az alperes a biztosíték összegének kérdésében nem élhet fellebbevitellel.

183. § Midőn a bíróság akár a perfelvételi tárgyaláson, akár később hivatalból figyelembe veendő pergátló körülményt tapasztal, a melyet a felek el nem oszlatnak, a 181. § és a 182. §-nak első bekezdése megfelelően alkalmazandók.

184. § Midőn a bíróság a pert a 182. vagy a 183. § alapján megszüntettem, vagy a keresetet más okból hivatalból visszautasította, a keresetlevél beadásának és a perindításnak magánjogi hatályai fenmaradnak, ha a felperes a megszüntető, illetőleg visszautasító határozat jogerőre emelkedésétől számított harmincz nap alatt a keresetlevelet szabályszerűen benyújtja vagy magánjogi követelését egyébként szabályszerűen érvényesíti.

185. § A törvényszéki eljárásban az alperes érdemleges ellenkérelmét írásból köteles felolvasni. Az irat - felolvasása után - a tárgyalási jegyzőkönyvhöz mellékelendő. E szabály meg nem tartása esetében az ellenkérelmet nem lehet figyelembe venni. Az elismerés akkor is hatályos, ha csupán szóval adják elő.

A járásbíróági eljárásban az ellenkérelmet szóval kell előadni és hivatalból fel kell venni a tárgyalási jegyzőkönyvbe.

186. § Az alperes perbebocsátkozása előtt a felperes elállhat keresetétől.

Az elállás a perfelvételi határnapon szóval, azonkívül pedig a bíróságnál benyújtandó irattal történik, a melyet alperessel közölni kell.

Az elállás következtében a keresetlevél benyújtásának és a perindításnak e törvényben megszabott hatályai elenyésznek; a keresetlevél beadásának és a perindításnak magánjogi hatályai azonban fenmaradnak, ha a felperes az elállás bejelentésétől számított harmincz nap alatt a keresetlevelet szabályszerűen benyújtja vagy magánjogi követelését egyébként szabályszerűen érvényesíti. Az alperesnek a perfelvételi határnapon előadható kérelmére a bíróság az elállást végzéssel megállapítja és egyuttal a felperest a felmerült költségben, a mennyiben erre nézve még nincsen jogerős határozat, elmarasztalja.

Ha a felperes a pert újra megindítja, az alperes a perbebocsátkozást mindaddig megtagadhatja, míg a felperes a megállapított költséget meg nem téríti.

Ez a § nem zárja ki, hogy az alperes a perfelvételi határnapon a felperes keresetével érvényesített jog fenn nem állásának bírói megállapítása iránt keresetet indítson (189. §).

187. § Az alperes perbebocsátkozása után a felperes a pertől már csak az alperes beleegyezésével állhat el. Ebben az esetben az előbbi § második, harmadik és negyedik bekezdése megfelelően alkalmazandó.

Az alperes beleegyezésének hiányában a felperes kifejezett elálló nyilatkozata a tárgyalás elmulasztásának tekintendő. Ha azonban a felperes a keresettel érvényesített jogairól is lemond, a 390. § alkalmazandó.

188. § Az alperes perbebocsátkozása után a felperes keresetét az alperes beleegyezése nélkül többé meg nem változtathatja.

Ha az alperes a megváltoztatott kereset szóbeli tárgyalásába bocsátkozik a nélkül, hogy a változtatás ellen felszólalna, a keresetváltoztatást többé nem ellenezheti.

Nem tekintendő megváltoztatásnak:

1. ha a felperes a keresettel érvényesített jog megváltoztatása nélkül annak megalapítására újabb tényeket hoz fel, vagy a felhozottakat kiigazítja;
2. ha a kereseti kérelmet a főtárgy vagy a járulékok tekintetében felemeli vagy leszállítja, vagy kérelmét eredetileg nem követelt járulékokra is kiterjeszti;
3. ha a járadékok, vagy viszontszolgáltatástól nem függő más időszakos szolgáltatások iránt indított keresetet azokra a részletekre is kiterjeszti, a melyek a kereset indítása után járnak le;
4. ha a bér vagy haszonbér iránt indított keresetet azokra a részletekre is kiterjeszti, a melyek a kereset indítása óta lejártak;
5. ha az eredetileg követelt tárgy helyett utóbb beállott változás miatt más tárgyat vagy kárpótlást követel;
6. ha a 130. § alapján kért megállapítás helyett teljesítést, vagy teljesítés helyett a 130. § alapján megállapítást követel.

A bíróságnak az ellen a határozata ellen, hogy keresetváltoztatás nincs, fellebbevitelnek nincs helye.

189. § A végítéletet megelőző szóbeli tárgyalás bezárásáig mind a felperes az alperes ellen, mind pedig az alperes a felperes ellen a tárgyaláson új keresetet, illetőleg viszontkeresetet támaszthat, ha az új kereset tárgya ugyanaz (188. §), mint az előbbié, vagy ha az új kereset előbbivel összefügg; az alperes pedig a felperes ellen ezen az eseten kívül akkor is, ha az alperes keresete a felperes ellen védelemként is érvényesíthető volna. A kereset, illetőleg a viszontkereset a perben vitássá vált oly jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának bírói megállapítására, a melytől a peres ügy eldöntése egészben vagy részben függ, a 130. § feltétele nélkül is megindítható.

Ha a keresettel érvényesített jogot több személy ellen csak egységesen lehet eldönteni (80. §), a felperes keresetét az elsőbírósági végítéletet megelőző szóbeli tárgyalás bezárásáig az eredetileg perbe nem vont alperesekre is kiterjesztheti.

A törvényszék előtt az új kereset vagy a viszontkereset akkor is megindítható, ha egyébként a járásbíró hatáskörébe volna utasítva.

A járásbíró előtt oly viszontkeresetet is meg lehet indítani, mely a követelés egész összegére tekintettel a törvényszéki hatáskörbe tartoznék, ha a viszontkeresettel érvényesített követelés beszámításra is alkalmas és ha a követelés összegének a felperes követelését meghaladó része a járásbíró hatáskörébe tartozik.

A viszontkeresetre egyéb illetékességi ok hiányában is illetékes a bíróság, kivéve, ha a bíróság illetékességét a viszontkeresettel megindított perben az alávetés nem alapítaná meg.

190. § Ha az ellenfél jelen van, a bíróság az új keresetre a perfelvételi tárgyalást és folytatólag az új pernek érdemleges tárgyalását is nyomban megtarthatja.

Ha az ellenfél nincs jelen, a bíróság az új keresetre perfelvételi határnapot tűz és erre a jelen nem levő felet a 142. § szerint a keresetlevélnek, illetőleg a járásbírósi eljárásban a jegyzőkönyv másolatának közlésével idézi meg.

Az új keresetre tűzött perfelvételi határnapon az új kereset a körülményekhez képest érdemlegesen is tárgyalható.

191. § Ha a törvényszéki eljárásban az ügy a perfelvételi tárgyaláson mulasztás, elismerés, elállás vagy lemondás alapján hozott határozattal avagy egyezséggel el nem intézhető és ha a per pergátló körülmény miatt meg nem szűnik, a bíróság az alperes érdemleges ellenkérelmének előterjesztése után (185. §) az érdemleges tárgyalásra határnapot tűz.

A határnap az érdemleges tárgyalásra mintegy harmincznapos időközzel tűzendő ki.

Ha a felek kölcsönösen beleegyeznek, sürgős esetben pedig az egyik fél kérelmére is, a bíróság a tárgyalási időközött megrövidítheti, sőt az érdemleges tárgyalást a perfelvételre bejelentett ügyek elintézése után a perfelvételi határnapon is megtarthatja.

A járásbíróági eljárásban az érdemleges tárgyalás az alperes perbebocsátkozása után rendszerint folytatólag megtartandó. A bíróság azonban az érdemleges tárgyalásra a körülményekhez mért időközzel új határnapot tűz, ha ezt a felek kölcsönösen kérik. Egyik fél kérelmére vagy hivatalból a bíróság csak akkor tűzhet ki új határnapot, ha a megjelent felek, illetőleg képviselőik valamennyien a bíróság székhelyén laknak.

192. § Ha a törvényszék a pergátló kifogás elvetése esetében az eljárás folytatását el nem rendelte (181. § harmadik bekezdés), az elvető határozat jogerőre emelkedése után a per felvételére s egyúttal az érdemleges tárgyalásra, ha pedig az alperes érdemleges ellenkérelmét (185. §) már előadta, az érdemleges tárgyalásra hivatalból tűz határnapot.

Ez a rendelkezés megfelelően alkalmazandó abban az esetben is, ha az alsóbíróságnak permegszüntető határozatát a felsőbbíróság jogerősen megváltoztatja.

193. § A mennyiben a 178-192. §-okból más ki nem tűnik, a perfelvételi tárgyalásra az érdemleges tárgyalásra nézve megállapított szabályok alkalmazandók.

ÖTÖDIK FEJEZET

Az érdemleges tárgyalás előkészítése

194. § Ha a felperes a keresetének megalapítására szolgáló ténybeli állításokat és bizonyítékait írásban még nem közölte volna, köteles ezeket az érdemleges tárgyalás kitűzése, illetőleg a kitűző végzés (192. §) vétele után három nap alatt az alperes ügyvédének kézbesítendő előkészítő irattal közölni.

195. § A tárgyalási időköz első felében az alperes ügyvéde a felperesi ügyvédnek előkészítő iratot köteles kézbesíteni, a melyben a vele közölt kereseti tényállításokra s bizonyítékokra nyilatkozik és egyszersmind saját tényállításait és bizonyítékait, valamint netaláni új kérelmeit közli.

Ha a tárgyalási időköz tizenöt napnál rövidebb, a bíróság határozza meg, hogy van-e előkészítő iratok közlésének helye, s hogy mikor kell ezeket kézbesíteni.

196. § Ha valamelyik fél további oly tényállítást, bizonyítékot vagy kérelmet akar a szóbeli tárgyaláson előterjeszteni, a melyre az ellenfél ügyvéde előzetes tudakozódás nélkül előreláthatólag nem nyilatkozhatik, azokat az ellenfél ügyvédével idejekorán, azaz oly időben köteles közölni, hogy a tudakozódás a szóbeli tárgyalás előtt megtörténhessék.

Ha az érdemleges tárgyalást kellő előkészítés hiánya miatt el kell halasztani, a szükséges előkészítő iratok közlésére a bíróság tűz határidőt.

197. § Ha az alperes a felperes ellen a szóbeli tárgyaláson viszontkeresetet kíván támasztani (189. §), előkészítő iratában ezt is közölje.

198. § Az okirat másolatának közlésére vonatkozólag a 133. § az előkészítő iratokra megfelelően alkalmazandó.

199. § Az ügyvéd az előkészítő irat másodpéldányát, illetőleg további példányait az ellenfél ügyvédének, ha vele ugyanazon helyen lakik, közvetlenül kézbesíti vagy postán ajánlva megküldi. Az átvevő ügyvéd (159. §) a közvetlen kézbesítést az előkészítő irat első példányán ismeri el. Ha az ellenfél ügyvéde az irat átvételét vagy a kézbesítés elismerését megtagadja, vagy ha más helyen lakik, a közlő ügyvéd az előkészítő iratot postán ajánlva küldi meg neki. A kézbesítési megbízott kezéhez az előkészítő irat csak akkor kézbesíthető, ha ügyvéd a megbízott, és ha a közlő ügyvéddel ugyanazon a helyen lakik.

200. § Az előkészítő irat első példányát a mellékletekkel felszerelve, a kézbesítés elismerésével ellátva, vagy a postai feladó vevénnyel együtt, a kézbesítés, illetőleg a feladás után haladéktalanul le kell tenni a bírósági irodában az iratokhoz csatolás végett.

201. § Mindegyik fél köteles, ha ellenfele kellő időben felszólította rá, a birtokában levő okiratokat, a melyekre előkészítő iratában hivatkozott, a 324. §-ban említett okiratot kivéve, a tárgyalás előtt kellő időben a bírósági irodában eredetiben letenni. A letétel előleges felszólítás nélkül is megtörténhetik. A letételről az ellenfél mind a két esetben értesítendő.

Az okiratokat az ellenfél az értesítéstől számított nyolcz nap alatt megtekintheti. Az elnök az érdekelt fél kérelmére a határidőt meghosszabbíthatja vagy meg is rövidítheti. A határidő megrövidítését az ellenféllel a letételről szóló értesítéssel együtt kell közölni.

202. § Ügyvédek az okiratokat egymással bíróságon kívül is közölhetik.

Az az ügyvéd, a kinek az okiratot felmutatták, a felmutatás megtörténtéről írásbeli elismervényt köteles adni.

203. § A felek a szóbeli tárgyaláson az előkészítő iratok tartalmához nincsenek kötve, s e tartalom az ügy eldöntésében csak annyiban vehető figyelembe, a mennyiben szóval elő lett adva. Az a fél azonban, a ki a tárgyalás előkészítésére vonatkozó köteleességét (129. § második bekezdése, 133. és 194-202. §) elmulasztja vagy elkésve teljesíti, ha e miatt a tárgyalást el kell halasztani, az okozott költségben a 431. § értelmében elmarasztalandó.

Hogy az előkészítő iratokban foglalt beismerés mennyiben tekinthető bíróságon kívüli beismerésnek és mint ilyennek mily bizonyító ereje van, a bíróság a 270. § értelmében itéli meg.

204. § Az elnök, ha az előkészítő iratokból kitűnik, hogy az érdemleges tárgyalásnak a határnapon való befejezhetése végett szükséges:

1. a törvényszék székhelyén és a székhelyen levő járásbíróságok területén lakó felet a tárgyalásra hivatalból személyes megjelenésre (226. §) idézheti;

2. az előkészítő iratban megnevezett tanut bármelyik fél kérelmére a tárgyalásra megidézheti s egyuttal felhívhatja, hogy a birtokában levő s az ügyre vonatkozó okiratot és költség nélkül a bíróság elé vihető kisebb szemletárgyat a tárgyalásra hozza el (308., 345. §):

3. hivatalból utasíthatja a felet, hogy a birtokában levő okiratot és költség nélkül a bíróság elé vihető kisebb szemletárgyat, a melyre előkészítő iratában hivatkozott, a tárgyalásra hozza el (326., 340. §), továbbá, hogy az előkészítő irathoz csatolt okiratot, a mely nem magyar nyelven van szerkesztve, a tárgyaláson hiteles fordításban mutassa be (332. §);

4. a tárgyalásra hivatalból beszerezheti a közhatóságnál, közhivatalnoknál vagy közjegyzőnél levő okiratot és azok őrizetében levő, költség nélkül a bíróság elé vihető kisebb szemletárgyat, a melyre az előkészítő iratok szerint vitás ténykörülmény bizonyítása végett szükség lesz (329., 343. §).

205. § A járásbírósági eljárásban a 194-201. §-ok nem alkalmazhatók.

A bíró azonban, ha a tárgyalást el kell halasztani, meghagyhatja bármelyik félnek, hogy azokat az okiratokat, a melyeket használni kíván, bizonyos határidő alatt a bírósági irodában tegye le, hogy az ellenfél megtekinthesse. Az a fél, a ki e meghagyásnak eleget nem tesz és az okiratot a 202. § szerint sem közölte, ha e miatt a tárgyalást el kell halasztani, az okozott költségben a 431. § értelmében elmarasztalandó.

A 204. §-nak megfelelő intézkedéseket a keresetlevél alapján, vagy külön kérelemre, a járásbíróság is megteheti.

Érdemleges tárgyalás

206. § A tárgyalás és a határozatok kihirdetése a perbiróság előtt nyilvános.

Gyermekek és olyan személyek, a kik nem a hely méltóságának megfelelően jelennek meg, a hallgatók közül kizárhatók.

Az elnök helyszüke esetében a később jelentkezőket kizárhatja, vagy egyes személyeknek a jelenlételt különösen megengedheti.

207. § A bíróság a nyilvánosság kizárását hivatalból is elrendelheti, ha a tárgyalás nyilvánossága a közrendet vagy a közérkölcstiséget veszélyeztetné.

A bíróság valamelyik fél kérelmére elrendelheti a nyilvánosság kizárását, ha a tárgyalás nyilvánossága a fél méltányos érdekét sértené.

A nyilvánosság kizárása - indokához képest - a tárgyalás egész folyamára, beleértve a határozatok kihirdetését is, elrendelhető, vagy a tárgyalás egy részére szorítható.

A felek és képviselőik, ugyszintén mindegyik fél részéről megjelölt két-két egyén a nyilvánosság kizárása esetében is jelen lehetnek a tárgyaláson.

A mennyiben a tárgyalás nyilvánossága ki van zárva, a tárgyalás tartalmának bármely módon közlése tilos.

208. § A nyilvánosság kizárásának kérdését zárt ülésben kell tárgyalni; a hozott határozatot azonban nyilvánosan kell kihirdetni.

A nyilvánosságot elrendelő végzés ellen fellebbezhetnek, a nyilvánosságot kizáró végzés ellen pedig külön fellebbezhetnek nincs helye.

209. § A rendnek és a tárgyalás méltóságának fenntartása az elnök feladata.

A hallgatóság közül azokat, akik a tárgyalás rendjét zavarják vagy méltóságát sértik, tetszést vagy nem tetszést nyilvánítanak, az elnök rendreutasítja, a ha ez eredménytelen maradt, a tereméből kiutasíthatja, szükség esetében kivezetheti. Ha a tárgyalás rendjét másképp nem lehet fenntartani, az elnök elrendelheti az egész hallgatóság eltávolítását.

A bíróságnak a rend fenntartására vonatkozó intézkedéseit az elnök foganatosíthatja.

210. § A tárgyalásban részt nem vevő személyeket, valamint a feleket, képviselőiket, a tanukat és szakértőket súlyosabb rendzavarás, különösen a bíróság tagjainak, az ellenfélnek vagy képviselőjének, a tanuknak vagy a szakértőknek sértése esetében az elnök kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetheti.

211. § A bíróság a feleket, képviselőiket, a tanukat és a szakértőket, ha az elnök intézkedésének nem engedelmesskednek, a tereméből kiutasíthatja, szükség esetében kivezetheti.

A félnek vagy képviselőjének kiutasítása esetében a 111. § második bekezdése, a tanunak vagy a szakértőnek kiutasítása esetében pedig a 303., illetőleg a 357. § alkalmazandó.

212. § A 209. és a 211. § a katonai büntető bíróságnak alávetett személyek ellenében is alkalmazható, a 210. §-ban említett pénzbüntetést azonban ellenük az elnök vagy a járásbíróság nem mondhatja ki, hanem megbüntetésük végett a fellebbvaló katonai hatóságot keresi meg.

213. § A 210. és a 211. §-a tárgyalásban résztvevő ügyvédre nem alkalmazható.

Ha a tárgyalásban résztvevő ügyvéd rendzavarást követ el, az elnök őt rendreutasíthatja, ismételt vagy súlyosabb rendzavarás esetében pedig a bíróság kétszáz koronáig terjedhető bírsággal büntetheti.

A mennyiben a rendzavarás oly mértékű, hogy a tárgyalás az ügyvéddel nem folytatható, a bíróság a tárgyalást az ügyvéd költségére el is halaszthatja.

A 97. § első bekezdésében említett személyek e § alkalmazásában ügyvédeknek nem tekintetnek.

214. § Ha a bíróság vagy az elnök rendzavarás miatt pénzbüntetést vagy bírságot mondott ki, a határozatot a tényállással együtt külön jegyzőkönyvbe kell venni. Ha azonban a bíróság tárgyalásban résztvevő személyt utasított ki, a határozat a tényállással együtt a tárgyalási jegyzőkönyvbe veendő.

A 213. § esetében a határozatot a tényállással együtt az illetékes ügyvédi kamarának, a 97. § második bekezdése szerint jogosult képviselőkre nézve pedig fellebbvaló hatóságuknak meg kell küldeni.

215. § Ha a tárgyalás folyama alatt a büntető törvények szerint vagy fegyelmi eljárás útján is megtorlandó cselekményt követtek el, ennek tényálladéka külön jegyzőkönyvbe veendő, és a jegyzőkönyv az illetékes hatósággal közlendő.

Ha a bünvádi perrendtartás szerint előzetes letartóztatásnak van helye, a bíróság a tetteket letartóztatja és haladéktalanul az illetékes hatóság elé állíttatja.

216. § A 210. §-ban és a 213. § második bekezdésében említett határozatok ellen, valamint a 213. § harmadik bekezdésében említett határozatnak a költségben marasztaló része ellen egyfoku felfolyamodásnak van helye.

217. § A járásbíróság által a 209-213. §-ok alapján gyakorolható jogok a kiküldött és a megkeresett bírót is megilletik eljárásában.

A 214-216. §-ok a kiküldött és megkeresett bíró eljárásában is alkalmazandók.

218. § Az ügyek kikiáltása a határnapon abban a sorrendben történik, a melyben az ügyek a tárgyalási naplóba vannak iktatva.

A kikiáltás a kitűzött óra előtt meg nem történhetik.

A tárgyalandó ügyeknek a napló sorrendjében egybeállított jegyzéke a bíróságnál kifüggesztendő.

219. § A tárgyalás szóbeli.

Szóbeli előadás helyett iratok tartalmára hivatkozni nem szabad. Iratok felolvasásának csak ott van helye, a hol e törvény rendeli, vagy a hol szószerinti tartalmuk irányadó.

220. § A tárgyalás kezdetén a felek kérelmeiket adják elő.

221. § Tényállítások, az ellenfél tényállításaira való nyilatkozatok, a bizonyítékok megnevezése vagy felmutatása és a rájuk vonatkozó nyilatkozatok rendszerint bármikor megtehetők annak a tárgyalásnak a bezárásáig, a mely a fennforgó kérdést elintéző határozatot megelőzi. A fél azonban, a ki előterjesztéseivel, a melyeket a bíróság meggyőződése szerint korábban érvényesíthetett volna, a tárgyalás elhalasztására okot ad, az ebből eredő költségben még akkor is elmarasztalandó, ha a perben nyertes.

222. § A bíróság a félnek az előbbi §-ban említett oly utólagos előadásait és utólagosan ajánlott bizonyítékait, a melyek figyelembevételre a tárgyalás elhalasztását tenné szükségessé, hivatalból is figyelmen kívül hagyhatja, ha arról győződik meg, hogy a fél előadásait az ügy elintézésének késleltetése végett szándékosan halogatta.

Azt a felet vagy képviselőt, a ki jobb tudomása ellenére az ügyre tartozó oly tényt állít, a mely nyilvánvalólag valótlan, az ügyre tartozó tényt nyilvánvalólag alaptalanul tagad, vagy nyilvánvalólag alaptalanul hivatkozik valamely bizonyítékra, a bíróság hatszáz koronáig terjedhető pénzbírsággal bünteti.

223. § A fél az eljárás szabálytalansága, nevezetesen valamely perbeli cselekmény hibái ellen nem szólalhat fel, ha a szabálytalanságba beleegyezett, vagy ha - bár a szabálytalanságot ismerte vagy ismernie kellett - az ügynek szóbeli tárgyalásába bocsátkozott, vagy a tárgyalást folytatta, a nélkül, hogy a szabálytalanság ellen felszólalt volna.

Ez a rendelkezés nem terjed ki az olyan eljárási szabály megsértésére, a melynek alkalmazásáról a felek le nem mondhatnak.

Ha a fél a szabálytalanság ellen a szóbeli tárgyaláson szólal fel, és felszólalása nyomban eredményre nem vezetett, azt a jegyzőkönyvbe fel kell venni.

224. § A tárgyalást az elnök vezeti.

Az elnök nyitja meg a tárgyalást, ő hívja fel a feleket szólásra, és ő vonja meg tőlük a szót; ő kérdezi ki a kihallgatandó személyeket, ő zárja be a tárgyalást, s ő hirdeti ki a bíróság határozatait.

Az elnök gondoskodni köteles arról, hogy az ügy kimerítő tárgyalásban részesüljön, mindazonáltal a tárgyalás hosszadalmassággal és az ügyre nem tartozó kitérésekkel ne zavartassék, és megszakítás nélkül lehetőleg ugyanabban az ülésben befejeztessék.

Ha az elnök oly intézkedése ellen, a mely nem csupán a rend fenntartására vonatkozik, a felek felszólalnak, a bíróság dönt.

225. § Az elnök gondoskodni köteles arról, hogy a felek homályos kérelmeiket, tényelőadásaikat és nyilatkozataikat magyarázzák meg, hiányos tényelőadásaikat és bizonyítékaikat egészítsék ki, s általában a szükséges kérelmeket és nyilatkozatokat tegyék meg. Köteles továbbá a hivatalból figyelembe veendő körülmények felderítésére ügyelni.

E végre az elnök a felekhez kérdéseket intézhet. Ily kérdések intézésére a bíróság minden egyes tagja is jogosítva van. Kérdéseket a felek is indítványozhatnak. A felek kérdéseinek megengedhetősége felől a bíróság határoz.

Az ellenfél tényállítására vagy okiratára teendő nyilatkozat elmulasztottnak csak akkor tekinthető, ha a felet a nyilatkozat megtételére az elnök vagy a bíróság valamelyik tagja felszólította.

A járásbírói eljárásban köteles a bíró az ügyvéd által nem képviselt felet a szükséghez képest cselekményeinek és mulasztásainak következményeire, ugyszintén a kihirdetett határozatok ellen használható felebbvitel határidejére, és a képviselet szabályaira (96. §) figyelmeztetni.

226. § A bíróság a tényállás felderítése végett az egyik vagy mind a két fél személyes megjelenését, a félhez intézendő kérdések előleges közlésével vagy a nélkül elrendelheti. Szükség esetében a bíróság a fél megkérdezését kiküldött vagy megkeresett bíró útján is foganatosíthatja.

A 290. § és a 294. § ebben az esetben is alkalmazandó.

227. § A bíróság a 270. § szerint itéli meg annak a körülménynek a következményeit, hogy a fél vagy képviselője a hozzá intézett kérdésre nem felel, vagy a személyes megjelenésre idézett fél nem jelenik meg.

A személyes megjelenés elmulasztása miatt igazolási kérelemnek nincs helye, a bíróság azonban a körülmények figyelembevételével a személyes megjelenést újból elrendelheti.

228. § A bíróság a tényállás felderítése céljából elrendelheti, hogy a fél leszámazási táblákat, terveket, vázlatokat és más felvilágosító rajzokat terjesszen elő.

Hogy a bíróság a tényállás felderítése végett mennyiben rendelheti el tanu kihallgatását, okirat felmutatását, szemle tartását és szakértők meghallgatását, e czim IX-XII. fejezetei határozzák meg.

229. § Ha akár a tárgyalás folyamán, akár azon kívül oly személy hallgatandó meg, a ki magyarul nem tud, tolmácsot kell alkalmazni.

A jegyzőkönyvbe nem magyar nyelven csak egyes kifejezéseket és csak akkor szabad felvenni, ha ezt a bíróság az ügyre nézve fontosnak itéli; a nem magyar nyelven felvett kifejezés kapcsán ennek fordítása is jegyzőkönyvbe veendő.

Ha az eljáró bírák a használt nyelvben jártasak, és a felek tolmács alkalmazását nem kívánják, tolmács alkalmazása nem szükséges.

Tolmácsot kell alkalmazni akkor is, ha siket, néma vagy siketnéma személy hallgatandó meg, a kivel más megbízható módon közlekedni nem lehet.

230. § Tolmácsul a jegyzőkönyvvezető vagy a bíróságnak az ügyben nem bíraskodó tagja vagy más hivatalnok is alkalmazható.

Más tolmács, ha állandóan van alkalmazva, kinevezése után, különben pedig esetről-esetre megeskertendő arra, hogy a vele közlőtteket hiven fogja tolmácsolni.

Egyebekben a szakértőkre megállapított szabályok a tolmácsokra is alkalmazandók.

231. § A bíróság a per bármely szakában megkísérélheti a jogvitának vagy egyes vitás kérdéseknek egységi elintézését.

E célból a feleket közös kérelmükre kiküldött vagy megkeresett bíró elé utasíthatja.

Az egységet vitás ténykörülményekre vonatkozó eskütől is függővé lehet tenni. (377. §)

A felek az ügy elintézését egyes vitás tény- vagy jogkérdés birói eldöntésétől is függővé tehetik. Ily esetben a bíróság tevékenységét a vitás kérdések megítélésére szorítja, egyebekben pedig ítéletét a felek megállapodására köteles alapítani.

232. § A bíróság elrendelheti, hogy a perben érvényesített több követelés közül egy vagy több, továbbá a megosztható követelésnek egy része, vagy a követelésnek előkérdése, ugyszintén a követelés megállapítására vagy megerősítésére szolgáló vitapontok közül egy vagy több a megállapított sorrendben elkülönítve kerüljön tárgyalás alá.

233. § A bíróság közös tárgyalás és eldöntés végett elrendelheti olyan pereknek egyesítését, a melyek előtte egymással összefüggő követelések iránt vannak folyamatban, akár ugyanazon, akár különböző felek között.

234. § Ha a per eldöntése egészben vagy részben olyan körülménytől függ, a melynek megállapítása már megindított más polgári peres vagy perenkivüli vagy büntető eljárásnak szolgál tárgyául, vagy pedig közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik, ugyszintén ha a perben olyan büntetendő cselekmény jelenségei merülnek fel, a melynek megállapítása a per eldöntésére lényeges befolyással van, a bíróság a per tárgyalását a polgári vagy büntető eljárás jogerős befejezéséig, illetőleg a közigazgatási hatóság végérvényes döntéséig felfüggesztheti.

Ha az eljárás még megindítva nincs, a büntető eljárás megindításáról a bíróság hivatalból gondoskodik, illetőleg magánindítványra üldözendő büntetendő cselekmény esetében az indítvány megtételére, valamint a közigazgatási hatóság előtti eljárás megindítására határidőt tűzhet.

235. § Ha a per eldöntése egészben vagy részben házasság érvényességétől vagy érvénytelenségétől, létezésétől vagy nem létezésétől vagy gyermek törvényességétől függ, és ez iránt olyan per van folyamatban, a melyben hozandó határozat mindenkivel szemben hatályos: a bíróság a tárgyalást ennek a pernek jogérvényes befejezéséig felfüggeszteni köteles.

Ha a per eldöntése egészben vagy részben valamely házasság semmisségétől függ, és ez a semmisség csak semmisségi keresettel érvényesíthető: a bíróság a semmisségi per megindítására határidőt tűz, a melynek sikertelen eltelte után a felfüggesztett tárgyalást folytatni köteles.

236. § A felfüggesztést elrendelő, valamint a felfüggesztés megszüntetését megtagadó végzés ellen felfolyamodásnak van helye.

A bíróság az elkülönítés, egyesítés vagy felfüggesztés tárgyában hozott határozatát hivatalból is megszüntetheti.

237. § Ha az ügy vagy külön eldöntésre alkalmas valamely kérdés a bíróság nézete szerint a határozathozatalra megérett, az elnök a tárgyalást bezárja.

A bíróság a bezárt tárgyalást a határozat kihirdetése előtt újból megnyithatja.

238. § A határnap az ügy kikiáltása előtt bármelyik fél kérelmére elnapolható, ha a fél nyomban valószínűvé teszi, hogy a határnapon való megjelenésben fontos ok gátolja, és ha az ellenfél az elnapolásról még idejekorán értesíthető.

Az elnapolási kérelem felett az elnök az ellenfél meghallgatása nélkül határozhat.

Ismételt elnapolást csak a bíróság és csak az ellenfél meghallgatása után engedélyezhet.

239. § A bíróság a tárgyalást az ügy kikiáltása után törvényben meghatározott eseteken kívül fontos okból bármelyik fél kérelmére elhalaszthatja.

A halasztási kérelem felől az ellenfél, ha jelen van, meghallgatandó.

240. § A felek a tárgyalás előtt legkésőbb nyolcz nappal a bíróságnál bejelentett közös megegyezéssel a tárgyalást elnapolhatják. Ezen az eseten kívül az ellenfél beleegyezése az elnapolásnak és az elhalasztásnak a 238. és a 239. §-ban megjelölt törvényes feltételeit nem pótolja.

241. § A bíróság a határnap elnapolását és a tárgyalásnak vagy folytatásának elhalasztását hivatalból csak akkor rendelheti el, ha a tárgyalás megtartását vagy folytatását másnemű halaszthatatlan hivatalos tennivaló vagy egyéb fontos ok gátolja.

242. § Elnapolás vagy elhalasztás esetében az elnök egyidejűleg kitűzi az új határnapot.

Ha az új határnapon a bíróság más tagokból alakul - és a szükséghez képest ezen az eseten kívül is - a tárgyalás ismétlendő. A korábbi tárgyalás eredménye, a mennyiben az iratokból vagy egyébként - azonban bizonyítás felvétele nélkül - megállapítható, ebben az esetben is megtartja érvényességét.

Ha a felek előadása a korábbi tárgyalásnak az iratokból vagy egyébként megállapítható eredményétől eltér, az elnök az előadás kiigazításáról gondoskodik, és szükség esetében az iratokat a bíróság valamelyik tagjával vagy a jegyzőkönyvvezetővel fel is olvastathatja.

243. § A tárgyalásról jegyzőkönyvet kell készíteni. (440. §)

A tárgyalásnál a törvényszék előtt mindig, a járásbíróság előtt pedig a lehetőséghez képest jegyzőkönyvvezetőt kell alkalmazni.

A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell:

1. a bíróság megjelölését és a tárgyalás helyét és idejét;
2. a bírák, esetleg a jegyzőkönyvvezető és a tolmács megnevezését;
3. a megjelent felek és képviselőik nevét és perbeli állását;
4. az ügy megjelölését;

5. annak a megemlítését, hogy a tárgyalást nyilvánosan tartották, vagy hogy a nyilvánosság ki volt zárva.

A több határnapon folytatott tárgyalásról egy jegyzőkönyvet lehet készíteni. Ebben az esetben az 1-5. pontokban megjelölt körülményeket csak annyiban kell ismételni, a mennyiben az új tárgyaláson módosulnak.

244. § A tárgyalás menetét a jegyzőkönyvben csak általánosságban kell feltüntetni.

A jegyzőkönyvbe való felvétellel vagy a jegyzőkönyvhöz mellékelte és benne felhívott irattal különösen tanusítandók:

1. az elismerés, a lemondás és az egyesség, a mely által a peres ügy egészben vagy részben elintéztetik, valamint a feleknek a 231. § utolsó bekezdése szerint létrejött megállapodása;

2. azok a kérelmek és nyilatkozatok, a melyeknek jegyzőkönyvbe vételét a törvény megszabja;

3. a per bírósága előtt felvett bizonyítás eredménye, nevezetesen a tanúk vallomása, a szakértők véleménye, az eskü alatt kihallgatott felek nyilatkozatai, a felek megállapodása az esküre nézve (377. §), és az eskü letétele vagy megtagadása, valamint a szemle eredménye;

4. az ítéletek, a szóbeli tárgyalás alapján hozott végzések és kihirdetésük.

A szakértőknek külön írásba foglalt véleményét, valamint a bizonyítás felvételéről és a felek személyes megkérdezéséről szóló külön jegyzőkönyveket a tárgyalási jegyzőkönyvhöz kell mellékelni.

245. § A törvényszéki eljárásban a félnek jogában áll olyan kérelmeket és ténybeli előadásokat (221. §), a melyek az előkészítő iratokban nincsenek előadva, vagy tartalmuktól eltérnek, a tárgyalás folyamán a jegyzőkönyvhöz melléklendő irattal megállapítani. A bíróság az irat helyességét ellenőrzi és a meg nem felelő irat csatolását megtagadja.

Az elnök hivatalból is elrendelheti, hogy a tárgyaláson előterjesztett, az ügy eldöntésére vagy az eljárás menetére jelentőséggel bíró kérelmek és módosításaik, továbbá besímerések és más lényeges nyilatkozatok, valamint az, hogy a fél az ellenfél tényállítására vagy okiratára a bíróság felszólítása után sem nyilatkozott, közvetlenül a jegyzőkönyvbe vétessenek fel.

A fél kérelmére meg kell a jegyzőkönyvben állapítani, hogy az előkészítő iratban foglalt ténybeli előadásait a szóbeli tárgyaláson változatlanul, vagy az első és második bekezdés értelmében megállapított módosításokkal előadta.

246. § A járásbíróági eljárásban a tárgyaláson előterjesztett kérelmeket, a melyek az ügy eldöntésére vagy az eljárás menetére jelentősek, és módosításukat hivatalból jegyzőkönyvbe kell venni. Szintén hivatalból jegyzőkönyvbe veendő a feleknek az ügy eldöntésére vagy az eljárás menetére nézve lényeges tényállításai és az ellenfélnek valóságukra vagy valótlanságukra tett nyilatkozatai, a felajánlott bizonyítékokra való hivatkozással, tekintet nélkül a felek szóváltásainak sorrendjére, lehető rövid szövegezéssel.

Ez a rendelkezés nem zárja ki, hogy a bíróság határozatában a felek szóbeli előadásából és a bizonyítás felvételéből kiderült olyan körülményre is hivatkozassék, a mely a tárgyalási jegyzőkönyvbe nincs felvéve.

247. § A jegyzőkönyv és a mellékletei a felek előtt felolvasandók vagy megtekintés végett feltárandók. A jegyzőkönyvbe ennek megtörténtét fel kell venni.

A jegyzőkönyv a felek megjegyzései alapján kiegészíthető és kiigazítható.

A jegyzőkönyvet az elnök, a jegyzőkönyvvezető és esetleg a tolmács írják alá.

A járásbíróági eljárásban a jegyzőkönyvet a bírón, esetleg a jegyzőkönyvvezetőn és a tolmácson kívül a felek is aláírják. Ha a felek a jegyzőkönyv aláírását megtagadják, ezt a jegyzőkönyvben meg kell jegyezni.

A jegyzőkönyvben semmit sem szabad a sorok közé, fölé vagy alá írni. Ha szavakat kell törölni, a törlést úgy kell megtenni, hogy a szavak olvashatók maradjanak. Pótlásokat a jegyzőkönyv szélére vagy aljára kell írni és - ha lényegesek - külön kell aláírni.

248. § A bíróság a fél kérelmére elrendelheti a szóbeli tárgyalásnak vagy egy részének gyorsírással való feljegyzését, ha a kérelmező fél a gyorsíró alkalmazásának költségét a kérelem előterjesztésekor a bíróságnál leteszi.

A tárgyalást gyorsíró alkalmazása végett elhalasztani vagy elnapolni nem szabad.

Ha a bíróság a gyorsírói feljegyzést elrendelte, a gyorsírót a kérelmező fél meghallgatásával az elnök rendeli ki.

A gyorsíró működésének megkezdése előtt esküt tesz arra, hogy a hallottakat hiven fogja feljegyezni és helyesen fogja közönséges írásba áttenni. A gyorsíróul alkalmazott bírósági hivatalnok nem tesz ily esküt.

A közönséges írásba való áttételt a feljegyzés befejezésétől 48 óra alatt át kell adni az elnöknek, a ki azt az iratokhoz csatolja.

Ha a gyorsírói feljegyzést nem valamennyi fél kérte, annak a költségét a kérelmező fél vagy felek viselik akkor is, ha a perköltségben az ellenfél van marasztalva.

A gyorsírói feljegyzést a bíróság csakis az ítéleti tényállás kiigazításánál (408. §) használhatja fel a körülményekhez képest.

Az e § alapján hozott végzés vagy tett intézkedés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

249. § A tárgyalásra megszabott alakszerűségek megtartása csak a tárgyalási jegyzőkönyvvel bizonyítható.

250. § A tárgyalási jegyzőkönyvnek, valamint a kiküldött vagy megkeresett bíró előtt a per folyamában felvett jegyzőkönyvnek és mellékleteinek tartalmát a perbíróság hivatalból figyelembe veszi.

251. § A kiküldött vagy a megkeresett bíró előtti eljárásban jegyzőkönyvvezető alkalmazandó. A jegyzőkönyvnek ily esetben a 243. § 1-4. pontjaiban említett kellékeken kívül a végzett eljárást kimerítően kell tartalmaznia.

A jegyzőkönyvet az eljárásban résztvevő személyek előtt fel kell olvasni és velük aláíratni, vagy aláírásuk hiányának okát a jegyzőkönyvben megjegyezni. Egyebekben ezekre a jegyzőkönyvekre a 247. § alkalmazandó.

252. § A felek a tárgyalási jegyzőkönyvet, valamint mellékleteit és az ügyükre vonatkozó egyéb iratokat megtekinthetik, és a bírói ügyviteli szabályokban megállapított módon másolatot is vehetnek róluk.

Harmadik személynek az iratok megtekintését és másolat vételét a felek beleegyezése nélkül a bíróság elnöke engedheti meg. Az engedély meg nem tagadható, ha a harmadik személy jogos érdekét valószínűvé teszi.

A határozatok tervezeteit és a bíróságnak ezek előkészítésére szerkesztett iratait, valamint a szavazásra vonatkozó iratokat a felek nem tekinthetik meg.

253. § Az ebben a fejezetben foglalt szabályok azokban az esetekben is megfelelően alkalmazandók, a melyekben a törvény szerint szóbeli tárgyalásnak van helye, vagy a melyekben a törvényszék a feleket szóbeli tárgyalás útján hallgatja meg.

Közbenszóló kérdésekben az ellenfél előkészítő iratot adni nem köteles.

254. § Oly kérelmek felől, a melyek a törvény szerint az ellenfél meghallgatásával szóbeli tárgyalás nélkül elintézhető, az elnök vagy az általa megbízott bíró az ellenfelet írásban vagy jegyzőkönyvileg hallgatja meg. Ha bíróság ilyen esetben szóbeli tárgyalást talál szükségesnek, határnapot tűz és a feleket arra megidézi.

Ha azokban az esetekben, a melyekben valamely kérelem a törvény szerint az ellenfél meghallgatása nélkül elintézhető, meghallgatás mutatkozik szükségesnek, az első bekezdés megfelelően alkalmazandó.

HETEDIK FEJEZET

Előkészítő eljárás számadási, vagyonekülönítési és hasonló perekben

255. § Számadási, vagyonekülönítési s más hasonló viszonyokat tárgyzó perekben, a mennyiben ez a vitás követelések vagy ellenkövetelések nagy száma miatt szükségesnek mutatkozik, a törvényszék az érdemleges tárgyalás megkezdése után a tanács tagjai közül kiküldött bíró előtt előkészítő eljárást rendelhet.

A járásbíróági eljárásban ily előkészítő eljárásnak nincs helye.

256. § A törvényszék az előkészítő eljárást rendelő végzésben a kiküldött bírót megnevezi és az előkészítő tárgyalás határnapját kitüzi, kivéve, ha czélszerűbbnek mutatkozik a határnap kitűzését a kiküldött bíróra bízni.

Elnapolás vagy elhalasztás esetében a kiküldött bíró tüzi ki az új határnapot.

A kiküldött bíró akadályoztatása esetében helyettesítéséről az elnök gondoskodik.

257. § A feleknek a kiküldött bíró előtti eljárásban is ügyvéd által kell magukat képviseltetniök.

Az egyes követeléseket, a kiküldött bíró által kijelölt sorban, elkülönítve a járásbíróági eljárás szabályai szerint kell tárgyalni.

A tárgyalást addig kell folytatni, míg az egész jogvita vagy külön eldöntésre alkalmas valamely vita határozathozatalra vagy bizonyítás elrendelésére megérett.

258. § Az előkészítő eljárásról vezetett jegyzőkönyvben megállapítandó:

1. hogy mely követeléseket terjesztettek elő;
2. hogy az ellenfél a követelést elsimerte-e, vagy hogy azzal szemben minő ellenkérelmet adott elő;
3. hogy a vitás követelés igazolására és megdöntésére mely tényállításokat tettek; ezek közül melyeket ismertek be és melyeket vontak kétségbe, a kétségbevontak bizonyítására pedig minő bizonyítékokat neveztek meg és ezekre minő nyilatkozatot tettek.

A megállapítás a jegyzőkönyvben a felek szóváltásainak mellőzésével, minden egyes követelés tárgyalásának befejezése után, a tárgyalás eredménye alapján történik.

259. § Ha valamelyik fél az előkészítő eljárásra kitűzött határnapon meg nem jelenik, a kiküldött a megjelent féllel tárgyal.

Ha a megjelent fél valamely követelésre nézve csak oly tényállásokat terjeszt elő, a melyeket a meg nem jelent féllel a bíróságnál már előzőleg letett előkészítő iratban közölt, a kiküldött erre a követelésre nézve a tárgyalást befejezi. Ebben az esetben a megjelent félnek tényállításai bizonyításra nem szorulnak, a meg nem jelent félnek előadásai pedig elmulasztottaknak tekintendők.

Oly követelések tekintetében, a melyekre nézve a tárgyalás a második bekezdés értelmében be nem fejezhető, a kiküldött a megjelent félnek előkészítő irattal nem közölt előadásait jegyzőkönyvbe veszi és a tárgyalás folytatására azonnal új határnapot tűz. erre a meg nem jelent felet megidézi, s egyuttal vele a jegyzőkönyvnek a korábban nem közölt előadásokra vonatkozó másolatát közli. Ha a fél az új határnapon sem jelenik meg, a második bekezdésben említett következményeken felül a jegyzőkönyv másolatával közölt tényállások szintén nem szorulnak bizonyításra.

Valamelyik félnek a határnapról való elmaradása a korábbi határnapon már jegyzőkönyvbe vet előadásainak érvényességét nem érinti.

A kiküldött bíró előtti határnap elmulasztása miatt igazolási kérelemnek nincs helye.

260. § Az előkészítő eljárás befejezése után a kiküldött az iratokat az elnöknek bemutatja, ki az ügy szóbeli tárgyalására határnapot tűz.

Ha az előkészítő tárgyalásra a felek egyike sem jelenik meg, az elmulasztott határnaptól számított három hónap alatt bármelyik fél a kiküldötnél az előkészítő tárgyalásra új határnap kitűzését kérheti. Ha e határidő alatt egyik fél sem terjeszt elő ilyen kérelmet, a kiküldött az iratokat az elnöknek bemutatja. Ebben az esetben a tárgyalás kitűzése nélkül a 446. § első és utolsó bekezdésének rendelkezései alkalmazandók.

261. § A szóbeli tárgyalás alapjául abban az esetben is az előkészítő eljárásról felvett jegyzőkönyv szolgál, ha a felek egyike a szóbeli tárgyalásra kitűzött határnapon nem jelenik meg.

A jegyzőkönyvbe fel nem vett tényállítások, bizonyítékok és nyilatkozatok a szóbeli tárgyalás alkalmával csak akkor pótolhatók, ha a fél nyomban valószínűvé teszi, hogy a kiküldött bíró előtt kitűzött határnapon hibáján kívül nem jelenhetett meg, vagy a szóban forgó előadásokat a kiküldött bíró előtt hibáján kívül nem érvényesíthette. Ha az ellenfél a szóbeli tárgyalást elmulasztotta, a meg nem jelenés következményei e pótlások tekintetében csak akkor állanak be, ha ezek a pótlások a mulasztó féllel az előkészítő eljárás befejezése után kellően közölve voltak.

262. § Az előkészítő eljárás eredményét a szóbeli tárgyaláson a felek adják elő. Ha a felek, illetőleg a megjelent fél előadása az előkészítő eljárásról felvett jegyzőkönyv tartalmának meg nem felel, az elnök az előadás kiigazításáról gondoskodik, szükség esetében a jegyzőkönyvet a bíróság valamelyik tagjával vagy a jegyzőkönyvvezetővel felolvastatja.

A bíróság elrendelheti az előkészítő eljárás kiegészítését.

NYOLCZADIK FEJEZET

Bizonyítás

263. § Olyan tényállításokat, a melyeket az ellenfél a szóbeli tárgyaláson beismert, bizonyítani nem szükséges.

Ugyanez a hatálya van a kiküldött vagy a megkeresett bíró előtt történt és jegyzőkönyvbe vett beismerésnek is.

264. § A beismerés hatályosságára nincsen befolyással az, ha önálló, a beismert tényállítással nem ellenkező állítások vannak hozzákapcsolva,

Mennyiben legyen valamely nyilatkozat, a mely az ellenfél tényállítását módosítja, beismerésnek vagy tagadásnak tekintendő, az eset körülményei szerint a bíróság ítéli meg.

265. § A bíróság a körülmények szorgos méltatásával ítéli meg, hogy a perben tett beismerés visszavonással mennyiben veszti el hatályát.

A beismerés hatályát veszti, ha az ellenfél a visszavonásba beleegyezik.

266. § Olyan tényállításokat, a melyeket az ellenfél a szóbeli tárgyalás folyamában a nyilatkozásra történt felhívás után kifejezetten nem tagad, és a melyek valóságukkal össze nem férő előadás által közvetve tagadottaknak sem tekinthetők, bizonyítani nem szükséges, hacsak az ellenfél egyéb előadásaiból nem következik, hogy azokat tagadni akarja.

A bíróság a körülmények szorgos méltatásával itéli meg azt, hogy a félnek olyan nyilatkozata, mely szerint az ellenfél tényállításának valóságáról nincs tudomása, vagy arra nem emlékezik, tagadásnak tekinthető-e.

267. § A bíróság által köztudomásúnak ismert tényeket bizonyítani nem szükséges. Ugyanez áll azokra a tényekre nézve is, a melyekről a bíróságnak hivatalos tudomása van.

Ezeket a tényeket a bíróság akkor is figyelembe veszi, ha a felek fel nem hozták, köteles azonban a feleket e tényekre a tárgyaláson figyelmeztetni.

268. § Más államban érvényes jogszabályokat, ideértve a viszonyosságra vonatkozó szabályokat is, továbbá a helyi és különszerű szokásokat, valamint a helyhatósági szabályokat csak akkor kell bizonyítani, ha a bíróság nem ismeri azokat. A bíróság azonban a jogszabályok megismerése végett felhasználhat a felek részéről fel nem hozott forrásokat is, és az e végre szükséges lépéseket hivatalból is megteheti.

269. § A bizonyítás azt a felet terheli, a kinek érdekében áll, hogy a bíróság az állított tényt valónak tekintse. Ehhez képest azokat a tényeket, a melyek a jog megalapítására szolgálnak, annak a félnek kell bizonyítania, a ki a jogot érvényesíteni akarja, ellenben azokat a tényeket, a melyek az érvényesített jog létrejöttét kizárják, vagy a jogot megszüntetik, annak a félnek kell bizonyítania, ki a jog érvényesítését ellenzi.

270. § A bíróság a tényállítás valóságát vagy valótlanságát a tárgyalás és a bizonyítás egész tartalmának szorgos méltatásával itéli meg. Azok az okok, a melyek a bíróság meggyőződését előidézték, ugyszintén azok, a melyek miatt a bíróság a bizonyítást elégtelennek tartja vagy a fél ajánlotta bizonyítást mellőzte, az ítéletben tüzetesen előadandók.

Törvényes bizonyítási szabályokhoz a bíróság meggyőződésének alkotásában csak az e törvényben kijelölt esetekben van kötve.

271. § A bíróság kárnak, elmaradt haszonnak vagy alapjára nézve nem vitás vagy bebizonyított más követelésnek bírói megállapítástól függő mennyiségét, ha a felek részéről ajánlott bizonyítás megnyugtató eredményt nem nyújtott, vagy eredményt előreláthatólag nem ígér, minden körülmény figyelembevételével legjobb belátása szerint állapítja meg. A bíróság, a mennyiben véleményének alkotásához szükségesnek találja, nemcsak szakértők meghallgatását, hanem bizonyításfelvételt és tudakozódásokat is hivatalból fogatosíthat.

272. § Azokat a jogszabályokat, a melyek szerint valamely ténykörülmény egyáltalában, vagy az ellenkező bizonyításáig valónak tartandó, valamint a törvényes vélelmeket a 269. és a 270. § rendelkezése nem érinti.

273. § Bizonyítani olyan ténykörülményekkel is lehet, a melyek magukban véve, vagy együttvéve a tényállás valóságára vagy valótlanságára alapos következtetést engednek. Ezenkívül a bíróság a tényállítás valóságára vagy valótlanságára a tárgyalás egyéb körülményeiből is következtetést vonhat.

274. § A bizonyítást a perbíróság a szóbeli tárgyalás folyamán veszi fel, és a bizonyítás felvételét csak az e törvényben meghatározott esetekben bizhatja a tanácsnak kiküldött tagjára vagy megkeresett bíróra.

275. § Ha a bizonyítás felvételének elrendelése következtében a tárgyalást el kell hlásztni, a bíróság a bizonyítás felvételét elrendelő végzésben a bizonyítandó tényeket és a bizonyító eszközöket megjelöli, és egyuttal kitüzi az új tárgyalási határnapot.

Ha azonban a bizonyítást kiküldött vagy megkeresett bíró veszi fel, a bíróság a tárgyalás folytatására a bizonyítás felvételét elrendelő végzésben a határnapot csak abban az esetben tüzi ki, ha a bizonyításfelvétel befejezésének idejét előre megállapíthatja; ellenkező esetben a bíróság a tárgyalás folytatására a határnapot a bizonyítás felvételének befejezése után hivatalból tüzi ki.

Ha a bizonyításfelvétel foganatosíthatása kétségesnek mutatkozik vagy bizonytalan ideig tartó akadályba ütközik, a bíróság a bizonyítás felvételének elrendelésekor vagy utóbb is, bármelyik fél kérelmére, a tárgyalás folytatására megfelelő határnapot tűzhet ki. A kérelem felől, ha azt a szóbeli tárgyaláson kívül a bizonyító fél ellenfele terjeszti elő, a bizonyító felet meg kell hallgatni.

Az előbbi bekezdés esetében a bizonyításfelvételről szóló jegyzőkönyv csak akkor vehető figyelembe, ha annak a tárgyalásnak bezárása előtt érkezik meg, a mely a fennforgó kérdést elintéző határozatot megelőzi.

276. § A bíróság a bizonyítás felvételét elrendelő végzéséhez nincs kötve.

A bíróság elrendelheti a bizonyítás felvételének ismétlését vagy kiegészítését. Elrendelheti továbbá, hogy a kiküldött vagy a megkeresett bíró által felvett bizonyítás a szóbeli tárgyalás folyamában ismételtessék vagy kiegészítettessék.

277. § Ha a bíróság a bizonyítás felvételét kiküldött bíróra bizza, a bizonyítás felvételét elrendelő végzésben a kiküldött bírót megnevezi és a bizonyításfelvétel határnapját is kitűzi, kivéve, ha a határnap kitűzését célszerűbbnek mutatkozik a kiküldött bíróra bízni.

A bizonyítás felvétele végett netalán szükséges új határnapot a kiküldött bíró tüzi ki.

Ha a kiküldött bíró a megbízás teljesítésében akadályozva van, helyette az elnök nevez kiküldöttet.

278. § Ha a bizonyításfelvételt más bíróságnak kell foganatosítania, e bíróságot az elnök keresi meg.

Ha a bizonyítási eljárás folyamában más belföldi bíróságot kell megkeresni, ezt a bíróságot a bizonyítás felvételére kiküldött vagy megkeresett bíró keresi meg és erről a feleket értesíti.

279. § A felek a bizonyításfelvételnél abban az esetben is jelen lehetnek, ha az nem a perbíróság előtt történik. E végből a kiküldött vagy a megkeresett bíró a feleket az általa kitűzött határnapról értesíti.

280. § A bizonyítás felvétele a kellően értesített felek távollétében is a lehetőség szerint foganatosítandó.

A bizonyítás felvételénél jelen nem volt fél a határnap elmulasztása miatt igazolást nem kérhet, a perbíróság azonban kérelmére és költségére a bizonyításnak új felvételét vagy kiegészítését elrendelni köteles, ha a fél nyomban valószínűvé teszi, hogy a bizonyítás felvételénél hibáján kívül nem lehetett jelen, és hogy a bizonyítás felvétele e miatt hiányos.

281. § Ha a bizonyítás felvétele vagy folytatása végett új határnapot kell kitűzni, a határnapot a kiküldött vagy a megkeresett bíró abban az esetben is hivatalból tüzi ki, ha a korábbi határnapon a bizonyító fél meg nem jelent, vagy ha egyik fél sem jelent meg.

282. § Ha a bizonyításfelvétel alkalmával a kiküldött vagy a megkeresett bíró előtt olyan vitás kérdés merül fel, a melytől a bizonyításfelvétel folytatása függ, a perbíróság határoz, kivéve, ha e kérdés elintézését a törvény a kiküldött vagy a megkeresett bíró hatáskörébe utasítja. E közbenszóló kérdések tárgyalására a perbíróság hivatalból tűz határnapot.

Ha a megkeresés külföldi bíróságtól származott, a megkeresett bíró a felől a kérdés felől is határoz, a mely egyébként a perbírósághoz van utalva.

283. § Ha a bizonyításfelvételt külföldön kell foganatosítani, a megkeresést az elnök az illető állammal szemben fennálló jogszabályok szerint teljesíti. Ha a felek a bíróság felhívására kijelentik, hogy a bizonyításfelvételnél jelen kívánnak lenni, az illető hatóságot az iránt is meg kell keresni, hogy a bizonyításfelvétel idejét és helyét idejekorán közölje.

A bíróság az arra alkalmas esetben a bizonyító fél kérelmére a megkeresvényt a foganatosítás kieszközlése végett a bizonyító félnek átadhatja, vagy pedig a megkeresés mellőzésével a bizonyító félre bízhatja, hogy a bizonyítás felvételéről az illető állam törvényeinek megfelelő közokiratot szerezzen be. Ezekben az esetekben a félnek a bizonyítás felvételéről szóló iratok bemutatására határidő tűzendő ki, a melynek sikertelen letelte után bármelyik fél kérheti, hogy a tárgyalás folytatására határnapot tűzzenek. A 275. § utolsó bekezdése megfelelően alkalmazandó.

A bizonyító fél az előbbi bekezdés eseteiben ellenfelét a bizonyításfelvétel idejéről és helyéről a lehetőség szerint idejekorán értesíteni köteles. Ha a fél a kellő értesítést elmulasztotta, a bíróság állapítja meg, hogy a bizonyításfelvétel mennyiben használható a perben.

A bíróság a külföldön foganatosítandó bizonyításfelvétel elrendelését az ellenfél kérelmére mellőzheti, ha a felek meghallgatása után valószínűnek mutatkozik, hogy a bizonyításfelvétel elrendelése eredményre nem fog vezetni.

Ha pedig attól lehet tartani, hogy a külföldön foganatosítandó bizonyításfelvétel a per befejezését rendkívül késleltetné, a bíróság a 275. § harmadik és utolsó bekezdése szerint járhat el.

A második, a harmadik, a negyedik és az ötödik bekezdésnek rendelkezései nem alkalmazandók, ha a bizonyítás felvételét a külföldi hatóságnak a belföldi bíróság közvetlen megkeresésére kell foganatosítania.

284. § Ha az a bizonyításfelvétel, a melyet e törvény hatályosságának területén kívül foganatosítottak, ennek a törvénynek megfelel, a bíróság azt akkor is figyelembe veheti, ha érvényessége a felvétel helyének törvénye alapján megtámadható.

285. § A bizonyítás felvételére és eredményére a felek az ügy érdemének folytatólagos tárgyalásával együtt tehetik meg észrevételeiket.

Ha a bizonyítást nem az ítélő bíróság vette fel, eredményét a felek adják elő a tárgyaláson. Ha a felek, illetőleg a megjelent fél előadása az iratok tartalmának meg nem felel, az elnök az előadás kiigazításáról gondoskodik, szükség esetében az iratokat a bíróság valamelyik tagjával vagy a jegyzőkönyvvezetővel felolvastatja. Ezek a szabályok abban az esetben is megfelelően alkalmazandók, ha a perbíróság előtt a tárgyalás folyamában történt bizonyításfelvétel eredményének előadása a bíróság tagjaiban beállott változás következtében, vagy más okból szükséges. A bíróság a korábban történt bizonyításfelvételt tagjaiban beállott változás esetében is felhasználhatja.

KILENCZEDIK FEJEZET

Tanuk

286. § Annak a félnek, a ki tanuval akar bizonyítani, a tanuval bizonyítandó tényeket meg kell jelölnie, és a tanut akként kell megneveznie, hogy meg lehessen idézni.

287. § A fél a szóbeli tárgyalásra magával is hozhatja tanuját. Ez esetben a bíróság a tanut, ha kihallgatása különben szükségesnek mutatkozik, a tárgyalás folyamán kihallgatni köteles.

288. § A bíróság a tényállás felderítése, vagy a felek között vitás ténykörülmények bizonyítása végett hivatalból is rendelhet tanukihallgatást, ha a feleknek - habár csak az előkészítő iratokban foglalt - előadásaiból, más bizonyításfelvétel eredményéből vagy a pernek egyéb adataiból kitűnik, hogy a tanukihallgatás a tényállás felderítésére vagy a ténykörülmények bizonyítására szolgálhat.

A bíróság a tanu kihallgatása végett bármelyik felet felhívhatja a tanu megnevezésére (286. §) és a 270. § szerint ítéli meg annak a körülménynek a kérdés eldöntésére való befolyását, ha a fél a tanut elegendő ok nélkül meg nem nevezi.

289. § A bíróság a tanu kihallgatását kiküldött vagy megkeresett bíróra bízhatja:

1. ha a valóság kiderítése végett a tanunak a hely színén való kihallgatása mutatkozik czélszerűnek;

2. ha a tanu a perbiróság előtt való megjelenésben akadályozva van;

3. ha a tanunak a perbiróság előtt való kihallgatása aránytalanul nagy költséget okozna, kivéve, ha valamelyik fél késznek nyilatkozik arra, hogy az ebből eredő költségtöbbletet megtérítés nélkül viselni fogja, és a többlet fedezésére a megállapított összeget a bíróság utasítására a kitűzött határidő alatt a perbiróságnál leteszi;

4. ha a tanunak a perbiróság előtt való kihallgatása tetemes nehézségbe ütközik.

Katonai vagy katonailag megszállott épületben (hajón) tanukihallgatást csak az épület (hajó) parancsnokának értesítése után és az általa kirendelt katonai személy jelenlétében szabad foganatosítani. Ha a parancsnok e célra katonai személyt nem rendelt ki, vagy a kirendelt katonai személy nem jelenik meg, ez a körülmény a tanu kihallgatását nem akadályozza.

290. § Lakásukon hallgatandók ki:

1. a királyi ház tagjai;

2. azok, a kik aggkoruk, betegségük, testi fogyatkozásuk vagy más ok miatt az idézésre meg nem jelenhetnek.

A királyi ház tagjait Budapesten a kir. Curia elnöke, a kir. ítélőtáblák vidéki székhelyén a kir. ítélőtábla elnöke, más helyen pedig annak a törvényszéknek az elnöke hallgatja ki, a melynek területén a királyi háznak kihallgatandó tagja lakik vagy tartózkodik.

A nemzetközi megállapodások és a nemzetközi jognak egyéb szabályai, a melyek a személyes mentességet élvező személyeknek tanukként való kihallgatására vonatkoznak, érintetlenül maradnak. A 9. § utolsó bekezdése megfelelően alkalmazandó.

291. § A tanut, ha megidézése szükséges, az elnök, ha pedig a kihallgatás kiküldött vagy megkeresett bíró útján történik, a kiküldött illetőleg a megkeresett bíró idézi meg.

Az idézésnek a tanukihallgatást rendelő végzésre való hivatkozással magában kell foglalnia a felek megnevezését, a tanu felhívását, hogy a megjelölt időben és helyen a törvényes következmények terhe alatt jelenjen meg és a szükséghez képest a ténykörülményeknek, a melyekre a tanu kihallgatandó lesz, tájékoztató megjelölését.

292. § Ha a fél a tanunak a bíróság elé állítására vállalkozik, a tanu megidézése nem szükséges. Ha a fél a tanut a kihallgatására kitűzött határnapon elő nem állítja, a bíróság kihallgatását mellőzheti.

293. § Ha a tanu megidézését sikertelenül kísérelték meg, és alaposan lehet attól tartani, hogy a kísérlés ismétlése is sikertelen lesz, a 275. § harmadik és utolsó bekezdése megfelelően alkalmazandó.

294. § Ha a tanukép megidézendő személy oly közszolgálatban áll vagy oly magánvállalatnál van alkalmazva, a melynél eltávozása esetében helyettesítése a közérdek szempontjából szükséges, megidézéséről fellebbvalója egyidejűleg értesítendő.

A fegyveres erő vagy a csendőrség tényleges szolgálatban levő tagjának, valamint a rendőrség vagy a pénzügyőrség személyzetéhez tartozó egyénnek megidézéséről a 164. § intézkedik.

295. § A perbiróság a tanu megidézését, vagy ha a tanu kihallgatása más bíróság által foganatosítandó, a bíróság megkeresését attól teheti függővé, hogy a bizonyító fél a tanu illetményeinek (314. §), a tanukihallgatásnál netalán felmerülő tolmácsköltségnek és díjnak, valamint a bírósági költségnek a fedezésére, a végzésben kitűzendő határidő alatt, bizonyos összeget tegyen le a perbiróságnál.

A letétel annak a félnek hagyandó meg, a ki a tanura hivatkozott; ha pedig a bíróság a tanu kihallgatását hivatalból rendelte el, annak a félnek, a kinek a tényállás tisztázása illetőleg a bizonyítás érdekében van.

Ha a fél a letételt a kitűzött határidőben nem teljesíti, a tanu megidézése, ha pedig a tanu kihallgatása más bíróság által foganatosítandó, ennek megkeresése mellőzendő, kivéve, ha a fél a letételt még oly időben pótolja, hogy a tanut az eljárás késleltetése nélkül ki lehet hallgatni.

296. § Azt a kellően megidézett tanut, a ki a kihallgatásra kitűzött határnapon meg nem jelenik, az elmaradásával okozott költségben, valamint hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetésben el kell marasztalni.

Ha a kellően megidézett tanu ismét nem jelenik meg, a költségben és a pénzbüntetésben újra elmarasztalandó és elővezetethető.

A költségben és a pénzbüntetésben marasztaló határozat ellen egyfoku felfolyamodásnak van helye.

Katonai büntető bíróságnak alávetett személy megbüntetése és elővezetése végett a fellebbvalójához kell fordulni.

297. § Ha a tanu elmaradását alapos okkal kimenti, a költségben és büntetésben nem marasztalható, ha pedig már el volna marasztalva, a marasztaló határozatot hatályon kívül kell helyezni.

A perbíróság a tanu által előadott körülmények figyelembe vételével a kiszabott pénzbüntetést leszállíthatja.

A tanu e részben bejelentését és kérelmeit benyújthatja írásban, vagy a jegyzőkönyvvezetőnél jegyzőkönyvbe mondhatja, legkésőbbben azonban a kihallgatásra kitűzött legközelebbi határnapon, a melyen a tanu megjelent, szóval kell előadnia.

A bíróság a tanu kérelme felől a felek meghallgatása nélkül határozhat.

A kérelmet megtagadó határozat ellen felfolyamodásnak van helye. A kérelemnek, valamint a megtagadó határozat ellen használt felfolyamodásnak a végrehajtás elrendelésére és folytatására halasztó hatálya van.

298. § Tanukép ki nem hallgatható:

1. lelkész arra, a mit vele a gyónásban, vagy egyébként a titoktartás egyházi kötelessége alatt közöltek;

2. közszolgálatban levő vagy abból kilépett egyén oly kérdésre, melyre nézve a tanuságtétellel a hivatali vagy szolgálati titoktartás kötelességét megsértené, ha e kötelesség alól illetékes fellebbvaló hatósága fel nem menti;

3. közszolgálatban lévő egyén oly ténykörülményre, mely közokirattal bizonyítható, kivéve, ha a közokirat aggályos, hézagos, vagy kiállításának körülménye tárgya a bizonyításnak.

A magyar és a közös miniszterekre, Horvát-Szlavon és Dalmátországek bánjára, az állami és a közös számvevőszék elnökeire nézve a felmentést a király adja.

A 2. pont szerint szükséges felmentés végett a perbíróság hivatalból keresi meg a felmentésre illetékes fellebbvaló hatóságot, a második bekezdés esetében pedig az igazságügyminiszterhez fordul. A felmentés csak abban az esetben tagadható meg, ha megadása közérdekbe ütközik.

299. § A tanuságtétel megtagadható:

1. ha a tanu a felek valamelyikének egyenes ágban rokona, testvére, házastársa vagy jegyese;

2. ha a kérdésre adandó felelet bünvádi eljárás alapjául szolgálhatna a tanu ellen, továbbá egyenes ágban rokona vagy sógora, unokatestvére és még közelebbi oldalrokona, házastársa vagy jegyese, házastársának testvére, testvérének házastársa, örökbefogadó vagy nevelő szülője, örökbefogadott vagy nevelt gyermeke, gyámja, gondnoka, gyámoltja vagy gondnokoltja ellen, még pedig a házassági vagy sógorsági viszonyban levőkre nézve tekintet nélkül arra, hogy fennáll-e még a viszony alapját képező házasság vagy nem;

3. ha a kérdésre adandó felelet által a tanu vagy a vele az 1. pontban említett viszonyban álló személyek valamelyike becsületében, vagy a tanu vagyonában jelentékeny sérelmet szenvedne;

4. oly ténykörülményre nézve, a melyre a tanu nem nyilatkozhatik a nélkül, hogy a hivatásával járó titoktartás kötelességét, különösen mint ügyvéd, közjegyző, orvos, gyógyszerész, szülésznő vagy segédük meg ne sértse, a mennyiben a titoktartás kötelessége alól fel nem mentették;

5. ha a tanu a kérdésre adandó felelettel műszaki vagy ipari titkot árulna el.

Ha a tanu több pertárs közül csak egygyel vagy egyesekkel áll az 1. pontban megjelölt viszonyban, a tanuságtételt a többiekre nézve csak akkor tagadhatja meg, ha vallomása el nem különíthető.

A tanut e § eseteiben a kihallgatás előtt, vagy midőn a kérdéses viszony kiderül, figyelmeztetni kell, hogy vallomásának megtagadására fel van jogosítva.

300. § Az előbbi § 1. és 3. pontja alapján a tanuságtétel meg nem tagadható:

1. ha a kérdés oly jogügyletre vonatkozik, a melyben a kihallgatandó mint tanu volt alkalmazva;

2. ha a kérdés oly cselekményre vonatkozik, a melyet a tanu a vitás jogviszony tekintetében, mint valamelyik fél képviselője vagy megbízottja teljesített, vagy a melyre nézve a félnek megbízást adott, vagy ha a tanu a vitás jogviszony tekintetében mint jogelőd jelentkezik;

3. ha a tanu családtagjának születésére, házasságára, életbenlétére vagy elhalálozására vonatkozó ténykörülmény bizonyítandó;

4. ha a kérdés családi viszonyon alapuló vagyoni jogi ügyre vonatkozik.

301. § A tanu, ha a tanuságtételt a 299. § értelmében megtagadja, a megtagadás okát a kihallgatásra kitűzött határnap előtt írásban bejelentheti vagy jegyzőkönyvbe mondhatja, legkésőbbben azonban a kihallgatás alkalmával adhatja elő. E joggal az is élhet, a kit tanukép megidéztek, habár a 298. § szerint tanukép ki nem hallgatható.

A megtagadás okát szükség esetében valószínűvé kell tenni. E végből a bíróság a tanut a megtagadás okára nézve kihallgathatja és vallomására megesketheti.

A tanu bejelentéséről a feleket lehetőleg a kihallgatásra kitűzött határnap előtt kell értesíteni.

302. § A tanuságtétel megtagadásának jogosultsága felől, a felek meghallgatása után, a perbíróság végzéssel határoz.

Ha a tanu kihallgatására a határnap a perbíróság előtt volt kitűzve, a perbíróság e határnapon a felek és a tanu újabb megidézése nélkül határoz a megtagadás jogosultsága felől.

Ha pedig a kihallgatást kiküldött vagy megkeresett bírónak kellett volna fogatosítani, a perbíróság a megtagadás jogosultságának tárgyalására és esetleg az ügy tárgyalásának folytatására hivatalból határnapot tűz ki, és erről a tanut értesíti.

A tanu bejelentése a tárgyalásnál abban az esetben is figyelembe veendő, ha a tanu a tárgyaláson nem jelenik meg. A tanu a tárgyaláson ügyvédi képviseletre nem szorul.

Az ellen a végzés ellen, a mely a tanut vallomástételre kötelezi, a tanu egyfoku felfolyamodással élhet, a melynek halasztó hatálya van.

303. § Ha a megjelent tanu ok előadása nélkül vagy az előadott ok jogerős elvetése után a tanuságtételt, ide értve az eskü (310. §) letételét is, a következményekre való figyelmeztetés ellenére megtagadja: a megtagadás által okozott költségben és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetésben elmarasztalandó.

Ha e büntetés kimondása eredménytelen maradt, a tanu letartóztatható és hat hétig elzárva tartható. Ezt az elzárást azonnal meg kell szüntetni, ha a tanu kötelességének eleget tesz, és e nélkül is, ha vallomásának felesleges volta kiderül, ha a pernek illető folyamodási szaka befejeződik, vagy ha a per szünetel.

A költségben és pénzbüntetésben marasztaló, valamint a letartóztatást rendelő végzés ellen a tanu egyfoku felfolyamodással élhet.

Katonai büntető bíróságnak alávetett személy ellen a bíróság az e §-ban említett pénzbüntetést és elzárást nem alkalmaztathatja, hanem a megfelelő kényszerítő eszközök alkalmazása végett az engedetlen tanu fellebbvalójához fordul, a ki a vonakodót a törvény megtartására szorítja.

304. § A tanukat egyenkint kell kihallgatni. Ugyanabban az ügyben kihallgatandó több tanu közül egyik nem lehet a másik tanu kihallgatásánál. Az elnök eltilthatja a tanut attól, hogy az ügy tárgyalásánál jelen legyen.

A kihallgatás sorrendjét az elnök határozza meg.

A tanu a tárgyalás bezárása előtt, a 296. §-ban foglalt következmények terhe alatt, csak az elnök engedelmével távozhatik el.

Oly tanuk, a kiknek vallomásai egymással ellenkeznek, szembeállíthatók egymással.

305. § A kihallgatás előtt a tanut figyelmeztetni kell arra, hogy köteles legjobb tudomása és lelkiismerete szerint a tiszta és teljes valóságot vallani, és hogy vallomását esküvel kell megerősítenie, egyuttal a tanut műveltségi fokához képest az eskü jelentőségére és a hamis tanuzás következményeire nézve is fel kell világosítani.

A figyelmeztetés a szükséghez képest a kihallgatás folyamában és az eskütétel előtt ismétélhető.

306. § A kihallgatás kezdetén a tanutól meg kell kérdezni nevét, korát, születési- és lakhelyét, családi állapotát és foglalkozását. A szükséghez képest továbbá a tanut a felekhez való viszonyára és egyéb oly körülményekre nézve is meg kell kérdezni, a melyek szavahihetőségét befolyásolhatják.

Ezután a tanunak alkalmat kell adni arra, hogy mindazt, a mit a kihallgatás tárgyára nézve tud, összefüggően mondja el. A tanuhoz vallomásának felvilágosítása és kiegészítése, nevezetesen tudomása okának felderítése végett a szükséges kérdéseket kell intézni.

307. § A tanut az elnök hallgatja ki.

A bíróság többi tagja is jogosítva van a tanuhoz kérdéseket intézni.

Kérdéseket a felek is indítványozhatnak. Az elnök a feleknek kérelmükre megengedheti, hogy a tanuhoz közvetlenül is intézhessenek kérdéseket.

A felek indítványozott kérdéseiket írásban is átadhatják.

A fél részéről indítványozott vagy a tanuhoz közvetlenül intézett kérdés megengedhetősége felől a bíróság határoz.

308. § A per bírósága elrendelheti, hogy a tanu mutassa fel a kihallgatás alkalmával a birtokában levő okiratot, a mely az ügyre vonatkozhatik, és hogy a felmutatott okirat másolatban az iratokhoz csatoltassék és bizonyos időn át eredetiben is az iratokhoz csatolva vagy a bíróságnál letéve maradjon. Ha a felmutatott okiratnak csak egy része vonatkozik az ügyre, a tanu beleegyezése nélkül az okirat eredetijét egész terjedelmében csak a bíróság és esetleg a bírósági szakértők tekinthetik meg, a felek előtt ellenben csak az okirat bevezetése, kelte és aláírásai, valamint az ügyre vonatkozó része tárható fel, és csak az ezeket tartalmazó és a bíróság által elkészített kivonat csatolható az iratokhoz, az eredeti pedig szükség esetében a bíróságnál lepecsételve őrizendő meg.

Az oly tanuval szemben, a ki annak az okiratnak a felmutatását, a mely vallomása szerint birtokában van és az ügyre vonatkozik, alaptalanul megtagadja, a tanuságtétel megtagadásának következményeit (303. §) kell alkalmazni.

Azokon az eseteken kívül, a melyekben a tanuságtétel megtagadható, a tanu az okirat felmutatását akkor is megtagadhatja, ha a perben nem álló harmadik személy nevében bírja az okiratot. A megtagadás bejelentésére, valamint a jogosultsága felőli tárgyalásra, a határozathozatalra és a felfolyamodásra a 301. és a 302. § alkalmazandó.

A félnek azt a jogát, hogy a tanutól az okirat kiadását vagy felmutatását és a felmutatás elmulasztásából eredő kárának megtérítését külön perrel követelhesse, ez a § nem érinti.

309. § A kihallgatás után a tanu előtt vallomását a jegyzőkönyvből fel kell olvasni, és ennek megtörténtét a jegyzőkönyvbe fel kell venni. A jegyzőkönyvet a tanu megjegyzései alapján ki kell egészíteni és ki kell igazítani.

A járásbírósi eljárásban vallomását a tanu aláírja. Ha a tanu az aláírást megtagadja, ezt az ok megjelölésével a jegyzőkönyvbe meg kell jegyezni.

A kiküldött és a megkeresett bíró előtti eljárásban a 251. § alkalmazandó.

310. § A tanukat vallomásuk felolvasása illetőleg aláírása után egyenkint meg kell esketni.

Az esküt arra kell letenni, hogy a tanu legjobb tudomása és lelkiismerete szerint az igazat és csak az igazat mondotta, és hogy abból semmit sem hallgatott el.

Az eskü ezekkel a szavakkal kezdődik:

„Esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre” és ezekkel a szavakkal végződik: „Isten engem úgy segítjen.”

A ki azt állítja, hogy az eskü vallási meggyőződésével ellenkezik, eskü helyett ünnepélyes fogadással erősíti meg vallomását. A fogadás ezekkel a szavakkal kezdődik:

„Becsületemre és lelkiismeretemre fogadom”.

A bíró azzal a tanuval, a kit a perben ismételtén vagy pótlólag hallgatnak ki, a későbbi vallomást, ismételt megesketés helyett, a már letett esküre való hivatkozással erősíttetheti meg. Ez a megerősítés az eskü hatályával bír.

311. § A tanu az esküt rendszerint élőszóval, a felolvasott esküminta utánmondásával teszi le, és ez alatt jobb kezét szívére tartja.

A némák és a siketnémák, ha írni és olvasni tudnak, az esküt szövegének aláírásával teszik le, az ilyen siket tanuk pedig a velük közlött esküszöveget felolvassák.

Ha pedig a siketek, a némák és a siketnémák írni vagy olvasni nem tudnak, előre megesketett tolmács közreműködésével jelbeszéddel esküsznek.

312. § A tanu megesketését mellőzni kell:

1. ha kihallgatásakor életének tizennegyedik évét még be nem töltötte, vagy ha értelme fejletlenségénél vagy gyengeségénél fogva az eskü jelentőségéről kellő fogalma nincs;

2. ha elméleti vagy testi fogyatkozásánál fogva a valóságot meg nem tudhatta vagy közölni nem képes;

3. ha a tanu hamis tanuzásért vagy hamis esküért jogerősen el volt ítélve, habár büntetését kiállotta;

4. ha az érdekelt felek a tanu megesketésétől közös megegyezéssel elállanak.

Mellőzendő a megesketés akkor is, ha a kihallgatott csupán rendelkező nyilatkozatot tesz, a melynek hatálya az esküvel való megerősítéstől nem függ.

A tanu megesketése mellőzhető, - és pedig, a mennyiben a felek jelen vannak, meghallgatásuk után - ha a tanu vallomása az esküvel való megerősítés esetében sem érdemelne hitelt. Ha ebből az okból a tanu megesketését a kiküldött vagy megkeresett bíró mellőzte, a perbiróság elrendelheti a tanu utólagos megesketését.

313. § A tanu kihallgatása végett megkeresett vagy kiküldött bíróval a tanu által bizonyítandó tényállást a kihallgatásához szükséges iratokkal együtt, valamint a tanuhoz intézendő kérdéseket is közölni kell.

A kiküldött vagy a megkeresett bíró a tanuhoz a vele közölt és a felektől a 307. § értelmében indítványozott kérdéseken kívül a kihallgatáskor szükségeseknek mutatkozó egyéb kérdéseket is intézhet, okirat felmutatására (308. §) azonban a tanut csak akkor kötelezheti, ha ezt a perbiróság elrendelte. Előzetesen határoz továbbá egyes kérdések megengedhetősége, valamint a tanu megesketése felől. Ő teszi meg a tanu meg nem jelenése esetében a törvényes intézkedéseket, és ő szünteti meg ezeket. Az ellen a tanu ellen, a ki ok előadása nélkül vagy az előadott ok jogerős elvetése után megtagadja a tanuságtételt, ő rendeli el a 303. §-ban megállapított következményeket.

314. § A tanu a megjelenésével járó szükséges utiköltségének és esetleg szükséges ellátási költségének megtérítését követelheti.

Időmulasztásának megtérítését csak akkor követelheti a tanu, ha a megjelenéssel keresetében károsodott.

Minden tanut meg kell kérdezni, hogy illetményeit követeli-e. A tanunak követelését azonnal be kell jelentenie és felszámítania. Utólagos bejelentésnek vagy felszámításnak nincs helye.

Az illetményeket a kihallgató bíróság illetőleg bíró állapítja meg és a letett összegből azonnal utalványozza; ha pedig letétel nem volt elrendelve, vagy a letett összeg nem elegendő, a 295. § második bekezdésében megjelölt félnek az azonnali fizetést vagy pótlást végrehajtás terhe alatt meghagyja. Az illetmények megállapítása kérdésében hozott végzés ellen egyfoku felfolyamodásnak van helye, melynek halasztó hatálya nincs. A képviselő ellen az illetmény behajtása végett végrehajtásnak nincs helye.

Ha a tanut más helyről idézik, az elnök illetőleg a kiküldött vagy a megkeresett bíró neki kérelmére az utazás és a kihallgatás helyén való tartózkodás költségének fedezésére szükséges összeget a letett összegből a kihallgatás előtt előlegkép utalványozhatja.

TIZEDIK FEJEZET

Okiratok

315. § Az oly okirat, a melyet e törvény hatályosságának területén közhatóság hivatalos hatáskörén belül, vagy közhitelességgel felruházott személy ügykörén belül az erre nézve megszabott alakban kiállít, mint közokirat, teljesen bizonyítja a benne foglalt intézkedést, határozatot, nyilatkozatot vagy tanusítást, ugyancsak teljesen bizonyítja azt is, hogy a közhatóság vagy közhitelességű személy által abban tanusított nyilatkozatok és egyéb tények a valóságnak megfelelően vannak tanusítva.

Az első bekezdésben meghatározott bizonyító ereje van annak az okiratnak is, a melyet külön törvényes rendelkezés közokiratnak nyilvánít.

Az e törvény hatályosságának területén kívül közhatóság által hivatalos hatáskörén belül, vagy közhitelességgel felruházott személy által ügykörén belül kiállított okiratnak, a mely kiállítása helyének joga szerint teljes bizonyító erejű közokiratnak tekintendő, ugyanaz a bizonyító ereje van, mint az e törvény hatályosságának területén kiállított közokiratnak.

A magyar állam hatóságai vagy az Ausztriával közös hatóságok által e törvény hatályosságának területén kívül kiállított okiratok e törvény értelmében közokiratok.

316. § Az ellenbizonyítás a közokirattal szemben is meg van engedve.

317. § A magánokirat, ha valódisága nincs kétségbevonva vagy be van bizonyítva, az ellenkező bebizonyításáig teljes bizonyítékul szolgál arra nézve, hogy kiállítója az abban foglalt nyilatkozatot magáévá tette:

1. ha a kiállító a sajátkezűleg irt okiratot aláírta;
2. ha az idegen kézzel irt okiratot két előttemező tanu jelenlétében aláírta, vagy előttük az aláírást sajátkezű aláírásának elismerte;
3. ha a kiállító aláírása vagy kézjegye az okiraton biróilag vagy közjegyzőileg hitelesítve van.

Ha a kiállító olvasni nem tud, vagy az okirat nyelvét nem érti, szükséges még az is, hogy a jelenlevő tanuk vagy a hitelesítő személy az okirat tartalmát a kiállítónak az általa értett nyelven megmagyarázzák, és hogy ez megtörtént, az okiraton illetőleg a hitelesítési záradékban tanusítsák.

Az ebben a §-ban meghatározott bizonyító ereje van az idegen kézzel írott magánokiratnak akkor is, ha bejegyzésre köteles kereskedő cégével alá van írva.

318. § Oly magánokirat bizonyító erejét, a mely nincs a 317. §-ban megszabott alakban kiállítva, a bíróság a 270. § értelmében szabadon mérlegeli.

319. § Azokat a különös törvényes rendelkezéseket, a melyek a jogügyletek alaki érvényességére vonatkoznak, ez a törvény nem érinti.

Nem érinti ez a törvény azokat a törvényes rendelkezéseket sem, a melyek szerint az okirati bizonyítás csak közjegyzői okirattal történhetik.

320. § A bíróság a 270. § szerint itéli meg, hogy az okiraton levő törlések, vakarások és más külső hiányok vagy rendellenességek az okirat bizonyító erejét mennyiben csökkentik vagy szüntetik meg.

321. § Az e törvény hatályosságának területén kívül kiállított magánokirat bizonyító erejét a bíróság e törvény szabályai szerint itéli meg. Az a magánokirat azonban, a melyet kiállítója valamely jogügylet bizonyítása céljából adott ki, a kiállítás helyének joga szerint megillető bizonyító erejét akkor is megtartja, ha az a teljes bizonyító erejű magánokiratokra ebben a törvényben megszabott alakszerűségeknek nem felel meg.

322. § Az 1875:XXXVII. törvénycikknek a kereskedelmi könyvekkel, továbbá az alkuszok naplóival és kötgjegyeivel való bizonyításra vonatkozó 31-36. és 541-543. §-ait ez a törvény nem érinti. Az 1875:XXXVII. tc. 31. és 541. §-ában említett eskü kivételére és bizonyító erejének megítélésére nézve azonban a jelen törvény 375. és 376. §-a alkalmazandó.

A külföldön vezetett kereskedelmi könyveknek, és a külföldi alkuszok naplóinak és kötgjegyeinek bizonyító erejét a bíróság, a mennyiben e részben irányadó nemzetközi megállapodások másként nem rendelkeznek, a 270. § szerint szabadon mérlegeli.

323. § Azt az okiratot, a mellyel a fél bizonyítani akar, a tárgyaláson fel kell mutatni.

Az ellenfél kívánatára vagy a bíróság rendeletére azt az okiratot, a mellyel a fél bizonyítani akar, a tárgyaláson azonnal eredetiben kell felmutatni. Ezen az eseten kívül a fél az okiratot másolatban, és ha az okiratnak csak egyes részei jelentősek, kivonatban (133. §) is felmutathatja.

Ha az okirat eredetije, másolata vagy kivonata a perre vonatkozó bírósági iratok mellett már le van téve, felmutatása helyett elég erre hivatkozni.

324. § Ha a fél a kereskedelmi könyvek csak egyes tételeivel akar bizonyítani, a tárgyaláson csak a könyvnek biróilag vagy közjegyzőileg hitelesített kivonatát kell felmutatnia. A bíróság azonban az ellenfél kérelmére vagy hivatalból is elrendelheti a könyveknek eredetiben leendő megsemmisítését. (331. §)

325. § A bizonyító fél kérelmére az ellenfél a birtokában levő okiratot köteles felmutatni, ha a magánjog szabályai szerint az okiratot kiadni vagy felmutatni különben is köteles.

A bíróság az ellenfél felmutatási kötelessége felől vita esetében végzéssel határoz. A végzés ellen külön fellebbezettel nincs helye.

326. § A bíróság a tényállás felderítése vagy a felek között vitás ténykörülmeny bizonyítása végett hivatalból is elrendelheti, hogy a fél mutassa fel azt az okiratot, a mely a félnek - habár csak az előkészítő iratokban foglalt - előadása vagy a bizonyításfelvétel eredménye szerint birtokában van.

327. § Ha a 325. vagy a 326. § szerint az okirat felmutatására kötelezett fél tagadja, hogy az okirat birtokában van, a bíróság eskü alatt hallgathatja ki (373. §) a tagadás valóságának, valamint az okirat hollétének és annak a körülménynek a kiderítése végett, hogy az okiratot nem szándékosan semmisítette meg vagy tette hasznavehetetlenné.

Ha a fél azt az okiratot, a mely beismerése vagy a bizonyítás eredménye szerint birtokában van, fel nem mutatja, valamint ha az eskü alatti vallomást megtagadja, vagy ha a vallomásából vagy egyébként kitűnik, hogy az okiratot szándékosan megsemmisítette vagy hasznavehetetlenné tette, a bíróság ennek a körülménynek a befolyását a per eldöntésére, valamint azt, hogy a féltől vagy az ellenféltől felmutatott másolat vagy az okirat tartalmára előadottak mennyiben érdemelnek hitelt, a 270. § szerint itéli meg.

Szükség esetében a bíróság a feleket az okirat tartalmára nézve eskü alatt kihallgathatja. (373. §)

328. § Ha az okirat bíróság vagy más közhatóság, közhivatalnok vagy közjegyző őrizetében van, és a fél azt eredetiben nem szerezheti meg, a tárgyaláson csak az okirat hiteles másolatát vagy kivonatát kell felmutatnia. Ha a fél az okirat hiteles másolatát vagy kivonatát sem szerezheti meg, valamint ha a bíróság ezek mellett is szükségesnek találja az eredeti okirat megtekintését, az eredeti megszerzése végett hivatalból intézkedik.

A bíróság a tényállás felderítése vagy a felek között vitás ténykörülmény bizonyítása végett bíróságnál vagy más közhatóságnál, közhivatalnoknál vagy közjegyzőnél levő okiratot eredetiben vagy hiteles másolatban, illetőleg kivonatban hivatalból is megszerezhet.

329. § Az előbbi § esetében az okirat kiadása illetőleg felmutatása (331. §) csak akkor tagadható meg, ha tartalma hivatali vagy közszolgálati titok, vagy ha tartalmát az illetékes hatóság hiteles módon és alakban közzétette.

A titoktartás kötelessége alóli felmentésre a 298. § alkalmazandó.

330. § A bíróság olyan ténykörülmény tekintetében, amelyet a fél megszerezhető okirattal bizonyíthat, egyéb bizonyítást mellőzhet.

331. § Ha az okiratnak a perbíróság elé vitele nem lehetséges, vagy az okirat fontossága és az elvesztés vagy megsérülés veszélye miatt aggályosnak mutatkozik, avagy különben nagy nehézséggel járna, a bíróság az okirat eredetijét a helyszínén is megsejmlélheti vagy elrendelheti, hogy az okirat eredetijét kiküldött vagy megkeresett bíró előtt mutassák fel. Az okirat eredetijét a kiküldött vagy a megkeresett bíró szükség esetében a perbíróság utasítása nélkül is a helyszínén is megsejmlélheti.

A bíróság meghatározza, hogy a kiküldött vagy a megkeresett bíró a felveendő jegyzőkönyvben mely körülményeket állapítson meg, és elrendelheti, hogy a jegyzőkönyvhöz az okiratnak hiteles másolatát vagy kivonatát mellékeljék.

Ha a fél az okiratot a kiküldött vagy a megkeresett bíró előtt a kitűzött határnapon fel nem mutatja, vagy megsejmlélését másként meggátolja, a per folytatását az okiratra való tekintettel nem lehet elhalasztani.

332. § A bíróság elrendelheti, hogy a fél az olyan okiratot, a mely nem magyar nyelven van szerkesztve, hiteles fordításban mutassa be.

Ha a fordítást a fél csak nagyon nehezen szerezhethné meg, és a szükséghez képest ezen az eseten kívül is, a bíróság a fordításról a fél költségére hivatalból is gondoskodhatik.

333. § A felmutatott okiratot mind a bíróság, mind pedig az ellenfél egész terjedelmében megtekintheti. Ha azonban az okiratnak csak egy része vonatkozik az ügyre, a bíróság kérelemre elrendelheti, hogy az okiratot az ellenfél csak annyiban tekinthesse meg, amennyiben az ügyre jelentősége van.

334. § Hogy az okirat hitelesített vagy egyszerű másolatának egyáltalában és milyen bizonyító erő tulajdonítható, ha az eredetit az ellenfél kívánatára vagy a bíróság rendeletére fel nem mutatják, vagy ha az okirat eredetijét meg nem szerezhetik, a bíróság a 270. § szerint itéli meg.

335. § Közokirat, ha tartalma és alakja szerint ilyenül jelentkezik, az ellenkező bebizonyításáig valódinak tekintendő.

A bíróság azonban, ha a valódiságot kétségesnek találja, hivatalból is felhívhatja a hatóságot vagy a személyt, a kinek az okirat kiállítását tulajdonítják, hogy a valódiság iránt nyilatkozzék.

Hogy a külföldi közokiratot mennyiben illesse meg a valódiság vélelme, a bíróság különös törvényes intézkedések hiányában az eset körülményei szerint itéli meg. A közös külügyminisztérium, vagy az osztrák-magyar monarchia követének vagy konzulának hitelesítése a valódiság bizonyítására elegendő.

336. § A magánokirat valódiságát annak a félnek kell bizonyítani, ki az okirattal bizonyítani akar.

A magánokirat valódiságát nem kell bizonyítani, ha az ellenfél a szóbeli tárgyalás folyamán nem tagadja.

A nyilatkozat megítélésére nézve a 266. § szabályai alkalmazandók.

Ha bebizonyul, hogy akár maga a kiállító, akár képviselője jobb tudomása ellenére tagadta meg saját, illetőleg képviseltje írását vagy aláírását, a megtagadó hatszáz koronáig terjedhető pénzbürségben marasztalandó.

337. § Ha a magánokirat aláírását nem tagadják vagy bebizonyítják, az aláírást megelőző szöveget az ellenkező bebizonyításáig hamisítatlannak kell vélelmezni, kivéve, ha az okirat külső hiányai vagy rendellenességei ezt a vélelmet lerontják.

338. § Azt, hogy az írás vagy aláírás valódi-e vagy hamis, más oly írással való összehasonlítás útján is lehet bizonyítani, a melynek valódisága nincs kétségbevonva vagy be van bizonyítva.

A bíróság az összehasonlítás végett elrendelheti, hogy a fél, a ki írását vagy aláírását kétségbe vonta, írja le a bíróságtól megjelölendő szavakat a bíróság előtt illetőleg a kiküldött vagy a megkeresett bíró előtt. Ha a fél a meghagyásnak eleget nem tesz, a bíróság ennek a körülménynek az ügy eldöntésére befolyását a 270. § szerint ítéli meg.

A bíróság az összehasonlítás bizonyító erejét szakértők meghallgatása nélkül is megítélheti, a szükséghez képest azonban szakértőket is meghallgathat.

339. § A felmutatott okiratot akár eredetiben, akár másolatban illetőleg kivonatban a tárgyalási jegyzőkönyvhöz kell mellékelni, hacsak a bírósági iratokhoz csatolva nincs.

Ha az ellenfél az okirat valódiságát kétségbe vonja vagy meghamisítását állítja, az eredeti okiratot a per jogerős eldöntéséig a bíróságnál meg kell őrizni.

A bíróság ezeken az eseteken kívül is elrendelheti, hogy a felek által felmutatott vagy a bíróság által megszerzett okirat eredetije bizonyos időn át az iratok mellé csatolva vagy a bíróságnál letéve maradjon.

A bíróság elrendelheti, hogy az eredeti okirat lepecsételve őriztessék.

TIZENEGYEDIK FEJEZET

Szemle

340. § A bíróság a tényállás felderítése vagy a felek között vitás ténykörülmények bizonyítása végett hivatalból is szemlét rendelhet, ha a feleknek - habár csak az előkészítő iratokban foglalt - előadásaiból, más bizonyításfelvétel eredményéből vagy a pernek egyéb adataiból kitűnik, hogy a szemle a tényállás felderítésére vagy a ténykörülmény bizonyítására szolgálhat.

341. § Ha a szemletárgy nem vihető a perbíróság elé, vagy ha a szemle közvetlen teljesítése nagy nehézséggel jár, a szemle teljesítését kiküldött vagy megkeresett bíróra lehet bízni.

Katonai vagy katonailag megszállott épületben (hajón) szemlét csak az épület (hajó) parancsnokának értesítése után s az általa kirendelt katonai személy jelenlétében szabad foganatosítani. Ha a parancsnok e célra katonai személyt ki nem rendel, vagy a kirendelt katonai személy meg nem jelenik, ez a körülmény a szemle teljesítését nem akadályozza.

342. § A bíróság annak a körülménynek az ügy eldöntésére való befolyását, hogy valamelyik fél a szemle tárgyát a szemle határnapján fel nem mutatja vagy a szemlét másként meggátolja, a 270. § szerint ítéli meg.

Ha a fél a szemle tárgyának birtokát tagadja, a bíróság eskü alatt hallgathatja ki (373. §) a tagadás valódiságának, valamint a tárgy hollétének és annak a körülménynek a kiderítése végett, hogy a szemle tárgyát nem szándékosan semmisítette meg vagy tette hasznavehetetlenné.

343. § Ha a szemle tárgya bíróságnak vagy más közhatóságnak, közhivatalnoknak, közjegyzőnek vagy pedig hatósági megbízás alapján magánszemélynek őrizetében van, a szemlét teljesítő bíróság illetőleg bíró hivatalból intézkedik a tárgy megszemlélhetése iránt.

A tárgy megszemlélése csak akkor tagadható meg, ha az a hivatli vagy szolgálati titoktartás köteletségének megsértésével járna.

A titoktartás kötelezése alóli felmentésre a 298. § alkalmazandó.

344. § Ha a szemletárgy a perben nem álló harmadik személy birtokában van, őt a szemle határnapjára azzal a hozzáadással kell megidézni, hogy a szemlét távollétében is meg fogják tartani.

A harmadik személy a szemle megtartását ellenezheti, ha abból reá vagy más olyan személyre, a kinek a nevében a tárgyat bírja, kár vagy jelentékeny sérelem származik. Az ellenzést a szemlét teljesítő bíróságnál a szemlére kitűzött határnap előtt írásban be lehet jelenteni vagy jegyzőkönyvbe lehet mondani, legkésőbbben azonban a szemle alkalmával kell előadni. Az ellenzés okát valószínűvé kell tenni.

Az ellenzés jogosultsága felől a perbíróság határoz.

A felek, valamint a harmadik személy meghallgatására és a végzés ellen használható felfolyamodásra nézve a 302. § szabályai megfelelően alkalmazandók.

Ha az ellenzést jogerősen elvetették, ugyszintén ha a harmadik személy ok előadása nélkül gátolja a szemlét, ezt szükség esetében karhatalommal is fogatosítani kell, házkutatás azonban nem tartható.

345. § Ha a szemlét harmadik személynél az ő közreműködése nélkül nem lehet fogatosítani, a perbíróság a szemle elrendelésekor vagy a fogatosítás sikertelen megkísérlése után elrendelheti, hogy a harmadik személy tanukép kihallgattassék. A perbíróság elrendelheti továbbá azt is, hogy a tanukép megidézett személy költség nélkül a bíróság elé vihető kisebb szemletárgyat magával hozzon.

A tanukép kihallgatott harmadik személylyel szemben, a ki a szemletárgy felmutatását, a mely vallomása szerint birtokában van, alaptalanul megtagadja, a tanuságtétel megtagadásának következményei (303. §) alkalmazandók.

Azon az eseteken kívül, a melyekben a tanuságtétel megtagadható, a szemletárgy felmutatását akkor is meg lehet tagadni, ha a harmadik személy a tárgyat nem saját nevében bírja. A megtagadás bejelentésére valamint jogosultságának tárgyalására, a határozathozatalra és a felfolyamodásra a 301. és a 302. § megfelelően alkalmazandók.

A fél jogát, hogy a harmadik személytől a szemletárgy kiadását vagy felmutatását és a felmutatás elmulasztásából eredő kárának megtérítését külön perrel követelhesse, ez a § nem érinti.

346. § Az a harmadik személy, a ki a birtokában levő tárgy megszemléléséhez megjelent, a tanuk részére megállapítható illetményeket követelheti, habár tanukép megidézve nem volt. Egyebekben a 314. § ebben az esetben is megfelelően alkalmazandó.

Ha pedig a harmadik személy a szemle teljesítésével kárt szenved, a kár megtérítését az esetben is követelheti, ha a szemle megtartását nem ellenezte. A harmadik személyt erre a jogára a bíróságnak figyelemeztenie kell.

A kár összegét a szemlét teljesítő bíróság, illetőleg bíró állapítja meg, és megfizetését végrehajtás terhe alatt annak a félnek hagyja meg, a ki a szemle költségét fedezni köteles. A végzés ellen egyfoku felfolyamodásnak van helye.

347. § A felek a szemle irányára és módjára nézve indítványokat tehetnek.

348. § A szemlét teljesítő bíró a perbíróság utasítása nélkül is elrendelheti, hogy a szemletárgynak szükség esetében szakértő által készített rajzát vagy fényképet a jegyzőkönyvhöz csatolják.

349. § A szemle költségét az a fél köteles egyelőre megfizetni, a kinek érdekében a bíróság a szemlét elrendelte. Erről a bíróság a szemlét elrendelő végzésben határoz.

Ha a szemle előreláthatólag költséggel fog járni, a bíróság a szemlét elrendelő végzésben egyuttal megállapítja azt az összeget, a melyet a szemle költségének fedezésére a kitűzött határidő alatt a bíróságnál le kell tenni.

Ha a fél a letételt a kitűzött határidőben nem teljesíti, a szemlét mellőzni kell, kivéve, ha a fél a letételt még oly időben pótolja, hogy a szemlét az eljárás késleltetése nélkül meg lehet tartani.

A szemle költségét a szemlét teljesítő bíróság, illetőleg bíró állapítja meg és a letett összegből azonnal utalványozza; ha pedig letétel nem volt elrendelve, vagy a letett összeg nem elegendő, a letételre kötelezett félnek a fizetést vagy pótlást azonnali végrehajtás terhe alatt meghagyja. A megállapítás kérdésében hozott végzés ellen egyfoku felfolyamodásnak van helye, a melynek halasztó hatálya nincs.

A költséget hivatalból kell behajtani. A képviselő ellen a költség behajtása végett végrehajtásnak nincs helye.

TIZENKETTEDIK FEJEZET

Szakértők

350. § Ha a perben jelentős ténykérdés megítéléséhez vagy szemle teljesítéséhez olyan különös szakértelem szükséges, a melylyel a bíróság nem rendelkezik, a bíróság egy vagy több szakértőt nevez ki.

A szakértők számának megállapításában a bíróság a per tárgyának értékére is legyen figyelemmel.

A szakértők kinevezése előtt a bíróság a feleket a szakértők számára és személyére nézve meghallgatja. Ha a felek egy vagy több szakértő személyében megegyeznek, a bíróság a szakértőket a felek javaslatához képest nevezi ki. A bíróság azonban a felek részéről javaslatba hozható szakértők számát korlátozhatja.

Ha az illető szakkérdésre nézve állandóan alkalmazott szakértő van, a bíróság más szakértőt csak akkor nevezzen ki, ha a felek egyetértően kívánták, vagy különös körülmények javasolják.

A bíróság a kinevezett szakértő mellé vagy helyébe mást nevezhet ki. Ha azonban a szakértőt a felek egyetértő javaslatára nevezte ki, ez a jog őt a szakértő meghallgatása előtt csak akkor illeti meg, ha a kinevezett szakértő el nem járhat vagy a véleményadással fontos ok nélkülük késik.

351. § A perbíróság a szakértők meghallgatását kiküldött vagy megkeresett bíróra bízhatja, ha a meghallgatás a helyszínén történendő szemlével van összekapcsolva, vagy ha a szakértők közvetlen meghallgatása különben nagy nehézséggel jár.

A perbíróság ez esetekben a szakértők kinevezését is - számuk meghatározásával vagy e nélkül - rábízhatja a kiküldött vagy a megkeresett bíróra, ki a kinevezésben a 350. § szerint jár el.

352. § Szakértőül ki nem nevezhető, a ki az ügyben mint bíró az 59. § értelmében el nem járhatna, vagy a 61. § értelmében a fél kifogására kizárandó volna. Az a körülmény azonban, hogy a szakértőt az ügyben mint tanut vagy szakértőt kihallgatták, mellőzésére okul nem szolgálhat.

Hogy a felek közös megegyezése mennyiben szünteti meg a szakértő mellőzésének okát, a bíróság az eset körülményei szerint itéli meg.

353. § Az előbbi § ellenére kinevezett szakértő kizárását a felek is kérhetik.

A kizárási kérelem a szakértő véleményének előterjesztése előtt annál a bíróságnál, illetőleg bírónál, a ki a szakértőt kinevezte, legkésőbbben a szakértői vélemény előterjesztésének megkezdéséig, illetőleg az írásbeli vélemény benyújtásáig szóval vagy írásban adható elő. A kérelem okát nyomban valószínűvé kell tenni.

A bíróság, illetőleg a bíró a kizárási kérelem felett az ellenfél meghallgatása nélkül határozhat. A végzés ellen külön fellebbevitelnek nincs helye.

A szakértő véleményének előterjesztése után a felek a szakértő elleni kifogásait csak a tárgyalás folyamán adhatják elő a perbíróság előtt, a mely azok felől, illetőleg az újabb szakértő kinevezése felől a szakértő véleményének figyelembevételével határoz.

354. § A bíróság részéről kinevezett szakértő e minőségében köteles eljárni, ha az illető szakmában véleményadásra állandóan alkalmazva van, vagy ha a szakmát a melynek ismerete a kívánt véleményadáshoz szükséges, keresetképen gyakorolja.

355. § Az 59. § felsorolt, valamint azok az okok, a melyek miatt a tanu a tanuságtételt megtagadhatja, a szakértőt a véleményadás megtagadására jogosítják.

A bíróság más okból is felmentheti a szakértőt a véleményadás kötelessége alól.

Az a szakértő, a ki a véleményadásra a bíróság előtt késznek nyilatkozott, habár különben arra kötelezve nincsen, a vélemény adását csak oly okból tagadhatja meg, a mely a véleményadás elvállalása után keletkezett.

Közszolgálatban álló egyén nem alkalmazható szakértőül, ha ezt fellebbvaló hatósága a közszolgálat érdekébe ütközőnek nyilvánítja.

356. § Ha a szakértőt a kiküldött vagy a megkeresett bíró nevezte ki, a véleményadás kötelessége alól a felmentést is megadhatja.

Ha azonban a kiküldött vagy a megkeresett bíró a véleményadás megtagadását jogosnak nem találja, úgyszintén ha a szakértőt a perbiróság nevezte ki, a felmentés felől ez a bíróság határoz. A felmentést megtagadó végzés ellen a szakértő egyfoku felfolyamodással élhet, a melynek halasztó hatálya van.

357. § Ha a véleményadásra köteles szakértő kellő idézésre meg nem jelenik, vagy az eskütételt vagy a véleményadást ok előadása nélkül vagy az előadott ok jogerős elvetése után megtagadja, úgyszintén ha a véleményt megintés után a kellő időben elő nem terjeszti, a meghallgatást teljesítő bíróság, illetőleg bíró által kétszáz koronáig, ismétlés esetében pedig hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő s ezenfelül az okozott költségben elmarasztalandó.

E végzés ellen a szakértő egyfoku felfolyamodással élhet.

Katonai büntető bíróságnak alávetett személy megbüntetése végett fellebbvaló hatóságához kell fordulni.

358. § A szakértőt meghallgatása előtt műveltségi fokához képest figyelmeztetni kell az eskü jelentőségére és a hamis eskü következményeire; ezután meg kell esketni arra, hogy véleményét részrehajlás nélkül legjobb tudása és lelkiismerete szerint fogja előadni.

Az eskü szavaira és az eskü helyett letehető fogadásra nézve a 310. § alkalmazandó.

A szakértő megesketése mellőzendő, ha az érdekelt felek megesketésétől közös megegyezéssel elállanak.

Az állandóan alkalmazott és ilyen minőségben esküt tett szakértőt külön megesketése helyett hivatali esküjére kell figyelmeztetni.

359. § A szakértővel azokat az iratokat és egyéb segédeszközöket, a melyekre véleményének előterjesztése végett szüksége van, közölni kell.

A szakértő a vélemény előkészítése céljából a felek meghallgatását, tanuk kihallgatását, okiratok és szemletárgyak felmutatását vagy megszerzését is indítványozhatja a bíróságnál. A szakértő továbbá a bíróság engedelmével a felekhez vagy a tanukhoz közvetlenül is intézhet kérdéseket.

360. § Ha a szakértőkkel szemlét kell teljesíteni, a bíróság vagy a bíró, ki a szakértőt meghallgatja, a szakértő bevezetés után a körülmények szerint elrendelheti, hogy a szakértő a szemle tárgyát az ő jelen nem léteben vizsgálja meg, valamint fontos okból elrendelheti azt is, hogy a vizsgálatnál a felek ne lehessenek jelen.

361. § Ha a szakértő alapos és kimerítő véleményt azonnal nem terjeszthet elő, a meghallgatást teljesítő bíróság vagy bíró a vélemény szóbeli előterjesztésére új határnapot tűz ki, vagy pedig a véleménynek az egyuttal kitűzött határidő alatt írásban való benyújtását rendeli el.

Az írásbeli vélemény beérkezéséről a felek értesítendőek.

Az írásbeli vélemény felvilágosítása végett a szakértőt mind a perbiróság, mind pedig a kiküldött vagy a megkeresett bíró megjelenésre idézheti.

362. § Több szakértő együtt hallgatható meg és közös véleményt adhat.

363. § Ha a perbiróság a véleményt nem találja kielégítőnek, a szakértők meghallgatását ismételheti vagy más szakértőket is meghallgathat.

364. § A szakértő meghallgatásának költségét az a fél köteles egyelőre megfizetni, a kinek érdekében a bíróság a szakértő meghallgatását elrendelte. E kérdésben a perbiróság a meghallgatást elrendelő végzésben határoz és egyuttal megállapítja azt az összeget, a melyet a költség fedezésére a bíróságnál előzetesen le kell tenni.

A szakértő készkiadásának és időmulasztásának megtérítésén felül megfelelő munkadíjat követelhet. Kiadásának fedezésére a szakértő előleget is kérhet.

A szakértő illetményeinek megállapítása kérdésében hozott végzés ellen egyfoku felfolyamodásnak van helye, a mely az utalványozásra, illetőleg a fizetésre halasztó hatálya van.

365. § A mennyiben ebből a fejezetből más nem következik, a tanukra vonatkozó szabályok a szakértőkre is megfelelően alkalmazandók.

366. § A mennyiben szakértő személyek olyan elmult ténykörülményről vagy állapotról tanuskodnak, a melynek észleléséhez szakértelem volt szükséges, tanuknak kell őket tekinteni és ilyenekül kihallgatni.

367. § A bíróság szakértői vélemény adása vagy szakértői vélemény felülvizsgálata végett hivatalból is megkeresheti az erre hivatott hatóságot vagy testületet.

TIZENHARMADIK FEJEZET

A félnek eskü alatti kihallgatása és a fél esküje

368. § A bíróság kérelemre vagy hivatalból is elrendelheti a félnek eskü alatti kihallgatását, ha döntő ténykörülményre nézve a bizonyíték kiegészítése szükséges, vagy ha más bizonyíték egyáltalában nem áll rendelkezésre.

Valamely állítás valószínűvé tétele végett a fél eskü alatt ki nem hallgatható.

369. § Ha a döntő ténykörülményre nézve a bizonyíték kiegészítése szükséges, a bíróság a per körülményeihez képest belátása szerint itéli meg, hogy a bizonyító felet vagy ellenfelét hallgassa-e ki.

Ha ellenben a döntő ténykörülményre nézve más bizonyíték nem áll rendelkezésre, a bíróság a bizonyító fél ellenfelét hallgassa ki, kivéve, ha ez maga kéri a bizonyító félnek eskü alatti kihallgatását, vagy pedig ha a vallomástételt megtagadja.

370. § Ha a bíróság valamelyik félnek kihallgatását elrendelte, ennek a megeskütése előtt hivatalból is elrendelheti a másik fél kihallgatását is.

Ha a másik fél ez iránti kérelmét az eskü letétele előtt előterjeszti, kihallgatását csak akkor lehet mellőzni, ha e miatt a tárgyalást el kellene halasztani.

371. § Ha a bíróság mind a két felet kihallgatja, a kihallgatás után dönti el, hogy melyik felet bocsátja vallomásának esküvel való megerősítésére. Ha azonban a döntő ténykörülményre nézve más bizonyíték nem áll rendelkezésre, a bíróság, mind a két fél kihallgatása esetében is, a bizonyító felet csak akkor bocsátja esküre, ha a körülményeknek a 270. § szerinti mérlegelése után úgy találja, hogy az ellentétes vallomások közül a bizonyító fél vallomása mutatkozik valószínűnek, vagy ha az ellenfél az eskü letételét megtagadja.

Ha a döntő ténykörülményről csak a bizonyító félnek van közvetlen tudomása, vagy esküre csak a bizonyító fél bocsátható (375. §), ezt a bíróság az ellenfél beleegyezésének esetén kívül csak akkor bocsáthatja esküre, ha a 270. § szerint mérlegelendő oly ténykörülmények forognak fenn, amelyek a bizonyító fél vallomásának valóságát támogatják.

372. § Kár vagy elmaradt haszon mennyiségének megállapíthatása végett (271. §) a bizonyító fél - még pedig a 369-371. §-okban foglalt korlátozásokra való tekintet nélkül - eskü alatt arra is kihallgatható, hogy kárát vagy elmaradt hasznát mennyire becsüli.

373. § Az a fél, a ki vagyont, ennek egyes alkotó részeit, adósságot vagy bizonyító eszközt köteles felfedezni, erre az ellenfél kérelmére a szóbeli tárgyalás folyamán eskü alatt kihallgatható.

374. § A bíróság a per körülményeihez képest belátása szerint itéli meg, hogy több pertárs közül, a közkereseti vagy betéti társaság több tagja közül vagy jogi személy több képviselője közül egyet vagy többet vagy pedig valamennyit, továbbá, hogy kiskoru vagy gondnokolt perében a felet vagy törvényes képviselőjét, vagy mind a kettőt, a csódtömeg perében pedig a közadóst vagy a tömeggondnokot, vagy mind a kettőt hallgassa-e ki eskü alatt.

375. § A fél kikérdezésére nézve a 306. és a 307. §-ban, előzetes figyelmeztetésére és megeskütésére nézve a 305., a 310. és a 311. §-ban, a jegyzőkönyvre nézve pedig a 309. §-ban foglalt szabályok megfelelően alkalmazandók.

A 312. § 1., 2. és 4. pontjai esetében a fél megeskütését is mellőzni kell; a 3. pont esetében a fél csak akkor eskethető meg, ha az ellenfél beleegyezik.

Mellőzni kell a megesketést akkor is, ha a fél vallomása az esküvel való megerősítés esetében sem érdemelne hitelt, vagy ha a bíróság a megesketést más okból fölöslegesnek itéli.

A felet megkeresés útján vagy kiküldött bíró által is ki lehet hallgatni, ha a félnek a perbíróság előtti megjelenése elháríthatatlan akadályba ütközik, vagy a per tárgyával arányban nem álló költséget okozna. Ilyen esetben a vallomás beérkezése után a perbíróság dönti el, hogy a kihallgatott fél esküre bocsátandó-e. A perbíróság azonban a megbízásban a kiküldött vagy a megkeresett bírónak utasítást adhat a fél megesketésére nézve is, ha az ellenfél előreláthatólag nem lesz kihallgatandó.

A 290. és a 294. § a fél eskü alatti kihallgatásának esetében is alkalmazandó.

376. § A bíróság a 270. § szerint itéli meg a fél vallomásának bizonyító erejét, valamint annak a körülménynek a tényállítások valóságára vagy valótlanóságára való befolyását, hogy a kihallgatásra megidézett fél meg nem jelent, vagy a vallomástételt egészben vagy részben, avagy az eskü letételét megtagadta.

A kihallgatási határnap elmulasztása miatt igazolási kérelemnek nincs helye; a bíróság azonban a körülmények figyelembe vételével a kihallgatást újból elrendelheti.

377. § A felek megállapodhatnak abban, hogy a döntő ténykörülmény valósága vagy valótlanága valamelyik félnek vagy harmadik személynek erre a ténykörülményre leteendő esküjétől tétessék függővé.

Az esküt a felek vagy akként szövegezhetik, hogy a ténykörülmény az esküvő közvetlen tudomása szerint való, vagy nem való, vagy akként, hogy az esküvő lelkiismeretes vizsgálat és tudakozódás alapján arról győződött meg, hogy a ténykörülmény való, vagy nem való, vagy végre akként, hogy az esküvő lelkiismeretes vizsgálat és tudakozódás alapján nem győződött meg arról, hogy a ténykörülmény való.

A 312. § 1. és 2. pontja esetében a fél vagy a harmadik személy esküre nem bocsátható.

378. § A bíróság az előbbi § esetében az eskü letételét a tárgyalás folyamán végzéssel rendeli el és az esküt, ha lehetséges, nyomban kiveszi vagy pedig az elrendelő végzésben az eskü letételére egyuttal határnapot tűz ki. E határnap elmulasztása miatt igazolásnak van helye.

Az esküt fontos okból kiküldött vagy megkeresett bíró előtt is le lehet tenni.

A bíróságnak, mielőtt a felet, illetőleg a harmadik személyt az eskü letételére bocsátja, meggyőződést kell szereznie arról, hogy az esküminta értelmét tökéletesen felfogta. E végből a bíróság az eskü szavait olvassa fel előtte és a szükséghez képest magyarázza meg.

Az eskütétel előtt az esküvőt az eskü jelentőségére és a hamis eskü következményeire a 305. § értelmében figyelmeztetni kell. Az eskü kezdő és végszavaira nézve a 310. § alkalmazandó.

379. § Ha az a személy, a kinek esküt kellene tenni, az eskü letétele előtt meghalt vagy esküvőképességét elvesztette, az esküre vonatkozó megállapodás hatályát veszti.

380. § A 377-379. §-ok abban az esetben is megfelelően alkalmazandók, ha a felek eskü helyett a félnek vagy harmadik személynek lelkiismeretére és becsületére teendő fogadásától teszik a döntő körülmény valóságát vagy valótlanóságát függővé.

Ugyan-e §-ok megfelelő alkalmazásának van továbbá helye akkor is, ha az egyesség van eskütől, vagy az első bekezdésben említett fogadástól függővé téve.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

Előleges bizonyítás

381. § Az érdekelt fél kérelmére a bizonyítás biztosítása végett a per bármely szakában, sőt a per megindítása előtt is előleges tanukihallgatásnak vagy szemlének van helye, ha valószínűnek mutatkozik, hogy a bizonyítás az eljárás rendes menetében már nem lesz sikeresen felvehető, vagy a felvétel meg lesz nehezítve, valamint e nélkül is, ha az ellenfél a bizonyítás előleges felvételébe beleegyezik.

kérheti továbbá a fél az előleges bizonyítást az első bekezdésben megjelölt feltételek nélkül is, ha dolognak vagy műnek olyan hiányait kell megállapítani, a melyekért az ellenfél szavatossággal tartozik. Ha a vevő az eladót a hiányról értesítette, vagy a dolog átvételét annak hiánya miatt megtagadta, az eladó is kérheti az előleges bizonyítás felvételét. Hasonlóképp kérheti ezt a vállalkozó is, ha a megrendelő őt a mű hiányáról értesíti vagy a mű hiánya miatt megtagadta.

Az előleges szemléhez szakértő is alkalmazható.

382. § A kérelmet a perbiróságnál, ha pedig a per folyamatban nincs, annál a járásbiróságnál kell előadni, amelynek területén a tanu tartózkodik, vagy a szemle tárgya van. Sürgős esetben a kérelem a per folyamában is ennél a járásbiróságnál adható elő.

Ha a tanuk több járásbiróság területén tartózkodnak, vagy a szemle tárgya több járásbiróság területén van, a kérelmet e bíróságok bármelyikénél elő lehet adni.

383. § A kérelemnek, a mely a járásbiróság előtt jegyzőkönyvbe is mondható, magában kell foglalnia:

1. az ellenfél megjelölését vagy meg nem jelölhetésének okát, a mely ok szükség esetében valószínűvé teendő;

2. a bizonyítandó tények megjelölését;

3. a tanuknak vagy a szemle tárgyának a megjelölését és esetleg a szakértők meghallgatása iránti kérelmet;

4. ha az ellenfél beleegyezése nincs igazolva, azoknak a tényeknek a megjelölését, a melyek a bizonyítás előleges felvételét indokolják. E tényeket szükség esetében valószínűvé kell tenni.

384. § A bíróság a kérelem felől szóbeli tárgyalás nélkül, sürgős esetben pedig, valamint ha az ellenfél ismeretlen vagy beleegyezése kellően igazolva van, az ellenfél meghallgatása nélkül is határozhat. A bizonyításfelvétel elrendeléséről, ugyszintén határnapjáról az ismert ellenfelet a lehetőség szerint értesíteni kell az írásbeli kérelemnek, illetőleg a szóbeli kérelemről felvett jegyzőkönyv másolatának közlésével abban az esetben is, ha a bíróság a kérelem felett meghallgatása nélkül határozott.

Ha az ellenfél ismeretlen vagy jókor nem értesíthető, és a körülményekhez képest feltételezhető, hogy érdekei a bizonyítás felvételénél képviselőre szorulnak, részére a bíróság a folyamodó fél költségére hivatalból ügygondnokot nevez.

A bizonyítás felvételét elrendelő végzés ellen nincs helye felfolyamodásnak.

A kérelmet megtagadó végzés ellen felfolyamodásnak van helye.

385. § Amennyiben ebből a fejezetből más nem következik, az előleges bizonyítás felvételére a bizonyításfelvétel általános szabályait, valamint a tanukra, a szemlére és a szakértőkre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

386. § Az előleges bizonyításfelvétel eredményét a perben bármelyik fél használhatja.

A perbiróság az előleges bizonyítás eredményének méltatásában a 270. § szerint ítéli meg annak a körülménynek a befolyását, hogy az ellenfél a bizonyítás felvételéről jókor értesítve nem volt.

A perbiróság hivatalból is elrendelheti az előlegesen felvett bizonyítás ismétlését vagy kiegészítését.

Az előleges bizonyításfelvétel költsége a per költségéhez számítandó.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

Birói határozatok

387. § Ha a per érdeme végeldöntésre alkalmas, a bíróság végítélettel határoz.

Végítéletet (elkülönített végítéletet) hoz a bíróság akkor is, ha egy eljárásba egyesített több per közül csupán egy is alkalmas a végeldöntésre és a többi perre nézve el kell halasztani a tárgyalást. Ha azonban az egy eljárásba egyesített keresetek egymással összefüggenek, vagy ha az egyik kereset ellenében védelemként érvényesíthető, a bíróság az elkülönített végítélet hozatalát mellőzheti.

388. § Ha több követelés közül, a melyek egy keresetlevélben vannak érvényesítve, csupán egy is alkalmas a végeldöntésre, továbbá ha a kereseti követelésnek - ideértve a bíróság rendeletéből egy eljárásba egyesített keresetet is - csupán egy része alkalmas a végeldöntésre: a bíróság részítéletet hozhat.

389. § Ha az alperes beszámítási kifogáskép oly ellenkövetelést érvényesít, a mely a kereseti követeléssel összefüggésben nincs, és ha az ellenkövetelés eldöntése a tárgyalás elhalasztását tenné szükségessé, a bíróság a felperes kérelmére a kereseti követelés felől részítéletet hozhat. Ebben az esetben a beszámítás kérdésében a tárgyalást folytatja és eredményéhez képest a részítéletet fentartja, korlátozza vagy hatályon kívül helyezi.

Az alperes a részítélet teljesítéséből vagy végrehajtásából származott kárának megtérítését a folyamatban levő perben még a fellebbezési bíróság előtt is kérheti.

390. § Ha az alperes a kereseti követelést egészben vagy részben elismeri, ugyancsak ha a felperes követeléséről egészben vagy részben lemond, a bíróság az ellenfél kérelmére az elismerés vagy a lemondás értelmében végítéletet vagy részítéletet köteles hozni.

391. § A bíróság a követelés alapja és mennyisége szerint elkülöníthető vitáknál az alap fennállását közbenszóló ítélettel előzetesen megállapíthatja. A követelés alapjának megállapítása esetében a tárgyalás a mennyiségre nézve csak az ítélet jogerőre emelkedése után folytatható. (506. §)

392. § Az ítéletnek, valamint a szóbeli tárgyalás alapján más határozatnak hozatalában csak az a bíró vehet részt, a ki az alapul szolgáló szóbeli tárgyaláson jelen volt.

Ha a határozathozatal előtt a bíróság más tagokból alakul, a tárgyalást újra meg kell nyitni. A 242. és a 285. § ebben az esetben megfelelően alkalmazandó.

393. § A tanácskozás és a szavazás nem nyilvános.

394. § A marasztalás a kérelmen túl nem terjedhet. Ez a szabály a kamatra, gyümölcsre és más mellékkövetelésre is alkalmazandó.

A perköltség viselésének kérdésében a bíróság kérelem nélkül is határoz.

395. § Abban az esetben, ha a 71. § értelmében a félnek a perben csak azon az alapon volt perbeli cselekvő képessége, hogy a szóban forgó per tárgyról peren kívül jogérvényesen rendelkezhetik, az ítéletben ki kell mondani, hogy a végrehajtás ez ellen a fél ellen csak arra a vagyponra rendelhető el, a melyről ez a fél jogérvényesen rendelkezhetik.

396. § Az, hogy a követelés csak a per folyamán járt le, a marasztalást nem gátolja. Ha a követelés csak a szóbeli tárgyalás befejezése után járt le, ítélethozatal előtt a feleket szükség esetén újra meg kell hallgatni.

397. § Az ítéletben megállapított kötelezettség teljesítésére tizenöt napos határidőt kell szabni. Szükség esetében a bíróság a felperes kérelmére rövidebb határidőt, rendkívüli körülmények között pedig az alperes kérelmére hosszabb határidőt szabhat. A bíróság továbbá a felperes hozzájárulásával a kötelezettségnek részletekben teljesítésére külön-külön határidőket szabhat, még pedig akként is, hogy valamely részlet teljesítésének elmulasztásával a még hátralékos összes részletek azonnal teljesítendőek.

A 131. § esetében az ítélet hozatala után lejáró szolgáltatásokra nézve a teljesítés napját kell az ítéletben meghatározni.

Oly ítéletben, a mely munka végzésére, vagy a dolog természete szerint hosszabb időt kívánó másnemű teljesítésre kötelez, a bíróság a körülményekhez mért teljesítési határidőt szab.

A teljesítés határideje az ítélet közlését (399. §) követő napon kezdődik és meg nem hosszabbítható.

398. § Az ítéletet a tárgyalás határnapján, esetleg azonnal kitűzendő más határnapon kell kihirdetni. A kihirdetés nyolcz napnál hosszabb időre nem halasztható el.

A kihirdetés az ítélet rendelkező részének felolvasásával történik. Ha az ítélet a kihirdetés alkalmával még teljesen írásba foglalva nincs, az indokok lényegét szóval kell előadni.

A kihirdetés a felek távolléte esetében is érvényes. A kihirdetésről szóló elmaradás miatt igazolást nem lehet kérni.

A kihirdetés megtörténte és napja annak a megemlítésével, hogy a felek a kihirdetésnél jelen voltak-e, az ítéleten feljegyzendő; a feljegyzést az elnök és a jegyzőkönyvvezető aláírják.

399. § A törvényszéki eljárásban a kihirdetett ítéletet a felekkel teljes kiadmányának kézbesítése útján kell közölni, kivéve a perfelvételi határnap elmulasztása alapján hozott ítéletet és a pergátló kifogások tárgyában hozott ítéletet.

A járásbirósági eljárásban az ítélet közlése a felekkel kihirdetés (398. §) útján történik; azzal a féllel azonban, a ki az ítélet hozatalát megelőző szóbeli tárgyaláson jelen nem volt, az ítéletet, kihirdetése és teljes írásba foglalása után, az indokolást nem tartalmazó kiadmány kézbesítésével kell közölni, kivéve, ha a bíróság a tárgyalás bezárása után az ítélet kihirdetésére határnapot tűz, és erre a meg nem jelent felet megidézi.

A második bekezdés szerint kell közölni a törvényszéki eljárásban az alperes mulasztása alapján hozott, ugyszintén a pergátló kifogások tárgyában hozott ítéletet is.

400. § Ha a bíróság az ítélet kihirdetését elhalasztja, az ítéletet a kihirdetés előtt teljesen írásba kell foglalni.

Az oly ítéletet, a melyet a szóbeli tárgyaláson hirdetnek ki, a járásbirósági eljárásban a kihirdetést követő három nap alatt, a törvényszéki eljárásban pedig nyolcz nap alatt kell teljesen írásba foglalni.

401. § A teljesen írásba foglalt ítéletnek tartalmaznia kell:

1. annak a kijelentését, hogy az ítélet ő Felsége a király nevében hozatott;
2. a bíróság megjelölését;
3. a feleknek és képviselőiknek a nevét, állását vagy foglalkozását, lakhelyét és perbeli állását, valamint a per tárgyának a megjelölését;
4. a szóbeli tárgyalás befejezésének és az ítélet hozatalának napját;
5. az ítélet rendelkező részét, amely az indokolástól elkülönítendő;
6. az indokolást, a melyben a tényállás is röviden előadandó.

A tényállásnak nevezetesen magában kell foglalnia a szóbeli tárgyalás alapján: a kereseti kérelmet és ellenkérelmet, ugyszintén az ügy eldöntésére és az eljárás menetére befolyással bíró egyéb kérelmeket és nyilatkozatokat, a tényállításokat és az ezekre vonatkozó nyilatkozatokat, valamint a netaláni bizonyításfelvétel eredményét. A tényállásba továbbá fel kell venni a felek által a szóbeli tárgyaláson felajánlott és a bíróság által mellőzött bizonyítékokat, valamint azokat a kérelmeket, a melyeknek a bíróság eleget nem tett. A bíróság által megállapított tények külön kiemelendők.

A tényállás előadása az előkészítő iratok és a bírósági iratok tartalmára való hivatkozással is kiegészíthető vagy pótolható, azonban a per tárgyat tevő jogvita és azok a ténykörülmények, a melyek az ítélet megértéséhez szükségesek, az ítélet indokolásában ilyenkor is előadandók.

Ha a bíróság a fél utólagos előadását, vagy utólag ajánlott bizonyítékát a 222. § értelmében, vagy a fél bizonyítékát a bizonyításfelvételre engedett idő sikertelen letelte miatt mellőzi (275., 283., 293. §), ítéletében ezt - a mellőzött előadás és bizonyíték kijelölésével - felemlíteni köteles.

A járásbirósági eljárásban a pergátló kifogások elvetése esetében az erre vonatkozó tényállást az ügy érdemében hozott ítélet indokolásába kell felvenni.

402. § Az ítéletben foglalt tényállás a felek szóbeli előadásaira nézve teljes bizonyítékul szolgál. Ezt a bizonyítékot csak a tárgyalási jegyzőkönyv vagy mellékletei ronthatják le.

403. § Az ítéletet azok a bírák, a kik hozatalában részt vettek, aláírni kötelesek. Ha a tanács valamelyik tagja az aláírásban akadályozva van, ezt az elnök, az elnök akadályoztatása esetében pedig a rangidősb bíró az ítéleten megjegyzi.

404. § A kihirdetés után teljesen írásba foglalt ítéletekről (400. § második bekezdése) a bírósági iroda jegyzéket készít, a mely az elnök által előre megállapított hétköznapiokon legalább egy heti időre kifüggesztendő. A kifüggesztés napját a bírósági iroda az ítéletre feljegyzi.

405. § Az ítéletet kihirdetése és teljes írásba foglalása után mindegyik fél megtekintheti és arról egyszerű vagy hitelesített másolatot vehet. Az a fél, a kinek az ítéletet nem kell kézbesíteni, saját költségén teljes, vagy az indokolást nem tartalmazó kiadmányt kívánhat.

Minden ítélet teljes vagy kivonatos kiadmányát a bírósági iroda vezetőjének aláírásával és a bírósági pecséttel kell ellátni.

406. § A bíróság kihirdetett ítéletében foglalt határozatához abban a perben, a melyben hozta, kötve van.

407. § Az ítéletbe becsuszott név-, szám-, számadási és más efféle nyilvánvaló hibákat a bíróság, a melynél a hiba történt, hivatalból is bármikor kijavítja. Ugyanaz történik akkor is, ha az ítélet kiadmánya az eredeti szövegtől eltér.

A kijavítás tárgyában a bíróság szóbeli tárgyalás nélkül is határozhat.

A kijavító végzést, a mely a feleknek kihirdetendő vagy kézbesítendő, az ítélet eredetijére és lehetőleg kiadmányaira is fel kell jegyezni.

A kijavítást megtagadó végzés ellen felfolyamodásnak nincs helye.

A kijavítást a felsőbíróság hivatalból is elrendelheti.

408. § Ha az ítéletben foglalt tényállásban az előbbi § alá nem vonható hibák, továbbá hiányok, ellentmondások vagy homályosságok fordulnak elő, kiigazításukat nyolcz nap alatt bármelyik fél kérheti. Ez a határidő az ítélet kihirdetésétől, ha pedig az ítélet a kihirdetés alkalmával még teljesen írásba foglalva nem volt, az ítéletek jegyzékének kifüggesztésétől folyik, az a fél azonban, a kinek az ítéletet kézbesítették, a kérvényt a kézbesítéstől számított nyolcz nap alatt is beadhatja.

A kiigazítás kérvényben a kiigazításra nézve határozott kérelmet kell előadni.

A bíróság a kérelem felől szóbeli tárgyalás után bizonyítási eljárás nélkül határoz. A határozathozatalban csak az a bíró vehet részt, a ki az ítélet hozatalában részt vett. Ha a tanács valamelyik tagja akadályozva van, szavazategyenlőség esetében az elnöknek, az elnök akadályoztatása esetében pedig a rangidősb bírónak szavazata dönt.

A kellően értesített feleknek vagy egyiküknek elmaradása a kérelem elintézését nem gátolja.

A kiigazítás csak a szóbeli tárgyaláson már felhozottakra terjedhet ki.

A kiigazítás elrendelése az ítélet többi részét nem érinti. A kiigazítást elrendelő határozatot az eredeti ítéletre és lehetőleg kiadmányaira is fel kell jegyezni.

A kiigazítási kérelem elutasítása esetében a kiigazítást kérő felet az okozott költségben el kell marasztalni. Egyebekben a költség viselésére nézve az általános szabályok alkalmazandók.

A kiigazítási kérelem felett hozott végzés ellen nincs helye felfolyamodásnak.

A kiigazítási kérelem és tárgyalás elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

A kiigazítási kérelemnek a hozott ítélet elleni fellebbezetre és az ítélet végrehajtására halasztó hatálya nincs.

409. § Ha a bíróság az ítéletben a kereseti kérelemnek vagy ellenkérelemnek valamely részéről a fő- vagy mellékkötelezettség tekintetében, vagy a perköltség viseléséről nem intézkedett, ugyyszintén ha a bíróság az ítélet végrehajthatóságára vonatkozó kérelmekről nem határozott, vagy az ítélet végrehajthatóságát a törvény ellenére ki nem mondta, bármelyik fél kérheti az ítélet kiegészítését.

A kiegészítési kérelmet a törvényszéki eljárásban az ítélet kézbesítésétől, a járásbirósági eljárásban pedig az ítélet kihirdetésétől, illetőleg annak a félnek, a kinek az ítéletet kézbesítették, a kézbesítéstől számított nyolcz nap alatt kell előterjeszteni.

A kérvényben a kiegészítésre nézve határozott kérelmet kell előterjeszteni.

A bíróság a kérelem felől szóbeli tárgyalás után határoz. A határozat csak a kiegészítés kérdésére és a jogvitának még el nem intézett részére terjedhet ki. A feleknek vagy egyiküknek elmaradása a határozathozatalt nem gátolja. Ha a bíróság a kérelemnek helyt ad, kiegészítő ítélettel határoz, a mely az eredeti ítélethez csatolandó, ellenkező esetben pedig a kérelmet végzéssel elutasítja.

A kiegészítési kérelmet elutasító végzés ellen felfolyamodásnak van helye.

A költségre nézve a 408. § szabályai alkalmazandók.

A kiegészítési eljárásnak a hozott ítélet elleni fellebbvitelre és az ítélet végrehajtására nézve halasztó hatálya nincs.

410. § Az ítélet, a mennyiben fellebbvitellel vagy ellentmondással megtámadható, csak ezek törvényes határidejének lejárata követő napon emelkedik jogerőre. A kellő időben benyújtott fellebbvitelnek vagy ellentmondásnak a jogerőre emelkedésre halasztó hatálya van. Pertárs fellebbvitelének vagy ellentmondásának hatálya a többi pertársra a 80. § esetén kívül nem terjed ki.

Az az ítélet, a mely sem fellebbvitellel, sem ellentmondással meg nem támadható, a kihirdetéssel (398. §) emelkedik jogerőre; azok a határidők azonban, a melyek a fél részére az ítélet jogerőre emelkedésétől számítandók, az ilyen ítéletnek vele történt közlésétől kezdenek folyni.

A fellebbvitelről az ítélet kihirdetése előtt történt lemondásnak nincs hatálya. Az ítélet kihirdetése után történt lemondás az ítélet jogerőre emelkedésének megállapítása szempontjából csak akkor vehető figyelembe, ha a kihirdetés alkalmával szóval kinyilvánítva és jegyzőkönyvbe véve, vagy a bíróságnak írásban bejelentve volt. A bíróság a bejelentést az ellenféllel közli.

411. § Az ügy érdemében hozott ítélet csak annyiban válik jogerőssé, a mennyiben a keresettel érvényesített jog iránt határoz. Ez a rendelkezés nem zárja ki a határozat szükségképeni következményeinek jogerőre emelkedését.

A bíróság az ítélet jogerejét hivatalból veszi figyelembe.

412. § Oly ellenkövetelés, amely az ítéletben be van számítva, a beszámítás erejéig újabban nem érvényesíthető.

413. § Ha a fél a 131. § alapján az ítélet hozatala után lejáró szolgáltatás teljesítésére jogerős ítélettel köteleztetett, és azok a körülmények, a melyek alapján a bíróság a szolgáltatás mennyiségét vagy tartalmát megállapította, lényegesen megváltoztak, az érdekeltek bármelyike az előbbi per bíróságánál keresetet indíthat a szolgáltatás megállapított mennyiségének vagy tartalmának megváltoztatása iránt.

A körülmények változása csak annyiban vehető figyelembe, a mennyiben oly időben állott be, hogy a keresetet indító fél azt az előbbi perben már nem érvényesíthette.

A korábbi ítéletet csak az új per megindításának időpontjától kezdődő hatálylyal lehet megváltoztatni.

414. § A mennyiben nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik, a külföldi bíróság ítéletét nem lehet érvényesnek elfogadni:

1. ha az a bíróság, a mely az ítéletet hozta, a magyar törvény szerint nem volt illetékes, vagy ha oly illetékességi ok alapján járt el, a mely az eljáró bíróság államának törvénye szerint ennek a polgárával szemben nem alkalmazható;

2. ha a marasztalt alperes magyar állampolgár, és meg nem jelenése következtében perbe nem bocsátkozott, kivéve, ha az idézés neki saját kezéhez, vagy megkeresés következtében valamely belföldi bíróság útján szabályszerűen kézbesített;

3. ha a fél magyar állampolgár, és a perben való részvételből az eljárás szabálytalansága következtében ki volt zárva;

4. magyar állampolgár, személyi állapotát tárgyzó perekben;

5. ha az ítélet érvényességének elismerése hazai jogerős ítélettel, a közérkölsésséggel, vagy hazai törvény czéljával ellentézik;

6. ha azzal az állammal, a melynek bírósága az ítéletet hozta, e részben viszonyosság nincs megállapítva, kivéve, ha az ítélet nem vagyoni jogi perben hozatott, és a pernek nincs belföldön illetékes bírósága.

Az igazságügyministernek a viszonyosság felől tett nyilatkozata a bíróságokra kötelező. E nyilatkozatot kétség esetében hivatalból kell kikérni.

415. § Tekintet nélkül a fellebbvitelre, végrehajthatóknak nyilváníthatók:

1. az elismerés (390. §) alapján marasztaló ítéletek, illetőleg az ítéletnek elismerés alapján marasztaló része;

2. pénzösszeg fizetésében, vagy helyettesíthető dolgok és értékpapirosok szolgáltatásában marasztaló ítéletek, ha az adós magát a teljesítésre közokiratban vagy a 317. § szerint kiállított magánokiratban kötelezte, és a kereset megalapításához szükséges összes ténykörülmények is ily okirattal voltak bizonyítva;

3. tartási vagy élelmezési kötelezettségben marasztaló ítéletek a keresetlevél benyújtása előtt félévre hátralékos és a per folyama alatt lejárt követelésre nézve;

4. oly ítéletek, a melyekben a marasztalás összege járulékok nélkül kétszáz korona készpénzt meg nem halad, vagy ha a nyertes fél a perben a marasztalás tárgya helyett a költség nélkül kétszáz koronát elfogadni késznek nyilatkozik;

5. a bérlet lakás, más helyiség vagy terület átadását vagy visszaszolgáltatását, a bérlő részéről a bérlet területére behozott ingók kiadását avagy az 1. § 2. d) pontja esetében használatul birt. épület, épületrész vagy egyéb ingatlan visszaszolgáltatását rendelő, valamint az 1. § 2. g) pontjának esetében hozott marasztaló ítéletek.

Ezekben az esetekben a marasztaló ítélet rendelkező részében kimondandó, hogy az ítélet egészben vagy kijelölendő részében, a kötelezettség teljesítésére kitűzött határidő lejártá után, a fellebbvitelre való tekintet nélkül, végrehajtható.

Az ítéletet csupán a perköltség tekintetében nem lehet végrehajthatónak nyilvánítani.

416. § A bíróság ítéletét az előbbi § esetein kívül az ítéletet megelőző szóbeli tárgyalás befejezése előtt előadott kérelmére biztosíték ellenében végrehajthatónak köteles nyilvánítani, ha a marasztalás sem pénzösszegre, sem telekkönyvi előjegyzéssel biztosítható jogra nem terjed, és ha a kérelmező nyomban valószínűvé teszi, hogy a végrehajtás elhalasztásából nehezen pótolható vagy nehezen megállapítható kára származnék.

417. § Ha az adós nyomban valószínűvé teszi, hogy a végrehajtásból meg nem téríthető kára származnék, kérelmére a végrehajthatóság kimondása elmarad. Ha pedig az adós azt teszi nyomban valószínűvé, hogy esetleg visszavégrehajtási igénye veszélyeztetve van, a bíróság a végrehajthatóságot biztosíték adásától feltételezheti.

A kérelmet az ítéletet megelőző szóbeli tárgyalás befejezése előtt kell előadni.

418. § Azoknak az eseteknek a kivételével, a melyekben a törvény szerint ítélettel kell határozni, a bíróság végzéssel határoz.

A végzésben megállapított kötelezettség teljesítésére, ha törvény másként nem rendelkezik, legfeljebb nyolcz napos határidőt kell szabni, a mely a végzés kihirdetését, ha pedig a végzés kézbesített, a kézbesítést követő napon kezdődik.

419. § A bíróság, a mennyiben a törvény kivételt nem tesz, az eljárás további folyamában kötve van saját végzéséhez.

Egy oldalu kérelemre hozott elutasító végzéséhez és a pervezetést tárgyzó végzéséhez a bíróság nincs kötve. Bíróságot, pénzbüntetést, vagy elzárást rendelő végzését a bíróság fontos okból hivatalból is visszavonhatja.

Határidőhöz kötött cselekményt visszautasító végzését azonban a bíróság az 555. § esetén kívül vissza nem vonhatja.

420. § Szóbeli tárgyalás folytán hozott végzéseket a felekkel kihirdetés útján kell közölni.

Azok a végzések, a melyek ellen külön felfolyamodásnak van helye, vagy amelyek új határnapot tűznek ki, kézbesítés útján közlendők azzal a féllel, a ki a végzés hozatalát megelőző szóbeli tárgyaláson jelen nem volt.

A bíróságnak, valamint az elnöknek és a kiküldött vagy megkeresett bírónak ki nem hirdetett végzései az érdekelteknek kézbesítendőek.

A végzések kihirdetésére és írásba foglalására nézve a 398. és a 400. § azzal az eltéréssel alkalmazandó, hogy a végzés kihirdetése előtt írásba foglalása nem szükséges.

421. § Elutasító végzéseket és oly végzéseket, a melyek valamely vitás kérelem felől határoznak, indokolni kell.

422. § A bíróságnak a tárgyalási jegyzőkönyvhöz mellékelt végzéseit az elnök, illetőleg járásbíróságnál az eljáró bíró - és ha jegyzőkönyvvezető van alkalmazva, ez is; - a bíróságnak tárgyaláson kívül hozott végzéseit a végzés hozatalában résztvevő bírák; - az elnök, továbbá a kiküldött és a megkeresett bíró végzéseit pedig ezek írják alá.

A végzések kiadmányaira a 405. §, a végzéseknek és kiadmányaiknak kijavítására nézve a 407. §, jogerőre emelkedésükre nézve pedig a 410. § megfelelően alkalmazandó.

Ha a bíróság olyan végzésben, a mely az eljárást előtte befejezi, a perköltség viseléséről nem intézkedik, a 409. § azzal a módosítással alkalmazandó, hogy a bíróság a kiegészítési kérelem felől a felek meghallgatása nélkül és abban az esetben is végzéssel határoz, ha a kiegészítési kérelemnek helyt ad.

423. § A bírói egyességet a bíróság, a mennyiben nincs akadálya, végzéssel tudomásul veszi és a felek kérelmére a költséget megállapítja.

A bírói egyességet mindegyik fél bármikor megtekintheti és arról egyszerű vagy hitelesített másolatot vehet.

Az a bírói egyesség, a melyet a bíróság jogerős végzéssel tudomásul vett, jogerős bírói ítélet hatályával bir.

TIZENHATODIK FEJEZET

Perköltség

424. § A bíróság a végítéletben, valamint az olyan határozatban, a mely az eljárást előtte befejezi, a perköltség megtérítése iránt hivatalból intézkedik.

Más határozatban ily intézkedésnek csak akkor van helye, ha a megtérítés kötelezettsége az ügy végelintézésétől független, vagy az ítélethozatal után merült fel.

A költség összege a marasztaló határozatban - a netalán még kiszabandó illetékektől eltekintve - számszerűen megállapítandó. A mennyiben a fél költségét az eljárás folyamában nem számította fel, vagy nem igazolta, a bíróság az összeg megállapításában csak a lefolyt eljárásból ismert adatokat veszi figyelembe. Utólagos felszámításnak nincs helye, és az alsóbíróság előtt elmulasztott felszámítás a fellebbviteli bíróság előtt sem pótolható.

425. § A vesztes fél a nyertes félköltségének megtérítésében elmarasztalandó, a mennyiben ezt a költséget a bíróság a jog célirányos érvényesítésére vagy a védelemre szükségesnek ítéli, tekintet nélkül arra, hogy a költség a bíróság előtt vagy a bíróságon kívül merült fel.

A megtérítendő költséghez számítandók az ügyvéd kiadása és díja is. Ha a képvisellel a bíróság székhelyén kívül lakó ügyvéd volt megbízva, az ebből származó költségtöbblet csak akkor térítendő meg, ha a bíróság a székhelyén kívül lakó ügyvéd megbízását a pernek célirányos vitelére szükségesnek találja.

A 97. § első bekezdésében említett személyek részére munkadíj nem állapítható meg.

A megtérítendő költséghez számítandó az ügyvéd által nem képviselt, valamint a személyesen meghallgatott (226. és 368. §) félnek, ugyszintén a 95. § 1-4. pontjaiban említett meghatalmazottnak uti és esetleg ellátási költsége, ugyszintén időmulasztásának megtérítése is, a melyek megállapítására nézve a 314. § rendelkezései alkalmazandók.

426. § Ha mindegyik fél részben nyertes, részben vesztes, a perköltség kölcsönösen megszüntetendő. A bíróság azonban az eset minősége szerint az egyik felet az ellenfél egész költségében, vagy ennek egy részében is elmarasztalhatja. Különösen elmarasztalhatja a bíróság a felet a per egész költségében, ha az ellenfél meg nem ítélt többkövetelése aránytalanul csekély volt, vagy onnan eredt, hogy a követelés összege bírói megállapítástól, vagy kölcsönös leszámolástól függött.

427. § Ha az alperes a perre okot nem adott és a követelést az első tárgyaláson azonnal elismeri, a költséget a felperes köteles viselni.

428. § A követelés átszállásának bizonyításával járó költség a felperest terheli, ha a bíróság az átszállás bizonyítását szükségesnek találja a végből, hogy az alperes megnyugvással teljesíthessen.

429. § Pertársak az eljárás költségét rendszerint fejenként egyenlő részekben térítik meg.

A részesedés nagyobb különbözősége esetében a bíróság a költséget a részesedés arányában megoszthatja.

Olyan pertársak, a kikre nézve a per tárgya oszthatatlan, vagy a kik egyetemlegesen jogosítvák vagy kötelezvék, a perköltségben egyetemlegesen marasztalandók.

Egyik pertársnak külön támadó vagy védő cselekménye következtében felmerült költség a többit nem terheli.

430. § Az a fél, a ki egyes támadó vagy védő cselekményt sikertelenül vesz igénybe, az ezzel okozott költség viselésére kötelezhető, habár az ügyben nyertes lett is.

431. § Az a fél, a ki határnapot vagy határidőt elmulaszt, az ebből eredő költséget, valamint az ellentmondás és az igazolás költségét is viselni köteles, kivéve, ha a mulasztást az ellenfél okozta.

Az a fél, a ki elnapolásra, halasztásra vagy új határnap kitűzésére hibájával okot ad, az ebből eredő költséget minden esetre viselni köteles.

432. § Az egyesség költsége más megállapodás hiányában kölcsönösen megszüntetettnek tekintendő. Ugyanez áll az egyességgel befejezett per költségére is, a mennyiben eziránt még jogerős határozatot nem hoztak.

A bíróság előtti sikertelen egyességi kísérletek költségei a perköltséghez számítandók.

433. § A 425-432. §-ok a mellékbeavatkozásból eredő költségre is alkalmazandók. A 88. § utolsó bekezdése esetében a 429. § irányadó.

A 424-431. §-ok szerint perköltségben elmarasztalt fél az ellenfél érdekében történt mellékbeavatkozás költségében is marasztalandó a beavatkozó javára. Ezen az eseten kívül a mellékbeavatkozás költsége a beavatkozót terheli.

434. § Az ügygondnok nevezéséből eredő költséget az a fél köteles előlegezni, a kinek perbeli cselekménye a gondnoknevezésre okot szolgáltatott. Ez a szabály az előlegező félnek esetleges megtérítéséhez való jogát nem érinti.

435. § Bírósági hivatalnokot, valamint kézbesítéssel megbízott közegeket, továbbá a bíróság által kinevezett ügygondnokot a per bírósága, a bírakat pedig a fellebbviteli bíróság hivatalból is elmarasztalhatja annak a költségnek a megtérítésében, a melyet nyilvánvaló vétségük által okoztak.

A határozat, az illetőnek előleges szóbeli vagy írásbeli meghallgatása után, a folyamatban lévő pertől elkülönítve hozandó meg.

A határozat ellen egyfoku felfolyamodásnak van helye.

TIZENHETEDIK FEJEZET

Mulasztás

436. § Valamely perbeli cselekmény elmulasztásának általában az a következménye, hogy az elmulasztott cselekmény többé hatályosan nem teljesíthető.

A különös következményeket, a melyek ezenfelül valamely mulasztással egybekötvék, a törvény állapítja meg.

437. § A mulasztás következményei, a mennyiben a törvény kivételt nem tesz, előzetes figyelmeztetés nélkül is, és maguktól állanak be.

Ha a mulasztás következményei csak kérelemre állanak be, az elmulasztott cselekmény a kérelem előterjesztéséig, ha pedig a kérelmet szóbeli tárgyalás alkalmával adták elő, a kérelem felett tartott szóbeli tárgyalás bezárásáig pótolható.

438. § A határnap el van mulasztva, ha a fél a határnapon az ügy kikiáltásától kezdve a szóbeli tárgyalás bezárásáig meg nem jelenik vagy a perbeli cselekményt nem teljesíti.

439. § Ha a perfelvételi határnapot a felperes mulasztja el, az alperes kérelmére az idézést végzéssel fel kell oldani, és a felperest a felmerült költségben, a mennyiben ez iránt még jogerős határozatot nem hoztak, el kell marasztalni.

Ebben az esetben a felperes a határnap elmulasztása miatt igazolást nem kérhet, a keresetlevél benyújtásának és a perindításnak hatályai azonban fennmaradnak, ha a felperes, az elmulasztott határnaptól számítva, tizenöt nap alatt az idézés ismétlését kéri.

Ha a felperes az idézés ismétlését kéri vagy a pert újabban megindítja, az alperes a perbebocsátkozást mindaddig megtagadhatja, míg a megállapított költség meg nincs térítve.

Ez a § nem zárja ki, hogy a felperes a perfelvételi határnapon a felperes keresetével érvényesített jog fenn nem állásának bírói megállapítása iránt keresetet indítson (189. §)

440. § Ha a perfelvételi határnapot az alperes mulasztja el, őt a felperes kérelmére, a kereseti kérelemhez képest, ítélettel el kell marasztalni. Ez az ítélet az alperesnek a 163. § szerint kézbesítendő.

Ha a bíróság az alperes meg nem jelenése alapján ítéletet hoz, a tárgyalásról nem kell jegyzőkönyvet készíteni, hanem a keresetlevélre kell a legrövidebben feljegyezni a felek részéről megjelenteket, az ítélethozatalban résztvevő bírakat, a kereseti kérelmet és az ítélet rendelkező részét. Az ítélet indokolásául elég az ítélet mulasztási ítéletként megjelölni. Ezt a feljegyzést csak az elnök, akadályoztatása esetében a rangidősb bíró, továbbá a jegyzőkönyvvezetők írják alá.

Az alperes meg nem jelenése alapján hozott ítélet kézbesítésének céljára a megjelent fél a perfelvételi tárgyaláson az ott előadott kereseti kérelmet annyi példányban írásba foglalva köteles bemutatni, hogy mindegyik félnek, a kinek az ítélet kézbesítendő, egy példány jusson. Az iratnak a peres felek neveit és a kérelem tárgyának járulékokkal együtt tüzetes megjelölését kell tartamaznia.

Ha a megjelent fél az irat példányait nem mutatja be, a kiadmány kézbesítése utólagos bemutatásukig elmarad. Ha az iratot a tárgyaláson ügyvéd által nem képviselt fél nem mutatja be, azt hivatalból kell elkészíteni kézbesítés végett.

Ha a perfelvételi határnapon az alperes a keresetre csak részben nem nyilatkozik, vagy több követelés közül, a melyek egy keresetben érvényesítvék, nem valamennyire nyilatkozik, a mulasztás következménye a felperes kérelmére részítélettel mondható ki.

441. § Perfelvételi határnapnak tekintendő az a határnap is, a melyre a tárgyalást az alperes perbebocsátkozása előtt a bíróság elhalasztotta.

Perfelvételi határnapnak tekintendő az a határnap is, a mely a perfelvételen felül érdemleges tárgyalásra is kitűzetett.

442. § Ha a meg nem jelent fél a tárgyalási határnapról törvényesen nem volt értesítve vagy ha az idézés kézbesítése és a határnap között a törvényben megkívánt időköz nem volt meg, vagy a mulasztó felet megjelenésében köztudomásu természeti esemény vagy más elháríthatatlan akadály gátolta, a mulasztás következményeinek kimondását, új határnap kitűzése mellett, végzéssel meg kell tagadni.

Ha a kézbesítési bizonyítvány a határnapig be nem érkezett, a bíróság a meg nem jelenés és következményei felől a kézbesítésre vonatkozó értesítés beérkezése után határoz, kivéve, ha a mulasztás következményeinek kimondását a kézbesítésre tekintet nélkül meg kell tagadni. A hozott határozatot ebben az esetben a járásbíróági eljárásban is mind a két félnek kézbesíteni kell.

443. § A 440. § esetében a bíróság a mulasztás következményeinek kimondását végzéssel akkor is megtagadja:

1. ha hivatalból figyelembe veendő pergátló körülmény miatt az eljárás megszüntetésének esete forog fenn;

2. ha a megjelent fél hivatalból figyelembe veendő körülmény tekintetében a szükséges bizonyítékot nem adja elő, különösen a hatáskör vagy az illetékesség megállapítására szükséges okiratot (129. §) eredetiben vagy hitelesített másolatban nem mutatja fel, és annak a körülménynek a fennforgása vagy fenn nem forgása e miatt kétséges marad;

3. ha a perfelvételi határnapon előadott kereset a meg nem jelent alperessel még nem volt közölve;

4. ha a kereseti kérelem a közölt kereset tartalma szerint nincs megalapítva.

A 2. pont esetében az eljárás szünetel, s erről a meg nem jelent fél is értesítendő. Az eljárás újrafelvételét ebben az esetben bármelyik fél kérheti.

A 3. és a 4. pont esetében a bíróság a felperes kérelmére, mely mellett az előadott, illetőleg a kijavított keresetnek alperessel közlendő másolatát be kell mutatni, új határnapot tűz. A járásbíróági eljárásban az előadott, illetőleg a kijavított kereset jegyzőkönyvbe is vehető, és ebben az esetben alperessel a jegyzőkönyv másolatát kell közölni.

Az 1. pont esetében a 141. § negyedik bekezdése és a 184. § megfelelően alkalmazandó.

444. § A mulasztás következményeinek kimondását megtagadó határozat ellen az új tárgyalás megtartására nézve halasztó hatályu felfolyamodásnak van helye.

Az előbbi § 4. pontja esetében a másodbíróágnak helybenhagyó határozata ellen is van helye felfolyamodásnak, kivéve, ha ez az ügyben mint fellebbezési bíróság végleg határoz.

Ha a felfolyamodásnak hely adatik, a bíróság a hivatalból kitűzendő új határnapon a mulasztás következményei felől a mulasztó fél meghallgatása nélkül határoz.

445. § Ha a felek valamelyike az érdemleges tárgyalásra vagy folytatására kitűzött határnapot mulasztja el, a bíróság az ellenféllel kérelmére a tárgyalást megtartja, illetőleg folytatja.

Ebben az esetben a mulasztó fél irányában a mulasztás általános következményein felül az e törvényben az egyes cselekmények elmulasztására nézve megállapított következmények állanak be.

A mulasztó fél távollétében előadott tényállításra vagy bizonyítékokra vonatkozó nyilatkozatot elmulasztottnak csak akkor lehet tekinteni, ha az előadás a távollevő féllel kellően közölve volt.

Az érdemleges tárgyalás folytatásának elmulasztása esetében a korábbi tárgyalások eredményét, a mennyiben a jegyzőkönyvben vagy mellékleteiben meg van állapítva, vagy a bíróság egyébként megállapíthatja, valamint a bizonyítás eredményét a határozathozatalkor figyelembe kell venni.

Ha a megjelent fél a tárgyaláson az ellenféllel a keresetlevélben, előkészítő irattal vagy korábbi tárgyaláson még nem közölt új tényállításokat, bizonyítékokat, vagy kérelmeket akar előadni, vagy a korábbi tárgyaláson előadottakat a meg nem jelent fél hátrányára akarja módosítani, a bíróság a tárgyalás elhalasztásával az előadásoknak előkészítő irattal közlését köteles elrendelni.

A meg nem jelen fél ellen a tárgyalás folyamán indított keresetről a 189. § intézkedik.

Egyebekben a 442. § alkalmazandó azzal az eltéréssel, hogy a kézbesítési bizonyítvány be nem érkezése esetében a bíróság a tárgyalást elhalaszthatja. Ha a meg nem jelent fél az elmulasztott határnapról kellően értesítve volt, a bíróság az új határnapon a mulasztás következményei felől az ő meghallgatása nélkül határoz.

A járásbíróági eljárásban a jelen § azzal a módosítással alkalmazandó, hogy a meg nem jelent fél ellen a mulasztás következményei az előre nem közölt tényállítások és bizonyítékok tekintetében is beállanak, és hogy a kérelmek és a korábbi tárgyaláson előadottak módosítása, valamint a szóbeli tárgyaláson előadott kereset a megjelent fél kérelmére jegyzőkönyvbe veendő, és a meg nem jelent fél az ügy tárgyalására a jegyzőkönyv ide vonatkozó másolatának közlésével idézendő meg.

446. § Ha a perfelvételi vagy a tárgyalási határnapra a felek közül egyik sem jelent meg, vagy a megjelent fél az ügy tárgyalását nem kívánja, az eljárás mindaddig szünetel, a míg valamelyik fél új határnap kitűzését nem kéri. A kérelem költségét minden esetre a kérelmező fél viseli.

Az új határnap kitűzése az elmulasztott perfelvételi vagy tárgyalási határnaptól számított két hónap eltelte előtt nem kérhető, kivéve, ha a fél valószínűvé teszi, hogy a határnapot hibáján kívül mulasztotta el.

Ha még az ülés folyamán mind a két fél megjelenik, a bíróság bármelyik fél kérelmére megtarthatja a tárgyalást a kikiáltáskor megjelent felekkel befejezett tárgyalások után, vagy pedig a tárgyalás megtartására azonnal új határnapot tűz.

Az elmulasztott perfelvételi vagy tárgyalási határnaptól számított három év leteltével a per megszűntnek tekintendő. Ez a rendelkezés a 443. § 2., 3. és 4. pontja esetében is megfelelően alkalmazandó.

447. § A határidő el van mulaszva, ha a fél azon belül a perbeli cselekményt nem teljesíti.

448. § A bíróság részéről kitűzött határidő, a mennyiben a bíróság a kitűzéskor mást nem rendel, a határidőt kitűző határozat kihirdetésétől, ha pedig a határozat kézbesítés útján közlendő, a kézbesítéstől kezd folyni.

449. § Oly határidőknél, a melyek napokban vannak megállapítva, az a nap, a melyen a határidő kezdődik, a határidőbe nem számítandó be.

Az oly határidők, a melyek hetekben vagy hónapokban vannak megállapítva, azzal a nappal járnak le, a mely elnevezésénél vagy számánál fogva a kezdő napnak megfelel, ha pedig ez a nap a lejárati hónapjában hiányzik, a határidő a hó utolsó napjával végződik. Az éveket és évrészeket hónapokra kell átszámítani.

Ha a határidő vége fél nappal járna le, az egész nap a határidőbe számítandó.

Ha a határidő utolsó napja vasárnapra, Gergely-naptár szerinti közönséges ünnepnapra vagy nemzeti ünnepnapra esik, a határidő a legközelebbi köznapon jár le.

450. § A bíróság valószínűvé tett fontos okból a fél kérelmére a birói, és a hol a törvény megengedi, a törvényes határidőket is meghosszabbíthatja.

A meghosszabbítást a határidő lejáratá előtt kell kérni.

A bíróság a kérelmet az ellenfél meghallgatása nélkül intézheti el, a határidő ismételt meghosszabbítását azonban csak az ellenfél meghallgatása után rendelheti el.

Az új határidőt, egyéb intézkedés hiányában, az előbbinek lejárataától kell számítani.

A meghosszabbítási kérelemnek helyt adó határozat fellebbevitellel egyáltalában nem támadható meg, a meghosszabbítási kérelmet elutasító határozat pedig külön fellebbevitellel meg nem támadható.

Az e § szerint a bíróságot megillető jogokat az elnök, valamint a kiküldött és megkeresett bíró is gyakorolhatja az általa kitűzött határidők tekintetében.

TIZENNYOLCZADIK FEJEZET

Igazolás és ellentmondás

451. § Ha a fél vagy képviselője határnapon önhibáján kívül nem jelent meg, vagy záros határidőt önhibáján kívül mulasztott el, a mulasztás következményei igazolással orvosolhatók.

Záros határidőnek csak a törvényben ilyenütn megjelölt határidő tekintetik.

Azokban az esetekben, a melyekben a törvény az igazolást kizárja, vagy a meg nem jelenés esetében ellentmondást enged, ugyszintén a midőn a határnap elmulasztása birói határozatban kimondandó hátránynyal nem jár, igazolásnak nincs helye.

452. § Az igazolási kérelmet annál a bíróságnál kell előterjeszteni, a melynél a határnapot elmulasztották, vagy a melynél az elmulasztott cselekményt teljesíteni kellett volna.

Az igazolási határidő tizenöt nap. Ez a határidő az elmulasztott határnaptól, határidőknél pedig a határidő utolsó napjától, ha pedig a mulasztás a félnek vagy képviselőjének csak később jutott tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg, a mulasztás tudomására jutásától, illetőleg az akadály megszűnésétől számítandó.

A mulasztás napjától számított hat hónap eltelte után igazolást kérni többé nem lehet.

453. § Az igazolási kérvényben az igazolási kérelem megalapítására szolgáló ténykörülmények, valamint valószínűvé tételük eszközei előadandók.

Határnap elmulasztása esetében az igazolást az elmulasztott határnap helyett új határnap kitűzésének kérésével, határidő elmulasztása esetében pedig az elmulasztott cselekmény pótlásával kell egybekapcsolni.

454. § Az igazolási kérelem felett az a bíróság határoz, a mely arra van hivatva, hogy a pótoltt cselekmény felett határozzon, vagy a mely előtt a határnap el volt mulasztva.

455. § A bíróság azt az igazolási kérelmet, a melyet a 452. §-ban megállapított hat hónapos határidőn túl, vagy oly határnap vagy határidő elmulasztása esetében adtak elő, a melyben az igazolás a törvény szerint ki van zárva, végzéssel hivatalból visszautasítja.

Ha a törvényszéki eljárásban az elnök az igazolási kérelmet az előbbi bekezdés értelmében visszautasítandónak találja, a tanács elé terjeszti, a mely a visszautasítás kérdésében a felek meghallgatása nélkül határoz. Ha a tanács az igazolási kérelmet nem utasítja vissza, határozatát a felekkel nem kell közölni.

456. § Az igazolási kérelmet azon eljárás szerint kell elintézni, a mely a pótoltt cselekmény, illetőleg az új határnap tekintetében irányadó.

Ha ehhez képest szóbeli tárgyalás tartandó, az igazolás kérdését előzetesen kell tárgyalni és eldönteni.

Az igazolás meg nem tagadható, ha a fél az igazolási kérelem megállapítására szolgáló ténykörülményeket valószínűvé teszi.

Ha a bíróság az igazolásnak helyt ad, a tárgyalást a pótoltt cselekmény, illetőleg az elmulasztott határnapon tárgyalandó kérdés felett nyomban megtartja.

457. § Az igazolási kérelmet visszautasító vagy az igazolást megtagadó végzés ellen felfolyamodásnak van helye.

Az igazolásnak helyt adó végzés ellen felfolyamodásnak nincs helye, és az igazolás megengedését fellebbvitellel egyáltalában csak annyiban lehet megtámadni, a mennyiben az igazolási kérelmet a 452. §-ban megállapított hat hónapos véghatáridő eltelte után adták elő, vagy a mennyiben a bíróság az igazolásnak oly határnap vagy határidő elmulasztása miatt adott helyet, a melyben az igazolást a törvény kizárja.

458. § Az igazolást kérő fél az igazolási kérelem következtében kitűzött határnap elmulasztása miatt további igazolást nem kérhet.

459. § Az igazolási kérelemnek sem a végrehajtásra, sem az eljárás folytatására nincs halasztó hatálya. Az a bíróság azonban, a mely az igazolási kérelem felől határoz, a fél kérelmére a végrehajtásnak vagy az eljárásnak ideiglenes felfüggesztését az ellenfél meghallgatása nélkül is elrendeli, ha az előterjesztett adatokból az igazolási kérelem sikere valószínűnek mutatkozik. A bíróság a felfüggesztés tárgyában hozott határozatát kérelemre visszavonhatja.

A végrehajtás felfüggesztése, vagy a felfüggesztés visszavonása tárgyában hozott végzés ellen külön fellebbezettel nincs helye.

460. § Ha az alperes a perfelvételi határnapon nem jelent meg, az ítélet ellen (440. §) ellentmondással élhet.

Nincs helye ellentmondásnak, ha az alperes valamelyik előbbi perfelvételi határnapon megjelent, vagy ha az előbbi perfelvételi határnap kérelmére elnapoltatott, vagy ha az ügyben ellentmondással már élt.

461. § Az ellentmondást a perbírósnál kell benyújtani.

Az ellentmondás határideje tizenöt nap. Ez a határidő záros és az ítélet kézbesítésétől számítandó. Az ellentmondást azonban már az ítélet kihirdetése után be lehet nyújtani.

Ha a kézbesítés külföldön vagy hirdetmény által történik, a bíróság az ellentmondási határidőt ítéletében vagy utólag végzéssel állapítja meg.

A kellő időben benyújtott ellentmondásnak a végrehajtásra halasztó hatálya van.

462. § Ha az ítélet ellen ellentmondásnak van helye, az alperes részéről az ítéletnek bármely elnevezés alatt előterjesztett megtámadását ellentmondásnak kell tekinteni.

Az ellentmondás egyúttal a perfelvételi, valamint az érdemleges tárgyalás előkészítésére szolgáljon.

463. § A bíróság hivatalból vizsgálja, hogy az ellentmondásnak egyáltalán helye van-e, és hogy törvényes időben volt-e benyújtva. Ha e kellékek valamelyike hiányzik, a bíróság az ellentmondást végzéssel hivatalból visszautasítja.

A törvényszéki eljárásban a 455. § második bekezdése ebben az esetben is megfelelően alkalmazandó.

464. § Az ellentmondás következtében kitűzött határnapon az alperes perbebocsátkozása után a bíróság az érdemleges tárgyalást folytatólag megtartja és ennek eredményéhez képest ítéletében az ellentmondással megtámadott ítéletet egészben vagy részben fenntartja vagy hatályon kívül helyezi.

Ha az alperes a határnapot elmulasztja, a felperes kérelmére az ellentmondást végzéssel vissza kell utasítani és a korábbi ítéletet fenn kell tartani.

Az alperes az ellentmondás következtében kitűzött határnap elmulasztása miatt igazolást nem kérhet.

TIZENKILENCZEDIK FEJEZET

Az eljárás félbeszakadása és felfüggesztése

465. § A Az eljárás valamelyik fél halála esetében félbeszakad. (470. §)

A félbeszakadt eljárás felvételét az eljárás folytatására hivatott bíróságnál mind a jogutód, mind az ellenfél kérheti.

A felvétel idézési kérelemmel történik, a melylyel - ha ennek a per állása szerint helye van - a főügy tárgyalására való idézést is kell kérni.

Ha a felvételt a jogutód ellenfele kéri, az idézés a jogutódnak azon szabályok szerint kézbesítendő, mint az idézéssel ellátott keresetlevél az alperesnek.

A bíróság a felvételi jogosultság vagy kötelesség felől közbenszóló ítélettel határoz, ha azonban az idézés a főügy tárgyalására is történt, és a bíróság az utódlást megállapítja, ezt a végítéletben mondja ki.

A bíróság a felvételi jogosultságot vagy kötelességet csak abban az esetben állapítja meg, ha azt valószínűvé tesz.

Ha a bíróság az utódlást közbenszóló ítélettel megállapítja, az eljárás félbeszakadása a közbenszóló ítélet közlésével (399. §) szűnik meg, e közléssel azonban a bíróság a főügyben netalán szükséges közléseket is összekapcsolhat, és szükség esetében a főügyben megszakadt határidőt újból kitűzi (473. §)

Ez a § abban az esetben is megfelelően alkalmazandó, ha a jogutód a felvételt a szóbeli tárgyaláson a jelenlévő ellenfélnek bejelenti.

466. § Ha valamelyik fél perbeli cselekvő képességét elveszti, valamint ha valamelyik fél törvényes képviselője meghal vagy képviselői jogosultságát elveszti, a nélkül, hogy a képviselt fél perbeli cselekvő képességet nyerne, az eljárás mindaddig félbeszakad, míg a törvényes képviselő, vagy az új törvényes képviselő az ellenfelet, vagy az ellenfél a képviselőt nem értesíti, hogy az eljárást folytatni akarja.

Az értesítés írásban történik, a melyet a bíróság az ellenféllel közöl. A tárgyaláson jelenlevő ellenfél szóval is értesíthető. Az értesítéssel a főügyre vonatkozó cselekmények is összekapcsolhatók.

Ez a § a 76. § alkalmazását nem zárja ki.

Ha valamelyik fél halála esetében hagyatékának képviselőjére gondnok van kinevezve, ez a § megfelelően alkalmazandó.

467. § Ha valamelyik fél ellen csődöt nyitnak, az eljárás félbeszakad azokban a perekben, a melyeket a csődtörvény szerint a közadós ellen vagy a közadós részéről nem lehet folytatni.

A félbeszakadás, a mennyiben tartamáról a csődtörvény nem rendelkezik, az eljárás felvételéig vagy a csőd megszűnéséig tart.

Az eljárás felvételére az előbbi § megfelelően alkalmazandó.

468. § Az eljárás félbeszakad, ha valamelyik fél ügyvéde meghal vagy ügyvédkedő képességét elveszti.

A mennyiben az ügyvédi képviselőt kötelező, ez a félbeszakadás megszűnik, ha az ellenfelet más ügyvéd vállalásáról értesítik. Az értesítésre a 466. § második bekezdése irányadó. Az ellenfél azonban kérheti, hogy a fél az ügy tárgyalására a 142. § első bekezdésének megfelelően megidéztesse, vagy új ügyvédének az elnök által kitűzendő határidő alatti bejelentésére felhivassék.

Az idézést és a felhívást a félnek úgy kell kézbesíteni, mint az idézéssel ellátott keresetlevelet az alperesnek.

Ha a felhívás sikertelen marad, az eljárás félbeszakadása megszűnik, és a fél részére, ha nem a bíróság székhelyén lakik, a postára feladással lehet kézbesíteni.

A mennyiben az ügyvédi képviselőt nem kötelező, a félbeszakadás megszűnik, ha a fél személyesen vagy meghatalmazott által fellép, vagy ha a határozatot bármelyik fél kérelmére magának a félnek kézbesítik. A kézbesítésre a harmadik bekezdés irányadó.

469. § Ha a bíróság működése háboru vagy más esemény következtében megszűnik, az eljárás ez akadály tartamára félbeszakad.

470. § Ha annak a félnek, a ki meghalt, vagy perbeli cselekvő képességét vagy törvényes képviselőjét elvesztette (465. §, 466. §), a per vitelére meghatalmazottja volt, az eljárás nem szakad félbe, a bíróság azonban az eljárást a meghatalmazott kérelmére, és a fél halála esetében az ellenfél kérelmére is felfüggesztheti.

A felfüggesztés tartamára és az eljárás felvételére a 465. és 466. § megfelelően alkalmazandó. A fél halála esetében az idézést a meghatalmazottnak is kézbesíteni kell.

471. § Ha valamelyik fél háboru idejében katonai szolgálatot teljesít, vagy ha a fél olyan helyen tartózkodik, a melylyel a perbíróság székhelyéről hatósági intézkedés, háboru vagy más esemény következtében közlekedni nem lehet, a bíróság az eljárást az akadály tartamára hivatalból is felfüggesztheti.

472. § Az eljárás felfüggesztését a perbíróságnál kell kérni.

A bíróság a kérelem felől, ha tárgyaláson kívül adták elő, az ellenfél meghallgatása nélkül határozhat.

473. § Az eljárás félbeszakadásával vagy felfüggesztésével minden határidő folyása megszakad, és a határidő a félbeszakadás vagy felfüggesztés megszűnésétől egészen újból kezd folyni.

Az eljárás félbeszakadásának vagy felfüggesztésének tartama alatt bármelyik fél részéről a főügyben véghezvitt perbeli cselekmény az ellenféllel szemben hatálytalan. Hatálytalan a bíróság részéről a főügyben hozott határozatok közlése (399. §, 422. §) is.

474. § A bíróság azt a határozatát, a melylyel az eljárást felfüggeszti, vagy a felfüggesztést megtagadja, ahhoz képest, a mint a felfüggesztés tárgyában kérelemre vagy hivatalból is határozhat, kérelemre vagy hivatalból visszavonhatja.

Az olyan határozat ellen, a mely az eljárás felfüggesztését mondja ki, valamint az olyan határozat ellen, a mely a felfüggesztés megszüntetését megtagadja, felfolyamodásnak van helye.

475. § A feleknek a bíróságnál bejelentett kölcsönös megegyezése következtében az eljárás mindaddig szünetel, a mig valamelyik fél a folytatást nem kéri.

Ha a felek az eljárás szünetelésének időtartamát megállapították, az eljárás folytatása a kikötött idő lejárta előtt az ellenfél beleegyezése nélkül nem kérhető; a szünetelés iránti megegyezés bejelentésétől számított két hónap eltelte előtt azonban az eljárás folytatása egyáltalában nem kérhető.

Az eljárásnak e § értelmében való szünetelése a törvényes határidők folyására és az ezekben véghezviendő cselekmények érvényességére nincs befolyással.

A szünetelés iránti megegyezés bejelentésétől számítandó három év leteltével a per megszűntnek tekintendő.

NEGYEDIK CZIM

Fellebbvitel

ELSŐ FEJEZET

Fellebbezés

476. § Fellebbezésnek a törvényszék, mint elsőbíróság, és a járásbíróság ítéletei ellen van helye, kivéve, ha a törvény a fellebbezést kizárja.

A járásbíróságnak pénz fizetése, munka teljesítése vagy ingó dolog iránt indított perekben hozott ítéletei ellen nincs helye fellebbezésnek, ha a per tárgyának értéke ötven koronát meg nem halad. Ez a korlátozás a 758. § 1-6. pontjaiban felsorolt perekben hozott ítéletekre nem terjed ki.

Az értéket a fellebbező fél szükség esetében valószínűvé tenni köteles. Egyebekben az érték megállapítására az 5-8. §-ok azzal az eltéréssel alkalmazandók, hogy a járulékok, ha magukban véve ötven korona értéket meghaladnak, figyelembe veendő, és hogy a követelés leszállítása esetében a leszállítás után fennmaradó érték irányadó. Az egy eljárásba egyesített (189. §, 233. §) perekben hozott közös ítélet esetében az a per irányadó, a melynek tárgya a legnagyobb értékű.

477. § A perfelvételi határnap elmulasztása miatt a 440. és 441. § értelmében hozott ítélet ellen fellebbezésnek - a mennyiben az ítéletet nem a perköltség viselésének vagy mennyiségének kérdésében támadják meg - csak azon az alapon van helye, hogy az ítélet a 440-443. §-ok ellenére volt hozva, vagy mulasztás egyébként nem forgott fenn.

Az alperes a törvény szerint ellentmondással megtámadható ítéletet nem fellebbezheti.

478. § A fellebbezési biráskodást a járásbíróságtól fellebbezett perekben a felettes kir. törvényszék, a kir. törvényszéktől fellebbezett perekben pedig a felettes kir. ítélőtábla gyakorolja.

479. § A fellebbezés következtében az ítéletet megelőző eljárásban hozott határozatok is felülbírálás alá kerülnek, kivéve, ha ellenük a törvény a fellebbvitelt egyáltalában kizárja, vagy ha külön fellebbvitellel megtámadhatók. (499. §)

480. § A fellebbezés határideje tizenöt nap.

Ez a határidő záros és az ítéletnek a 399. §-ban megjelölt közlésétől számítandó. A fellebbezés azonban az ítélet kézbesítése esetében is már az ítélet kihirdetése után benyújtható, illetőleg bejelenthető.

481. § A fellebbezést az elsőbíróságnál írásban kell benyújtani.

A fellebbezésnek magában kell foglalnia:

1. az ítélet megjelölését, a mely ellen a fellebbezést intézik;
2. a fellebbezés kijelentését;
3. határozott kérelmet, annak a kijelentésével, hogy a fellebbező az ítéletet egész terjedelmében, vagy mely részében támadja meg.

Helytelen elnevezés esetében a fellebbvitelt tartalma szerint kell megítélni.

A fellebbezési tárgyalás előkészítése céljából a fellebbező köteles azokat az új tényállításokat, nyilatkozatokat és bizonyítékokat, a melyeket a tárgyaláson elő akar adni, és ha az elsőbíróság előtt történt bizonyítás felvételének ismételését vagy kiegészítését kívánja, ebbeli kérelmét is az okok előadásával közölni. Az okiratok közlésére a 133. § alkalmazandó.

482. § A járásbíróság ítélete ellen a fellebbezést jegyzőkönyvbe is lehet mondani.

A fellebbezés szóbeli előterjesztése esetében a járásbíróság a felet, ha ügyvéd által képviselve nincs, a fellebbezés tekintetében ellátja a szükséges utbaigazítással és hozzá az előbbi §-nak megfelelően a szükséges kérdéseket intézi.

483. § Ha a fellebbezési határidő valamennyi fél irányában lejárt, vagy ha valamennyi félnek a fellebbezése beérkezett, a fellebbezést haladéktalanul fel kell terjeszteni a fellebbezési bírósághoz. Ha az ítélet a fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható, az alperes fellebbezését beérkezése után kell haladéktalanul a fellebbezési bírósághoz felterjeszteni.

A fellebbezéssel az ügyre vonatkozó iratok is felterjesztendőek. Az elsőbíróság előtt a fellebbezési eljárás ideje alatt netalán folytatandó eljárásban szükséges iratok azonban - ha pedig ezeket a fellebbezési eljárásban nem lehet nélkülözni, a szükséges másolatok, illetőleg kivonatok - visszatartandók.

Ha az iratok korábbi fellebbezés következtében a felsőbbbírósághoz már fel vannak terjesztve, ezt a későbbi felterjesztésben meg kell jegyezni.

484. § A fellebbezési eljárásra, a mennyiben e fejezet rendelkezéseiből más ki nem tűnik, a törvényszéki eljárás szabályai megfelelően alkalmazandók.

I. Eljárás a fellebbezés szóbeli tárgyalása esetében

485. § Ha az 512. vagy az 513. § esetei fenn nem forognak, a fellebbezési tanács elnöke a fellebbezés szóbeli tárgyalására határnapot tűz és erre a feleket megidézi. A tárgyalási határnapot akként kell kitűzni, hogy a fellebbezésnek az ellenfél részére való kézbesítése és a határnap között mintegy tizenöt nap maradjon. Sürgős esetekben ez az időköz megrövidíthető.

Az idéző végzésre a 142. § első bekezdése megfelelően alkalmazandó. Ezen felül az idéző végzésnek magában kell foglalnia a fellebbező ellenfelének felhívását, hogy a mennyiben a szóbeli tárgyaláson az elsőbíróság előtti eljárásban fel nem hozott tényállításokat, ténybeli nyilatkozatokat vagy bizonyítékokat akar érvényesíteni, ezeket, valamint esetleges csatlakozási kérelmét (493. §) az idézés kézbesítése és a tárgyalási határnap közötti idő első felében a 489. § értelmében ügyvéd által ellenjegyzett előkészítő irattal közölje.

486. § Ha a fellebbezés elkésettnek mutatkozik, vagy oly határozat ellen van intézve, a mely ellen fellebbvitelnek nincs helye, valamint ha a fellebbezés a 481. § 1. és 2. pontjában felsorolt kellékeknek meg nem felel, vagy más nem pótolható hiány miatt visszautasítandónak mutatkozik, az elnök a fellebbezést a fellebbezési tanács elé terjeszti, a mely a fellebbezés visszautasítása felől a felek meghallgatása nélkül határoz. Ha a tanács a fellebbezést elfogadja, az idézést a tanács határozatának közlése nélkül az elnök bocsátja ki.

Az elnök a fellebbvitelt a tanács elé terjesztheti akkor is, ha a fellebbvitel minősége kétséges.

A fellebbezésnek kijavítás végett való visszaadására a 140. § rendelkezései alkalmazandók.

487. § Az írásban bejelentett fellebbezés első példánya a fellebbezési bíróságnál marad. A fellebbező ellenfelét a fellebbezés másodpéldányán, ha pedig a fellebbezőnek több ellenfele van, ezeket a további példányokon, magát a fellebbezőt pedig felzeten kell a fellebbező fél részéről becsatolt idéző végzés-példányok felhasználásával (134. § második és utolsó bekezdése) megidézni.

Ha a fellebbezést szóval jelentették be, a fellebbező ellenfele a jegyzőkönyv másolatán idézendő meg.

A 80. § esetében a fellebbező pertársait is felzeten kell megidézni a fellebbezési tárgyalásra. Ugyancsak felzeten kell megidézni a mellékbeavatkozót is, aki az elsőbíróság előtti eljárásban a fellebbező vagy ellenfele mellett részt vett.

488. § A fellebbezési tárgyalásra szóló idézést az ellenfél részére, valamint a többi érdekelt részére, ha a fellebbezési bíróságnál az ügyre nézve már bejelentett ügyvédük nincsen, annak az ügyvédnek kell kézbesíteni, a ki a felet az elsőbíróság előtt képviselte. Ha a felet az elsőbíróság előtt ügyvéd nem képviselte, vagy ha az ügyvéd részére a kézbesítés különben nem teljesíthető, az idézést a félnek kell kézbesíteni.

489. § Ha a fellebbező ellenfele az elsőbíróság előtt fel nem hozott tényállításokat, ténybeli nyilatkozatokat, bizonyítékokat vagy kérelmeket akar a szóbeli tárgyaláson előadni, köteles ezeket, valamint netaláni csatlakozását és ennek folytán előterjesztendő kérelmét az idézési időköz első felében előkészítő irattal közölni.

Egyebekben a fellebbezési tárgyalás előkészítésére a harmadik cím ötödik fejezete alkalmazandó.

490. § Ha a fellebbezési tárgyalás alkalmával kitűnik, hogy a fellebbezést elkésve jelentették be, vagy oly határozat ellen intézték, a mely ellen fellebbvitelnek nincs helye, a fellebbezést - a jelenlevő feleknek meghallgatása után - végzéssel hivatalból is vissza kell utasítani és a fellebbezőt az okozott költségben el kell marasztalni.

491. § Ha a fellebbezés részítélet ellen van intézve, valamint ha az elsőbíróság előtt a 409. § értelmében kiegészítő tárgyalás van folyamatban, a fellebbezési tárgyalás a végítéletnek, illetőleg a kiegészítő ítéletnek jogerőre emelkedéséig, vagy az ezek ellen benyújtott fellebbezés beérkezéséig hivatalból is felfüggeszthető.

Ha tárgyalás napján a fellebbezési határidő a fellebbező ellenfele vagy a 80. § értelmében érdekelt valamennyi pertárs részére még le nem járt, avagy a benyújtott fellebbezés még be nem érkezett, a tárgyalást a fellebbezési határidő lejártáig, illetőleg a fellebbezés beérkezéséig az érdekelt fél kérelmére el kell halasztani.

Ha pedig az tűnik ki, hogy az elsőbíróság előtt az ítéletet megelőző tárgyalási határnap elmulasztása miatt ellentmondást vagy igazolási kérelmet terjesztettek elő, a fellebbezési tárgyalást az ellentmondás vagy az igazolás elintézéséig hivatalból is fel kell függeszteni.

Ha az ellentmondás vagy az igazolás következtében az elsőbírósági ítélet hatályát veszti, a fellebbezést tárgyalás kitűzése nélkül hivatalból vissza kell utasítani.

492. § A fellebbezési tárgyalás a fellebbezési kérelem és ellenkérelem felolvasásával veszi kezdetét.

A járásbíróság ítélete elleni fellebbezés esetében a fellebbezési kérelmet és ellenkérelmet szóval is elő lehet adni, s ez esetben azokat jegyzőkönyvbe kell venni.

493. § Az ellenfél a szóbeli tárgyalás befejezéséig a fellebbezéshez csatlakozhatik. A csatlakozást a fellebbezésről történt lemondás sem gátolja.

A csatlakozás elveszti hatályát, ha a bíróság a fellebbezést visszautasítja, vagy ha a fél a fellebbezést a csatlakozási kérelemnek a szóbeli tárgyaláson való előadása előtt visszavonja.

Ha a csatlakozást a fellebbezési határidő alatt a bíróságnak bejelentették, ez önálló fellebbezésnek tekintendő.

494. § A fellebbezési kérelemben vagy ellenkérelemben a keresetet az ellenfél beleegyezésével sem szabad megváltoztatni. Azt a kérdést, hogy van-e keresetváltozás, a 188. § szerint kell megítélni.

A fellebbezési eljárásban új kereset - ideértve a viszonykeresetet is - nem indítható.

495. § A fellebbezési kérelem és ellenkérelem, az előbbi § korlátaiban belül, a véghatározatot megelőző szóbeli tárgyalás befejezéséig megváltoztatható; a megváltoztatás következtében netalán felmerült költség az ellenfélnek megtérítendő.

496. § A fellebbezést a véghatározatot megelőző tárgyalás befejezéséig vissza lehet vonni.

A visszavonás a szóbeli tárgyaláson szóval, különben pedig a fellebbezési bíróságnál benyújtandó irattal történik, a melyet a bíróság az ellenféllel közöl.

Visszavonás esetében a bíróság a fellebbezés hatályát végzéssel megszüntnek nyilváníttja, a fellebbezőt az ellenfélnek okozott költség megtérítésében elmarasztalja.

497. § A kérelmek előterjesztése után a felek előadják a megtámadott ítéletet és az ítéletet megelőző határozatokat indokolásukkal együtt, valamint az elsőbíróság előtt lefolyt tárgyalás és bizonyításfelvétel eredményét, a mennyiben ez a kérelmek megérthetéséhez és a megtámadott határozat felülbírálhatásához szükséges. Az elnök a felek előadásának helyességére és teljességére felügyelni köteles; szükség esetében az ítéletet, valamint az elsőbírósági eljárás eredményét tanúsító iratokat a bíróság valamelyik tagjával vagy a jegyzőkönyvvezetővel felolvastatja.

498. § A per a fellebbezési bíróság előtt a fellebbezési kérelem és ellenkérelem határai között újból tárgyalandó.

A felek a fellebbezési bíróság előtt oly tényállításokat és bizonyítékokat is felhozhatnak, valamint a 494. § korlátaiban között védelem- és támadásként oly új jogokat is érvényesíthetnek, a melyeket az elsőbíróság előtt fel nem hoztak vagy nem érvényesítettek.

Tényállításokra és okiratokra nézve az elsőbíróság előtt megtagadott vagy elmulasztott nyilatkozatokat a fellebbezési tárgyaláson pótolni lehet.

Az elsőbíróság előtt tett beismerés, valamint a 377-380. §-ok szerint letett vagy megtagadott eskü a fellebbezési eljárásban is megtartja hatályát. A fellebbezési bíróság a körülmények szerint ítéli meg, hogy mennyiben vehető figyelembe a járásbíróság előtt tett bírói beismerés, ha a jegyzőkönyvbe felvéve nincs.

499. § Az olyan pergátló körülmények, a melyeket az elsőbíróság a per bármely szakában hivatalból figyelembe venni nem volt köteles, a fellebbezési bíróság előtt csak akkor érvényesíthetők, ha a fél azokat már az elsőbíróság előtt kellő időben érvényesítette.

Az olyan pergátló körülményeket, a melyeket az elsőbíróság a per bármely szakában hivatalból figyelembe venni köteles volt, a fellebbezési bíróság is hivatalból figyelembe köteles venni, még pedig akkor is, ha az elsőbíróságnak ezek felől hozott határozata jogerőre emelkedett.

A fellebbezés érdemének tárgyalása pergátló kifogások alapján meg nem tagadható, de a bíróság elkülönített tárgyalásukat hivatalból is elrendelheti. A pergátló kifogások elvetése ez esetben végzéssel történik, a mely ellen külön fellebbezésnek nincs helye.

Ha a fellebbezési bíróság helyt ad az alperes azon kifogásának, hogy a felperes a 126. § értelmében a fellebbezési eljárás költségére nézve biztosítékot nem adott, a 182. § azzal az eltéréssel alkalmazandó, hogy a biztosítás elmulasztása esetében a felperes a fellebbezéstől elállottnak tekintendő.

500. § A fél az elsőbíróság előtti eljárás szabálytalansága miatt nem szólalhat fel, ha erre vonatkozó joga a 223. § értelmében már az elsőbíróság előtti eljárásban megszűnt.

501. § A fellebbezési bíróság elrendelheti, hogy az elsőbírósági eljárásban már felvett bizonyítás, ideértve a félnek eskü alatti kihallgatását is, kiegészíttessék vagy ismételtessék.

A fellebbezési bíróság az elsőbíróság által eskü alatt kihallgatott félnek ellenfelét is kihallgathatja és megesketheti.

Ha a fél az elsőbíróság előtt az eskü alatti kihallgatásra meg nem jelent vagy az eskü alatti vallomást egészben vagy részben megtagadta, a fellebbezési bíróság a meg nem jelenés vagy a megtagadás okának mérlegelése alapján dönti el, hogy a fél új kihallgatásra bocsátható-e.

502. § Ha a fellebbezési tárgyalás folytatását el kell halasztani, a fellebbezési bíróság a 415. és a 416. § értelmében végrehajtható elsőbírósági ítélet végrehajtását a lefolyt tárgyalás eredményéhez képest kérelemre részben vagy egészben felfüggesztheti, vagy ha az elsőbíróság a 415. és 416. § ellenére ítéletét végrehajthatónak nem nyilvánította, ezt végrehajthatónak nyilváníthatja.

A fellebbezési bíróság az elsőbíróság ítéletét azokban a részeiben, a melyek a szóbeli tárgyaláson előadott fellebbezési és csatlakozási kérelmekkel megtámadva nincsenek, kérelemre a fellebbezési tárgyalás folyamában is végrehajthatónak nyilvánítja.

A végrehajthatóság kérdésében a fellebbezési bíróság kérelemre akkor is tárgyal és határoz, ha egyébként a 491. § értelmében a tárgyalást felfüggeszti vagy elhalasztja.

Az e § alapján hozott végzések ellen felfolyamodásnak nincs helye.

503. § A fellebbezési bíróság az elsőbíróság ítéletét csak annyiban változtathatja meg, a mennyiben a felek a megváltoztatást kérték. A fellebbezési kérelem és ellenkérelem határain belül a fellebbezési bíróság azokban a kérdésekben is határoz, a melyek az elsőbíróság előtt tárgyalva vagy eldöntve nem voltak.

504. § A fellebbezési bíróság az elsőbíróság ítéletét a fellebbezési kérelemmel és ellenkérelemmel megtámadott részében végzéssel feloldja:

1. ha az elsőbíróság nem volt szabályszerűen alakítva, ideértve azt az esetet is, ha a törvényszék előtt a tárgyalásnál jegyzőkönyvvezető nem volt alkalmazva;

2. ha a megtámadott ítélet hozatalában törvénynél fogva kizárt bíró vett részt, kivéve, ha a kizárást sikertelenül kérték;

3. ha a megtámadott ítélet hozatalában olyan bíró vett részt, a kit a fél kifogása következtében kizártak;

4. ha az eljárás nyilvánosságára vonatkozó szabályok meg voltak sértve;

5. ha a jegyzőkönyvezésre vonatkozó szabályok megsértésével a jegyzőkönyvbe a felek vagy képviselőik irtak be vagy mondtak be nyilatkozatokat;

6. ha a megtámadott ítélet a perfelvételi határnap elmulasztása alapján volt hozva, holott a törvény értelmében mulasztás nem forgott fenn.

Az 1-3. és az 5. pontok alatt említett hiányokat a fellebbezési bíróság hivatalból veszi figyelembe.

A feloldó végzésben a fellebbezési bíróság az ügyet a hiányok kijelölésével és a szükséges utasítással az elsőbírósághoz visszautasítja.

505. § Ha a fellebbezési bíróság a pert pergátló körülmény miatt megszünteti, ítéletében egyszersmind az elsőbíróságnak az ügy érdemében hozott ítéletét a fellebbezési kérelemmel és ellenkérelemmel megtámadott részében hatályon kívül helyezi

A fellebbezési bíróság az elsőbíróság ítéletét a fellebbezési kérelemmel és ellenkérelemmel meg nem támadott részében is hivatalból hatályon kívül helyezi, ha az elsőbírósági eljárásban:

1. valamelyik félnek nem volt perképessége, illetőleg törvényes képviselője mellőzve volt vagy nem igazoltatott;

2. valamelyik fél helyett harmadik személy meghatalmazás nélkül járt el;

3. valamelyik fél ellenfelét, előtte tudvalevő tartózkodó helyének elhallgatásával, mint ismeretlen tartózkodásut, vagy az előtte ismeretes örökösöket, mint ismeretleneket idéztette perbe.

Az 1-3. pontokban említett hiányok a fellebbezési bíróság előtt történt jóváhagyással is orvosolhatók.

506. § Ha a megtámadott ítélet csak az utódlás kérdését (465. §) döntötte el, a fellebbezési bíróság ítéletében az ügyet, ha további tárgyalása szükséges, tárgyalás és ítélethozatal végett az elsőbírósághoz utasítja vissza.

Ha pedig a megtámadott ítélet az alap és mennyiség szerint vitás követelésnek csupán alapja felől határozott, vagy ha a megtámadott ítélet csupán a perujítás kérdését döntötte el, a fellebbezési bíróság az elsőbíróság által el nem döntött kérdésekben is tárgyalhat és határozhat, vagy pedig határozatát az elsőbíróságtól eldöntött kérdésekre szoríthatja, és az ügyet, a mennyiben szükséges, további tárgyalás és ítélethozatal végett az elsőbírósághoz utasíthatja vissza.

Az elsőbíróság visszautasítás esetében a tárgyalás folytatására hivatalból tűz határnapot.

507. § A fellebbezési bíróság ítéletében a tényállás előadásánál az elsőbíróság ítéletére is hivatkozhatik.

508. § A sikertelen fellebbezés költségét a fellebbező fél viseli; ha pedig a fellebbezés az elsőbíróság határozatának megváltoztatását eredményezi, a fellebbezési bíróság mind a fellebbezési, mind az elsőbírósági eljárás költségének megtérítése iránt a 424-433. §-ok értelmében intézkedik.

Az a fél, a ki a fellebbezési eljárásban oly új előadás (498. §) alapján lett nyertes, a melyet a bíróság meggyőződése szerint már az elsőbíróság előtt érvényesíthetett volna, a fellebbezési eljárás egész költségében vagy a költség bizonyos részében marasztalható.

Ha a fellebbezési bíróság az elsőbíróság ítéletét feloldja, vagy az ügyet további tárgyalás és ítélethozatal végett az elsőbírósághoz visszautasítja, a fellebbezési eljárás költségének csak mennyiségét állapítja meg, azt a kérdést pedig, hogy a költséget ki viselje, a feloldás vagy a visszautasítás következtében hozott újabb határozatban kell eldönteni.

509. § A fellebbezési bíróság a saját marasztaló ítéletét, a mennyiben az elsőbírósági ítéletet, habár más indokokból, helybenhagyja, illetőleg ítéletének helybenhagyó részét, továbbá azt az ítéletet, a melylyel járulékok nélkül ezer korona készpénzt meg nem haladó összegben marasztal, - a felülvizsgálati kérelemre tekintet nélkül - előzetesen végrehajthatónak nyilvánítja.

Egyebekben a 415-417. §-ok a fellebbezési bíróság ítéletére is megfelelően alkalmazandók.

510. § Ha a fellebbező fél a tárgyalási határnapot a fellebbezési kérelem szóbeli előterjesztése előtt elmulasztja, a fellebbezés az ellenfél kérelmére végzéssel visszautasítandó és a mulasztó fél az okozott költségben elmarasztalandó.

A csatlakozási kérelem felől ilyenkor csak akkor lehet tárgyalni, ha ez a kérelem a 493. § értelmében önálló fellebbezésnek tekintendő. Ebben az esetben a fellebbező fél mulasztásának következményei is a csatlakozás felől hozott ítéletben mondandók ki.

Ha a tárgyalás határnapját a fellebbező fél ellenfele mulasztja el, valamint ha a fellebbező fél a fellebbezési kérelem szóbeli előterjesztése után mulasztja el a tárgyalást, a fellebbezési tárgyalás a megjelent féllel kérelmére megtartandó. Ebben az esetben a megjelent félnek az ellenféllel kellően közölt szóbeli tényállításai, a mennyiben az elsőbíróság ítéletében megállapított tényállással nem ellenkeznek, bizonyításra nem szorulnak, a felajánlott és kellően közölt bizonyításról pedig feltételeztetik, ha annak egyáltalában helye van, hogy a célzott eredményre vezetett.

Ha a megjelent fél a tárgyaláson az ellenféllel a fellebbezésben, előkészítő irattal vagy korábbi tárgyaláson még nem közölt új tényállításokat, bizonyítékokat vagy kérelmeket akar előadni, vagy a korábbi tárgyaláson előadottakat a meg nem jelent fél hátrányára akarja módosítani, a bíróság a tárgyalás elhalasztásával ez előadásoknak előkészítő irattal leendő közlését köteles elrendelni.

Egyebekben a 438. és a 442-447. §-ok a fellebbezési tárgyalás elmulasztása esetében is megfelelően alkalmazandók.

511. § Az ítéletet a feleknek a fellebbezési bíróság kézbesítetteti.

A fellebbezési bíróság határozatának jogerőre emelkedése után az összes iratokat meg kell küldeni az elsőbíróságnak.

Ha a fellebbezési tárgyalás elmulasztása miatt igazolási kérelmet adnak elő, az elnök a tárgyalási határnap kitűzésekor az elsőbírósághoz netalán már visszaküldött iratok bekövetelése iránt intézkedik.

II. Eljárás a fellebbezés nyilvános előadása esetében

512. § Ha a fél a fellebbezésében kijelenti, hogy fellebbezését szóbeli tárgyalás nélkül kívánja elintéztetni, a fellebbezés az ellenféllel - a 134. § második és utolsó bekezdésének megfelelő alkalmazásával - oly felhívás mellett közlendő, hogy ha maga részéről a fellebbezés szóbeli tárgyalását kívánja, ebbeli kérelmét a fellebbezés kézbesítésétől számítandó nyolcz nap alatt a fellebbezési bíróságnál írásban jelentse be, szabadságában áll azonban, ha szóbeli tárgyalást nem kíván, a fellebbezésre ügyvéd által ellenjegyzett észrevételeit ugyan-e határidő alatt írásban benyújtani.

A szóbeli tárgyalás kérése, valamint az észrevételek két példányban, ha pedig több fellebbező fél külön élt fellebbezéssel, annyi példányban nyújtandók be, hogy a bíróságnak és mindegyik fellebbezőnek egy-egy példány jusson.

Ha több fellebbező közül nem valamennyi kívánja a szóbeli tárgyalás mellőzését, vagy ha több ellenfél közül csupán egy kéri is a szóbeli tárgyalás kitűzését, az ügyet valamennyi érdekelt félre nézve szóbeli tárgyalás alapján kell eldönteni.

513. § A fellebbezést szóbeli tárgyalás kitűzése nélkül kell elintézni, ha az ítélet ellen csupán az 504. § 1-5. pontjai, vagy az 505. § alapján fellebbeztek, ugyancsak ha az ítéletet csak a perköltség viselésének vagy mennyiségének kérdésében támadták meg, valamint ha a fellebbezés a perfelvételi tárgyalás elmulasztása alapján vagy a pergátló kifogások tárgyában hozott ítélet ellen történt.

Szóbeli tárgyalás kitűzése nélkül kell továbbá elintézni a járásbíróság ítélete elleni fellebbezést, ha a per tárgyának értéke száz korona értéket meg nem halad. Az érték valószínűvé tételére és megállapítására a 476. § megfelelően alkalmazandó.

Ezekben az esetekben az ellenfél a fellebbezésről azzal értesítendő, hogy a fellebbezés kézbesítésétől számítandó nyolcz nap alatt a fellebbezésre írásban benyújthatja észrevételeit a fellebbezési bíróságnál. Az észrevételek példányainak számára és felszerelésére az előbbi § alkalmazandó.

514. § Ha az 512. és az 513. § értelmében a fellebbezést szóbeli tárgyalás nélkül kell elintézni, a fellebbezési bíróság a fellebbezés felett nyilvános előadás alapján határoz.

A nyilvános előadás napjáról a felek csupán az előadandó ügyek jegyzékének kifüggesztése útján értesíttetnek. A kifüggesztés a bíróság hirdetményi tábláján nyolcz nappal, sürgős esetben legalább három nappal az előadás előtt történik.

Az előadó előterjesztésére a 497. § alkalmazandó.

Az előadó előterjesztése után a felek kérelmeiket szóval indokolhatják.

515. § Ha a fellebbezést a bíróság szóbeli tárgyalás nélkül intézi el, a határozathozatalban az elsőbírósági ítéletből, valamint a tárgyalási jegyzőkönyvből és mellékleteiből megállapítható tényállás irányadó. Az elsőbíróság előtt nem érvényesített tények és bizonyítékok a fellebbezési eljárásban csak az 513. § eseteiben és csak annyiban hozhatók fel, amennyiben hivatalból figyelembe veendő körülménynek, vagy annak a megállapítása forog kérdésben, hogy az elsőbíróság az eljárásra vonatkozó valamely szabályt helytelenül alkalmazott vagy mellőzött. Ily tényállítások és bizonyítékok csak a fellebbezésben vagy írásbeli észrevételekben adhatók elő, és a felek szóbeli előterjesztésében nem pótolhatók.

516. § Az 513. § eseteiben az ellenfél a fellebbezéshez egyáltalán nem, az 512. § eseteiben pedig csak akkor csatlakozhatik, ha egyúttal a maga részéről szóbeli tárgyalás kitűzését kéri.

517. § Ha a fellebbezési bíróság az 512. és az 513. § eseteiben az ügy előadása után a fellebbezés elintéztetése végett bizonyításfelvételt rendel el, vagy ha az elsőbíróság előtt nem tárgyalta kérdés felől kell határoznia, ugyancsak ha a felek meghallgatását az ügy felderítése végett különben szükségesnek találja, szóbeli tárgyalást tűz ki. Ha az ügy előadásánál mind a két fél jelen van, a bíróság a szóbeli tárgyalást azonnal megnyithatja.

Ha a bíróság az igazolás kérdésében szóbeli tárgyalást tart, a fellebbezést is szóbeli tárgyalás alapján kell elintézni.

A szóbeli tárgyalásra minden tekintetben azok a szabályok alkalmazandók, amelyeket a szóbeli tárgyalás alapján elintézendő fellebbezés esetében kell alkalmazni; az 513. § eseteiben mindazonáltal a fellebbezési kérelmet sem felemleni, sem megváltoztatni nem lehet, és csatlakozásnak nincs helye.

518. § Ha a megtámadott ítélet csak az alperes pergátló kifogása felől határozott, vagy valamely hivatalból figyelembe veendő pergátló körülmény alapján mondotta ki a per megszüntetését, a fellebbezési bíróság ítéletében az ügyet, ha további tárgyalás szükséges, tárgyalás és ítélethozatal végett az elsőbírósághoz visszautasítja.

519. § A mennyiben az 512-518. §-okból más nem következik, a 486., 487., 488., 490., 491., 494., 500., 503-509., 511. §-okban, a 499. §-nak első, második és negyedik bekezdésében foglalt rendelkezések a nyilvános előadás alapján elintézendő fellebbezés esetében is megfelelően alkalmazandók, azonban azzal az eltéréssel, hogy a fellebbezés akkor is visszautasítandó, ha az a 481. § 3. pontjában foglalt kellékeknek meg nem felel, továbbá hogy a 486-488. §-okban elrendelt idézés helyett az érdekeltek az 512., illetőleg az 513. § értelmében értesítendő, végre hogy az 506. § második bekezdése esetében a fellebbezési bíróság az elsőbíróságtól eldöntött kérdésekre köteles szoritkozni.

MÁSODIK FEJEZET

Felülvizsgálat

520. § A fellebbezési bíróságok ítéletei ellen az 521-523. §-ok korlátai között felülvizsgálatnak van helye.

521. § Ha a per tárgyának értéke ötszáz korona értéket nem halad meg, a 758. § 3. és 5. pontjában felsorolt perekben pedig akkor, ha a per tárgyának az értéke száz koronát nem halad meg, a törvényszéknek, mint fellebbezési bíróságnak ítélete ellen felülvizsgálatnak nincs helye. Az érték valószínűvé tételére és megállapítására a 476. § megfelelően alkalmazandó.

A fellebbezési bíróság ítélete ellen a perköltség viselésének vagy mennyiségének kérdésében felülvizsgálatnak csak akkor van helye, ha a felülvizsgálat egyúttal az ítélet egyéb része ellen is irányul.

522. § A fellebbezési bíróságnak az illetékességét megállapító ítélete vagy ítéletének az illetékességet megállapító része ellen felülvizsgálatnak csak abban az esetben van helye, ha a törvény kizárólagos illetékességet állapít meg.

Nincs helye a felülvizsgálatnak a fellebbezési bíróság ítélete ellen azon az alapon, hogy a per a járásbíróság hatáskörébe tartozik, sem pedig azon az alapon, hogy a per, tekintettel az értékre, a törvényszék hatáskörébe tartozik.

523. § A fellebbezési bíróságnak az elsőbíróság ítéletét helybenhagyó ítélete, vagy ítéletének helybenhagyó része ellen az a fél, a ki az elsőbíróság ítéletét, illetőleg ítéletének helybenhagyott részét fellebbezési kérelemmel vagy ellenkérelemmel meg nem támadta, felülvizsgálati kérelemmel nem élhet.

524. § A felülvizsgálat a 479. § értelmében, azonban az 522. §-ban foglalt korlátozással, az ítélet előtti eljárásban hozott határozatokra is kiterjed.

525. § A felülvizsgálati bíráskodást a kir. ítélőtáblának, mint fellebbezési bíróságnak ítélete felett a kir. Curia gyakorolja.

A kir. törvényszéknek mint fellebbezési bíróságnak ítélete felett a felülvizsgálati bíráskodást, az értékre tekintet nélkül, a járásbíróság hatáskörébe utasított azokban a perekben, a melyek tárgyának értéke kétezeröt száz koronát meghalad, a kir. Curia, minden más esetben az illetékes kir. ítélőtábla gyakorolja.

526. § A felülvizsgálati kérelem határideje tizenöt nap. Ez a határidő záros és az ítélet kézbesítésétől számítandó, a felülvizsgálati kérelmet azonban már az ítélet kihirdetése után be lehet nyújtani.

527. § A felülvizsgálati kérelmet a fellebbezési bíróságnál ügyvéd által ellenjegyezve írásban kell benyújtani.

A felülvizsgálati kérelemnek magában kell foglalnia:

1. a felülvizsgálandó ítélet megjelölését;
2. határozott kérelmet, annak a kijelentésével, hogy a fél az ítéletet egész terjedelmében vagy melyik részében támadja meg;
3. annak a kijelentését, hogy a fél az ítéletet mely alapon támadja meg.

528. § A felülvizsgálati kérelmet, a 483. § megfelelő alkalmazásával és az ügyre vonatkozó iratoknak szükség esetében az elsőbíróságtól való bekövetelése után, a felülvizsgálati bírósághoz fel kell terjeszteni.

529. § Ha a felülvizsgálati kérelem elkésztetnek mutatkozik, vagy oly határozat ellen van intézve, a mely ellen fellebbvitelnek nincs helye, valamint ha a felülvizsgálati kérelem az 527. § 1-3. pontjaiban meghatározott kellékeknek meg nem felel, vagy más nem pótolható hiány miatt visszautasítandónak mutatkozik, az elnök azt a felülvizsgálati tanács elé terjeszti, a mely a felülvizsgálat visszautasítása kérdésében a felek meghallgatása nélkül határoz.

A felülvizsgálati tanács elé terjesztendő továbbá a felülvizsgálati kérelem akkor is, ha a felülvizsgálati tanács elnöke azt találja, hogy a felülvizsgálat az 525. § értelmében nem annak a bíróságnak a hatáskörébe tartozik, a melyhez az iratokat felterjesztették, a mi felett a tanács szintén a felek meghallgatása nélkül határoz. A kir. ítélőtábla felülvizsgálati tanácsa, ha azt találja, hogy a felülvizsgálat a kir. Curia hatáskörébe tartozik, az iratokat hivatalból is a kir. Curia terjeszti fel. A miatt, hogy a kir. ítélőtábla felülvizsgálati tanácsa az ügyet felülvizsgálati hatáskörébe tartozónak állapította meg, fellebbvitelnek helye nincs. Ha a kir. Curia felülvizsgálati tanácsa azt találja, hogy a fellebbezési bíróságtól vagy a kir. ítélőtáblától felterjesztett ügynek felülvizsgálata a kir. ítélőtábla hatáskörébe tartozik, ennek megállapítása után az iratokat az illetékes kir. ítélőtáblához teszi át. A kir. Curia e megállapítása ugy a kir. ítélőtáblára, mint a felekre kötelező. Ha a kir. Curia felülvizsgálati tanácsának elnöke vagy felülvizsgálati tanácsa az ügy előadására és tárgyalására határnapot tűzött ki, az ügy felülvizsgálatának a kir. ítélőtáblához való áttétele többé sem nem kérhető, sem el nem rendelhető.

A felülvizsgálat elfogadása esetében az elnök a tanács határozatát nem közli a felekkel.

530. § Ha az 545. § esete nem forog fenn, a felülvizsgálati tanács elnöke az ügy előadására és tárgyalására határnapot tűz és erről a feleket a 134. § második és utolsó bekezdésének megfelelő alkalmazásával értesíti.

A határnapot akként kell kitűzni, hogy az értesítésnek az ellenfél részére való kézbesítése és a határnap között mintegy tizenöt nap maradjon.

Sürgős esetben a tárgyalási időköz megrövidíthető.

531. § Az ellenfél a tárgyalási időköz első felében a felülvizsgálati bírósághoz ügyvéde által ellenjegyzett válasziratot nyújthat be, a melyben a felülvizsgálati kérelemhez csatlakozhatik. A csatlakozás a perköltség viselésének vagy mennyiségének kérdésére is szorítkozhatik.

A válaszirat első példánya az iratokhoz csatolandó, a másodpéldányt pedig az ellenfélnek, és ha több ellenfél van, ezeknek a további példányokat hivatalból kell kézbesíteni.

Az elkésve benyújtott vagy csak a felülvizsgálati tárgyaláson pótoltt válasziratban foglalt csatlakozási kérelem csak abban az esetben vehető figyelembe, ha a fél a tárgyaláson valószínűvé teszi, hogy válasziratával hibáján kívül késett.

532. § A felülvizsgálati tárgyalás az előadó előterjesztésével veszi kezdetét. Az előterjesztésbe felveendő a felek kérelmei indokaik ismertetésével, valamint az ügy állása, a mennyiben ez a felek kérelmeinek megértéséhez és a megtámadott ítélet felülbíráltatásához szükséges. Az eljárásra vonatkozó adatokat csak annyiban kell ismertetni, a mennyiben az eljárás a felülvizsgálati vagy csatlakozási kérelemben kifejezetten meg van támadva, vagy a mennyiben ez a hivatalból figyelembe veendő körülmények (540. §) megítélhetése végett szükséges.

Az előadó előterjesztése után a felek szóval is indokolhatják kérelmeiket.

533. § Az iratokban előterjesztett felülvizsgálati és csatlakozási kérelmeket sem megváltoztatni, sem pedig a kérelem tárgyát feljebb emelni nem lehet.

534. § A felülvizsgálati bíróság a fellebbezési bíróság ítéletét az abban előadott tényállás alapján vizsgálja felül.

A fellebbezési bíróság ítéletében előadott tényállás megtámadása csak akkor vehető figyelembe, ha a megtámadást a fél a felülvizsgálati kérelemben, illetőleg a válasziratban kifejezetten érvényesítette. Az ítéletben előadott tényállással szemben bizonyítékokul csak a tárgyalási jegyzőkönyv és mellékletei használhatók fel. (402. §)

Tényállítás valóságának vagy valótlanságának megállapítását csak azon az alapon lehet felülvizsgálni, hogy a megállapítás jogszabály helytelen alkalmazásával vagy mellőzésével, vagy nyilvánvalólag helytelen ténybeli következtetéssel történt, vagy hogy az iratok tartalmával ellentétben áll.

Tényállást az 535. és az 537. § esetén kívül a felülvizsgálati bíróság a bizonyítás mérlegelése vagy tárgyalás alapján meg nem állapíthat.

535. § Az első vagy a fellebbezési bíróság előtt nem érvényesített tényeket és bizonyítékokat a felülvizsgálati eljárásban csak annyiban lehet felhozni, a mennyiben az 540. § szerint hivatalból figyelembe veendő körülmények, vagy annak a megállapítása forog kérdésben, hogy a fellebbezési bíróság az eljárásra vonatkozó szabályt helytelenül alkalmazott vagy mellőzött.

Ily tényállításokat és bizonyítékokat a felülvizsgálati kérelemben, illetőleg a válasziratban kell érvényesíteni. A szóbeli tárgyaláson ily előadások csak akkor pótolhatók, ha a fél valószínűvé teszi, hogy iratában hibáján kívül nem érvényesíthette azokat. Az utólagos előadások az iratokhoz mellékelés végett írásban is bemutatandók.

536. § A fél a fellebbezési eljárás szabálytalansága miatt nem szólalhat fel, ha erre vonatkozó joga a 223. § értelmében már a fellebbezési eljárásban megszűnt.

537. § Az 535. § esetében megengedett bizonyításfelvételt a felülvizsgálati bíróság megkeresett vagy kiküldött bíróra is bízhatja, és a mennyiben szükségesnek mutatkozik, az alsóbíróságokat nyilatkozattételre felhívhatja.

Ugyanigy történhetik a bizonyításfelvétel az igazolás kérdésében, vagy az eljárás félbeszakadása, felfüggesztése vagy ezek megszűnése kérdésében.

538. § A kellően értesített feleknek vagy egyiküknek elmaradása a felülvizsgálat elintézését nem gátolja.

A tárgyalásról való elmaradás miatt igazolásnak nincs helye.

539. § Ha a szóbeli tárgyaláson csupán az egyik fél jelenik meg, és az 535. § értelmében utólagosan érvényesíthető tényeket vagy bizonyítékokat ad elő, a bíróság, ha fontosaknak itéli azokat a felülvizsgálati kérelem elintézésére, a tárgyalást elhalasztja. A meg nem jelent fél a kitűzött hatánapról az utólagos előadást tartalmazó irat másolatának közlésével hivatalból értesítetik. Ezt a másolatot a félnek huszonnégy óra alatt pótolni kell.

Ez a § a válaszirat benyújtásának hibán kívül történt elmulasztása esetében is alkalmazandó.

540. § A 180. § 1. és 2. pontjában említett pergátló körülményt, valamint az 522. § második bekezdésének korlátai közt a hatáskör hiányát, ugyyszintén az 505. § 1-3. pontjaiban említett hiányokat, továbbá azt a körülményt, hogy a fellebbezési bíróság előtti eljárásban az 504. § 1-3. és 5. pontjaiban felsorolt esetek valamelyike fordult elő, a felülvizsgálati bíróság hivatalból veszi figyelembe, még pedig akkor is, ha a fellebbezési bíróságnak ezek felől hozott harározata jogerőre emelkedett.

541. § A felülvizsgálati bíróság az ítéletet csak annyiban vizsgálhatja felül, a mennyiben az a felülvizsgálati, illetőleg a csatlakozási kérelemmel meg van támadva.

Ha az 505. § 1-3. pontjaiban említett esetek valamelyike a fellebbezési bíróság előtti eljárásban fordult elő, a felülvizsgálati bíróság a felülvizsgálati, illetőleg a csatlakozási kérelem korlátaira tekintet nélkül jár el.

542. § A felülvizsgálati bíróság csupán az eljárásra vonatkozó valamely szabály megsértését az 540. § esetein kívül csak annyiban veheti figyelembe, a mennyiben az ítéletet ezen az alapon a felülvizsgálati, illetőleg a csatlakozási kérelemben kifejezetten megtámadták.

Ha az ítélet csupán azon az alapon van megtámadva, hogy a fellebbezési bíróság eljárásában az 504. §-ban vagy az 505. § 1-3. pontjaiban említett valamelyik eset fordult elő, vagy hogy a fellebbezési bíróság az 503-506. és 518. §-ok ellenére határozott, vagy valamely pergátló kifogásnak helyt nem adott, a felülvizsgálati bíróság határozatában csak a felek által felhozott felülvizsgálati alapra szorítkozik, az 505. § 1-3. pontjaiban említett esetek fennforgását azonban akkor is figyelembe veszi, ha azokat fel nem hozták.

A felülvizsgálati bíróság a felülvizsgálati, illetőleg a csatlakozási kérelem indokolása és különösen a felhozott jogszabály iránt határozatának indokaiban nyilatkozni köteles.

543. § Ha az ügy a fellebbezési bíróság ítéletében megállapított, vagy a felülvizsgálati eljárásban az 534-537. §-ok értelmében megállapítható tényállás alapján eldöntésre alkalmas, a felülvizsgálati bíróság magában az ügy érdemében ítélt, vagy pedig a fellebbezési bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésével annak helyébe a megfelelő határozatot hozza. E részben a bíróság a felek kérelméhez nincs kötve.

A mennyiben a felülvizsgálati bíróság az előbbi bekezdés értelmében nem határozhat, a fellebbezési bíróság ítéletét és eljárását egészben vagy részben feloldja és a fellebbezési bíróságot további eljárásra és újabb határozathozatalra utasítja.

A fellebbezési bíróság az új eljárásban és határozathozatalban alkalmazkodni köteles a felülvizsgálati bíróság álláspontjához.

A perköltség kérdésében az 508. § alkalmazandó. Ha a fellebbezési bíróság ítélete a perköltség viselésének vagy mennyiségének kérdésében is meg van támadva, a felülvizsgálati bíróság ezekben a kérdésekben a 424-434. §-ok szabályai szerint jár el.

544. § A felülvizsgálati bíróság, ha azt a felet, a ki két egyenlő ítélet ellen felülvizsgálati kérelemmel élt, kérelmével elutasítja és azt találja, hogy a felülvizsgálati kérelem nyilván alaptalan volt, őt, mint konok perlekedőt, ezer koronáig terjedhető és a per körülményeihez és a konokság mértékéhez képest kiszabandó bírságban marasztalja. Ezer koronáig terjedhető bírságban marasztalandó az is, a ki felülvizsgálati kérelmet nyújt be oly ítélet ellen, a mely ellen a felülvizsgálati kérelem a törvény szerint kétségtelenül ki van zárva.

A bírságért a felelősség első sorban a felülvizsgálati kérelmet ellenjegyző ügyvédet terheli, a kinek visszkereseti joga saját fele ellen csak abban az esetben van, ha a félnek külön írásbeli utasítására élt a felülvizsgálati kérelemmel.

545. § Ha a kir. törvényszéknek mint fellebbezési bíróságnak ítéletét támadják meg, és a per tárgyának értéke ezer koronát meg nem halad, a felülvizsgálati bíróság a felülvizsgálati kérelem felől szóbeli tárgyalás nélkül nyilvános előadás alapján határoz. Az érték valószínűvé tételére és megállapítására a 476. § megfelelően alkalmazandó.

A felülvizsgálati tanács elnöke a felülvizsgálati kérelmet az ellenféllel közli és értesíti őt, hogy a kérelem kézbesítésétől számított nyolcz nap alatt a felülvizsgálati bírósághoz ügyvéd által ellenjegyzett válasziratot nyújthat be.

Az ellenfél a felülvizsgálati kérelemhez nem csatlakozhatik. A nyilvános előadás idejéről a felek csak az 514. § szerint kifüggesztés útján értesítendőek. A feleknek felszólalási joguk (532. §) nincs.

546. § A felülvizsgálati kérelem elintézése után a felülvizsgálati bíróság az iratokat - a határozatnak az iratokhoz csatolandó, valamint a felek részére szóló kiadmányaival együtt - a fellebbezési bíróságnak, ez a bíróság pedig, ha további eljárásra nincs utasítva, az elsőbíróságnak megküldi.

A határozat kiadmányát a feleknek az elsőbíróság, ha pedig a fellebbezési bíróság további eljárásra van utasítva, a fellebbezési bíróság kézbesítetteti.

547. § A mennyiben ebből a fejezettől más nem következik, a felülvizsgálati eljárásban a fellebbezési eljárásra megállapított szabályok megfelelően alkalmazandók.

HARMADIK FEJEZET

Felfolyamodás

548. § Végzések ellen, a mennyiben a törvény kivételt nem tesz, felfolyamodásnak van helye.

549. § Az eljárás folyamában hozott végzések ellen felfolyamodásnak csak a törvényben meghatározott esetekben van helye.

550. § A felfolyamodás felett, a mennyiben a törvény kivételt nem tesz, a közvetlen elsőbíróság határoz.

Azokban az ügyekben, a melyekben a törvényszék ítéletét az 525. § szerint a kir. Curia vizsgálja felül, a törvényszék végzése ellen használt felfolyamodás felett is a kir. Curia határoz, kivéve, ha a törvény kifejezetten egyfoku felfolyamodást enged.

Az 529. §-nak második bekezdése felfolyamodás esetében is megfelelően alkalmazandó.

551. § Annak a bíróságnak végzése ellen, a mely az ügyben mint fellebbezési vagy felülvizsgálati bíróság végleg határoz, felfolyamodásnak, illetőleg további felfolyamodásnak nincs helye, kivéve, ha a törvény egyfoku felfolyamodást enged.

Ezen az eseten kívül a másodbíróságnak megváltoztató végzése ellen, a mennyiben az a törvény szerint felfolyamodással egyáltalában megtámadható, további felfolyamodásnak van helye, kivéve, ha a törvény kifejezetten egyfoku felfolyamodást enged.

552. § A felfolyamodás határideje nyolcz nap.

A felfolyamodási határidő záros és a végzés kihirdetésétől, azon fél részére pedig, a kinek a végzés kézbesítendő, a kézbesítéstől számítandó.

553. § A felfolyamodást annál a bíróságnál kell benyújtani, a mely a megtámadott végzést első felfolyamodásban hozta.

Ha a végzést a fellebbezési bíróság a fellebbezési eljárásban hozta, a felfolyamodást a fellebbezési bíróságnál kell benyújtani.

A mennyiben a végzésnek alapul szolgáló eljárásban az ügyvédi képviselet nem volt kötelező, a felfolyamodás ügyvédi képviselet nélkül benyújtható vagy jegyzőkönyvbe mondható.

554. § A felfolyamodás új tényekre és bizonyítékokra is alapítható.

555. § Az a bíróság, a mely a megtámadott végzést hozta, a mennyiben ahhoz kötve nincsen, a felfolyamodásnak maga is eleget tehet, különben pedig a felfolyamodást az elintézéséhez szükséges iratokkal felszerelve, és ha szükséges, felvilágosító jelentés kapcsában, a felfolyamodási bírósághoz haladéktalanul felterjeszti.

Az alsóbírósági eljárásban nem nélkülözhető iratokat másolatban, illetőleg kivonatban vissza kell tartani.

556. § A felfolyamodásnak az e törvényben megjelölt eseteken kívül nincs halasztó hatálya.

Pénzbeli marasztalást tartalmazó vagy elzárást rendelő végzés ellen, továbbá oly végzés ellen intézett felfolyamodásnak, a melylyel bírói letétet utalványoznak, halasztó hatálya van, kivéve, ha a törvény másként rendelkezik.

A bíróság a saját végzésének foganatosítását a benyújtott felfolyamodás elintézéséig az előbbi bekezdés esetén kívül is felfüggesztheti, a felfolyamodási bíróság pedig a felfolyamodás elintézése előtt a megtámadott végzés foganatosítását betilthatja.

557. § A felfolyamodást az ellenfél meghallgatása nélkül is el lehet intézni. Ha a felfolyamodási bíróság írásbeli meghallgatást rendel el, a nyilatkozat azokban az esetekben, a melyekben a felfolyamodás jegyzőkönyvbe mondása meg van engedve, jegyzőkönyvbe mondható.

Az 553. § utolsó bekezdése megfelelően alkalmazandó.

558. § A felfolyamodási bíróság hivatalból vizsgálja, hogy a felfolyamodásnak egyáltalában helye van-e és hogy kellő határidőben és alakban lett-e benyújtva.

559. § Ha a bíróság a felfolyamodásnak helyt ad, a határozata következtében szükséges intézkedések megtételét annak a bíróságnak hagyhatja meg, a mely a megtámadott végzést hozta.

560. § A felfolyamodási bíróság a felfolyamodás elintézése után az iratokat - a határozatnak az iratokhoz csatolandó, valamint a felek és az érdekeltek részére szóló kiadmányaival együtt - annak a bíróságnak küldi meg, a mely a megtámadott végzést elsőfolyamodásban hozta.

561. § Az 548-560. §-ok az elnök végzéseire, valamint azokban az esetekben is megfelelően alkalmazandók, a melyekben a törvény a kiküldött vagy a megkeresett bíró végzései ellen felfolyamodást enged.

A kiküldött bíró végzései elleni felfolyamodást a kiküldő bíróságnál kell előterjeszteni és ez a bíróság a felfolyamodásnak maga is eleget tehet.

562. § A kiküldött bíró eljárása és határozatai ellen, a mennyiben a törvény másként nem rendelkezik, a perbíróságnál előterjesztést lehet tenni.

A jegyzőkönyvvezető és a bírósági iroda intézkedéseinek megváltoztatását a tanács elnökétől lehet kérni. Ha az elnök az előterjesztést teljesíthetőnek nem találja, a bíróság elé terjeszti.

Ha a bíróság a sérelmes eljárás alapján már vissza nem vonható határozatot hozott, előterjesztéssel nem lehet élni, és a sérelem csak a határozat ellen megengedett fellebbvitellel orvosolható.

Az előterjesztés szóval is megtehető és az ellenfél meghallgatása nélkül is elintézhető. A netán szükséges felvilágosításokat hivatalból kell beszerezni.

ÖTÖDIK CZIM

Perujítás

563. § A jogerős végítélet, ideértve a részítéletet is, perujítási keresettel megtámadható;

1. ha az ítélőbíróság nem volt szabályszerűen alakitva;

2. ha az ítélet hozatalában törvéynél fogva kizárt bíró vett részt, feltéve, hogy ez az akadály kizárási kérelemmel vagy fellebbvitellel sikertelenül nem volt érvényesítve;

3. ha az ítélet hozatalában oly bíró vett részt, a kit a fél kifogása következtében kizártak;

4. ha olyan fél, a kinek perbeli cselekvőképessége nem volt, az eljárásban nem törvényes képviselő által vett részt;

5. ha valamelyik fél nevében harmadik személy meghatalmazás nélkül járt el;

6. ha valamelyik fél ellenfelét előtte, tudvalevő tartózkodó helyének elhallgatásával, mint ismeretlen tartózkodásút, vagy az előtte ismeretes örökösöket, mint ismeretleneket idézte perbe;

7. ha az ítélet hozatalában oly bíró vett részt, a ki a perben hivatali kötelességét valamelyik féllel szemben büntető törvénybe ütköző módon megszegte;

8. ha a fél az ellenfélnek vagy másoknak büntető törvénybe ütköző cselekménye miatt lett pervesztessé;

9. ha az ítélet alapjául szolgált büntető bírósági ítélet hatályát megszüntette a büntető bíróságnak jogerőre emelkedett más ítélete;

10. ha a fél az ügyben korábban hozott jogerős ítéletet mutat fel, a melyet az alapperben nem használt;

11. ha a fél az alapperben előadott vagy elő nem adott tényre vonatkozó oly bizonyítékot, ugyszintén ha olyan jogerős birói vagy közigazgatási határozatot vagy egyességet hoz fel, a melyet az alapperben nem használt, és a mely részére az ügy érdemében kedvezőbb határozatot eredményezhetett volna;

12. ha a fél oly tényeket vagy bizonyítékokat hoz fel, a melyeket a bíróság a 222. § értelmében, vagy a bizonyításfelvételre engedett idő sikertelen letelte miatt (275. §, 283. § és 293. §) mellőzött, a mennyiben azok részére az ügy érdemében kedvezőbb határozatot eredményezhettek volna.

Az elismerés vagy a lemondás alapján hozott ítélet (390. §) perujítási keresettel csak az 1-11. pont alapján támadható meg, mégpedig a 11. pont alapján csak akkor, ha a fél a határozatot, az egyességet, vagy a bizonyítékot az alapperben nem használhatta.

A birói egység az előbbi bekezdés megfelelő alkalmazásával perujítási keresettel szintén megtámadható.

564. § Az 563. § 1. és 3. pontjai alatt felsorolt okokból perujításnak csak akkor van helye, ha a fél a perujítási okot fellebbvitellel hibáján kívül nem érvényesíthette.

Az 563. § 4., 5. és 6. pontja alatt felsorolt esetekben az a fél, a ki az eljárást jóváhagyta, perujítást nem kérhet.

Az 563. § 7. és 8. pontja alapján perujításnak csak akkor van helye, ha a büntetendő cselekményt a büntető bíróság jogerős ítélete megállapította, vagy ha a büntető eljárás más okból nem indítható meg vagy nem eredményezett elítélést, mint a bizonyítékok hiánya okából.

Az 563. § 11. pontja alapján nincs perujításnak helye, ha a bizonyítandó ténykörülmeny a 377., 378., 380. §-ok értelmében letett esküvel vagy fogadással volt eldöntve.

Ha valamelyik fél az 563. § 11. vagy 12. pontja alapján perujítást kért, a 11. pont alapján a felek bármelyike részéről csak akkor van perujításnak helye, ha a fél a bizonyítékot sem az alapperben, sem az ujitott perben nem használhatta.

565. § A jogerőre emelkedett végítélet azon az alapon is megtámadható, hgy a perujítási okok valamelyike az ügyben előbb hozott határozat ellen forog fenn, feltéve, hogy a végítélet ezen a határozaton alapszik.

566. § A perujítási keresetet az elsőbíróság jogerős végítélete ellen rendszerint az ügyben eljáró elsőbíróság előtt, a fellebbezési bíróság jogerős végítélete ellen pedig a fellebbezési bíróság előtt kell megindítani. Ha azonban a perujítási ok az elsőbírósági végítélet alapjául szolgált fellebbezési bírósági határozat ellen vagy az ellen is érvényesítettik, a perujítás keresetet a fellebbezési bíróság előtt kell megindítani.

Ha a perujítási okot a felülvizsgálati bíróság végítélete vagy a végítélet alapjául szolgált határozata ellen érvényesítik, a perujítási kereset a fellebbezési bíróság előtt indítandó meg. Ha azonban a felülvizsgálati bíróság végítéletét vagy határozatát az 563. § 1-7. pontjai alapján támadják meg, vagy e pontok alapján is megtámadják, a perujítási keresetet a felülvizsgálati bíróság előtt kell megindítani.

Az ebben a §-ban megállapított illetékesség kizárólagos.

Ez a § a birói egység elleni perujításra megfelelően alkalmazandó.

567. § A perujítás határideje hat hónap. Ez a határidő záros és az alapperben, illetőleg az ujitott perben hozott végítélet jogerőre emelkedésének, illetőleg az egység megkötésének napjától számítandó, ha pedig a fél a perujítási okról csak később nyert tudomást vagy pedig csak később jutott abba a helyzetbe, hogy azt érvényesíthesse, attól a naptól, a melyen tudomást nyert róla vagy pedig érvényesíthette volna.

Az 563. § 4., 5. és 6. pontjában foglalt eseteket kivéve perujításnak öt évvel az alapperben, illetőleg az ujitott perben hozott végítélet jogerőre emelkedése vagy az egység megkötése után nincs helye.

568. § A mennyiben ebből a czimből más nem következik, a perujításra azok a szabályok alkalmazandók, a melyek a per megindítására és a további eljárásra irányadók.

569. § A perujítási keresetlevélnek magában kell foglalnia a megtámadott ítélet megjelölését és a perujítás kijelentését.

Ezen felül a keresetlevélben a szóbeli tárgyalás előkészítése czéljából előadandók azok a tények, a melyek a perujítás záros határidejének megtartását igazolják, valószínűvé tételük eszközeivel, továbbá közlendő a perujítási ok, a határozott kérelem mind a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezése, mind pedig a hozandó új ítélet tekintetében, a kereset megállapítására szolgáló tényekkel és bizonyítékokkal együtt.

570. § Az idézés perfelvételre és egyuttal a perujítási kereset érdemleges tárgyalására történik. A kir. törvényszékek és a felsőbiróságok előtt a határnapot akként kell kitűzni, hogy az idéző végzés kézbesítése és a határnap között mintegy harmincz nap maradjon. Sürgős esetben ez az időköz megrövidíthető.

A szóbeli tárgyalás előkészítése, a melyre egyebekben a 194-205. §-ok megfelelően alkalmazandók, ebben az idézési időközben történik.

A felek képviselőit azok a szabályok alkalmazandók, a melyek az alapperben az illető eljárásban irányadók.

Ha a perujítási keresetet a felülvizsgálati bíróság előtt indítják meg, az 537. § alkalmazandó.

571. § A bíróság azt a perujítási keresetet, a melyet az 567. §-ban megállapított öt évi határidőn túl, vagy nem az illetékes bíróság előtt indítanak, a 455. § megfelelő alkalmazásával tárgyalás kitűzése nélkül végzéssel hivatalból visszautasítja.

Ha pedig a szóbeli tárgyaláson tűnik ki, hogy a perujítási kereset nem volt törvényes időben megindítva, vagy hogy törvényes feltételei hiányoztak, a perujítási keresetet hivatalból ítélettel kell visszautasítani.

Azokat a tényeket, a melyek a perujítás záros határidejének megtartását igazolják, elég valószínűvé tenni.

572. § A peres ügy, a mennyiben ez a perujítás oka következtében szükséges, újból és a perujítás kérdésével rendszerint együtt tárgyalandó.

A bíróság azonban elrendelheti a perujítás kérdésének előzetes tárgyalását és eldöntését. Ha a bíróság ilyenkor a perujításnak helyt ad, közbenszóló ítélettel határoz, és a peres ügy tárgyalását csak a perujításnak helytadó ítélet jogerőre emelkedése után folytathatja. (506. §)

A perujító fél kérelmére a bíróság az újított perben hozandó végítéletben az alapper költségének és az alapperben hozott ítéletből származott esetleges kárnak megtérítése felől is határoz.

Ha a perujítás sikere az előterjesztett adatokból valószínűnek mutatkozik, a bíróság az alapperbeli ítélet vagy egység végrehajtását az ellenfél meghallgatása nélkül is felfüggesztheti. A bíróság a felfüggesztés tárgyában hozott határozatát kérelemre visszavonhatja. A végrehajtás felfüggesztése vagy a felfüggesztés visszavonása tárgyában hozott végzés ellen külön fellebbvitelnek nincs helye.

573. § A fellebbezési vagy a felülvizsgálati bíróság előtt az alapper új tárgyalására, illetőleg előadására, valamint az alapperben hozandó határozatra a fellebbezési, illetőleg a felülvizsgálati eljárás szabályai irányadók.

Ha a felülvizsgálati bíróság előtt megindított perujítási keresetben oly perujítási okot is érvényesítenek, a melyet önállóan a fellebbezési bíróság előtt kellett volna érvényesíteni, a felülvizsgálati bíróság ennek tárgyalását és eldöntését a saját hatáskörébe tartozó perujítási ok (566. §) eldöntése után a fellebbezési bírósághoz utasítja.

574. § A perujítás kérdésében és a peres ügyben hozott határozatok ellen fellebbvitelnek annyiban van helye, a mennyiben az illető bíróság határozata az alapperben fellebbvitellel megtámadható volt.

HATODIK CZIM

Eljárás a sommás visszahelyezési és a sommás határperekben

575. § A sommás visszahelyezési perekben a járásbirósági eljárás szabályai az 576-581. §-okban meghatározott eltérésekkel alkalmazandók.

576. § A sommás visszahelyezési keresettel építmény lerontása - ide nem értve a kerítések eltávolítását - nem követelhető.

577. § A bíróság a körülményekhez képest a hely színére tűzheti ki a tárgyalási határnapot.

578. § Az eljárás a büntető eljárásra tartozó kérdés eldöntéséig (234. §) fel nem függeszthető.

579. § Ha a felperes keresetével a birtokháborításból származó kártérítési követelését is érvényesítette, vagy ha a felek bármelyike a jog iránt indított keresetet, és e kérdések eldöntése miatt a tárgyalást el kell halasztani, a bíróság visszahelyezésének, illetőleg a háborítás megszüntetésének kérdésében a felperes kérelmére részítéletet köteles hozni. A visszahelyezés és a háborítás megszüntetése, valamint esetleg a kártérítés iránt hozott részítélet a jog iránt hozott ítéletben fenntartható, korlátozható vagy hatályon kívül helyezhető.

Az alperes a részítélet teljesítéséből vagy végrehajtásából származott kárának megtérítését a folyamatban levő perben még a fellebbezési bíróság előtt is kérheti.

580. § Ha a bíróság a visszahelyezésnek vagy a háborítás megszüntetésének kérdésében a tárgyalást elhalasztja, bármelyik fél kérelmére azonnal foganatosítható ideiglenes intézkedéseket tehet a birtokállapot oltalmára.

A bíróság a birtokállapot megháborítását már ideiglenes intézkedésében is végrehajtás terhe alatt eltilthatja.

581. § Az ítéletben az alperesnek a birtokba való visszahelyezésére és a birtokháborítás megszüntetésére vonatkozó intézkedések haladéktalan teljesítését kell meghagyni. A bíróság az ítéletet ebben a részében a jogerőre tekintet nélkül végrehajthatónak nyilvánítja, sőt a körülmények szerint azonnal végrehajtja.

Az ítéletnek a kártérítésben és a perköltségben marasztaló részére nézve mind a teljesítési határidő, mind az ítélet végrehajthatósága tekintetében az általános szabályok alkalmazandók.

Az ítélet ellen a visszahelyezés és a birtokháborítás megszüntetése kérdésében perújításnak nincsen helye.

582. § Az 575-581. §-okat a sommás határperekben azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a bíróság az ítélet meghozatala alkalmával a szükséges határkitűzést azonnal foganatosítja.

HETEDIK CZIM

A bányáügyekben való biráskodás

583. § Bányáügyekben az elsőfoku biráskodást a bányáügyekben birói hatósággal felruházott törvényszékek és a székhelyükön lévő, kerületükbe tartozó járásbiróságok gyakorolják. Több ilyen járásbiróság közül az igazságügyminister által kijelölt járásbiróság gyakorolja a bányabirói hatóságot.

584. § A bányabirói törvényszéki hatáskör - tekintet nélkül a per tárgyának értékére - kiterjed:

1. a bányajogositványok szerzése vagy fennállása tekintetében felmerülő s a bányatörvény alapján eldöntendő magánjogi vitás kérdések tárgyában indított perekre;

2. a bányatulajdon tárgyaira vonatkozó tulajdon és más dologi jog vagy dologi teher érvényesítését vagy az említett tárgyaknak ezek alól mentességet, valamint a tulajdonostársak közötti osztályt és a telekkönyvi kitörlést tárgyazó perekre;

3. a bányatulajdon tárgyainak használása iránt keletkezett perekre, ide nem értve azokat, a melyek egyedül a künnfekvő alkotórészeknek a bányászati üzemmel össze nem függő használatát tárgyazzák;

4. a bányatulajdon tárgyaira vonatkozó birtok- és határperekre, ide nem értve a sommás (rövid utu) visszahelyezési és ugyanilyen határpereket;

5. a bányavizek használása iránt indított perekre;

6. a bányavállalkozóknak egymás között, ugyszintén a bányavállalkozók és más ingatlanok tulajdonosai vagy birtokosai között a bányatörvényben szabályozott viszonyaik alapján keletkezett perekre;

7. a közös bányamivelés iránt létrejött társasági szerződésekből az üzem, a használás vagy az értékesítés tárgyában keletkezett perekre;

8. a bányatársulatok és tagjaik közt a bányatörvényben szabályozott viszonyaik alapján keletkezett perekre;

9. a bányavállalkozók és tisztjeik vagy meghatalmazottjaik közt a bányatulajdon tárgyai üzemének kezelése és az erre vonatkozó számvitel tekintetében keletkezett perekre.

A bányabírói hatóságot gyakorló járásbíróságok (583. §) hatáskörébe tartoznak a sommás (rövid utu) visszahelyezési és határperek. Ezeknek a pereknek ellátására a törvényszék egyik bírói tagját rendeli ki a járásbíróséghez. Az ilyen kirendelt bíró egyebekben a törvényszék kötelékében marad.

585. § A bíróság azt a körülményt, hogy az ügy a bányabírói hatáskörbe tartozik, azon szabályok szerint veszi figyelembe, a melyeket ez a törvény a kizárólagos illetékesség figyelembe vételére nézve megállapít.

586. § Az 584. § 1. pontjában említett perek kizárólag annak a helynek a bírósága előtt indítandók meg, a hol az az ingatlan fekszik, a melyre a jogositvány vonatkozik, a 3. és az 5. pont alatt említett perek pedig kizárólag annak a bíróságnak illetékességéhez tartoznak, a melynek területén az ingatlan fekszik.

Ha az ingatlan több bíróság területén fekszik, a per e bíróságok bármelyike előtt megindítható.

587. § A mennyiben az 583-586. §-okból más nem következik, ez a törvény a bányáügyekben való bíráskodásra is alkalmazandó.

A sommás (rövid utu) visszahelyezési és határperrel a jog iránti kereset össze nem köthető.

NYOLCZADIK CZIM

Fizetési meghagyásos eljárás

588. § Fizetési meghagyás útján érvényesíthetők azok a követelések, a melyek készpénzfizetésre vagy helyettesíthető dolgok avagy értékpapirosok szolgáltatására irányulnak, ha per esetére a járásbíróság hatáskörébe tartoznak.

589. § Fizetési meghagyás kibocsátására az a járásbíróság illetékes, a mely a követelésre nézve per esetében illetékes lenne, feltéve, hogy a fizetési meghagyás az adósnak a bíróság területén vagy székhelyén kézbesíthető.

590. § Fizetési meghagyás kibocsátása szóval vagy írásban kérhető.

A kérelemnek magában kell foglalnia:

1. a felek megjelölését nevük, állásuk vagy foglalkozásuk, lakásuk és esetleg tartózkodási helyük szerint;

2. azoknak a tényeknek a megjelölését, a melyekből a hitelező követelését származtatja; ha a követelésről okirat van kiállítva, erre hivatkozni kell; ha a törvény a hatáskört vagy az illetékességet okiratra alapítja, az okiratot eredetiben vagy hiteles másolatban (kivonatban) be kell mutatni;

3. a követelés tárgyának és mennyiségének, valamint járulékainak határozott előadását; ha a követelés több tételből áll, mindegyik tételt alapja, tárgya és mennyisége szerint elő kell adni;

4. a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet.

Az írásban előterjesztett kérelemben meg kell jelölni a bíróságot is.

Ha a követelés nem készpénzre irányul, a hitelezőnek meg kell határoznia azt a pénzüsszeget, a melyet a teljesítés helyett elfogadni kész.

A kérelem ugyanazon adós ellen több követelés tekintetében és több adós ellen ugyanazon követelés tekintetében együtt terjeszthető elő. Az utóbbi esetben elő kell adni, hogy a tartozás az adóstársakat minő arányban vagy minő összegben terheli. Ha az adóstársak egyetemleges kötelezettek, ezt külön ki kell fejezni.

A fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztése a kereset beadásának hatályával bir.

A fizetési meghagyás kibocsátása iránt írásban beadott kérelemhez csatolni kell az 592. §-ban meghatározott szöveggel kiállított fizetési meghagyásnak annyi példányát, a hány példányban a meghagyás kézbesítendő. Ha a fél a szükséges példányokat nem csatolja, azokat hivatalból kell elkészíteni.

591. § A bíróság a kérelmet az ellenfél meghallgatása nélkül intézi el.

A kérelmet vissza kell utasítani: ha a fizetési meghagyás kibocsátásának az 588. §-ban előadott esete fenn nem forog, ha a kérelemből kitűnik, hogy a bíróság nem illetékes, vagy hivatalból figyelembe veendő más pergátló körülmény vagy hiány forog fenn (141. §), ha a kérelem az 590. § kellékeinek meg nem felel, vagy ha a kérelem tartalmából az tűnik ki, hogy a követelés alaptalan, bírói uton nem érvényesíthető, még le nem járt, vagy érvényesítése még nem teljesített viszontszolgáltatástól függ.

Visszautasítandó a kérelem abban az esetben is, ha a visszautasítás oka a követelésnek vagy járulékainak csak egy részére vagy egy adóstársra nézve forog fenn. Egy kérelemben összefoglalt több követelést azonban az elintézésnél elkülönítve kell megbírálni.

A szóval előadott kérelmet visszautasító végzés nyomán kihirdetendő és írásban csak kérelemre adandó ki.

A visszautasító végzés ellen egyfoku felfolyamodásnak van helye.

A kérelmet hiánypótlás végett nem lehet visszaadni.

592. § Ha a kérelem teljesítése akadályba nem ütközik, a bíróság fizetési meghagyást bocsát ki, a mely feliratában ilyennek nevezendő és magában foglalja:

1. a név, állás vagy foglalkozás és lakhely szerint megjelölendő adóshoz intézett azt a meghagyást, hogy a hasonló módon megjelölt hitelező követelését - mely utóbbinak alapja is megjelölendő - járulékaival, ideértve a szám szerint megállapított költséget is, a meghagyás kézbesítésétől számítandó tizenöt nap alatt végrehajtás terhével elégitse ki;

2. az adóshoz intézett azt a figyelmeztetést, hogy a fizetési meghagyást, ha a követelést alaptalannak tartja, fellebbvitel kizárásával, csak a fizetési meghagyást kibocsátó járásbírósnál szóval vagy írásban előterjeszthető ellentmondással támadhatja meg, a melyet azonban indokolnia nem kell;

3. azt a figyelmeztetést, hogy ha az adós az ellentmondást a fizetési meghagyás kézbesítésétől számítandó tizenöt nap alatt elő nem terjeszti, az e határidő után beadott ellentmondás a végrehajtás elrendelését és foganatosítását meg nem akadályozza.

Ha a követelés nem készpénzre irányul: a fizetési meghagyásban különösen megemlítendő, hogy az adós kötelezettségét annak a pénzüsszegnek a fizetésével is teljesítheti, a melyet a hitelező a követelt dolog vagy értékpapiros helyett elfogadni késznek nyilatkozott.

593. § A hitelezőnek ugyanazon adós elleni több követelése iránt egy fizetési meghagyás bocsátható ki, de abban minden egyes követelés járulékaival tételenként külön sorolandó fel. Ha a hitelező a követeléseket az 590. § utolsóelőtti bekezdése szerint egy kérelembe foglalta: a költség az egyes követelések összege után külön állapítandó meg.

Több adós ellen egy fizetési meghagyás csak abban az esetben bocsátható ki, ha a követelés az adósokat közösen terheli. Ebben az esetben a fizetési meghagyásban ki kell tenni, hogy a követelés és járuléka az adóstársakat egyetemlegesen, illetőleg minő arányban vagy egyenkin minő összegben terhelik.

594. § A fizetési meghagyás az adósnak, illetőleg az adósoknak hatályosan csak a meghagyást kibocsátó járásbíróság területén vagy székhelyén kézbesíthető.

A kézbesítés az adós részére azon szabályok szerint történik, a melyek szerint az idézéssel ellátott keresetlevél az alperesnek kézbesítendő, hirdetmény útján azonban nem teljesíthető.

A fizetési meghagyásnak az adós kezéhez szabály szerint történt kézbesítése az idézéssel ellátott keresetlevél kézbesítésének hatályával bir.

595. § A fizetési meghagyásnak az adós ellentmondhat. Az ellentmondást indokolni nem szükséges. Az ellentmondást élőszóval, vagy írásban annál a bíróságnál kell előterjeszteni, a mely a fizetési meghagyást kibocsátotta.

A fizetési meghagyásnak az adós részéről bármely elnevezés alatt előterjesztett megtámadása ellentmondásnak tekintendő.

596. § Ha az adós a fizetési meghagyásnak a kézbesítéstől számított tizenöt nap alatt ellent nem mondott: a hitelező kérelmére, a fizetési meghagyás alapján kielégítési végrehajtásnak van helye.

Több adóstárs ellen kibocsátott fizetési meghagyás alapján a végrehajtás csak akkor rendelhető el, ha a fizetési meghagyás valamennyi adós részére kézbesített, és a tizenöt napi határidő alatt egyik adós sem mondott ellent.

Helyettesíthető dolgok vagy értékpapirosok iránti ügyekben az adós a végrehajtási eljárás folyamán is jogosítva van kötelezettségét azzal teljesíteni, hogy a fizetési meghagyásban egyenértékű megjelölt készpénzösszeget és a felmerült költséget megfizeti.

597. § A fizetési meghagyás hatálya és a végrehajthatósága megszűnik:

1. ha a fizetési meghagyás annak keltétől számított hat hónap alatt az adósnak nem kézbesített;

2. ha a teljesítési határidő leteltétől számított három év alatt az adós ellen végrehajtási cselekményt nem foganatosítottak.

Több adóstárs ellen kibocsátott fizetési meghagyás esetében a 2. pontban említett határidő valamennyi adóstárssal szemben attól a naptól számítandó, a melyen a teljesítési határidő azzal az adóstárssal szemben járt le, a kinek a fizetési meghagyást legkorábban kézbesítették.

598. § Az ellentmondás az 596. §-ban említett tizenöt nap eltelte után is előterjeszthető mindaddig, míg a fizetési meghagyás alapján kielégítési végrehajtást rendelő végzésnek az adós részére történt kézbesítésétől számított tizenöt nap el nem telt. Ez az utóbbi határidő záros és a lejártá után előterjesztett ellentmondást vissza kell utasítani.

E tizenöt napos határidő lejártával az ellentmondással meg nem támadott fizetési meghagyásnak olyan hatálya van, mint a jogerős ítéletnek, és ellene az általános szabályok szerint perújításnak van helye.

599. § A követelés vagy járuléka vagy egy részük ellen előterjesztett ellenmondással az egész fizetési meghagyás van megtámadva.

Ha azonban a fizetési meghagyás több önálló követelés iránt volt kibocsátva, és az adós kifejezetten csak a követelés egynémelyikének mondott ellent: az ellentmondás a fizetési meghagyást a többi követelés tekintetében nem érinti.

Több adóstárs közül az egyik adóstárs ellentmondása a többi adóstárs javára is szolgál.

600. § Ha a fizetési meghagyás hatálya megszűnik (597. §), a fizetési meghagyás iránti kérelem előterjesztéséhez kötött magánjogi hatályok fennmaradnak, ha a hitelező a fizetési meghagyás hatályának megszűnésétől számított harmincz nap alatt a követelés iránt keresetet ad be.

A fizetési meghagyás iránt előterjesztett kérelem visszautasítása eretében (591. §) a magánjogi hatály fennmarad, ha a hitelező a visszautasító végzés jogerőre emelkedésétől számított harmincz nap alatt a követelés iránt keresetet ad be vagy fizetési meghagyás kibocsátása iránt szabályszerű új kérelmet terjeszt elő.

601. § A fizetési meghagyásos eljárásban a felek képviselőit a járásbírói eljárásban érvényes szabályok a következő eltérésekkel alkalmazandók:

1. az ügyvéd a fizetési meghagyás iránti kérelem előterjesztésénél és az ellentmondásnál meghatalmazását igazolni nem köteles;

2. ellentmondásra feljogosítottak tekintendő minden önjogu személy, a ki a fizetési meghagyást felmutatja vagy az írásban benyújtott ellentmondáshoz csatolja.

A 2. pont esetében az idéző végzést (603. §) magának az adósnak kell kézbesíteni.

Az, a ki fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet vagy ellentmondást meghatalmazás nélkül terjesztett elő, s cselekményéhez a fél utólag sem járul hozzá, a felmerült költségért és kárért felelős.

602. § A fizetési meghagyás iránti kérelmet és az ellentmondást csak egy példányban felzet nélkül kell beadni és az ellenféllel nem kell közölni; a kérelem vagy az ellentmondás szóbeli előterjesztése esetében pedig jegyzőkönyvet nem kell felvenni.

Ha a hitelező a kérelmet, vagy az adós az ellentmondást a megfelelő számú példányban adja be, azt az ellenféllel közölni kell.

603. § Ha az adós a fizetési meghagyást kellő időben ellentmondással támadta meg, a fizetési meghagyást kibocsátó bíróság a fizetési meghagyás kézbesítésével megindítottak tekintendő pernek a járásbírói eljárás szerinti felvételére és érdemleges tárgyalására hatánapot tűz.

Az ellentmondásra keletkezett perben a tárgyalás elmulasztása miatt ellentmondásnak (460. §) nincs helye.

Mielőtt a fizetési meghagyást az adósnak, és ha a fizetési meghagyás több adóstárs ellen bocsátott ki, valamennyi adóstársnak kézbesítették, a felperes is kérheti, hogy a bíróság a perfelvételre és tárgyalásra hatánapot tűzzön ki.

Ha a per fizetési meghagyás esetén kívül a községi bíróság hatáskörébe tartoznék és tárgyának értéke ötven koronát nem halad meg, az ítéletnek csak a rendelkező részét és rövid indoklását kell a tárgyalási jegyzőkönyvbe feljegyezni.

604. § Halasztó hatálylyal nem bíró ellentmondás (598. §) esetében a bíróság az eljárás további folyamában a végrehajtást - a már foganatosított végrehajtási cselekmények épségben hagyásával - végzéssel felfüggesztheti, ha a végítélet hozatalát a felperest terhelő bizonyításfelvétel gátolná, vagy ha a tárgyalás elhalasztására a felperes hibája adott okot, ugyancsak, ha a megtartott tárgyaláson a felperes követelése, habár csak részben is, alaptalannak mutatkozik.

A végrehajtás felfüggesztése tárgyában hozott végzés ellen külön fellebbezésnek nincs helye.

605. § Az ellentmondásra keletkezett perben a bíróság a fizetési meghagyás kéréséből és az ellentmondásból fölmerült költség megtérítése felől is határoz.

Ha a fizetési meghagyás hatályát veszti: ellenfelétől költségének megtérítését egyik fél sem követelheti.

KILENCZEDIK CZIM

Meghagyás váltó, kereskedelmi utalvány, kötelezőjegy és csekk alapján

606. § A felperes fizetési vagy biztosítási váltókeresetét vagy visszkeresetét meghagyásos eljárás útján érvényesítheti, ha a kereset megalapításához a váltótörvény szerint szükséges okiratokat eredetiben becsatolja.

A kereset megalapításához netalán szükséges egyéb ténykörményeket eredetiben vagy hitelesített másolatban (kivonatban) csatolandó közokirattal, vagy a 317. § szerint kiállított magánokirattal kell igazolni.

607. § A keresetlevélben az alperes ellen a számszerűleg kiteendő követelés és járulékaik erejéig fizetési, illetőleg biztosítási meghagyás kibocsátását kell kérni.

A keresetlevélhez csatolni kell a 609. §-ban meghatározott szöveggel kiállított meghagyásnak annyi példányát, a hány példányban a meghagyás kézbesítendő.

608. § A meghagyást az elnök bocsátja ki.

Ha az elnök azt találja, hogy a meghagyás a kereseti kérelem értelmében nem bocsátható ki, az ügyet a tanács elé terjeszti.

A meghagyás kibocsátását meg kell tagadni, ha a keresetlevél a 606. és a 607. § kellékeinek meg nem felel, ha a követelést bizonyító okiratok aggályosak, vagy ha a kereset elévültnek mutatkozik, kivéve, ha a felperes az elévülés megszakítását vagy nyugvását közokirattal igazolja.

A meghagyás kibocsátását akkor is meg kell tagadni, ha a megtagadás oka a követelésnek vagy járulékaiknak csak egy részére nézve forog fenn. Egy keresetlevélbe összefoglalt több önálló követelést azonban az elintézésnél elkülönítve kell megítélni.

Több külön váltókötelezett közül a meghagyás egyesek ellen kibocsátható, mások ellen pedig megtagadható.

Ha a tanács a meghagyás kibocsátásának helyét nem látja, a keresetlevelet idéző végzéssel kell elintézni. Egyebekben a keresetlevél elintézésére a 140. és 141. § alkalmazandó.

Ha a felperes a meghagyás kibocsátásához szükséges példányokat nem csatolta (607. §), azokat hivatalból kell elkészíteni.

609. § A fizetési meghagyásban a bíróság az alperesnek meghagyja, hogy a szám szerint kiteendő váltóösszeget, illetőleg visszkereseti összeget és járulékait, valamint a bíróság által megállapított perköltséget a fizetési meghagyás kézbesítésétől számítandó három nap alatt végrehajtás terhével fizesse meg a felperesnek, vagy pedig kifogását ugyanez idő alatt a bíróságnál adja elő.

A biztosítási meghagyásban a bíróság hasonló módon meghagyja az alperesnek, hogy a váltótörvény értelmében nyújtandó biztosításnak a meghagyásban szám szerint kiteendő összegét a bíróságnál készpénzben tegye le, a megállapított perköltséget pedig a felperesnek fizesse meg.

A fizetési és a biztosítási meghagyást csak kifogással lehet megtámadni. Erre az alperest a meghagyásban figyelmeztetni kell.

A fizetési, illetőleg biztosítási meghagyást feliratában ilyennek kell nevezni és ki kell tüntetni, hogy váltó alapján bocsátották ki.

610. § A meghagyást az alperesnek ugyanazon szabályok szerint kell kézbesíteni, mint a keresetlevélre hozott idéző végzést.

A meghagyás az alperesnek hirdetmény útján nem kézbesíthető. Ha már a keresetlevél elintézésekor kitűnik, hogy a kézbesítés csak ilyképen történhetné, a meghagyás kibocsátását meg kell tagadni (608. §); ha pedig a meghagyás kibocsátása után tűnik ki, hogy az másként nem kézbesíthető, a meghagyás hatálytalanná válik, és a keresetlevelet a felperes kérelmére az általános szabályok szerint idézéssel kell elintézni.

A felperesnek a meghagyást a keresetlevél első példányán az eredeti okiratok visszaadásával kell kézbesíteni.

611. § Az alperesnek a meghagyás ellen kifogását a meghagyásban kitett három napos záros határidő alatt kell előadnia. Ha azonban a meghagyást az alperesnek a bíróság székhelyén kívül kézbesítették, és az alperes kifogását postán küldi be, a postai szállításra szükséges idő a három napos határidőbe nem számítandó be.

612. § A kifogásnak magában kell foglalnia:

1. a meghagyás megjelölését;

2. annak a kifejezését, hogy az alperes a meghagyást megtámadja.

A kifogás ezen felül a törvényszéki eljárásban a tárgyalás előkészítésére is szolgáljon.

Az adós részéről a meghagyásnak bármely elnevezés alatt előterjesztett megtámadását kifogásnak kell tekinteni.

613. § A kifogást a meghagyást kibocsátó bíróságnál két példányban egy felzettel, és ha a felperesek értesítése végett több példányban volna szükséges, a további példányokkal kell benyújtani.

Járásbíróságnál az alperes szóval is előadhatja kifogását.

A kifogás ügyvédi képviselet nélkül nyújtható be. (94. §)

Ha az alperes kifogását nem a bíróság székhelyén lakó ügyvéd által adja elő, és maga sem lakik a bíróság székhelyén, kifogásában a 155. §-ban megállapított következmények terhe alatt a bíróság székhelyén lakó kézbesítési megbízottat köteles megnevezni.

614. § A 611. §-ban megszabott határidő lejártával kifogással meg nem támadott meghagyásnak olyan hatálya van, mint a jogerős ítéletnek, és ellene az általános szabályok szerint perújításnak van helye.

615. § Az elkésve benyújtott vagy előadott kifogást, valamint az oly kifogást, mely a 612. § 1. és 2. pontjában megállapított kellékeknek meg nem felel, a bíróság hivatalból visszautasítja.

Ha visszautasítás esete nem forog fenn, az elnök a per felvételére és az ügy tárgyalására határnapot tűz és arra a felperest a kifogás másod-, illetőleg további példányán, szóbeli előadás esetében a jegyzőkönyv másolatán, az alperest pedig felzeten megidézi.

A határnapot akként kell kitűzni, hogy az alperesnek a megjelenésre, ha a bíróság székhelyén lakik vagy tartózkodik, az idéző végzés kézbesítésétől legalább huszonnégy órai, ha pedig a bíróság székhelyén kívül lakik vagy tartózkodik, elegendő idő maradjon.

616. § Ha az alperes a követelés vagy járulékai vagy egy részük ellen tesz kifogást, az egész meghagyás meg van támadva.

Ha azonban a meghagyás több önálló követelésre nézve volt kibocsátva, és az alperes kifejezetten csak a követelések egynémelyike ellen tesz kifogást, a kifogás a meghagyást a többi követelés tekintetében nem érinti.

Több alperes közül ugyanazon meghagyás ellen egy alperes részéről tett kifogás a többi javára csak akkor szolgál, ha a kereset ellenük ugyanannak a váltónyilatkozatnak az alapján, mint örökösársak vagy társasági tagok ellen irányul.

617. § Pergátló kifogás alapján a perbebocsátkozást és az érdemben tárgyalást nem lehet megtagadni. A bíróság azonban a pergátló kifogás elkülönített tárgyalását hivatalból is elrendelheti.

Az alperes perbebocsátkozása után az érdemleges tárgyalást a törvényszéki eljárásban is folytatólag meg kell tartani.

618. § A bíróság a meghagyást, a mennyiben azt az alperes ellenkérelmében (185. §) meg nem támadta, a felperes kérelmére részítélettel, ily kérelem hiányában pedig a végítéletben fennállónak nyilvánítja.

A marasztaló ítéletben a kötelezettség teljesítésére három napi határidőt kell tűzni.

A meg nem jelenés alapján hozott ítéletet ellentmondással nem lehet megtámadni.

619. § A mennyiben ebből a czimből más nem következik, a meghagyásos eljárásban a törvényszék előtt a törvényszéki, a járásbíróság előtt pedig a járásbírósági eljárás szabályai irányadók.

620. § A hitelező az e cím szerinti meghagyásos eljárás útján érvényesítheti követelését csekk alapján, továbbá - ha az adós bejegyzett kereskedő - az 1875:XXXVII. tc. 291. és 294. §-ában meghatározott kereskedelmi utalvány vagy kötelezőjegy alapján is, valamennyi esetben, feltéve, hogy a hitelező eredetiben becsatolja a követelését megalapító csekket, kereskedelmi utalványt vagy kötelezőjegyet, valamint a szükséges óvást és egyéb okiratokat.

A fizetési meghagyás feliratában ki kell tüntetni, hogy csekk, kereskedelmi utalvány vagy kötelezőjegy alapján bocsáttatott ki. Egyebekben az eljárásra a 606-619. §-ok azzal a kiegészítéssel alkalmazandók, hogy ha a követelés nem készpénzre irányul, a felperesnek meg kell határoznia azt a pénzösszeget, a melyet teljesítésül elfogadni kész, és hogy ebben az esetben a fizetési meghagyásban különösen megemlítendő, hogy az alperes kötelezettségét annak a pénzösszegnek a fizetésével is teljesítheti, a melyet a felperes a követelt dolog vagy értékpapir helyett elfogadni késznek nyilatkozott.

Az 596. § utolsó bekezdése ebben az eljárásban is alkalmazandó.

TIZEDIK CZIM

Eljárás a bérleti viszonyok megszüntetése tárgyában

621. § Lakás, más helyiség vagy terület bérletét mind a bérbeadó, mind a bérlő a bérlet tárgyának fekvése szerint illetékes járásbiróság útján felmondhatja.

A felmondást írásban (134. §) vagy szóval (135. §) lehet előterjeszteni; csatolni kell hozzá a felmondásnak, valamint a közlő végzésnek a 624. § szerinti szöveggel kiállított annyi példányát, a hány félnek az kézbesítendő.

Ha a felmondó fél a szükséges példányokat nem csatolja, azokat hivatalból kell elkészíteni.

622. § A felmondásnak magában kell foglalnia:

1. a felek megjelölését nevük, állásuk vagy foglalkozásuk és lakásuk szerint;
2. a bérlet tárgyának a megjelölését;
3. a felmondás kijelentését annak az időpontnak tüzetes megjelölésével, a melyben a bérleti viszonynak a felmondás következtében meg kell szünnie;
4. ha a bérlet tárgyának kiürítésére nézve a szerződésben külön megállapodás van, a szerződés ebbeli rendelkezésének az előadását;
5. ha a fél, a kinek a felmondás kézbesítendő, nem tartózkodik a járásbiróság területén vagy székhelyén, annak a személynek a nevét, lakását, állását vagy foglalkozását, a kinek a kezéhez a kézbesítés történjék, illetőleg azt a kérelmet, hogy részére ügygondnok neveztessek (625. §);
6. ha a felmondó fél nem tartózkodik a járásbiróság területén vagy székhelyén, a járásbiróság területén vagy székhelyén tartózkodó kézbesítési megbízott megjelölését neve, lakása és foglalkozása szerint.

Ha a felmondás többek részéről történik, ezeknek közös meghatalmazott által kell magukat képviseltetniök.

623. § A felmondást hivatalból vissza kell utasítani:

1. ha a bíróság a 621. § értelmében az eljárásra nem illetékes;
2. ha az írásbeli felmondást nem a 134. §-ban megszabott alakban adták be;
3. ha a felmondás a 622. §-ban megszabott kellékeknek meg nem felel;
4. ha a felmondásban felhozottakból kitűnik, hogy a felmondást nyilván a felmondási határidő lejártá után terjesztették elő.

A felmondást hiánypótlás végett nem lehet visszaadni.

624. § Ha visszautasítás esete nem forog fenn, a bíróság a felmondás egyik példányát, vagy a szóval előterjesztett felmondásról készített jegyzőkönyv másolatát oly figyelmeztetéssel közli az ellenféllel, hogy ha a felmondás ellen kifogása van, azt a felmondás kézbesítésétől számítandó nyolcz nap alatt a felmondást közlő bíróságnál terjessze elő, mert ellenkező esetben a felmondás alapján végrehajtásnak lesz helye. (628. §)

A felmondást közlő végzésben a kiköltözés napjául megjelölendő az a nap, a melyen a kiköltözést meg kell kezdeni. A közlésben a kiköltözés teljesítésének határidejét szabatosan meg kell határozni a felmondásban előadott szerződéses megállapodás (622. § 4. pont), ily előadás hiányában az e részben fennálló szabályrendelet, helyi szokás vagy törvény alapján; ha pedig a teljesítési határidő ezen az alapon meg nem állapítható, a közlésbe azt kell felvenni, hogy a kiköltözésnek a bérleti idő utolsó napját követő napon délelőtt tizenkét óráig meg kell történnie.

625. § A felmondás csak az illetékes járásbiróság területén vagy székhelyén kézbesíthető.

A kézbesítés a felmondást szenvedő fél részére annak a személynek a kezéhez is történhetik, a ki a bérlet tárgyának kezelésével vagy őrzésével meg van bízva. Ha a kézbesítés ily módon sem történhetik meg, a felmondás a hirdetményi kézbesítés mellőzésével a bíróság részéről kinevezett ügygondnok kezéhez kézbesítendő, és erről az a fél, a ki ellen a felmondás intézve van, lakhelyére címzett ajánlott levélben posta útján értesítendő.

A felmondást szenvedő részére teljesítendő kézbesítésre egyebekben azokat a szabályokat kell alkalmazni, a melyek szerint az idézéssel ellátott keresetlevél az alperesnek kézbesítendő.

626. § Ha a felmondás kézbesítése a felmondást szenvedő részére csak a szerződésben megállapított, ilyenek hiányában pedig az e részben irányadó szabályrendelet, helyi szokás vagy törvény által megállapított felmondási határidő lejártá után történt: a felmondásnak csak akkor van hatálya, ha e miatt az a fél, a ki ellen a felmondás intézve van, a megszabott határidőben (624. § első bekezdése) kifogást nem terjeszt elő.

627. § Ha a bérleti viszony a 621. §-ban említett tárgyakra nézve a szerződés értelmében a kikötött idő lejártá után felmondás nélkül megszűnik, vagy ha a felmondás nem a bíróság, vagy pedig a 637. § értelmében a közjegyző útján történt, mind a bérbeadó, mind a bérlő a 621. §-ban megjelölt bíróság útján felhívhatja ellenfelét, hogy a kitűzött idő lejártával a bérlet tárgyát adja át, illetőleg vegye át.

Ha a bérleti idő hat hónapnál hosszabb időre terjed, a felhívás csak a bérleti idő utolsó hat hónapján belül adható elő.

Az ilyen felhívásra a 621-625. §-okban foglalt szabályok megfelelően alkalmazandók.

628. § Ha a felmondás (621. §) vagy a felhívás (627. §) ellen kellő határidő alatt kifogást nem terjesztettek elő, és ha a kiköltözést a közlésben megszabott határidő alatt (621. § második bekezdés) nem teljesítik, a 621. §-ban megjelölt járásbiróság a fél kérelmére a bérlet tárgyának visszabocsátása, illetőleg átvétele iránt a végrehajtást rendeli el. Az egyik fél részéről történt felmondás (621. §) vagy felhívás (627. §) alapján a végrehajtás elrendelését a másik fél is kérheti.

A végrehajtást elrendelő végzésben a bérlettárgy kiürítésének határidejét a 624. § második bekezdésének alkalmazásával kell megállapítani, a mennyiben pedig a végrehajtást elrendelő végzés meghozatalakor a bérelettárgy kiürítésének határideje egészen lejárt, a bérlettárgy azonnali kiürítését kell elrendelni.

629. § A felmondás (621. §) vagy a felhívás (627. §) ellen csak kifogásnak van helye.

Az ellenfél részéről bármely elnevezés alatt előterjesztett oly nyilatkozat, a mely szerint a felmondást vagy felhívást el nem fogadja, kifogásnak tekintendő.

A kifogást a bíróságnál írásban (134. §) vagy szóval (135. §) lehet előterjeszteni.

A kifogás egyúttal a szóbeli tárgyalás előkészítéséül is szolgáljon.

Több ellenfél közül az egyik részéről előterjesztett kifogás a többi javára is szolgál.

630. § Az elkésztett kifogás hivatalból visszautasítandó.

A kifogás elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

631. § Ha ki nem tűnik, hogy a kifogás elkésztett, a bíróság a per felvételére és érdemleges tárgyalására határnapot tűz ki.

A perben a felmondó, illetőleg a felhívó fél felperesnek tekintendő.

Az érdemleges tárgyalás és az ítélet csak a felmondás, illetőleg a felhívás érvényességének vagy érvénytelenség kérdésére, valamint az alperesnek a felmondásból vagy a bérlet idejének lejártából folyó arra a kötelezettségére terjedhet ki, hogy a bérlet tárgyát átadni, illetőleg átvenni köteles-e.

A 627. § esetében a tárgyalás és az ítélet a felmondás érvényességére is kiterjedhet, kivéve, ha a felhívást a lakbérleti szabályokban a felmondás érvényességének megállapítását célzó kereset megindítására megszabott határidő letelte után terjesztették elő.

Az a bizonyítás, a melynek felvétele miatt az ítéletet előreláthatólag nem lehetne kellő időben meghozni, az ellenfél kérelmére mellőzhető.

632. § A marasztaló ítéletben a bérlet lejártával való teljesítésére a határidőt a 624. § értelmében szabatosan meg kell állapítani. Ha azonban az ítélet meghozatalának idejében ez a teljesítési határidő annak lejártja miatt már nem alkalmazható, az alperesnek az azonnali teljesítést kell meghagyni.

A marasztaló ítélet a jogerőre emelkedésre való tekintet nélkül végrehajthatónak nyilvánítandó.

A felmondás vagy a felhívás és a kifogás költségét a per költségéhez kell számítani.

Az ítélet alapján bármelyik fél kérheti a végrehajtás elrendelését (628. § első bekezdése).

633. § Ha a felmondó fél a tárgyaláson meg nem jelenik, a bíróság kérelmére a felmondást végzéssel hatálytalannak nyilvánítja.

Az ellenfél a megjelenésének elmulasztása alapján hozott ítéletet ellentmondással nem támadhatja meg.

Az igazolási kérelmet csak az elmulasztott határnaptól vagy határidőtől számítandó nyolcz nap alatt lehet előterjeszteni.

634. § A fellebbezés határideje nyolcz nap.

A fellebbezést szóbeli tárgyalás kitűzése nélkül az 513. § eseteire megállapított szabályok szerint kell elintézni.

A fellebbezési bíróság ítélete ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

635. § Az e czimben szabályozott eljárás alá tartozó ügyekben perujításnak helye nincs.

Az a fél, a ki az e czimben megállapított eljárásban jogsérelmet szenvedett, követelését - a mennyiben az nem a bérlet tárgyának átadására vagy átvételére irányul - a törvény rendes útján érvényesítheti.

636. § A mennyiben a 621-635. §-ok eltérően nem rendelkeznek, az e czimben szabályozott eljárás alá tartozó ügyekben a járásbírói eljárásra vonatkozó szabályok alkalmazandók.

637. § A felmondásnak és a felhívásnak ugyanaz a hatálya van, mint a bíróság útján történt felmondásnak vagy felhívásnak, ha:

1. az annak a kir. közjegyzőnek az útján történik, a kinek közjegyzői területén a bérlet tárgya fekszik:

2. a felmondás és az értesítvény (1874:XXXV. tc. 98. §, 99. §, 101. § és 103. §) a 622. § kellékeinek megfelel, valamint azt a figyelmeztetést is magában foglalja, hogy a fél, a kinek az értesítés szól, a felmondás vagy a felhívás ellen netáni kifogását az értesítvény közlésétől számított nyolcz nap alatt a 612. § értelmében megnevezett járásbírósnál terjessze elő, mert ellenesetben a felmondás, illetőleg a felhívás alapján végrehajtásnak lesz helye (628. §);

3. az értesítvényben a költözködési idő a 624. §-ban megállapított módon szabatosan meg van jelölve.

Az értesítvény közlésére (1874:XXXV. tc. 99. §) a 625. § második bekezdése megfelelően alkalmazandó. Az 1874:XXXV. tc. 101. §-a esetében a kir. közjegyző az értesítvényt a 621. § szerint illetékes járásbírósnak mutatja be, a mely azt a 625. § szabályai szerint kézbesíti.

Egyebekben az eljárásra a 622-624. és a 626-636. §-ok alkalmazandók.

638. § A 621., a 625. és a 631-636. §-ok rendelkezései megfelelően alkalmazandók azokban a perekben, a melyekben a fél a magánuton, illetőleg az előbbi § esetén kívül közjegyző útján történt felmondás vagy felhívás érvényességének vagy érvénytelenségének kimondása iránt keresetet indít.

Megfelelően alkalmazandók a 625. és a 631-636. §-ok rendelkezései azokban a perekben is, a melyekben a fél a keresetet a 621. §-ban megjelölt bíróság előtt a kikötött bérleti idő letelte alapján, vagy magánuton, avagy az előbbi § esetén kívül közjegyző útján történt felmondás alapján közvetlenül a bérlet tárgyának visszabocsátása, illetőleg átvétele iránt indítja és kifejezetten kéri, hogy az ügy e czim szabályai szerint intéztessék el.

Ez a § nem érinti a lakbérleti szabályoknak azt a rendelkezését, a mely az ily kereset beadására határidőt szab.

TIZENEGYEDIK CZIM

Eljárás a házassági ügyekben

ELSŐ FEJEZET

Eljárás a házassági perekben

639. § Ha mind a két fél vagy egyikük magyar állampolgár, és e törvény hatályosságának területén van községi illetősége, a házasság semmisségének kimondását, megtámadását, felbontását és az ágytól és asztaltól való elválást tárgyazó perekben az illetékességet a házasfelek utolsó közös lakhelye alapítja meg. Ha ez a lakhely nem e törvény hatályosságának területén volt, úgy kell a házasfeleket tekinteni, mintha Budapest IV. kerületében laktának.

A magyar bíróságnak az előbbi bekezdésben megállapított illetékességét nem érinti az, hogy az egyik házasfél a bontó okul szolgáló tény elkövetése után vagy azelőtt vesztette el a magyar állampolgárságot vagy e törvény hatályosságának területén a községi illetőséget.

Az e §-ban megállapított illetékesség kizárólagos.

640. § Az e törvény hatályosságának területén községi illetőséggel bíró magyar nő, ha oly férfival kötött e törvény hatályosságának területén házasságot, a ki nem magyar állampolgár, vagy a kinek e területen községi illetősége nincs és férjét a házasság megkötése után e törvény hatályosságának területén kívül nem követte, a házasság semmisségének kimondása vagy megtámadása végett annál a belföldi bíróságnál indíthat pert, amelynek területén a nő a házasság megkötése előtt utoljára lakott. Ha a nőnek e törvény hatályosságának területén ilyen lakhelye nem volt, úgy kell őt tekinteni, mintha utoljára Budapest IV. kerületében lakott volna.

Az e §-ban megállapított illetékesség kizárólagos.

641. § Külföldiek házassági pereiben, a mennyiben azokban a magyar bíróság eljárhat (1894:XXXI. tc. 116. §), a házasfelek közös lakhelyének, ha pedig a házasfeleknek lakhelye saját hazai törvényeik szerint nem ugyanaz, az alperes lakhelyének bírósága illetékes.

Elhagyás esetében és abban az esetben, ha a lakhely megváltoztatása akkor történt, a mikor már a házasság felbontásának vagy az ágytól és asztaltól való elválásnak oka fennforgott, a pert az utolsó közös lakhely bírósága előtt is meg lehet indítani.

Ha a külföldi házaspár valamelyikének korábbi házassága meg nem szűnt vagy érvénytelené nyilvánítva nincs és a korábbi házastárs magyar állampolgár és e törvény hatályosságának területén van községi illetősége, a későbbi házasság semmisségének kimondását tárgyzó per a későbbi házaspár valamelyikének e törvény hatályosságának területén levő lakhelye szerint illetékes bíróságnál az 1894:XXXI. tc. 116. §-ának esetén kívül is megindítható.

Az e §-ban megállapított illetékesség kizárólagos.

642. § A házassági perekben, a mennyiben ebből a czimből más nem következik, a törvényszéki eljárásra megállapított szabályok alkalmazandók.

Megtámadó, bontó vagy válókeresettel semmisségi vagy a 686. §-ban említett keresetet nem lehet sem összekapcsolni, sem ezek tárgyalásának folyamán viszontkeresettel vagy új keresettel (189. §) érvényesíteni.

643. § A házaspár vagy törvényes képviselőik ügyvédnek a házassági per vitelére szóló különös meghatalmazást kell felmutatni. Különös meghatalmazás szükséges a kereset vagy a viszontkereset támasztásához is.

A házaspár perképességére az 1894:XXXI. törvénycikk rendelkezései irányadók.

644. § Házassági perekben a kir. ügyész (főügyész, a kir. Curia előtt a koronaügyész) abban az esetben is részt vehet, ha a törvény szerint félként fel nem léphet.

E végből a kir. ügyészt minden határnapról hivatalból értesíteni és a feleknek kézbesítendő iratokat és határozatokat vele is közölni kell. Az értesítés és a közlés módját rendelet szabályozza.

Jogában áll az iratokat megtekinteni, valamint fellebbvitellel élni.

Semmisségi perekben a kir. ügyész abban az esetben is a fél jogait gyakorolja és mind a házasság érvényessége, mind érvénytelensége érdekében felléphet, ha a keresetet nem ő indította.

Ha a kir. ügyész lép fel felperesként, pervesztése esetére az államkincstárt kell a per költségekben elmarasztalni.

645. § Bontó és váló kereset benyújtása előtt a fél a perre illetékes törvényszéknél békéltetést kérhet.

Az előzetes békéltetésnek nincs helye, ha a bontó vagy a váló keresetet az elmebeteg házastárs nevében törvényes képviselője indítja (1894:XXXI. tc. 87. §), vagy ha az ellenfél elmebeteg vagy tartózkodási helye ismeretlen.

A kérelem előterjesztése az 1894:XXXI. tc. 83. és 105. §-ában a bontó és a váló kereset megindítására megállapított határidőt nyitva tartja.

A kérelem következtében az elnök vagy az általa megbízott bíró a békéltetésre határnapot tűz és erre a házaspárt oly meghagyással idézi meg, hogy személyesen kell megjelenniük.

Az idézést mindegyik házaspárnak saját kezéhez kell kézbesíteni, ha pedig az átvételt megtagadja, nála kell hagyni.

A békéltetés fontos okból megkeresés útján is történhetik.

Ha a felek valamelyike betegség vagy más fontos ok miatt nem jelenhetik meg a bíróság előtt, a feleket külön is meg lehet hallgatni alkalmas helyen, esetleg megkeresés útján.

646. § A békéltetéskor csak a házaspár lehetnek jelen. Ez a rendelkezés a felek biztonságára szükséges intézkedéseket nem zárja ki.

Ha a felek meghallgatása után alapos kilátás van arra, hogy a békéltetés ismételt megkísérlése sikerre fog vezetni, a bíró új határnapot tűzhet ki a békéltetésre.

A határnapon meg nem jelent kérelmező a békéltető bírónál a határnaptól számított tizenöt nap alatt új határnap kitűzését kérheti. E határidő sikertelen lejártával, ugyyszintén, ha a kérelmező az új határnapon sem jelenik meg, a békéltetés kérése meg sem történnek tekintendő.

Ha pedig a határnapon csupán a kérelmező jelenik meg, a békéltetés nem sikerültnek tekintendő.

Nem sikerültnek tekintendő a békéltetés akkor is, ha az ellenfél megidézése két ízben volt sikertelenül megkísérelve.

A békéltetésre kitűzött határnap elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

647. § Ha a békéltetés nem sikerül, a bíró ezt végzéssel megállapítja.

Ha a kérelmező keresetét a végzés kézhezvételének napjától számított harmincz nap alatt nem indítja meg, a békéltetés kérése meg nem történik tekintendő. Erre a következményre a bíróság a kérelmezőt a végzésben figyelmeztetni köteles.

Az ellen a végzés ellen, a mely a békéltetés nem sikerültét megállapítja, felfolyamodásnak nincs helye.

648. § Az 1894:XXXI. tc. 77. §-ának *a)* pontja esetében a házassági életközösséget megbontó házasság felbontása a házassági életközösség visszaállítására való kötelezését annál a bíróságnál kell kérni, a mely a házassági perre illetékes.

A kérelem előterjesztésére az elhagyott házastárs, az 1894:XXXI. tc. 87. §-ának esetében pedig a törvényes képviselő van jogosítva.

A kérelemben elő kell adni és valószínűvé kell tenni az elhagyásra és az elhagyás tartamára vonatkozó adatokat.

Ha a bíróság a beterjesztett adatokat elégségeseknek találja, végzéssel meghagyja az elhagyó házasság felbontását, hogy a házassági életközösséget a végzésben kiszabott határidő alatt állítsa vissza, mert ellenkező esetben a bíróság a folyamodó keresete következtében a házasság felbontása felől fog határozni.

A házassági életközösség visszaállítására rendszerint a végzés kézbesítésétől számított harmincz napnál hosszabb határidőt kell szabni; a határidő azonban kilencven napig terjedhet, ha ez az elhagyó házasság felbontása helyének távolsága vagy egyéb körülmények miatt célszerűnek mutatkozik.

A végzést az elhagyó házasság felbontásának akként kell kézbesíteni, mint a keresetre hozott idéző végzést az alperesnek, hirdetményi kézbesítésnek azonban nincs helye.

Az ellen a végzés ellen, a mely az életközösség visszaállítását meghagyja, felfolyamodásnak nincs helye.

649. § Az 1894:XXXI. tc. 77. §-ának *b)* pontjában említett hirdetmény kibocsátását a házassági perre illetékes bíróságnál kell kérni.

A kérelem előterjesztésére az elhagyott házastárs, illetőleg az 1894:XXXI. tc. 87. §-ának esetében a törvényes képviselő van jogosítva.

A kérelemben elő kell adni és valószínűvé kell tenni azokat az adatokat, a melyek az elhagyásra és a távollevő házastársnak utolsó ismert tartózkodási helyére vonatkoznak, továbbá azt, hogy az elhagyó házastárs tartózkodási helye legalább egy év óta ismeretlen.

Ha a bíróság a beterjesztett adatokat elégségeseknek találja, a távollevő házasság felbontására ügygondnokot rendel és egyszersmind hirdetményt bocsát ki, a melyben a távollevőt felhívja, hogy a házassági életközösséget egy év alatt állítsa vissza, mert ellenkező esetben a folyamodó keresete következtében a bíróság a házasság felbontása felől fog határozni, továbbá, hogy tartózkodási helyéről a bíróságot értesítse, mert ellenkező esetben a megindítandó bontó perben - új hirdetményi idézés mellőzésével - a kinevezett ügygondnok fogja őt képviselni.

A hirdetmény a törvényszéknél kifüggesztendő és a hivatalos hirlapban kétszer közzéteendő. A bíróság a körülményekhez képest elrendelheti, hogy a hirdetmény kivonatban más, esetleg külföldi hirlapokban és a hirdetményi határidő alatt ismételve is közzétételük.

A hirdetményi határidő a hirdetménynek a hivatalos hirlapban történt másodszori beiktatását követő naptól számítandó.

Az ügygondnokot az elintézésről a kérvény másodpéldányán, a kérelmezőt pedig felzetten kell értesíteni.

A végzés ellen, a mely a hirdetmény kibocsátását elrendeli, felfolyamodásnak nincs helye.

650. § A semmisségi keresetet a házaspár egyik tagja ellen, ha pedig a házaspár cselekvőképtelen (1894:XXXI. tc. 127. §), törvényes képviselője ellen, a kir. ügyésznek vagy harmadik személynek pedig mind a két házaspár, illetőleg a törvényes képviselő ellen kell indítani. A per megindításáról a bíróság a házasságból származott gyermekeket, ha pedig a gyermekek törvényes képviselőire szorulnak, illetékes gyámhatóságukat értesíti.

Az első bekezdés abban az esetben is megfelelően alkalmazandó, ha a kir. ügyész az 1894:XXXI. tc. 56. §-ának a) pontja értelmében, vagy a gyámhatóság ugyane § b) pontja értelmében megtámadó keresetet indít. Ha azonban az utóbbi esetben a cselekvőképtelen házaspár törvényes képviselője érdekelt volna, a keresetet helyette a bíróság megkeresésére a gyámhatóság részéről kinevezendő gondnok ellen kell intézni.

651. § Ha a felperes a bontó vagy a való keresetet hűtlen elhagyásra alapítja, a 648., illetőleg a 649. §-ban megszabott eljárás lefolyását már a keresetlevélben igazolni kell.

Bontó és való perben a keresetlevélben meg kell említeni azt is, hogy az előzetes békéltető kísérlet megtörtént, vagy hogy annak a 645. § második bekezdése alapján nincs helye.

A tárgyalás előkészítése végett a keresetlevélben elő kell adni különösen a házasság megkötésére, bontó és való perben pedig a házasságból származott gyermekek születésére és netalán elhalálozására vonatkozó adatokat is és mellékelni kell az ezeket igazoló okiratokat. Ha a fél ezeket az okiratokat meg nem szerezheti, egyéb bizonyítékait kell megjelölnie.

652. § A keresetlevél hiányainak pótlására és visszautasítására a 140. és a 141. § rendelkezései a következő eltéréssel alkalmazandók.

A bíróság a keresetlevelet akkor is visszautasítja, ha a felperes a kereset előterjesztésére nyilvánvalóan nincs jogosítva, továbbá ha a kereset hűtlen elhagyáson alapul és a 648., illetőleg a 649. §-ban megszabott eljárás nem történt meg.

A bíróság illetéktelensége esetében, ha az 1894:XXXI. tc. a kereset megindítására határidőt szab, a visszautasító végzésben figyelmeztetni kell a felperest arra, hogy a 184. § értelmében a perindítás magánjogi hatályai fennmaradnak, ha keresetét a visszautasító végzés jogerőre emelkedésétől számított harmincz nap alatt az illetékes bíróságnál benyújtja.

653. § Ha az 1894:XXXI. tc. 8. §-a ellenére kötött házasság megtámadása végett a keresetet nem a gyámhatóság indítja meg, a kereset egy példányát az illetékes gyámhatóságnak meg kell küldeni.

A törvényes képviselő vagy a szülő által beadott keresetre az eljárást csak abban az esetben lehet folyamatba tenni, ha a gyámhatóság az 1894:XXXI. tc. 59. §-ában megállapított három hónap alatt a törvényszéket arról értesíti, hogy a megtámadást magáévá teszi.

654. § Ha a bontó vagy a való perben a keresetlevél beadása előtt a békéltetés még meg nem kíséreltetett, vagy ha a sikertelen békéltetési kísérlet óta több mint harmincz nap telt el (647. §), az elnök vagy az általa megbízott bíró - ha a 645. § második bekezdésének esete nem forog fenn - a keresetlevél elintézése nélkül előzetes békéltetést rendel.

Mellőzhető az előzetes békéltetés, ha az ellenfél külföldön tartózkodik, vagy ha az előzetes békéltetési kísérlet különben nagy nehézségekbe ütközik.

Egyebekben a békéltetésre a 645. és a 646. § megfelelően alkalmazandó.

Az, hogy a békéltetés nem történt meg, vagy nem az illetékes bíróság által történt, az eljárás folytatását nem akadályozza.

655. § Ha az előbbi § esete nem forog fenn, valamint ha a bontó vagy a való keresetre elrendelt békéltetési kísérlet sikertelen volt, az elnök a szóbeli tárgyalás előkészítésére kiküldött bírót nevez ki. Ugyanő gondoskodik a kiküldött akadályoztatása esetében helyettesítéséről.

Az előkészítő eljárást rendelő végzésben a felperesnek meg lehet hagyni, hogy az eljárás végett szükséges adatokat és bizonyítékokat a kiküldött bíró előtt pótolja.

Az előkészítő tárgyalás hatánapját a kiküldő végzésben kell kitűzni. Az előkészítő eljárás folyamában szükséges hatánapokat a kiküldött bíró tűzi ki.

Az elnök az előkészítő eljárás vezetését, ha czélszerűnek mutatkozik, megkeresett bíróra is bízhatja, a ki a kiküldött bíróra nézve megállapított szabályok szerint jár el.

656. § Az előkészítő eljárás nem nyilvános.

Az előkészítő eljárás vezetésével megbízott bíró meghallgatja a feleket és előadásaik és nyilatkozataik alapján, a 669. §-ban említett tények tekintetében pedig hivatalból is gondoskodik a tényállás kiderítéséről és a bizonyítékok beszerzéséről.

A gyermekek elhelyezésére és a vagyoni kérdésekre nézve a bíró köteles a felek között az egyezséget megkísérelni.

Az 1894:XXXI. tc. 99. §-ának eseteiben a bíró azoknak a körülményeknek a kiderítéséről is gondoskodik, a melyektől a házasfelek különélésének elrendelése és tartamának megszabása függ, egyszersmind hallgassa meg a házasfeleket arra nézve is, hogy a különélés idejét nem kívánják-e a törvényesnél hosszabbra kiszabtatni.

657. § A bíró a tényállás felderítése végett a házasfeleket személyesen köteles meghallgatni, a szükséghez képest meghallgatja a felek törvényes képviselőit és a szülőket, valamint más személyeket is. A házaspár személyes meghallgatása mellőzhető, ha az ügy eldöntésére jelentősége nincs, vagy nagy nehézségbe ütközik.

A bíró elrendelheti, hogy a meghallgatás az ellenfél, illetőleg a felek távollétében történjék.

Ha a meghallgatandó személy meg nem jelenik vagy nem nyilatkozik, a bíró ellenében a tanuságtétel megtagadására a 296., illetőleg a 303. §-ban megszabott következményeket alkalmazza. Azok a körülmények azonban, a melyek alapján a tanuságtétel megtagadható, a meghallgatás alkalmával is mentesítenek a nyilatkozás kötelessége alól. Ez a bekezdés a házasfelekre nem alkalmazható.

A bíró a személyes meghallgatást megkeresés útján is foganatosíthatja. (226. §)

658. § Bizonyítást az előkészítő eljárás vezetésével megbízott bíró rendszerint nem vehet fel.

Ha valószínűnek mutatkozik, hogy a bizonyítás az eljárás rendes menetében már nem lesz sikeresen felvehető, vagy a felvétel meg lesz nehezítve, a bíró a bizonyítást vagy maga vagy megkeresés útján veszi fel.

659. § Az előkészítő eljárást addig kell folytatni, a míg a per egészében vagy valamely külön eldöntendő kérdésben határozathozatalra vagy a bizonyítás elrendelésére megérett.

660. § A 666-670. §-ok az előkészítő eljárásban is megfelelően alkalmazandók.

661. § A feleknek vagy egyiküknek elmaradása az előkészítő eljárás megkezdését és folytatását nem gátolja. Ha a bíró a tárgyalás folytatására új hatánapot tűz ki, erre a mulasztó felet is megidézi.

Ha a fél az előkészítő eljárásban kitűzött hatánapot elmulasztja, ez alapon sem igazolással nem élhet, sem pedig az előkészítő eljárás ismétlését vagy kiegészítését nem kérheti.

Az előkészítő tárgyalásról készítendő jegyzőkönyvbe fel kell venni a hivatalból kiderített tényállást is, a bizonyítékok megjelölésével.

A jegyzőkönyvbe felveendő a jelenlevő kir. ügyész neve és indítványai, valamint az ügy eldöntésére vagy az eljárás menetére lényeges tényállításai és nyilatkozatai is a felajánlott bizonyítékokra való hivatkozással.

A mennyiben ebből a czimből más nem következik, az előkészítő eljárásban a járásbíróság előtti eljárás szabályait kell alkalmazni.

662. § Az előkészítő eljárás befejezése után a bíró a jegyzőkönyvet és a többi iratokat bemutatja az elnöknek, illetőleg megküldi a törvényszéknek. Az elnök hatánapot tűz ki az ügy szóbeli tárgyalására, arra a feleket és mindazokat a személyeket hivatalból megidézi, a kiknek kihallgatása az előkészítő eljárás eredményéhez képest szükségesnek mutatkozik.

Egyebekben a 204. § megfelelően alkalmazandó.

663. § A szóbeli tárgyalás kezdetén a felek kérelmeik előterjesztése után előadják az előkészítő eljárás eredményét. Ha a felek, illetőleg a megjelent fél előadása az előkészítő eljárásról felvett jegyzőkönyv tartalmának meg nem felel, az elnök az előadás kiigazításáról gondoskodik; szükség esetében a jegyzőkönyvet a bíróság valamelyik tagjával vagy a jegyzőkönyvvezetővel felolvastatja.

664. § Az ügy érdemének tárgyalását pergátló kifogás alapján megtagadni nem lehet, a bíróság azonban e kifogásnak elkülönített tárgyalását hivatalból is elrendelheti.

665. § Ha a bíróság az 1894:XXXI. tc. 99. §-ának eseteiben a házasfeleknek az ágytól és asztaltól való különélését elrendeli, végzéssel határoz, a melyben a különélés idejét a végzés kihirdetésétől számítva az utolsó napnak naptárszerű megjelölésével kell megszabni.

A különélés elrendelése ellen felfolyamodásnak csak akkor van helye, ha a különélés a törvény értelmében egyáltalában nem rendelhető el, vagy ha időtartamát a törvényesnél hosszabb időben állapították meg.

A különélésre szabott idő letelte után a bíróság a felperes kérelmére és viszontkereset esetében az alperes kérelmére is a házasság felbontásának kérdésében szóbeli tárgyalást tűz ki. (1894:XXXI. tc. 100. §)

A körülmények változásával, különösen ha bármelyik fél olyan bontó okot hoz fel, a melynek alapján a házasság a különélés elrendelése nélkül is felbontható, a tárgyalás a különélésre szabott idő letelte előtt is megtartható.

666. § A felperes keresetétől az ítélet jogerőre emelkedéseig az eljárás bármely szakában az ellenfél beleegyezése nélkül is elállhat.

Az eljárás folytatandó, ha a keresetet az erre szintén jogosított és az eljárásban résztvett felek valamelyike magáévá teszi.

Ha a jogosított fél a szóbeli elállás alkalmával nincs jelen, az elállást vele közölni kell. Ebben az esetben, ugyyszintén ha az elállás írásban történt, a jogosított fél a keresetet az elállás közlésétől számított tizenöt nap alatt teheti magáévá.

A keresettől való elállás a viszontkereset tárgyalását nem gátolja. Egyébként ez a § a viszontkeresetre is megfelelően alkalmazandó.

A megtámadásnak az 1894:XXXI. tc. 68. §-ában szabályozott visszavonhatatlansága érintetlen marad.

A 186. § házassági perben nem nyer alkalmazást.

667. § A felperes a megindított kereset kérelmének megalapítására az elsőbírósági ítélet előtti tárgyalás berekesztéséig oly okot is felhozhat, a melyet keresetében nem érvényesített.

A megtámadó, bontó és váló kereset vagy viszontkereset megalapítására a fél olyan okot is felhozhat, a melyre nézve kereseti joga a békéltetési kérelem, ilyennek hiányában pedig a kereset, illetőleg viszontkereset előterjesztésekor még fennállott, de a melyet most már időmulás miatt önálló keresettel nem érvényesíthetne.

Uj ok felhozása vagy viszontkereset indítása esetében előzetes békéltetésnek nincs helye.

668. § Bontó és váló perekben, valamint megtámadó perekben a bíróság a felek között a békéltetést a per bármely szakában megkísérélheti és e végből őket kiküldött vagy megkeresett bíró elé is utasíthatja.

669. § Semmisségi perekben a bíróság hivatalból is figyelembe veszi azokat a tényeket és bizonyítékokat, a melyek a felek részéről a kereseti és viszontkereseti kérelem megalapítására felhozott okok megítélésére befolyanak. Az ily tények és bizonyítékok felől a feleket a határozathozatal előtt meg kell hallgatni.

Azok a szabályok, a melyek a tényállításokra vagy az okiratokra teendő nyilatkozatok elmulasztásának, továbbá a bíróság előtti elismerésnek, joglemondásnak vagy beismerésnek következményeit megállapítják, semmisségi perekben nem alkalmazhatók. Hogy a bíróság előtti beismerésnek mennyi bizonyító erőt lehet tulajdonítani, a bíróság a 270. § szerint itéli meg.

A tanuknak, a szakértőknek vagy az ellenfélnek esküjét a felek el nem engedhetik.

A félnek eskü alatti kihallgatása csak más bizonyíték kiegészítéséül rendelhető el. Egyezségi eskünek, valamint a felektől megállapított eskünek (377. §) nincs helye.

670. § Megtámadó, valamint bontó és váló perekben az előbbi § csak a házasság fenntartása érdekében alkalmazandó.

671. § A 657. §-ban megjelölt személyeket a bíróság is meghallgathatja és elrendelheti az előkészítő eljárásban már felvett bizonyítás vagy meghallgatás kiegészítését vagy ismétlését.

A személyesen meghallgatandó személy meg nem jelenése vagy nyilatkozatának megtámadása esetében a 657. § alkalmazandó.

A bíróság elrendelheti az előkészítő eljárás kiegészítését is. A kiegészítést elrendelő végzésben a bíróság lehetőleg a szóbeli tárgyalás folytatására is határnapot tűz.

672. § Ha a tárgyalási határnapon az alperes meg nem jelenik, a bíróság a megjelent felperes kérelmére az ügyben tárgyal.

Ha a tárgyalási határnapon a felperes nem jelenik meg, vagy a megjelent felperes az ügy tárgyalását nem kívánja, a bíróság a pert végzéssel megszüntnek mondja ki, kivéve, ha a keresetet a megindításra szintén jogosított és az eljárásban résztvett felek valamelyike magáévá teszi.

A per megszűnését kimondó végzés hatályát veszti, ha a meg nem jelent felperes vagy keresetindításra szintén jogosított fél a végzés kézbesítésétől számított tizenöt napi záros határidő alatt új tárgyalási határnap kitűzését kéri.

A fél, a ki e § értelmében új tárgyalási határnap kitűzését kérte, további határnap elmulasztása esetében ily kérelemmel nem élhet, mulasztását azonban igazolással orvosolhatja.

Ha a semmisségi pert a kir. ügyész indította meg és a tárgyalási határnapot ő mulasztja el, a bíróság hivatalból új határnapot tűz ki.

A 439. §, a 440. § és a 443. §, a 445. §-nak első bekezdése, valamint a 446. §-nak első, második és utolsó bekezdése házassági perben nem alkalmazhatók, a 442. § pedig olyképp nyer alkalmazást, hogy az új tárgyalási határnapot kitűző határozat ellen nincsen felfolyamodásnak helye. A 445. § 2-7. bekezdését a 669. és a 670. §-nak megfelelően kell alkalmazni.

Házassági perekben az igazolás határideje tizenöt nap, a mely az elmulasztott határnaptól, határidőknél pedig a határidő utolsó napjától számítódik. Az ítélet csak e határidő elteltével emelkedik jogerőre.

673. § A szóbeli tárgyalásról készített jegyzőkönyvbe a jelenlevő kir. ügyész nevét és indítványait is fel kell venni.

Az elnök a hivatalból kiderített tényállásnak (669. §) jegyzőkönyvbe vételét is elrendelheti.

674. § A kereset megindítása vagy az előzetes békéltetés kérése után az 1894:XXXI. tc. 72. és 98. §-a értelmében az ideiglenes különélést a perbíróság rendeli el és ugyanaz határoz ideiglenesen a gyermekek elhelyezésének és tartásának kérdésében, valamint az 1894:XXXI. tc. 102. §-ában említett kapcsolatos intézkedések felől is.

Sürgős esetekben a legszükségesebb intézkedéseket az elnök vagy az elnök által kirendelt bíró is megteheti.

Ha a kérelmet szóbeli tárgyaláson kívül adják elő, szóbeli tárgyalás nélkül is lehet felőle határozni, az ellenfél azonban ha a késedelem veszélylyel nem jár, meghallgatható.

A gyermekek elhelyezése és tartása, valamint az 1894:XXXI. tc. 102. §-ában említett intézkedések tárgyában előadott kérelmek megalapítására szolgáló ténykörülmények valószínűvé kell tenni. A bíróság határozathozatal előtt a szükséghez képest tudakozódásokat is foganatosíthat.

A bíróság végzéssel határoz, a mely azonnal végrehajtható.

A hozott határozat a körülményekhez képest módosítható.

A perbíróságnak, az elnöknek vagy a kirendelt bírónak határozata ellen egyfoku felfolyamodásnak van helye.

Ez a § akkor is alkalmazható, ha a nőtartás és a gyermekek elhelyezése és tartása felől a kereset megindítása vagy az előzetes békeltetés kérése előtt bíróság vagy gyámhatóság már határozott.

675. § Az 1894:XXXI. tc. 98., 101-103. §-ainak megfelelő ideiglenes intézkedéseket az 1894:XXXI. tc. 118. §-ának esetében a kir. járásbírósnál keresettel lehet kérni.

Az illetékességet a férj lakhelye vagy tartózkodási helye alapítja meg.

A kérelem megalapítására szolgáló ténykörülmények valószínűvé tételére és a bíróság tudakozódási jogosultságára nézve az előbbi § az ily perekben is megfelelően alkalmazandó.

A különélésre vonatkozó és az azzal kapcsolatos intézkedések azonnal végrehajthatók.

676. § Ha az ítélet jogerőre emelkedése előtt a házasfelek valamelyike meghal, a per az érdemben nem folytatható és a hozott határozat az érdemben hatályát veszti. A perköltség viselésének kérdésében a bíróság ily esetben a per körülményei szerint ítélettel határoz.

A semmisségi és a megtámadó perekben az első bekezdés nem nyer alkalmazást, ha a házaspár a felülvizsgálati tárgyalás befejezése után hal meg és a kir. Curia nem rendel el az ítélet feloldásával további eljárást és új határozathozatalt; ebben az esetben a határozat az elhalt házaspár helyett az ismert örökösöknek és az ismeretlenek részére kinevezett ügygondnoknak kézbesítendő és egyúttal az elhalt házaspár hagyatéki bíróságával közlendő.

677. § A fellebbezési eljárásban az 512. § nem alkalmazható, az 513. § eseteire megállapított szabályok szerint pedig csak akkor kell a fellebbezést elintézni, ha a pergátló kifogások tárgyában hozott ítélet ellen adták be, vagy ha az ítéletet csak a perköltség viselésének vagy mennyiségének kérdésében támadták meg.

Ezek az esetek kivül a per a fellebbezési bíróság előtt a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátaira való tekintet nélkül tárgyalandó és eldöntendő.

A fellebbezési eljárásban sem viszontkeresetet támasztani, sem a kereset vagy a viszontkereset megalapítására az elsőbíróság előtt fel nem hozott okot érvényesíteni nem lehet.

A fellebbezési bíróság az illetékesség hiányát csak a 640. és a 641. § esetében veszi hivatalból figyelembe.

A fellebbezési bíróság az elsőbíróság ítéletét azon az alapon, hogy a házasság felbontása tárgyában hozott ítélet előtt a házaspár különélése elrendelve nem volt, nem oldhatja fel és a különélést is csak akkor rendelheti el, ha az elsőbíróság az 1894:XXXI. tc. 80. §-ának eseteiben el nem rendelte és a fellebbezési bíróság a házasság felbontását csak az idézett §-ban megjelölt valamelyik okon találja kimondhatónak.

A fellebbezési bíróság a különélés elrendelése esetében a 665. § szerint jár el.

678. § A kellően megidézett feleknek vagy a kir. ügyésznek a fellebbezési tárgyalásról elmaradása a fellebbezés elintézését nem gátolja.

A mulasztó félnek vagy kir. ügyésznek fellebbezési vagy csatlakozási kérelmét a fellebbezésből, illetőleg az előkészítő iratból a jegyzőkönyvvezető vagy a bíróságnak valamelyik tagja olvassa fel.

679. § A 666., 669., a 670. §, a 671. § első és második bekezdése, valamint a 673. és 674. § a fellebbezési eljárásban is megfelelően alkalmazandó.

680. § Ha a fellebbezési bíróság a házaspár különélését a 677. §-nak utolsóelőtti bekezdése ellenére el nem rendelte és a felülvizsgálati bíróság a házasság felbontását csak az 1894:XXXI. tc. 80. §-ában meghatározott okból találja kimondandónak, a felülvizsgálati bíróság az ítéletet feloldja és a fellebbezési bíróságot a különélés elrendelésére és esetleges további eljárásra utasítja.

681. § A 677. § negyedik bekezdése a felülvizsgálati eljárásban is alkalmazandó.

Az 544. § nem alkalmazható.

682. § A házasság érvénytelenségét vagy felbontását, valamint az ágytól és asztaltól való elválást kimondó ítélet ellen a házasság fennállásának kérdésében perújításnak nincs helye.

Az elutasító végítélet ellen csak annyiban van perujításnak helye, a mennyiben a perujítás az 1894:XXXI. tc. rendelkezéseivel nem ellenkezik.

A semmisségi keresetet elutasító ítélet ellen a perujítás, az 563. § 1-3. és 7. pontjait kivéve, nincs az 567. §-ban megszabott határidőkhöz kötve.

Az ebben a czimben az illető házassági perre megállapított szabályok a perujítási kereset tárgyalására és eldöntésére is megfelelően alkalmazandók. Előzetes békéltetési kísérletnek azonban az elsőbíróság előtt sincs helye.

683. § Az ágytól és asztaltól elválasztó ítéletnek felbontó ítéletté átváltoztatását (1894:XXXI. tc. 107. §) a korábbi per elsőfoku bíróságánál keresettel lehet kérni. A bíróság a kereset szóbeli tárgyalására határnapot tűz ki, a melyen a tárgyalás csak arra terjedhet ki, hogy az átváltoztatást az ágytól és asztaltól elválasztó ítélet alapján az 1894:XXXI. tc. 106. és 107. §-a értelmében lehet-e követelni. Új bontó okot egyik fél sem hozhat föl, sem pedig más keresetet nem támaszthat.

684. § Ha az ágytól és asztaltól való elválasztást külföldi bíróság a magyar állampolgárság elnyerése előtt jogerős ítélettel kimondotta, az 1894:XXXI. tc. 115. §-a alapján a bontó kereset az idézett törvény 107. §-ában megszabott kétévi idő letelte után indítható meg. A bontó keresetet ilyen esetben előzetes békéltető kísérlet nem előzi meg és az 1894:XXXI. tc. 99. §-ában szabályozott különélés elrendelésének nincs helye.

A bíróság a külföldi bíróság jogerős ítéletében megállapított elválasztó okul szolgált tény valóságának vizsgálatába nem bocsátkozhatik.

Ez a § akkor is irányadó, ha az 1894:XXXI. tc. 115. §-a az idézett törvény 147. §-a értelmében nyer alkalmazást.

685. § Ha az a házassági per, a mely a házasfelek magyar állampolgárságának elnyerése előtt külföldi bíróság előtt meg volt indítva és még folyamatban van, a magyar állampolgárság elnyerése után a belföldi bíróság előtt indítatik meg, az ebben a czimben foglalt szabályok a következő eltérésekkel nyernek alkalmazást.

Az a kereset, a melynek megindítására az 1894:XXXI. tc. 57. és 83. §-a határidőt szab, e határidő letelte után is megindítható, feltéve, hogy a magyar állampolgárság elnyerése óta hat hónap még el nem telt, és a külföldi bíróság előtt a per a házasfelek korábbi jogában megszabott határidő alatt volt megindítva.

A bontó és való perekben az előzetes békéltetés nem szükséges, ha külföldön meg volt kísérelve. Ugyanezekben a perekben, továbbá a különélés elrendelése akkor mellőzhető, ha a külföldi bíróság a különélést mér elrendelte.

A belföldi bíróság a külföldi perben történt bizonyításfelvételt a felek meghallgatása után felhasználhatja.

686. § Ha annak megállapítása végett, hogy a felek közt házasság létezik vagy nem létezik, avagy hogy a házasság bizonyos semmisségi ok hiányában érvényes, a házasság megszűnése előtt keresetet indítanak: az eljárásra, ideértve a birói illetékességet is, ennek a czimnek a házasság megsemmisítését tárgyazó perre vonatkozó szabályai megfelelően alkalmazandók.

A kereset indítására jogosultak a házasfelek, a házasság nem létezésének megállapítása iránt pedig ezenfelül a kir. ügyész és az is, a ki kimutatja, hogy a házasság nem létezésétől jogi érdeke függ.

Az 1894:XXXI. tc. 48. és 50. §-a az e § szerint megindítható perekre is kiterjed.

MÁSODIK FEJEZET

Eljárás a házassági perben érvényesíthető vagyoni jogi keresetekre nézve

687. § A semmisségi, megtámadó, bontó és való keresetekkel, valamint a házasság nem létezésének megállapítása végett indított keresetekkel a házassági viszonnal összefüggő vagyoni jogi keresetek is összekapcsolhatók és ugyanabban az eljárásban viszontkeresettel érvényesíthetők, még pedig akkor is, ha érvényesítésük különben a járásbíróság hatáskörébe tartoznék.

688. § Ha az alperes vagyoni jogi viszontkeresetét az előkészítő eljárásban adja elő, ezt a bírónak két példányban írásban köteles átadni, ki a kereset másodpéldányát az ellenfélnek kézbesíti.

689. § Az előkészítő eljárás vezetésével megbízott bíró a felek előadása alapján a vagyoni jogi keresetek tényállásának megállapításáról is gondoskodik, a mennyiben ez az előkészítő eljárás befejezését nem késlelteti; szükség esetében a feleket arra utasítja, hogy a vagyoni jogi kereset vagy viszontkereset nézve az általa kitűzött határidőben előkészítő iratokat váltsanak. (194-200. §)

Az előkészítő iratoknak a bíróság részére szóló példányát az iratokhoz csatolás végett az előkészítő eljárás befejezése előtt az eljárás vezetésével megbízott bírónál, azután pedig a bírósági irodában kell letenni.

690. § Ha a felek valamelyikének a vagyoni jogi perben perképessége nincs és ezt a hiányt a törvényes képviselő feltépésével nem orvosolta, a bíróság a vagyoni jogi kereset vagy viszontkereset a házasság érvénytelenségét, felbontását vagy az elválást kimondó ítéletében külön perre utasítja.

Ha a vagyoni jogi kereset vagy viszontkereset tisztába hozatala a házassági per elintézését késleltetné, a bíróság a házasság kérdésében határoz és a vagyoni jogi kérdésben az eljárást csak az ítélet jogerőre emelkedése után folytatja a felek bármelyikének kérelmére. Ebben az esetben a bíróság, ha az ügyet nem látja kellően előkészítve, elrendelheti a szükséges iratok közlését.

691. § Az ítéletnek a vagyoni jogi kereset vagy viszontkereset felől rendelkező részét külön fellebbezéssel és ha a bíróság a vagyoni jogi kérdésben külön határozott, az e tárgyban hozott ítéletet fellebbezéssel csak akkor lehet megtámadni, ha a vagyoni jogi per tárgyának értéke ötszáz koronát meghalad.

Ez a szabály a fellebbezési bíróság ítéletére akként alkalmazandó, hogy az ellen külön felülvizsgálatnak, illetőleg felülvizsgálatnak csak akkor van helye, ha a per tárgyának értéke kétezeröt száz koronát meghalad.

692. § Ha az elsőbíróság a vagyoni jogi kereset vagy viszontkereset felől a házasság kérdésével együtt ítél, az ítélet ellen csupán a vagyoni jogi kérdésben használt fellebbezés a házasság kérdésében az ítélet jogerőre emelkedését nem gátolja és az ily fellebbezéshez a házasság kérdésében csatlakozni nem lehet. A fellebbezési bíróság ily esetben az ítéletet a házasság kérdésében hivatalból sem vizsgálhatja felül.

A házasság kérdésében hozott ítélet jogerőre emelkedése előtt az ítélet a vagyoni jogi kérdésben végre nem hajtható.

693. § Ha az elsőbíróság a vagyoni jogi kereset vagy viszontkereset felől a házasság kérdésével együtt ítél, a fellebbezési bíróság azonban a házasság kérdésében külön ítélettel határoz, a vagyoni jogi kérdésben a fellebbezési tárgyalást csak a házasság kérdésében hozott ítélet jogerőre emelkedése után folytatja. E végből a fellebbezési bíróság hivatalból tűz ki tárgyalási határnapot.

694. § Ha a bíróság a házassági pert megszünteti, vagy a semmisségi, megtámadó, bontó vagy váló keresetet, illetőleg viszontkeresetet elutasítja, a pert a vagyoni jogi kereset vagy viszontkereset tárgyában megszüntnek mondja ki.

695. § Ez a fejezet nem terjed ki az 1894:XXXI. tc. 90-96. és 105. §-aiban említett kérdésekre, a melyeket a felbontó vagy az elválástó ítéletben külön kereset vagy viszontkereset nélkül is el kell, illetőleg el lehet intézni.

TIZENKETTEDIK CZIM

Eljárás a gyermek törvényességének megtámadása iránti perekben

696. § A férj részéről a gyermek törvényességének megtámadása iránt indított perben a 642. és a 643. §-nak első és második bekezdése, a 655. §, a 656. §-nak első és második bekezdése, a 657., 658., 659., 661., 662., 663. és 664. §, a 666. §-nak első bekezdése, a 669. és 671. §, a 672. §-nak első, második, harmadik, negyedik és hatodik bekezdése, a 673. §, a 677. §-nak első, második és harmadik bekezdése és a 678. § megfelelően alkalmazandó.

A 666. § első bekezdése, a 669. § az előkészítő eljárásban, - a 669. §, a 671. § első és második bekezdése és a 673. § pedig a fellebbezési eljárásban is megfelelően alkalmazandó.

697. § A keresetet a gyermek ellen és ha a gyermek anyja él, az anya ellen is kell indítani.

A kiskoru gyermek képviselőtére szükséges gondnok [1877:XX. tc. 30. § a) pont] kirendelése végett a gyámhatóságot kell megkeresni.

698. § Az 1894:XXXI. tc. 128. §-a értelmében cselekvőképességében korlátolt szülőnek ebben a perben perbeli cselekvőképessége van.

Az 1894:XXXI. tc. 127. §-a értelmében cselekvőképtelen szülő nevében törvényes képviselője járhat el, a kinek a kereset megindításához a gyámhatóság különös meghatalmazására van szüksége.

699. § A perben a kir. ügyész (főügyész, a kir. Curia előtt a koronaügyész) is részt vehet.

E végből a kir. ügyészt minden határnapról hivatalból értesíteni és a feleknek kézbesítendő iratokat és határozatokat vele is közölni kell. Az értesítés és a közlés módját rendelet szabályozza.

Jogában áll az iratokat megtekinteni, a hozandó határozatra nézve indítványt tenni, a gyermek törvényessége érdekében tényeket és bizonyítékokat felhozni, valamint fellebbvitellel élni.

700. § A férj vagy a gyermek halála esetében a 676. §-nak a semmisségi perre vonatkozó rendelkezése megfelelően alkalmazandó.

701. § Ha a férj halála után harmadik személy a gyermek törvénytelenességétől függő jogait érvényesíti, ebben a perben ez a czim nem nyer alkalmazást.

Nem nyer továbbá alkalmazást ez a czim a törvénytelen gyermek atyjának megállapítása iránti perekben sem.

TIZENHARMADIK CZIM

Kiskorúság meghosszabbítása, gondnokság alá helyezés iránti és az atyai hatalom gyakorlatának megszüntetését megtámadó eljárás

ELSŐ FEJEZET

A kiskorúság meghosszabbítása és a meghosszabbítás megszüntetése iránti eljárás

702. § A kiskorúság meghosszabbítására kizárólag az a törvényszék illetékes, a melynek területén a kiskoru gyámhatóságának a székhelye van.

703. § A kiskorúság meghosszabbítását kérhetik: a kiskoru szülői, a kiskoru gyámja, az árvaszéki ügyész, továbbá szülő nem létezése esetében a kiskoru nagyszülői, nagyszülők nem létezése esetében bármely oldalrokona az unokatestvérekig bezárólag és a kiskoru gyermekének törvényes képviselője.

A távollét vagy más ok miatt tartósan gátolt szülőt vagy nagyszülőt nem létezőnek kell tekinteni.

704. § Az árvaszéki ügyész, valamint az atyai hatalmat gyakorló atya vagy gyám az eljárásban akkor is a fél jogait gyakorolják, ha az eljárás megindítását nem ők kérték. Mint ilyenek, úgy a kérelem teljesítése, mint megtagadása érdekében előterjesztéseket tehetnek és fellebbvitellel élhetnek. A feleknek kézbesítendő bírói határozatokat nekik is kézbesíteni kell.

Az előbbi §-ban felsorolt többi személyek, ha keresetindításra jogosítottak, a perbe mint mellékbeavatkozók külön érdekük kimutatása nélkül is beléphetnek és ebben az esetben a fél jogait gyakorolják.

705. § A felek vagy törvényes képviselőik úgy az első, mint a fellebbezési bíróság előtt a tárgyaláson személyesen is eljárhatnak, a keresetlevelet, a tárgyaláson kívül előadható kérelmeket és nyilatkozatokat pedig az elsőbíróságnál az elnök előtt vagy az elnök által megbízott bíró előtt jegyzőkönyvbe mondhatják.

Az első bekezdés esetén kívül a feleknek ügyvéddel kell magukat képviseltetniök. Beadványokat a felek - a mennyiben a törvény másként nem rendelkezik - csak ügyvédi ellenjegyzéssel nyújthatnak be. A kereset támasztásához különös meghatalmazás szükséges.

706. § A keresetlevélben elő kell adni a kérelmezési jogosultságot igazoló tényeket és bizonyítékokat. A keresetlevélben továbbá az eljárás előkészítése végett elő kell adni azt az okot, a melynek alapján a kiskorúság meghosszabbítását kérik, valamint igazolására szolgáló tényeket és bizonyítékokat.

Az írásbeli keresetlevelet három példányban - ha pedig a keresetet az árvaszéki ügyész indítja, két példányban - a kellő számú felzetekkel kell benyújtani.

707. § A keresetlevél hiányainak pótlására és visszautasítására a 140. és a 141. § rendelkezései alkalmazandók, azzal a kiegészítéssel, hogy a keresetlevelet akkor is vissza kell utasítani, ha a felperes a kérelem előterjesztésére nyilvánvalóan nincs jogosítva.

Ha a bíróság a keresetlevelet visszautasítandónak nem találja, a kiskoru érdekeinek képviselőjére ügygondnokot rendel és a szóbeli tárgyalás előkészítésére kiküldött bírót nevez ki. Egyebekben a 655. § megfelelően alkalmazandó.

708. § A keresetlevél elintézéséről az ügygondnok a másodpéldányon, a felperes és az árvaszéki ügyész és az atya vagy a gyám (704. §) felzeten értesíttetnek.

Ha a keresetet nem az árvaszéki ügyész indította, a keresetlevél egyik példánya az elintézéssel együtt az illetékes árvaszékhez átteendő.

709. § Az árvaszék a keresetlevél vétele után köteles a törvényszéknek az előtte ismeretes mindazokat a körülményeket és bizonyítékokat, a melyek az ügy eldöntésére befolyással bírnak, haladéktalanul tudtára adni, az okiratokat pedig eredetiben vagy a mennyiben az eredetieket nem nélkülözhetné, hitelesített másolatban megküldeni. Együttal köteles az árvaszék azoknak a rokonoknak nevét, hollétét és rokonsági fokát a törvényszékkel közölni, a kiktől az ügyre nézve felvilágosítás remélhető.

Az árvaszék értesítése a kiküldött vagy a megkeresett bírónak kiadandó.

710. § Az előkészítő eljárás nem nyilvános.

A kiküldött felek által felhozott tények és bizonyítékok figyelembevételével az ügy állásának kiderítéséről és a bizonyítékok megszerzéséről hivatalból is gondoskodik.

A kiküldött feleket, a szülőket, a gyámot, valamint azokat a rokonokat, a kiknek a meghallgatása az ügy felderítésére czélszerűnek mutatkozik, személyes megjelenésre és nyilatkozattételre is megidézheti és a meg nem jelenő vagy nem nyilatkozó ellen a tanuskodás megtagadásának következményeit alkalmazhatja. Köteles továbbá a kiskorut saját személyében is meghallgatni; elővezetésén kívül azonban ellene más kényszereszközt nem alkalmazhat. Ez a meghallgatás mellőzhető, ha nagy nehézségbe ütközik.

Azok a körülmények, a melyek alapján a tanuságtétel megtagadható, a kihallgatás alkalmával is mentesítenek a nyilatkozás kötelessége alól, a rokonok azonban csupán a rokonsági viszony alapján a nyilatkozattételt meg nem tagadhatják.

A kiküldött a harmadik bekezdésben említett meghallgatásokat megkeresés útján is foganatosíthatja. (226. §)

711. § Ha a kiskorúság meghosszabbítását a kiskoru testi vagy lelki fogyatkozásai miatt kéri, a kiküldött köteles a kiskoru állapotának megvizsgálásával és véleményadással egy vagy több szakértőt megbízni. A szakértői szemlénél a kiküldöttnek legalább egy ízben jelen kell lennie.

A szemle szükség esetében megkeresés útján teljesítendő.

A megbizandó szakértőt vagy szakértőket a bíróság a keresetlevél elintézésénél kijelölheti.

Ha a kiskoru elmeállapota a folyamatban levő eljáráson kívül e §-nak megfelelően már megvizsgáltatott, az újabb szemle mellőzhető.

712. § A bíróság kérelemre elrendelheti, hogy a kiskoru hat hetet meg nem haladó időtartamra gyógyintézetben helyeztessék el, ha az orvosszakértők véleménye szerint elmeállapotának hosszabb ideig tartó megfigyelése szükséges, és ez a megfigyelés másképp nem történhetik. A gyógyintézetben való elhelyezést mellőzni kell, ha az a kiskoru egészségére hátrányos lenne.

A határozathozatal előtt a 704. §-ban megjelölt személyek meghallgatandók.

A gyógyintézetben való elhelyezést rendelő végzés ellen halasztó hatályu felfolyamodásnak van helye.

713. § A kiskorúságot meghosszabbító ítélet jogerőre emelkedése után az elsőbíróság annak kiadmányait az árvaszéknak megküldeni, továbbá a kiskorúság meghosszabbítását telekkönyvileg feljegyeztetni és közhirrre tenni köteles. A közhirrététel a hivatalos hirlapban való egyszeri hirlapi hirdetés, a törvényszéknél való kifüggesztés és az illetékes községi előljárással való közlés útján történik.

A kiskorúság meghosszabbításának hatálya a hirlapi közzétételt követő napon kezdődik.

714. § Az eljárás költsége, ha a keresetnek hely adatik, a kiskorut, különben pedig a felperest terheli.

Az árvaszéki ügyész helyett a költséget az államkincstár viseli. Ugyanez előlegezi azt a költséget, a melyet az árvaszéki ügyész vagy az ügygondnok lenne köteles előlegezni.

A bíróság az árvaszéki ügyészt is elmarasztalhatja annak a költségnek a megtérítésében, a melyet nyilvánvaló vétségével okozott. (435. §)

715. § Perujításnak nincs helye.

A kiskorúság meghosszabbítása azonban akár ugyanazon, akár más meghosszabbítási ok alapján ismételve kérhető, ha a felperes oly tényeket vagy bizonyítékokat hoz fel, a melyek az előbbi eljárásban nem érvényesítették.

716. § A mennyiben ebből a fejezetből más nem következik, a kiskorúság meghosszabbítása iránti eljárásban a tizenegyedik czim első fejezetében a házassági semmisségi perre megállapított szabályok megfelelően alkalmazandók, azzal az eltéréssel hogy a 661., 672., 673. és a 678. §-ban a kir. ügyész helyett az árvaszéki ügyész értendő, - továbbá, hogy a 666. § esetében az eljárás folytatandó, ha a keresetet a 704. § szerint félként jogosítottak valamelyike magáévá teszi, - és végül, hogy a 671. §-ban idézett 667. § helyett a 710. § értendő.

717. § A kiskorúság meghosszabbításának megszüntetésére kizárólag az a törvényszék illetékes, amely a meghosszabbítást elrendelte.

A kiskorúság meghosszabbításának megszüntetését a 703. § szerint jogosított személyeken kívül az is kérheti, a kinek a kiskorúságát a bíróság meghosszabbította. Ha a megszüntetést a kiskoru kérte, a törvényszék az ő kérelmére részére ügygondnokot rendel, a ki az eljárást mielőbb, szükség esetében a kiskoru kérelmére, a bíróság által kitűzendő határidő alatt megindítani köteles.

A kiskorúság megszüntetése az ítélet jogerőre emelkedését követő napon lép hatályba.

Egyebekben az eljárásra a kiskorúság meghosszabbítása iránti eljárás szabályai (704-716. §) megfelelően alkalmazandók.

Gondnokság alá helyezés és gondnokság megszüntetése iránti eljárás

718. § Nagykorúnak gondnokság alá helyezésére kizárólag az a törvényszék illetékes, a melynek területén a gondnokság alá helyezendő általános illetékessége van. Belföldiek tekintetében, a kiknek belföldön általános illetékességük nincs, az utolsó belföldi általános illetékesség irányadó.

Elmebeteg vagy magát jelekkel megértetni nem tudó siketnéma kiskorúnak gondnokság alá helyezésére (1885:VI. tc. 1. §) kizárólag az a törvényszék illetékes, a melynek területén a kiskoru gyámhatóságának székhelye van.

719. § Elmebeteg vagy magát jelekkel megértetni nem tudó siketnéma nagykorúnak [1877:XX. tc. 28. § a) pont] vagy kiskorúnak (1885. évi VI. tc. 1. §) gondnokság alá helyezését az egyenes ágbeli rokonok, az unokatestvérekig bezárólag az oldalrokonok, a házastárs, illetőleg törvényes képviselőjük, végre az árvaszéki ügyész keresettel kérhetik.

720. § A bíróság az eljárás megindítását hatósági orvosi bizonyítvány felmutatásától teheti függővé.

Egyebekben az eljárásra a 704-716. §-ok megfelelően alkalmazandók.

721. § Nagykorúnak gondnokság alá helyezését az 1877:XX. tc. 28. §-ának b) és c) pontja alapján maga a gondnokság alá helyezendő kérvénnyel, továbbá az ő egyenes ágbeli rokonai, házastársa, illetőleg ezek törvényes képviselője, valamint az 1885:VI. tc. 4. §-ának esetében az árvaszéki ügyész keresettel kérhetik.

722. § Ha valaki a gondnokság alá helyezést az előbbi § alapján önmaga ellen kéri, kérelmét a gondnokság alá helyezés törvényes okának megjelölésével szóval vagy írásban adhatja elő. A szóbeli kérelmet az elnök vagy az általa megbízott bíró előtt, szükség esetében a személyazonosság igazolásával, jegyzőkönyvbe kell mondani. Az írásbeli kérvényt bíróilag vagy közjegyzőileg hitelesített aláírással kell ellátni, vagy e végre közjegyzői okiratban különösen és határozottan felhatalmazott megbízott által kell előterjeszteni.

Ha a személyazonosság vagy a meghatalmazás iránt kétség nincs, a bíróság a gondnokság alá helyezést végzéssel elrendeli, ellenkező esetben a kérelmet visszautasítja.

A gondnokság alá helyezés elrendelése esetében a 713. § megfelelően alkalmazandó.

723. § Ha a gondnokság alá helyezést az 1877:XX. tc. 28. §-ának b) vagy c) pontja alapján nem maga a gondnokság alá helyezendő kéri, a 704. §, a 705. §, a 706. § első bekezdése, a 707. §, a 708. § első bekezdése és a 710-716. §-ok a következő eltérésekkel alkalmazandók.

A gondnokság alá helyezendőt ügygondnok nevezésének mellőzésével kell az eljárásba idézni, az 1877:XX. tc. 28. §-ának b) pontja esetében azonban a bíróság a gondnokság alá helyezendőnek képviselőtére a szükséghez képest ügygondnokot nevezhet.

Az eljárás megindításáról az árvaszéki ügyészt is értesíteni kell. Egyebekben az eljárás az árvaszéki ügyész közbenjárta nélkül folyik, fennmaradván neki az 1885:VI. tc. 4. §-ának esetében a beavatkozási joga. (704. §)

Ugyanezeket a szabályokat kell alkalmazni az eljárásra abban az esetben is, ha a gondnokság alá helyezendő kérelmére elrendelt gondnokság alá helyezést a kérelemre jogosítottak valamelyike saját kérelmére is elrendeltnek kéri kimondani.

724. § Az 1885:VI. tc. 5-9. §-ai érintetlenül maradnak.

725. § A gondnokság megszüntetésére kizárólag az a törvényszék illetékes, a mely a gondnokság alá helyezést elrendelte.

726. § A gondnokság alá helyezés megszüntetésére a gondnokság alá helyezett kiskorúsága idejében a 717. § második, harmadik és negyedik bekezdése megfelelően alkalmazandó.

727. § Ha a gondnokolt nagykoru, a gondnokság megszüntetését a gondnokolt vagy gondnoka, az 1877:XX. tc. 28. §-ának a) pontja esetében, valamint az 1885:VI. tc. 1. §-ának esetében pedig ezeken kívül az árvaszéki ügyész is kérheti.

728. § Ha a gondnokság alá helyezés a 722. § értelmében csupán a gondnokolt kérelmére rendeltett el, a gondnokság megszüntetését csupán a gondnokolt kérheti. A megszüntetés a gondnokolt egyszerű kérelmére végzéssel elrendelhető. A kérelemre a 722. § megfelelően alkalmazandó. A megszüntetést elrendelő végzés a kérelmezőn kívül a gondnoknak és az árvaszéki ügyésznek is kézbesítendő. A végzés ellen használt felfolyamodásnak halasztó hatálya van.

729. § Az előbbi § esetén kívül a megszüntetési eljárásba a gondnok, a gondnokolt, továbbá az a fél, a ki a gondnokság alá helyezést kérte, ha a fél fel nem található, vagy belföldön nem lakik, az árvaszéki ügyész, ha pedig a gondnokság alá helyezés elmebeteg vagy magát jelekkel megértetni nem tudó sikernéma ellen rendeltetett el, mindenesetre az árvaszéki ügyész is beidézendő, fennmaradván a gondnokság alá helyezés kérésére jogosítottaknak a 704. § utolsó bekezdése értelmében a beavatkozás joga.

A gondnokság megszüntetése az ítélet jogerőre emelkedését követő napon lép hatályba.

Egyebekben az eljárásra a 704-712. §-ok, a 713. § első bekezdése és a 714-716. §-ok megfelelően alkalmazandók.

HARMADIK FEJEZET

Az atyai hatalom gyakorlatának megszüntetését megtámadó eljárás

730. § Az atyai hatalom gyakorlatának megszüntetését kimondó gyámhatósági határozat érvénytelenítésére (1877:XX. tc. 22. §) kizárólag az a törvényszék illetékes, a melynek területén az elsőfokban eljáró gyámhatóságnak székhelye van.

731. § Az eljárásra a 704-708., 710., 714. és 716. §-okat megfelelően kell alkalmazni.

Az eljárásban a felperes, az árvaszéki ügyész és a gyám vesz részt.

A bíróság a keresetet akkor is hivatalból visszautasítja, ha azt az 1877. évi XX. tc. 22. §-ában meghatározott három hónapi határidő eltelte után terjesztették elő.

Az árvaszék a keresetlevél vétele után a gyámhatósági eljárás iratait a bírósághoz átteszi, a mely azokat a kiküldött vagy megkeresett bírónak kiadja.

A törvényszék a jogerőre emelkedett ítéletet a gyámhatósági iratok visszaküldése mellett az árvaszékkal közli.

A jogerős ítélet ellen perújításnak van helye.

TIZENNEGYEDIK CZIM

Holtnaknyilvánítási eljárás

732. § Eltűnt egyén holtnaknyilvánítását a házastárs, az örökös és ezeken kívül mindenki kérheti, a ki az eltűnt halálának megállapításában jogilag érdekelve van.

733. § Az ebben a czimben szabályozott eljárás szerint a bíróság azt, a ki eltűnt és e miatt halálát bizonyítani nem lehet, holtnak nyilvánítja:

1. ha születése óta harmincz év eltelt, és annak az évnek végétől számítva, a melyben hír szerint még életben volt, tiz év óta hire veszett;

2. ha születése óta hetven év eltelt, és annak az évnek végétől számítva, a melyben hír szerint még életben volt, öt év óta hire veszett;

3. ha háboruban vett részt és annak folyamán tűnt el, azóta hire veszett, és annak az évnek a végétől számítva, a melyben a háboru bevégeződött, három év eltelt;

4. ha hajótörést szenvedett, azóta hire veszett, és a hajótöréstől számítva három év eltelt; vagy

5. ha egyéb körülmények között életveszélyben forgott, azóta hire veszett, és az életveszélyt előidéző körülmény megszűntétől három év eltelt.

Tengeri hajó törése vélelmezhető, ha a hajónak egy év óta nyoma veszett, annak az évnek a végétől számítva, a melyben a hír szerint a hajó még megvolt. A hajótörés napjául az egy évi határidő utolsó napját kell tekinteni.

Ha az életveszélyt előidéző körülmény megszűnését megállapítani nem lehet: az 5. pontban említett három évi határidőt attól az időponttól kell számítani, a melyben az életveszélyt előidéző helyzetnek a körülmények szerint megszűnnie kellett volna.

734. § Holtnaknyilvánítás esetében a bíróság azt az időpontot állapítja meg a halál idejéül, a melyben a halál beállta a holtnaknyilvánítási eljárás adatai szerint valószínű.

Ily adatok hiányában a halál idejéül az előbbi § 1. és 2. pontja esetében a holtnaknyilváníthatás idejének beálltát követő napot, a 3. pont esetében annak az évnek végét, a melyben a háború bevégeződött, a 4. pont esetében a hajótörés idejét, az 5. pont esetében pedig azt az időt kell megállapítani, a midőn az életveszélyt előidéző körülmény megszűnt.

Ha a halál idejének csupán napja van megállapítva: a napnak végét kell a halál beálltának időpontjául tekinteni.

Holtnaknyilvánítás esetében az a vélelem, hogy a holtnak nyilvánított meghalt abban az időpontban, amely elhalálozásának idejéül a holtnaknyilvánító ítéletben meg van állapítva.

735. § Az eljárásra kizárólag az a törvényszék illetékes, a melynek területén az eltűntnek utolsó általános illetékessége volt. Olyan belföldiek tekintetében, a kiknek utolsó kimutatható általános illetékességük külföldön volt, az utolsó belföldi általános illetékesség irányadó.

736. § A kérvényben valószínűvé kell tenni a kérelmezési jogosultságot és a holtnaknyilvánítási kérelem alapjául szolgáló tényeket.

Ha a bíróság a betérjesztett adatokat az eljárás megindítására elégségesnek találja, az eltűnt részére ügygondnokot rendel és egyszersmind hirdetményt bocsát ki, a melyben az eltűntet és mindazokat, a kiknek életbenlétéről tudomásuk van, felhívja, hogy a bíróságot vagy az ügygondnokot az életbenlétéről értesítsék, minthogy ellenkező esetben az eltűntet a hirdetményi határidő letelte után bíróilag holtnak fogja nyilvánítani.

A hirdetményt a törvényszéknél ki kell függeszteni, a kérelmezőnek pedig a hivatalos hirdetőbe háromszor be kell iktatnia. A bíróság hivatalból is elrendelheti, hogy a hirdetményt más, esetleg külföldi hirdetőben és a hirdetményi határidő alatt ismételve is közzétehesse.

A hirdetményi határidő egy év, a mely a hirdetménynek hivatalos hirdetőben történt harmadszori beiktatását követő naptól számítandó.

Az ügygondnokot az elintézésről a kérvény másodpéldányán, a kérelmezőt pedig felzeten kell értesíteni. Ha eltűntnek a gyámhatóság által kinevezett gondnoka van, az elintézésről az is felzeten értesítendő.

737. § A bíróság az eltűnt életbenlétéről hozzá beérkezett tudósításokról az ügygondnokot hivatalból értesíti, az ügygondnok pedig az eltűnt életbenlétéről egyébként tudomására jutott adatokat a bíróságnak haladéktalanul bejelenteni köteles.

738. § A hirdetményi határidő letelte után a kérelmező, ha a hirdetmény szabályszerű közzétételét igazolja, szóbeli tárgyalás kitűzését kérheti.

739. § A holtnaknyilvánítás kérésére jogosítottak bármelyike az eljáráshoz csatlakozhatik és azt folytathatja.

740. § Az elnök gondoskodni köteles arról, hogy az eltűnt életbenlétéről a bírósághoz beérkezett értesítések a szóbeli tárgyaláson teljesen előadassanak, szükség esetében azokat a bíróság valamelyik tagjával vagy a jegyzőkönyvvezetővel felolvastatja.

A bíróság azokat a tényeket, a melyekből az eltűnt életbenléte következtethető, hivatalból is figyelembe veszi és ezek felderítése végett hivatalból tudakozódhatik és bizonyításfelvételt rendelhet el. Az ily tények és bizonyítékok felől a feleket a határozathozatal előtt meg kell hallgatni.

Azok a szabályok, a melyek a tényállításokra vagy az okiratokra teendő nyilatkozatok elmulasztásának, továbbá a bíróság előtti elismerésnek vagy beismerésnek következményeit megállapítják, az ügygondnok nyilatkozataira vagy mulasztásaira nem alkalmazhatók.

A tanuknak vagy a szakértőknek, valamint az ellenfélnek esküjét a felek el nem engedhetik.

A félnek eskü alatti kihallgatása csak más bizonyíték kiegészítéséül rendelhető el. Egyességi eskünek, valamint a felek által megállapított eskünek (377. §) a holtnaknyilvánítási eljárásban nincs helye.

741. § Ha a tárgyalási határnapon a kérelmező nem jelenik meg, vagy a megjelent kérelmező a tárgyalást nem kívánja, a bíróság az eljárást végzéssel megszüntnek mondja ki, kivéve, ha a kérelmet az eljárás megindítására szintén jogosított felek (732. §) valamelyike magáévá teszi.

Az eljárás megszüntetését kimondó végzés hatályát veszti, ha a meg nem jelent kérelmező, illetőleg csatlakozó (739. §) a végzés kézbesítésétől számított tizenöt napi záros határidő alatt új tárgyalási határnap kitűzését kéri.

Az a fél, a ki e § értelmében új tárgyalási határnap kitűzését kérte, további határnap elmulasztása esetén ily kérelemmel már nem élhet, mulasztását azonban igazolással orvosolhatja.

Ha az ügygondnok a tárgyalási határnapot elmulasztja, a bíróság a tárgyalást új határnap kitűzésével hivatalból elhalasztja. Szükség esetében a bíróság a hanyag ügygondnokot elmozdítja és helyette mást nevez ki.

A 439., a 440. és a 443. §, a 445. § első bekezdése, valamint a 446. § első és harmadik bekezdése nem alkalmazhatók, a 442. § pedig olyképen nyer alkalmazást, hogy az új tárgyalási határnapot kitűző határozat ellen nincs felfolyamodásnak helye. A 445. § 2-7. bekezdése a 740. §-nak megfelelően alkalmazandó.

742. § Az eljárás költségét, ideértve az ügygondnok díját és költségét is, minden esetben a kérelmező viseli. Holtnaknyilvánítás esetében a kérelmező a szükséges költség megtérítését az eltűnt hagyatékából követelheti.

743. § A bíróság a holtnaknyilvánítás kérdésében ítélettel határoz.

A holtnaknyilvánító ítéletben azt a napot, és a lehetőséghez képest a napnak azt az időpontját, a mely az eltűnt halála idejének vélelmezendő, tüzetesen meg kell állapítani.

744. § A fellebbezési eljárásban az 512. § nem alkalmazható, az 513. § eseteire megállapított szabályok szerint pedig csak akkor kell a fellebbezést elintézni, ha azt a pergátló kifogások tárgyában hozott ítélet ellen adták be, vagy ha az ítéletet csak a perköltség viselésének vagy mennyiségének kérdésében támadták meg. Ezeken az eseteken kívül az ügy a fellebbezési bíróság előtt a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátaira való tekintet nélkül, újból tárgyalandó.

A 222. §, valamint a 275., a 283. és a 293. §-nak az a rendelkezése, a mely szerint a bíróság bizonyítékot elkésés okából mellőzhet, a fellebbezési eljárásban nem alkalmazható.

A kellően megidézett feleknek vagy az ügygondnoknak a fellebbezési tárgyalásról való elmaradása a fellebbezés elintézését nem gátolja.

A mulasztó félnek fellebbezési vagy csatlakozási kérelmét a fellebbezésből vagy az előkészítő iratból a jegyzőkönyvvezető vagy a bíróságnak valamelyik tagja olvassa fel.

A 740. § a fellebbezési eljárásban is megfelelően alkalmazandó.

745. § A felülvizsgálati eljárásban az 544. § nem alkalmazható.

746. § Az ítélet ellen az 563. § 1-11. pontja alapján perújításnak van helye.

A kérelem elutasítása esetében a holtnaknyilvánítási kérelem perújítás nélkül is ismételhető, ha a korábbi ítéletben el nem döntött új tényekre alapittatik.

A holtnaknyilvánítás nem zárja ki annak a bizonyítását, hogy az eltűnt előbb vagy később halt meg, vagy hogy még életben van. Ennek megállapítása iránt mind az eltűnt, mind bármely érdekelt a kérelmező vagy jogutódai ellen keresetet is indíthat.

747. § A mennyiben ebből a czimből más nem következik, a holtnaknyilvánítási eljárásra a törvényszéki eljárás szabályai alkalmazandók.

748. § A 732. és a 735-747. §-ok az alább következő eltérésekkel abban az esetben is megfelelően alkalmazandók, ha valamely egyén elhalálozásának tényét, a mely közokirattal nem igazolható, más módon akarják bebizonyítani.

A hirdetménybe a halál idejére és helyére nézve a kérvényben foglalt előadást fel kell venni.

A hirdetményi határidőt a bíróság három hónapra leszállíthatja.

Az ítéletben az elhalálozás idejét (743. §), vagy ha ez meg nem állapítható, azt a napot, a melyen az eltűnt már kétségtelenül nem élt, ki kell tenni.

TIZENÖTÖDIK CZIM

Okiratok megsemmisítése iránti eljárás

749. § Az elveszett okirat megsemmisítését az okirat utolsó birtokosa vagy az kérheti, a ki az okiratból jogot érvényesíthet.

Az okirat megsemmisítését annál a kir. járásbírósnál kell kérni, a melynek területén az okiratban kikötött teljesítési hely vagy az okirat kiállítójának általános illetékessége van; ily illetékesség hiányában pedig annál a járásbírósnál, a melynek területén a kiállítónak az okirat kiállításakor általános illetékessége volt.

A kérvényben a folyamodónak elő kell adnia az okirat kiállítójának nevét, állását vagy foglalkozását és lakását, valamint be kell mutatnia az okirat másolatát, vagy pedig elő kell adni lényeges tartalmát és mindazt, a mi az okirat felismerhetéséhez szükséges. A folyamodó továbbá a szükséghez képest azt a körülményt, hogy az okirat birtokában volt, vagy hogy az okiratból jogot érvényesíthet, és hogy az okirat elveszett vagy megsemmisült, a lehetőség szerint valószínűvé tenni köteles.

Ha a bíróság az előterjesztett adatokat elegendőnek nem találja, a kérvényt hiánypótlás végett visszaadhatja vagy a folyamodót közvetlenül vagy megkeresett bíró útján meghallgathatja.

A kérvényhez csatolni kell továbbá a 750. §-ban meghatározott szöveggel kiállított hirdetményt a szükséges példányokban. Ha a folyamodó a szükséges példányokat nem csatolja, hivatalból kell azokat elkészíteni.

750. § Ha a bíróság nem illetékes, vagy ha a kérvény hiányai nem pótolhatók, úgyszintén ha a folyamodó a pótlás végett visszaadott kérvényt újból hiányosan adja be, azt vissza kell utasítani.

Ha az előbbi bekezdésben említett esetek egyike sem forog fenn, a bíróság hirdetményt bocsát ki, a melyben az okirat lényeges tartalmának és az okirat felismerhetéséhez szükséges adatoknak közlésével az okirat birtokosát felhívja, hogy az okiratot a bíróságnál a hirdetménynek a hivatalos hirdalában történt harmadszori beiktatását követő naptól számítandó egy év alatt mutassa be, minthogy ellenkező esetben a bíróság az okiratot a hirdetményi határidő letelte után semmisnek fogja nyilvánítani.

A hirdetményt a bíróságnál ki kell függeszteni, és a folyamodónak a hivatalos hirdalába háromszor be kell iktatnia. A bíróság hivatalból is elrendelheti, hogy a hirdetmény más, esetleg külföldi hirdalokban és a hirdetményi határidő alatt ismételve is közzétetessék.

A bíróság a hirdetmény kibocsátásáról értesíti a folyamodót, az okirat kiállítóját vagy jogutódait és azokat, a kik érdekelteknek mutatkoznak.

751. § Az okirat megsemmisítését kérő fél kérelmére a bíróság a hirdetmény kibocsátásával egyidejűleg vagy az eljárás folyamán meghagyja az adósnak, hogy az okiratra további birói rendeletig ne teljesítsen és az arra alkalmas esetekben egyúttal figyelmezteti, hogy kötelezettségének birói letétbe helyezéssel eleget tehet.

A végzés ellen, a mennyiben a kérelmet nem teljesíti, felfolyamodásnak van helye.

752. § Ha a hirdetményben kitűzött határidő alatt az okiratot bemutatják, a bíróság a megsemmisítési eljárást végzéssel megszünteti és egyúttal az előbbi § alapján esetleg tett intézkedést hatályon kívül helyezi.

A végzést közölni kell a 750. § utolsó bekezdésében említett személyekkel, valamint azokkal is, a kik netalán az okiratra a bíróságnál igényt jelentettek be.

753. § Ha a hirdetményben kitűzött határidő alatt az okiratot nem mutatják be, a bíróság az okiratot a folyamodó fél kérelmére végzéssel semmisnek nyilvánítja.

A végzést az előbbi § második bekezdésében említett személyekkel közölni kell, és a bíróságnál ki kell függeszteni.

754. § A mennyiben ebből a cimből más nem következik, az okirat megsemmisítése iránti eljárásban a járásbirósági eljárás szabályait kell alkalmazni.

TIZENHATODIK CZIM

Községi biráskodás

755. § A községi biráskodást gyakorolják:

1. törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsu városokban a közgyűlés által erre a célra rendelt egy vagy több közigazgatási tisztviselő;
2. nagyközségekben a bíró a tanács egy tagjával és a jegyzővel vagy helyettesével;
3. kisközségekben a bíró az előljáróság két tagjával;
4. Budapest székesfőváros kerületeiben a kerületi városbíró (1893. évi XXXIII. tc. 22. §);

Kisközségekben az írásbeli teendőket, ha az előljáróságnak erre alkalmas más tagja nincs, a körjegyző vagy helyettese, avagy erre a célra az előljáróság által meghívott alkalmas községi lakos végzi. Ha a jegyzőkönyvet a körjegyző vezeti, a 3. pontban meghatározott előljárósági tagok egyike a körjegyző legyen.

Törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsu város több kerületre is felosztható.

756. § A belügyminister a községi biráskodás gyakorlására békebirót nevezhet ki, ha eziránt a törvényhatósági joggal felruházott város közvetlenül, a rendezett tanácsu város képviselőtestülete és a községnek vagy az egy körjegyzőségben szövetkezett több kisközségnek előljárósága a közigazgatási bizottság ujtán folyamodik, - és oly egyént, a ki megfelelő értelmi és erkölcsi kellékekkel bir és a tiszt átvételére késznek nyilatkozik, javaslatba hoz.

Egy körjegyzőségbe szövetkezett több kisközség területére egy békebíró nevezhető ki.

A békebíró működésének területén a 755. §-ban említett községi bíróság csak helyettesítés esetében járhat el.

757. § Békebíróvá nem nevezhető ki:

1. állami tisztviselő;
2. községi- és körjegyző;
3. ügyvédek lajstromába bevezetett ügyvéd és az ügyvédjelölt;
4. a kir. körjegyző;
5. a fegyveres erőnek vagy a csendőrségnek tényleges állományához tartozó tagja;
6. egyházközségben alkalmazásban levő lelkész és segédlelkész, továbbá szerzetes és néptanító.

758. § A községi bíróság (békebíró) hatáskörébe tartoznak pénz fizetése, munka teljesítése, vagy ingó dolog iránti perek, ha a per tárgyának értéke ötven koronát meg nem halad.

Nem tartoznak a községi bíróság hatáskörébe:

1. azok a perek, a melyek tekintet nélkül az értékre, a törvényszék hatáskörébe vannak utalva, valamint azok a perek, a melyekben a törvény kizárólagos illetékességet állapít meg;

2. örökösödési, közszerzeményi és özvegyi jogot tárgyzó perek;

3. részvénytársasági vagy szövetkezeti viszonyból származó perek;

4. a váltótörvény alapján indítható keresetek, továbbá kereskedelmi utalványból, kötelező-jegyből vagy csekkből, közraktári jegyből vagy egy részből, valamint a hátrattal átruházható egyéb papirosból származó keresetek;

5. a szabadalomnak, a védjegynek, valamint az ipari mintának törvényes oltalmára fennálló szabályok megsértéséből származó kártérítési perek;

6. azok a perek, a melyeket külön törvény a községi bíraskodás hatásköréből kivesz, vagy a járásbíróság hatáskörébe utasít.

Ha az illetékes községi bíróság az 59-62. §-okban foglalt valamely ok miatt nem járhat el a pert a járásbíróság előtt kell megindítani.

A jelen § nem zárja ki, hogy a felperes követelését a járásbíróság előtt fizetési meghagyás útján érvényesíthesse.

759. § Ha a községi bíróság hatáskörének hiányát kimondta, a rendes bíróság abból az okból, hogy a per a községi bíróság hatáskörébe tartozik, a pert hatásköréből el nem utasíthatja.

A bíróság azt a körülményt, hogy a per a községi bíróság hatáskörébe tartozik, az alperes perbebocsátkozása után nem veheti figyelembe.

A bíróság határozata azon az alapon, hogy az ügy a községi bíróság hatáskörébe tartozik, fellebbezettel meg nem támadható.

760. § A községi bíróság illetékességét a 19-26., 28., 29., 31. és 37. §-ok határozzák meg.

A községi bíróság idézvénye a panaszlottnak minden esetben csak az eljáró községi bíróság területén vagy székhelyén kézbesíthető.

761. § Ha a községi bíróság az előtte megindított eljárást harmincz nap alatt nem fejezi be, és a panaszló ettől az eljárástól az ítélet kihirdetése, illetőleg az egyesség megkötése előtt elállását bejelenti, követelését a kir. járásbíróság előtt érvényesítheti.

762. § A községi bíróság a képviseltetés következtében felmerült költségöbbltet az ellenfél terhére meg nem ítélni.

Az ítélet végrehajtását az ítéletben kell elrendelni. A végrehajtás a közadók behajtásának módjára történik.

763. § A községi bíróság határozatával eldöntött ügyet a meg nem elégedő fél a határozat közlésétől számítandó tizenöt nap alatt a járásbíróság elé viheti.

A községi bíróság határozatának bármily elnevezés alatt előterjesztett megtámadását a járásbíróság elé vitelnek kell tekinteni.

Az erre vonatkozó bejelentést szóval vagy írásban az eljáró községi bíróságnál kell megtenni, a mely a jegyzőkönyvet legfőlebb nyolcz nap alatt ahhoz a járásbírósághoz küldi, a melynek kerületébe tartozik.

Ha az ügyet a járásbíróság elé vitték, a végrehajtás foganatosítása csak a követelés biztosításáig terjedhet, és ezért - a végrehajtási törvényben szabályozott előzetes árverés eseteit kivéve - árverés el nem rendelhető és nem foganatosítható, a lefoglalt követelés a végrehajtatóra át nem ruházható, készpénz nem utalványozható és a marasztalás tárgya a végrehajtatónak át nem adható.

A végrehajtás foganatosításáról szóló jegyzőkönyvet pótlólag a járásbírósághoz szintén át kell tenni.

A járásbíróság a községi bíróság jegyzőkönyvének vétele után a feleket a per felvételére és az ügy tárgyalására hivatalból idézi meg.

764. § Az előbbi § értelmében a községi bíróságtól a járásbíróság elé vitt azokban az ügyekben, a melyek a 758. § szerint a községi bíróság hatáskörébe tartoznak, a járásbírósági eljárás szabályait a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

1. ha a kitűzött tárgyalásra a felek valamelyike meg nem jelent, a mulasztás következményeire a 445. §-t kell alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy az ügy eldöntésében a községi bíróság előtti jegyzőkönyv tartalmát figyelembe kell venni;

2. az ítélet ellen ellentmondásnak nincs helye.

A járásbíróság a per eredményéhez képest a községi bíróság előtt felmerült és itt megállapítható költség viseléséről is határoz.

Az ítéletnek csak rendelkező részét és rövid indokolását kell a tárgyalási jegyzőkönyvbe feljegyezni.

A végrehajtás tárgyában akkor is a járásbíróság intézkedik, ha a községi bíróság a végrehajtást már foganatosította.

A második és a harmadik bekezdés abban az esetben is alkalmazandó, ha a felperes követelését a 761. § alapján a járásbíróság előtt érvényesíti.

765. § Az 563. és az 564. § megfelelő alkalmazásával a községi bíróság ítéletét és az előtte kötött egyességet az 567. §-ban megjelölt határidő alatt keresettel meg lehet támadni.

A keresetet annál a járásbíróságnál kell megindítani, a melynek kerületében az ügyben eljáró községi bíróság van.

Az eljárásra a járásbírósági eljárás szabályait kell alkalmazni. A tárgyalást és a határozathozatalt, amennyiben a megtámadás oka következtében szükséges, a községi bíróság előtt megindított panasz tárgyára is kell terjeszteni.

766. § A belügyminister és az igazságügyminister felhatalmaztatnak, hogy a jelen törvény korlátai között a községi bíráskodásra vonatkozó eljárási szabályokat rendeleti úton megállapítsák és ezt a rendeletüket a felmerülő szükséghez képest módosíthassák és kiegészíthessék.

TIZENHETEDIK CZIM

Választott bíróság

767. § A választott bírósági szerződés csak úgy érvényes, ha írásba van foglalva, ha meghatározott vitás ügyre, vagy valamely meghatározott jogviszonyból jövőre keletkező vitás ügyekre vonatkozik, és ha a felek a szerződés tárgyról szabadon rendelkezhetnek.

768. § Ha a választott bírósági szerződésben a választott bíró vagy a választott bíróság tagjai megnevezve nincsenek, és a választott bíróság alakítására a szerződés másként nem intézkedik, mindegyik fél egy-egy bírót választ. Pertársak együttesen választanak; ha a választandó személyben nem egyeznek meg, szavazatuk többsége, többség hiányában pedig sorshuzás dönt.

769. § Ha a felek a választás módjában megállapodnak, a bírák választását nevük, állásuk vagy foglalkozásuk és lakásuk megjelölésével, valamint a bíráskodásnak a választott bírák részéről történt elfogadását írásba kell foglalni.

770. § Mindegyik fél felhívhatja ellenfelét, hogy a felhívás vételétől számítandó tizenöt nap alatt választójogát gyakorolja. A felhívó félnek a felhívásban egyszersmind az őt megillető választójogot is gyakorolni kell.

A választójog gyakorlása akként történik, hogy a fél a részéről választott bíró nevét, állását vagy foglalkozását és lakását, valamint a bíró elfogadó nyilatkozatát az ellenféllel közli.

Az ellenfél felhívása, valamint a bíróválasztás közlése, kir. közjegyző vagy járásbíróság útján történik.

771. § Ha az a választott bíró, a ki nem a szerződésben lett megnevezve, meghal vagy a bíráskodást más oknál fogva nem gyakorolhatja, vagy elvállalt kötelezettségének teljesítését megtagadja, a fél választójogát újból gyakorolja, és e jogának gyakorlására felhívható. (770. §)

772. § Ha a 770. § értelmében bíróválasztásra felhívott fél a felhívásnak eleget nem tesz, a felhívó fél a választott bírósági szerződéstől elállhat, vagy pedig rendes bíróságnál kérheti a választott bírónak ellenfele helyett leendő kinevezését. A bíróság a kérelem felől az ellenfél meghallgatása nélkül határozhat.

Ez a § abban az esetben is alkalmazandó, ha a fél, a ki választójogát már gyakorolta, felhívásra oly bírót választ, a ki a 774. § értelmében kizáratik, vagy elvállalt kötelezettségének teljesítését megtagadja.

773. § A választott bíró a bíráskodás elvállalására csak saját írásbeli nyilatkozata alapján kötelezhető. A megnevezését vagy választását tartalmazó irat aláírása írásbeli elfogadásnak tekintetik.

Mihelyt az elfogadó nyilatkozatot az ellenféllel közölték, a választott bíró alapos ok hiányában csak mind a két fél beleegyezésével léphet vissza.

Azt a választott bírót, a ki alapos ok nélkül a választás elfogadásából folyó kötelezettségének eleget nem tesz vagy teljesítésével késedelmeskedik, a rendes bíróság bármelyik fél kérelmére, az ő meghallgatása után, kétezer koronáig terjedhető pénzbürségben marasztalja. Az e kérdésben hozott végzés ellen felfolyamodásnak van helye.

Ezen felül az ilyen választott bíró az okozott költséget és kárt mindegyik félnek megtéríteni köteles.

774. § Az 59. és a 61. §-ban említett okokból a választott bíró is kizárható. Kizárhatók továbbá a nők, kiskorúak, gondnokság vagy csőd alatt állók, vakok, siketek és némák, valamint hivatalvesztésre vagy politikai jogok gyakorlásának felfüggesztésére ítélték mellékbüntetésük ideje alatt.

Az a fél, aki maga vagy ellenfelével egyetértve választotta a bírót, a bíró kizárását csak abban az esetben kérheti, ha a kizárás oka csak a választás után keletkezett vagy jutott tudomására.

A kizárási kérelem a rendes bíróság előtt érvényesíthető; a bíróság a kérelem felett, szóbeli tárgyalás alapján, szükség esetében a kizárandó bíró meghallgatása után határoz. A végzés ellen felfolyamodásnak van helye.

775. § A választott bírósági szerződés, a mennyiben az illető esetre vonatkozólag másként nem intézkedik, hatályát veszti:

1. ha a szerződésben megnevezett választott bírák valamelyike a bíráskodást el nem vállalja, meghalt vagy a bíráskodást más oknál fogva nem gyakorolhatja, vagy pedig elvállalt kötelezettsége teljesítését megtagadja;

2. ha a választott bíróság ítéletéhez megkívánt szótöbbség, ha pedig a választott bíróság két tagból áll, egyhangúság nem jön létre;

3. a 772. és a 780. § eseteiben.

A 2. és a 3. pont eseteiben az olyan választott bírósági szerződés, a melyet meghatározott jogviszonyból jövőre keletkező ügyekre kötöttek, csak a fenforgó ügyre nézve válik hatálytalanná.

776. § A felek eltérő megállapodásának hiányában a választott bíróság az eljárás módját saját belátása szerint határozza meg, köteles azonban a feleket meghallgatni, illetőleg nekik előterjesztéseik megtételére alkalmat adni és az ügy állását kideríteni.

Ügyvédi képviseletnek ebben az eljárásban is helye van.

A választott bíróság eljárásáról jegyzőkönyvet készít.

Ha a felek a választott bíróság tagjainak díjazását közösen nem állapították meg, a díjakat a választott bíróság állapítja meg. A megállapítás ellen felfolyamodásnak van helye ahhoz a bírósághoz, a mely választott bírósági szerződés esetén kívül mint felebbezési bíróság járna el.

777. § Tanukat és szakértőket a választott bíróság csak akkor hallgathat ki, ha előtte megjelennek, azonban sem ezeket, sem a feleket meg nem esketheti.

A választott bíróság kényszereszközt el nem rendelhet és bürséget ki nem szabhat.

778. § Ha a választott bíróság valamely bírósági cselekményt, a melyet maga nem foganatosíthat, szükségesnek ítél, a végett az illetékes (14. §) járásbírósághoz fordul. A járásbíróság a tanu vagy a szakértő kihallgatása, valamint a szemle foganatosítása körül a perbíróságot megillető intézkedésekre is jogosítva van.

779. § A választott bíróság az eljárást folytathatja és ítélettel befejezheti, habár valamelyik fél azt állítja is, hogy a választott bírósági szerződés érvénytelen, vagy nem az eldöntendő ügyre vonatkozólag volt kötve, vagy hogy a bíróság valamelyik tagja az ügyben el nem járhat, - feltéve, hogy ezek a körülmények még jogerős bírói határozattal megállapítva nincsenek.

780. § Ha a választott bíróság az ügy eldöntésével bármely okból késedelmeskedik, a rendes bíróság bármelyik fél kérelmére az ítélet meghozatalára megfelelő határidőt tűz ki, a melynek sikertelen leteltével a választott bírósági szerződés a fenforgó esetben hatályát veszti.

A bíróság a kérelem felől, szóbeli tárgyalás és szükség esetében a választott bíróság tagjainak meghallgatása után, végzéssel határoz. A végzés ellen felfolyamodásnak van helye.

Ez a § a 773. § alkalmazását nem zárja ki.

781. § A választott bíróság, ha kettőnél több tagból áll, és ha a szerződés másként nem intézkedik, a szavazatok általános többségével határoz.

Ha a határozathozatalban a megkívánt többség, két tagból álló választott bíróságnál pedig az egyhangúság nem jön létre, a választott bíróság erről a feleket értesíteni köteles.

782. § A választott bíróság ítéletét indokolni köteles, kivéve, ha a szerződés másként intézkedik.

Az ítéletet kelettel el kell látni és a választott bíróság minden tagjának alá kell írnia. Hasonlóképen kell aláírni a rendes bírósághoz intézett megkeresést, valamint a felek részéről a választott bíróság előtt kötött egyességet is.

A választott bíróság az ítéletnek, valamint az egyességnek a bíróság minden tagja által aláírt kiadmányát, az előtte jelenlevő kézbesíti és átvételét az eredetiben elismerteti.

A választott bíróság az eredeti ítéletet vagy egyességet a rendes bíróságnál letenni köteles. Ha a választott bíróság az ítélet vagy az egyesség kiadmányát, a harmadik bekezdés szerint nem kézbesítette, egyúttal a kiadmányt is köteles a bíróságnak bemutatni, a mely ezt ugyanazon szabályok szerint kézbesített, mint az idézéssel ellátott keresetlevelet az alperesnek.

783. § A választott bírósági ítéletnek és egyességnek hatálya ugyanaz, mint a jogerős bírói ítéletnek.

784. § A választott bíróság ítéletét keresettel érvényteleníteni lehet a rendes bíróság előtt:

1. ha választott bírósági szerződés nem volt, vagy ha nem érvényesen, vagy nem az eldöntött ügyre vonatkozólag lett kötve, valamint ha az ítélet hozatala előtt hatályát veszítette;

2. ha a szerződésnek vagy a törvénynek a választott bíróság alakítására vagy a határozathozatalra vonatkozó rendelete meg lett sértve;

3. ha az ítélet hozatalában oly bíró vett részt, a kit a rendes bíróságnak jogerős végzése kizárt, vagy a kinek ily kizárását a fél a választott bírósági ítélet meghozatala előtt hibáján kívül nem eszközölhette ki;

4. ha a fél meghallgatását a 776. § ellenére mellőzték;

5. ha az ítélet a felek kérelmén túl terjeszkedik vagy a 782. § ellenére nincs indokolva;

6. ha a 782. §-nak az ítélet eredetijének aláírására vonatkozó szabályait meg nem tartották;

7. ha az ítélet a törvény szerint meg nem engedett cselekményre kötelez vagy rendelkező részében érthetetlen;

8. azokban az esetekben, a melyekben az 563. § 4., 5., 7., 8. és 9. pontja alapján perújításnak van helye.

A választott bíróság előtt kötött egyesség a rendes bíróság előtt keresettel megtámadható e § 7. és 8. pontja alapján.

785. § A választott bíróság ítéletének az előbbi § 3., 4., 5. és 8. pontja alapján, valamint a választott bíróság előtt kötött egyességnek az előbbi § 8. pontja alapján való érvénytelenítése iránt a pert kilenczven nap alatt kell megindítani. Ez a határidő záros és az ítélet, illetőleg az egyesség kiadmányának kézbesítésétől, ha pedig a fél az érvénytelenítő okról csak később szerzett tudomást, vagy csak később jutott oly helyzetbe, hogy azt érvényesíthesse, attól a naptól számítandó, a melyen tudomást szerzett róla, illetőleg érvényesíthette.

786. § Ha a fél a választott bíróság ítéletének vagy az előtte kötött egyességnek érvénytelenítése iránt a rendes bíróság előtt keresetet indított, a rendes bíróság a választott bírósági ítélet vagy egyesség végrehajtásának ideiglenes felfüggesztését kérelemre az ellenfél meghallgatása nélkül is elrendelheti, ha az előterjesztett adatokból a kereset sikere valószínűnek mutatkozik. A bíróság a felfüggesztés tárgyában hozott határozatát kérelemre visszavonhatja.

A végrehajtás felfüggesztése vagy a felfüggesztés visszavonása tárgyában hozott végzés ellen külön felebbvitelnek nincs helye.

787. § Az ebben a czimben említett rendes bíróság alatt azt a bíróságot kell érteni, a mely az ügyre választott bírósági szerződés esetén kívül hatáskörrel és illetékességgel bír. Ugyanez a bíróság illetékes a választott bírósági ítélet vagy egyesség alapján a végrehajtás elrendelésére is.

Ha ehhez képest több bíróság volna illetékes, az lesz és marad illetékes, a melyhez valamelyik fél vagy a választott bíróság először fordult.

788. § Ennek a czimnek szabályai, eltérő törvényes rendelkezés hiányában, azokra a választott bíróságokra is alkalmazandók, a melyeket végintézkedésekben, vagy más törvényesen megengedett módon rendelnek.

TIZENNYOLCZADIK CZIM

Záró határozatok

789. § Belföld alatt ebben a törvényben a magyar szent korona összes országait, belföldi alatt pedig a magyar állampolgárt kell érteni.

A mennyiben nemzetközi megállapodás másként rendelkezik, a tizenegyedik, a tizenkettedik, a tizenharmadik és a tizennegyedik czim szabályai nem nyernek alkalmazást.

790. § Ebben a törvényben a „katonai” szó a hadseregre, a hadi tengerészetre, a honvédségre, a népfölkelésre és a csendőrségre vonatkozik.

Fegyveres erő (1889:VI. tc. 2. §) alatt a hadsereget, a hadi tengerészetet, a honvédséget és a népfölkelést kell érteni.

791. § Az e törvény alapján kiszabott pénzbüntetést behajthatatlansága esetében elzárásra kell átváltoztatni, még pedig öt koronát meg nem haladó összeget tizenkét óráig terjedő elzárásra, öt koronától husz koronáig terjedő összeget egy napi elzárásra, és husz koronát meghaladó összeget annyi napig terjedő elzárásra, hogy minden megkezdett husz korona helyett egy napi elzárás alkalmaztassék.

Az e törvény alapján kiszabott pénzbírságot nem lehet elzárásra átváltoztatni.

Egyebekben a pénzbüntetés és pénzbírság kiszabásának módjára, behajtására és hovaforditására, amennyiben ez a törvény másként nem rendelkezik, ugyanazok a szabályok alkalmazandók, a melyek a bíróság által a bünvádi perrendtartás alapján kiszabott pénzbüntetésre és pénzbírságra fennállanak.

792. § E törvény életbelépésének idejéről és az átmeneti intézkedésekről külön törvény rendelkezik.¹

E törvény végrehajtásával az igazságügyminister, a községi bíraskodásra nézve pedig az igazságügyminister és a belügyminister bizatik meg.

¹ Lásd: 1912. évi LIV. törvénycikk.

—————

TARTALOMJEGYZÉK

1911. évi I. törvénycikk	1
a polgári perrendtartásról	1
ELSŐ CZIM	1
Biróságok	1
ELSŐ FEJEZET	1
Birói hatáskör	1
MÁSODIK FEJEZET	3
Jogsegély	3
HARMADIK FEJEZET	4
Birói illetékesség	4
NEGYEDIK FEJEZET	8
A biróságok belső szervezete	8
ÖTÖDIK FEJEZET	9
Birósági személyek kizárása	9
MÁSODIK CZIM	10
Felek	10
ELSŐ FEJEZET	11
Perképesség	11
MÁSODIK FEJEZET	11
Pertársak	11
HARMADIK FEJEZET	12
Harmadik személyek részvétele a perben	12
NEGYEDIK FEJEZET	13
Meghatalmazottak és ügyvédek	13
ÖTÖDIK FEJEZET	16
Szegénységi jog	16
HATODIK FEJEZET	18
Biztosíték	18
HARMADIK CZIM	19
Eljárás az elsőfolyamodásu bíróságok előtt	19
ELSŐ FEJEZET	19
Keresetlevél és egyéb beadványok	19
MÁSODIK FEJEZET	21
Idézés	21
HARMADIK FEJEZET	23
Kézbesítés	23
NEGYEDIK FEJEZET	27
Perfelvételi tárgyalás	27
ÖTÖDIK FEJEZET	30
Az érdemleges tárgyalás előkészítése	30
HATODIK FEJEZET	31
Érdemleges tárgyalás	32
HETEDIK FEJEZET	38

Előkészítő eljárás számadási, vagyonekülönítési és hasonló perekben	38
NYOLCZADIK FEJEZET	39
Bizonyítás	39
KILENCZEDIK FEJEZET	42
Tanuk	42
TIZEDIK FEJEZET	48
Okiratok	48
TIZENEGYEDIK FEJEZET	51
Szemle	51
TIZENKETTEDIK FEJEZET	53
Szakértők	53
TIZENHARMADIK FEJEZET	55
A félnek eskü alatti kihallgatása és a fél esküje	55
TIZENNEGYEDIK FEJEZET	56
Előleges bizonyítás	56
TIZENÖTÖDIK FEJEZET	57
Birói határozatok	57
TIZENHATODIK FEJEZET	63
Perköltség	63
TIZENHETEDIK FEJEZET	64
Mulasztás	64
TIZENNYOLCZADIK FEJEZET	67
Igazolás és ellentmondás	67
TIZENKILENCZEDIK FEJEZET	69
Az eljárás félbeszakadása és felfüggesztése	69
NEGYESDIK CZIM	71
Fellebbvitel	71
ELSŐ FEJEZET	71
Fellebbezés	71
I. Eljárás a fellebbezés szóbeli tárgyalása esetében	72
II. Eljárás a fellebbezés nyilvános előadása esetében	77
MÁSODIK FEJEZET	78
Felülvizsgálat	78
HARMADIK FEJEZET	82
Felfolyamodás	82
ÖTÖDIK CZIM	83
Perujítás	83
HATODIK CZIM	86
Eljárás a sommás visszahelyezési és a sommás határperekben	86
HETEDIK CZIM	86
A bányáügyekben való biráskodás	86
NYOLCZADIK CZIM	87

Fizetési meghagyásos eljárás	87
KILENCZEDIK CZIM	90
Meghagyás váltó, kereskedelmi utalvány, kötelezőjegy és csekk alapján	90
TIZEDIK CZIM	93
Eljárás a bérleti viszonyok megszüntetése tárgyában	93
TIZENEGYEDIK CZIM	96
Eljárás a házassági ügyekben	96
ELSŐ FEJEZET	96
Eljárás a házassági perekben	96
MÁSODIK FEJEZET	104
Eljárás a házassági perben érvényesíthető vagyonjogi keresetekre nézve	104
TIZENKETTEDIK CZIM	105
Eljárás a gyermek törvényességének megtámadása iránti perekben	105
TIZENHARMADIK CZIM	106
Kiskorúság meghosszabbítása, gondnokság alá helyezés iránti és az atyai hatalom gyakorlatának megszüntetését megtámadó eljárás	106
ELSŐ FEJEZET	106
A kiskorúság meghosszabbítása és a meghosszabbítás megszüntetése iránti eljárás	106
MÁSODIK FEJEZET	108
Gondnokság alá helyezés és gondnokság megszüntetése iránti eljárás	109
HARMADIK FEJEZET	110
Az atyai hatalom gyakorlatának megszüntetését megtámadó eljárás	110
TIZENNEGYEDIK CZIM	110
Holtnaknyilvánítási eljárás	110
TIZENÖTÖDIK CZIM	113
Okiratok megsemmisítése iránti eljárás	113
TIZENHATODIK CZIM	114
Községi biráskodás	114
TIZENHETEDIK CZIM	116
Választott bíróság	116
TIZENNYOLCZADIK CZIM	119
Záró határozatok	119